

SZÉCHENYI 2020

ROMOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014
PEDAGÓGUSKÉPZÉST SEGÍTŐ
HÁLÓZATOK TOVÁBBFEJLESZTÉSE A DÉL-
DUNÁNTÚL RÉGIÓBAN

HORIZONTOK ÉS DIALÓGUSOK

Neveléstudományi és romológiai konferencianapok
a Pécsi Tudományegyetemen a Neveléstudományi Intézet és
az „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
szervezésében.

ABSZTRAKTKÖTET

2015. május 6-9.

PÉCS, PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM IFJÚSÁG ÚTI CAMPUS

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM

BTK Neveléstudományi Intézet

"Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

**HORIZONTOK ÉS
DIALÓGUSOK
ABSZTRAKTKÖTET**

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet
Pécs, 2015

SZÉCHENYI 2020

A kiadvány a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” című TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 kódszámú projekt keretében készült.

Szerkesztette:

Márhoffer Nikolett, Szalacsi Alexandra, Szücs-Rusznak Karolina

Lektorálta:

Ambrusné Kéri Katalin, Arató Ferenc, Orsós Anna

Az angol absztraktokat lektorálta:

Baros-Tóth Ágnes

A kiadványban megjelenő írások tartalmáért a szerzők felelnek.

A kiadás helye: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs

Felelős kiadó: Ambrusné Kéri Katalin

ISBN 978-963-642-759-7

Tartalomjegyzék

VI. Iskola a társadalmi térben és időben	2
Szimpóziumok	3
Műhelyek	19
Szekcióelőadások.....	24
Oktatástörténet	24
Nevelésszociológia	51
Felsőoktatás.....	71
Tanárképzés	84
Módszertan.....	91
Poszterek	108
III. Autonómia és Felelősség - Tanulásközpontú pedagógia konferencia,.....	120
a pedagógusképzés reformjának folytatása	120
Szimpóziumok	121
Műhelyek	164
Szekcióelőadások.....	174
Inklúzió	174
Inkluzív együttműködés.....	181
Képzők képzése.....	192
Kompetencia	199
Nézetek	210
Tanulási utak	215
IV. Romológus konferencia	224
Szimpóziumok.....	225
Szekcióelőadások.....	248
Pszichológia	248
Nevelésszociológia	257
Társadalomföldrajz/történelem	271
Nyelvészet.....	275

VI. ISKOLA A TÁRSADALMI TÉRBEN ÉS IDŐBEN

Kisiskola térben és időben

Szimpóziumvezető: Forray R. Katalin

A kisiskolát olyan oktatáspolitikai és társadalmi jelenségként értelmezzük, amely illeszkedik a településszerkezet sajátosságaihoz. Ez önmagában bármely általánosan kötelező iskolára érvényes lehet, itt azonban aprófalvas és tanyás településekről van szó, ahol ez az illeszkedés más megoldások keresésére kell ösztönözze az általános iskolákat. A kisiskola legfőbb jellemzője nem a mérete, nem a tanulók létszámának alacsony volta, hanem erre épülve azok a szervezeti, módszertani és általánosabban nevelésszociológiai sajátosságok, amelyek lehetővé teszik hatékony működésüket.

A kisiskola vizsgálata, kutatása nem szakadhat el a beiskolázási környezettől, hiszen éppen ez adja alapvető sajátosságát. Nem szakadhat el az aktuális oktatáspolitikától, amely – esetenként ugyan támogatva – rendszerint inkább felszámolására törekszik. Bár történelmileg hosszú múltra néz vissza, társadalmilag és földrajzilag nagy területen lehet jellemző oktatáspolitikai megoldás, még mindig keveset tudunk róla.

A szimpózium olyan kutatások eredményeit mutatja be, amelyek erre a társadalmi, oktatáspolitikai jelenségre irányultak. A magyar helyzet bemutatása mellett az előadók bemutatnak külföldi példákat is, hogy lássuk, nem egy hazai kényszerhelyzet szülte megoldásról van szó. Igyekszünk kiemelni a negatívumok mellett a pozitív vonásokat is, hogy lássuk, e történetileg megalapozott iskolatípus a jelennek és a jövőnek is mutathat példát.

„Mert ez tényleg kisiskola!” – Kisiskolákról egy kérdőíves vizsgálat tükrében

Andl Helga

Kulcsszavak: kisiskola, önreprezentáció, kérdőíves vizsgálat

Az előadásban a kisiskolák körében több éve zajló kutatásunk néhány részterületével foglalkozunk. A komplex kutatásfő célkitűzése a kisiskolák, helyi társadalmak, oktatáspolitikai irányok összefüggésrendszerének vizsgálata, kiemelten Baranya megye közoktatási intézményrendszerére, alacsony létszámmal működő iskoláira vonatkozóan. Ennek keretén belül 2014 tavaszán a baranyai 150 fő alatti kisiskolák körében mikrokutatást végeztünk: egy olyan kérdőíves vizsgálatot, amely egyrészt feltárja a kisiskola szereplőinek önmagukra vonatkozó definícióját, a definícióalkotás stratégiáját, másrészt feltárja a kisiskola értékelő elemeit, reflektálva azokra az előnyökre és hátrányokra, melyeket a szakirodalmi

kánon a kisiskoláknak tulajdonít (vö. Forray, 2009; Imre, 2012; Laki, 2010). Az elektronikusan kitöltött kérdőív adatainak feldolgozása során az előadásban elsősorban a nyitott kérdésekre adott válaszokat elemezzük, melynek eredménye főként a kisiskola terminusához visz minket közelebb, de emellett a kisiskola előnyei és hátrányai vagy az összevont tanulócsoportban, osztatlan iskolában való oktatásról alkotott vélemények éppúgy elemzés tárgyát képezik, mint a kisiskolák (újra)nyitására vonatkozó igazgatói elképzelések. Az előadásban a kérdőíves mikrokutatás eredményeit ismertetjük.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú *Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program* című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kisiskola reprezentációja a későmodern és kortárs prózában

Beck Zoltán

Kulcsszavak: kisiskola, narratíva, literalizált iskolakép

Az előadásban arra teszek kísérletet, hogy néhány szövegpéldán keresztül megmutassam azokat a jelenségeket és megjelenítési módokat, melyek a kisiskolát, az iskola világát a fikciós szöveg terébe vonják. Különösen izgalmas ez azért, mert egyfajta literalizált iskolaképen keresztül a közösségi tudásban rögzült iskolaélményre mutathatunk rá. Az elemzett szövegek korántsem tekintik céljuknak a kisiskola világának leíró bemutatását, esetenként inkább parciális elemei a szövegnek, kulisszát biztosítanak egy-egy eseménysor elmondhatóságának, egy-egy figura jellemzéséhez kötődő, olykor metaforizált teret alkotnak, etc. Azaz az így megtalált szöveghelyek nagyon sokféle módon vonják be a szövegbe az iskolát. Mégis azt feltételezzük – talán éppen ezért –, hogy az iskolához kötődő látens és sokrétegű viszonyulás érvényes jelenségeket termel, amelyek megmutatják az iskola világának mély beágyazódását abba a gondolkodási struktúrába, amely világhoz való viszonyunkat alapvetően határozza meg, jól érthető és értelmezhető beszédmódot, ill. elbeszélhetőséget biztosítva egy társadalom vagy kulturális közösség tagjainak egy közös narratívába való belépéshez.

Megújulni és fennmaradni - Egy kisiskola története -

Jankó Krisztina

Kulcsszavak: kisiskola, helyi társadalom, hátrányos helyzet, finanszírozás

A kisiskolákat számos településen kényszerből zárták be. Megtartásuk sok esetben létkérdés a települések számára, mivel bíznak az iskolák lakosságmegtartó erejében. Az előadás egy bezárt, majd a helyi közösség egy részének összefogásával újrainduló kisiskola történetét mutatja be – egy olyan településen, mely szerepel a hátrányos helyzetű települések jegyzékén (240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet). A kutatás az iskola bezárásának, újraindulásának körülményeit, lehetséges hatásait és az iskolára vonatkozó jövőbeli terveket kívánja feltárni. A vizsgálat szakirodalom-és dokumentumelemzéseken, interjúkon, valamint statisztikai adatok elemzésén alapul.

Az iskola újraindítása a településen 2011-ben történt, amikor a Nemzeti Erőforrás Minisztérium pályázati kiírást tett közzé kisiskolák újraindítása céljából. Esettanulmányunk települése azonban nem élt a pályázati lehetőséggel, hanem az önkormányzat más, helyi közösségi támogatást keresett az általános iskola működtetésére. Az előadás rámutat arra, hogy a település vezetőinek a helyi iskola megléte melletti elkötelezettsége – találkozással a szülői akarral – más helyi közösségi erővel képes iskolát létrehozni, működtetni és fejleszteni még akkor is, ha az számos konfliktussal terhelt.

Közösséggé szerveződnek Összevont tanulócsoportok az aprófalvas kisiskolákban

Laki Tamásné

Kulcsszavak: szociometria, aprófalva, összevont oktatás

A kutatás célja, módszerei és eredményei

A kutatás fő kérdése, hogy a 21. századi iskolában van-e helye és szerepe az összevont osztályoknak. Igaz-e, hogy az osztatlan tanítás a kisiskolák sajátja, egy kényszerű, számos hátrányt okozó, megszüntetendő oktatási forma?

A kutatás két helyszínen, Baranya megyében és Berlinben folyik. Tanítókkal, tagintézmény-vezetőkkel és szülőkkel készítettünk strukturált interjúkat. Baranya megyei aprófalvas kisiskolákban végeztünk szociometriai vizsgálatot. A szülők körében kérdőíves felmérést végeztünk, amelynek során túlnyomórészt egy nagyobb mintán korábban felvett más kutatók által készített kérdőíves felmérés kérdéseit használtuk. Internetes kérdőíven városi lakosokat kérdeztünk az osztatlan oktatásról. Néhány látogatás és a szakirodalmi tanulságok

tapasztalatára építve elkészítettünk egy szempontrendszert, amelynek alapján berlini és baranyai 1-4. osztályokban megfigyeléseket végeztünk. Rögzítettünk az órákon, a szünetben, a tanítás megkezdése előtt, pedagógus jelenlétében és távollétében észlelt viselkedést, a diáktársakhoz és a tanuláshoz viszonyulásra utaló megnyilvánulásokat stb.

A bemutatott példák alapján valószínűsíthető, hogy az osztatlan tanításszervezési forma nem jelent hátrányt a tanulókra nézve. Bár a városi lakosság egy része előítéletesen gondolkodik az osztatlan oktatási formáról, úgy tűnik, hogy az érintett pedagógusok és szülők nagyobb része ugyanolyannak, vagy jobbnak tartja, mint az évfolyamonkénti bontásban történő oktatást. Berlinben az általános iskolák 1-2, illetve 1-3. osztályában osztatlan tanulócsoportok működnek, aminek a résztvevők számos előnyét látják, azonban átfogó kutatási eredmények még erre vonatkozóan nincsenek. A vizsgált csoportokban a különböző korú gyermekek összevont csoportban tanítása magával hozza az önálló és egyéni tudásszinthez illeszkedő feladatmegoldást.

Az eredmények értékelése

A szociometriai felmérések eredménye alapján úgy tűnik, hogy ezekben az iskolákban a közösség fejlett, kevés a magányos gyermek, jól mozgósítható közösséggé alakulnak a különböző korú gyermekekből szerveződő csoportok.

Létezik olyan iskola, amelyben az összevont tanulócsoportokat tekintik pedagógiai érvek alapján a legmegfelelőbbnek, és nem kényszerből, hanem tudatos döntés alapján tanítanak együtt különböző életkorú gyermekeket. Mindezt a szülők felé is úgy tudják kommunikálni, hogy ők örömmel íratják ezekben az osztályokba a gyermekeiket. Ennek alapján az osztatlan oktatási forma nem tekinthető egyértelműen hátránynak.

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciája

A kisiskolák ellen többször hangzik el érvként, hogy az osztatlan osztályokban kevésbé eredményes az oktatás. Ez az érv a fenti eredmények alapján erősen megkérdőjeleződik. A beiskolázás ideális életkorára vonatkozó szakmai vitában hasznos tapasztalat a berlini gyakorlat szerinti korai iskolakezdés: Lehetőség van az első két osztályt három év alatt, évismétlés nélkül végezni.

Az interakcióelemzés lehetőségei szoftveres támogatással

Szimpóziumvezető: Kis-Tóth Lajos

Szimpóziumunkban az osztálytermi interakcióelemzés elméleti háttérének bemutatását követően a gyakorlatban megvalósult elemzések, tapasztalatok, eredmények bemutatására vállalkozunk. A gyakorlati eredmények bemutatásánál az gyermekek fejlődésének és haladásának ívét tekintjük irányadónak, így olyan felvételeket elemzünk, amelyek óvodai, valamint általános iskola alsó- és felső tagozatos diákok táblagépes tanórai és tanórán kívüli tudáselsajátítását szorgalmazzák.

A kutatásunk fő fókusza az új média eszközök közül a táblagép, illetve a személyes tanulási környezetek kialakításának lehetőségei.

Kutatásunk eszköze az interakcióelemzés szoftveres formája, a Noldus Observer XT program, amelyben deduktív módon, előre megadott kódrendszer alapján történik az interakciók vizsgálata.

A program segítségével olyan kérdésköröket vizsgáltunk, mint a gyerekek pozitív és negatív metakommunikációs jelzései, valamint interakcióinak száma és ideje, a tanár verbális és nonverbális jelzései.

Software Supported Options of Interaction Analysis

Chair: Lajos Kis-Tóth

The presentations present the theoretical background of interaction analysis followed by sharing actual data, experience, and results associated with implementation. As the demonstration of practical aspects reflects the development and progress schedule of children, the inquiry focuses on tablet use among kindergarten, lower, and upper elementary school students. The research efforts focusing on such New Media devices as tablets and the resulting personal learning environment context examined recordings of in-class and extracurricular activities aimed at knowledge acquisition. The software-supported, (Noldus Observer XT program) inquiry performed interaction analysis in a deductive manner according to a pre-established code system. The program facilitates the exploration of issues like the positive and negative meta-communicational responses of children, the number and times of interaction along with the verbal and non-verbal signals of the teacher.

Általános iskola alsó tagozatos diákok táblagépes óráinak interakcióelemzése

Antal Péter

Kulcsszavak: interakcióelemzés, táblagép, alsó tagozat, olvasáskutatás

Napjainkban az olvasási nehézség vagy olvasási zavar, illetve a diszlexia nagyon gyakori jelenségek, az iskolás gyermekek nagy részét érintik. Emellett a szöveges információk megértése az egyik legfontosabb feladat, így azoknak a készségeknek az egyike, amely fejlesztése révén az értelmi teljesítmények széles körét lehet javítani.

Az IKT eszközök új generációinak megjelenésével esély nyílt új módszerek és alkalmazások kipróbálására. Az iBooks Author fejlesztőrendszer segítségével olyan interaktív tankönyvek elkészítése lehetséges, melyek kiválóan erősítik az egyedi, a tanulók speciális igényeit szolgáló tananyagfejlesztő törekvéseket.

A kísérlet célja egy új táblagépeken futó alkalmazás kifejlesztése kipróbálásán a hallgatói interakciók elemzése és összehasonlítása a hagyományos módszerekkel.

A kísérlet eredményeként egy olyan gyakorlatban alkalmazható, szöveg-feldolgozási készségeket segítő feladatsor, készült táblagépes platformom (iPad), az alsó tagozat számára, amely segítheti az értő olvasás kialakítását, fejlesztését és az olvasás iránti attitűd növelését a tanulók körében.

A táblagéppel támogatott pedagógiai kísérletben feltárjuk a tanulók reakcióit, interakcióit a motivációjuk és az attitűdjük változásait az IKT eszközök használata során.

A kísérlet eredményeként egy módszertani kézikönyv született.

Interaction Analysis of Tablet-Based Lessons of Lower Elementary School Students

Péter Antal

Keywords: interaction analysis, tablet, lower level of elementary school, reading research

Reading difficulties, reading disturbance and dyslexia are quite prevalent and impact a large segment of the school age population. The understanding of textual information is one of the most important educational tasks and its development can lead to substantial improvements in cognitive performance. The rise of the new generation of ICT devices calls for the testing of the latest methods and applications. The iBooks Author development system can contribute to the preparation of new interactive textbooks that provide ideal support for educational material production aimed at meeting special needs.

The presentation demonstrates the results of a pedagogical experiment on the testing of new tablet applications. Consequently, the analysis of student interactions will be followed by the comparison of the process with traditional methods. The project resulted in the development of a tablet-platform (iPad) applicable in practice, which supports a sequence of text processing exercises for students in the lower division of elementary school. The application can help the development and improvement of reading comprehension while fostering a positive attitude toward reading. The tablet-based experimental project focused on the impact of ICT devices on the reactions, interactions, motivations and respective attitudes of students. Furthermore, a methodology handbook was compiled as a tangible result of the experiment.

Általános iskola felső tagozatos diákok táblagépes foglalkozásainak interakcióelemzése

Gulyás Enikő

Kulcsszavak: fejlesztő e-biblioterápia, interakcióelemzés, táblagép

A táblagépek alkalmazása új dimenziókat nyit meg a tartalomkonstruálás- és szervezés terén, valamint új lehetőségeket mutat az interaktivitás, a szórakoztatás és az interakciók kapcsán. Előadásunkban az Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskolájának 2013/2014-es tanévében zajlott pilot osztálytermi interakcióra és az informális tanulásban betöltött szerepére szeretnénk fókuszálni a videós interakcióelemzés módszerével.

A bemutatott és elvégzett elemzés nem kíván mély pedagógiai következtetéseket megfogalmazni, célja a kutatási folyamat kidolgozása, ill. a módszer bemérése.

Az e-biblioterápiás foglalkozások felvételeinek elemzésétől azt vártuk, hogy a 6. osztályos diákok (N=10) metakommunikációs jelzései a foglalkozássorozat előrehaladtával egyre nyitottabbak, mindez megnyilvánul a nonverbális nemek számának és idejének csökkenésében is. A diákok egymással történő interakciói azt mutatják, hogy az első foglalkozásokon több alkalommal segítenek társaiknak az eszköz és szoftverhasználatban, ezek száma a foglalkozássorozat végére csökken. Ez megfigyelhető abban is, hogy az első foglalkozáshoz képest kevesebb alkalommal állnak fel és mennek oda társaikhoz. A tanulók nonverbális jelzései a foglalkozássorozat végére nagyfokú nyitottságról, pozitív viszonyulásról árulkodnak. Az elemzésnek köszönhetően elmondhatjuk, hogy a foglalkozások utolsó alkalomával a diákok szignifikánsan többet mosolyogtak ($t'=-4,205$, $p=0,003$), mint az első alkalommal.

Az eredmények közlése során megosztjuk a videós interakcióelemzés és a Noldus Observer XT használatával kapcsolatos tapasztalatainkat. Az ezzel kapcsolatos nehézségeink megosztása azok számára is segítséget nyújthat, akik a programot saját kutatásuk során kívánják használni.

Interaction Analysis of Tablet Based Classes of Upper Elementary School Students

Enikő Gulyás

Keywords: development, e-bibliotherapy, interaction analysis, tablet

Applying tablets opens new dimensions in content construction and arrangement while facilitating interactivity, entertainment, and interaction. The presentation reveals a video supported interaction analysis on student interaction and informal learning, which was implemented during a pilot project at the Elementary and Secondary Art School for Pre-Service Teacher Practices of the Eszterházy Károly College in the 2013/2014 academic year.. The presentation describes the research process design and demonstrates the quantifiable aspects of the respective methodology. The analysis of the e-bibliotherapy classes was expected to reveal that the meta-communicational signals of 6th grade students (N=10) signify increasing openness and the frequency and length of negative nonverbal signs decrease. Interaction analysis confirmed that students were more willing to help their classmates in device and software use during the first sessions and such willingness decreased by the end of the program. In later sessions students less frequently stood up and contacted their classmates. However, the nonverbal signs suggest a high level of openness and positive attitudes. Accordingly, during the last session students smiled significantly more frequently ($t'=-4,205$, $p=0,003$), than in the first meeting. The lecture introduces the research results gained via the video-based interaction analysis and the use of the Noldus Observer XT. We are convinced that information concerning the setbacks encountered can provide valuable help for those who would use the same software in their upcoming research projects.

Új tanulási környezetek a köznevelésben

Kis-Tóth Lajos

Kulcsszavak: elektronikus tanulási környezetek, IKT, pedagógiai kísérletek

A 21. század társadalmát információs társadalomként jellemezzük, hiszen az információk terjedését tekintve leomlottak a korábbi tér-és időbeli korlátok, és soha nem látott mennyiségű adathoz jutunk hozzá a másodperc tört része alatt. A változás az élet minden területére kihat, így az oktatás és a tudásátadás eszközei között a hagyományos módszerek mellett egyre nagyobb teret nyernek a technikai eszközök. Ennek oka, hogy az a környezet, amelyben a mai diákok élnek, felnőnek, játszanak, már a mobiltelefon, a számítógépek és az internet világa. Az IKT gyors fejlődése megköveteli, hogy pedagógiai kísérletek során vizsgáljuk az új technológiák hatásrendszerét, elsősorban úgy, mint humánteljesítményt támogató technológiát

(Human Performance Technology). Előadásomban a változó tanulási környezetek és módszerek változását meghatározó három dimenzió elemzését és fejlődési irányait elemzem. Először a személyes tanulási környezetek (Personal Learning Environments, PLE) jellemzőit, fejlődési trendjeit tekintem át. Ezek után a hallgatók, diákok személyes információkezelési (Personal Information Management, PIM) szokásait, annak változásait és hatásait a tanulásra. A probléma aktualitását fokozza egy új jelenség elterjedése, mely kezdetben vállalati környezetben, de ma már az iskolákban is jellemző, a BYOD (Bring Your Own Device). Az utóbbi években felbukkant betűszó arra a törekvésre utal, hogy a dolgozók, ill. tanulók saját eszközeikkel helyettesítsék a céges/iskolai eszközöket a munkahelyi /tanulási környezetben. Egyre több iskola vezeti be a BYOD modellt, és engedélyezi tanulóinak a saját eszköz vagy eszközök tanulási célú használatát. Természetesen kezdetben segíteni kell a tanulókat abban, hogy az eszközöket birtokolhassák. (Ez azt jelenti, hogy az iskola biztosítja valamennyi tanuló számára.) Előadásomban beszámolok e témában, az EKF-en végzett pedagógiai kísérletekről és a hozzákapcsolódó fejlesztésekről.

New Learning Environments in Public Education

Lajos Kis-Tóth

Keywords: electronic learning environments, ICT, pedagogical experiments

The 21st century, also known as the information age is characterised by the disappearance of spatial and temporal limits of information transmission and the availability of a heretofore unprecedented amount of data in a fraction of a second. These radical changes impact all aspects of life, including education. Consequently, in addition to traditional instruction methodology technological devices tend to gain prevalence in instruction and knowledge transmission. This is justified by the fact that the very environment in which today's students live, play, and reach adulthood is dominated by mobile phones, computers, and the Internet. The fast development of ICT calls for the examination of the impact system of the new approaches predominantly viewed currently as Human Performance Technology. My lecture presents an analysis of the various dimensions of the abovementioned learning environment change along with surveying the respective methodology. At first I offer an overview of the main features and developmental trends of changing educational environments (Personal Learning Environments, PLE) to be followed by a survey of changing Personal Information Management habits and their impact on the learning process. The increasing popularity of the BYOD approach (Bring Your Own Device) scheme in public education adds special currency to the topic. The acronym implies the latest trend of workers and students using their own portable computers or other devices at the work place or school. While more and more schools allow students to use their own devices for educational purposes, general access to such ICT equipment is a crucial requirement. My lecture focuses on the very process and results of a relevant pedagogical research and development program implemented at the Eszterházy Károly College.

A személyes tanulási terek és az interakcióelemzés elméleti háttere a hazai és nemzetközi gyakorlatban

Racsko Réka

Kulcsszavak: BYOD, PLE, interakcióelemzés

Napjaink oktatásában új trendek figyelhetőek meg, hiszen a hallgatók saját infokommunikációs eszközükkel kapcsolódnak be az oktatásba (BYOD) és a kurzusok tevékenységeibe, amely a személyes tanulási terek (PLE) kialakításának és módszertani hátterének elektronikus tanulási környezetben történő megalapozásának igényét hozza magával.

A személyes tanulási terek, olyan rendszerek, amelyek segítik a tanulókat a saját tanulásuk szervezésében és irányításában. Magában foglalja a módszertani támogatást a tanulók számára, amely során saját maguk határozhatják meg a tanulási céljaikat, és a tartalomkezelés és a tanulási folyamat szervezésének kérdéskörét is érinti, illetve a másokkal való kommunikációt és kollaborációt a tudáselsajátítás érdekében.(Goldstein-Miller 1976; Coop 2004; Wilson 2005; Terry 2006;Graham 2006; Downes 2005; van Harmelen 2006; Wild, Moedritscher & Sigurdarson Wheeler 2010). A PLE több készség-és képesség együttes alkalmazását kívánja, például az információs műveltség és a digitális kompetencia, és a személyes információs szervezés (PIL) (Abrams, Baecker & Chignell. 1998; Jones, Maier 2003; Teevan, Jones & Bederson 2006)

Kutatásunk célja feltérképezni, majd összehasonlítani a nemzetközi szakirodalomban megjelenő személyes tanulási környezet meghatározásokat és modelleket 2000-től napjainkig az interakcióelemzés során alkalmazott szempontok felhasználásával.. A kutatás során elemzésem középpontjába helyezem a személyes információs szervezés (PIM) kapcsán megfogalmazott legfontosabb jellemzőket és vizsgálom a 'Hozd magaddal a saját eszközöd' modell dominanciáját is.

Kutatásunkat az indokolja, hogy megfigyeléseim szerint számos kísérlet indult meg a 2000-es évektől kezdődően a személyes tanulási terek kialakítására, azonban ezek nem egységes módszertani háttérrel és feltételrendszerrel történtek, illetve a PIM nem jelent meg központi elemként ezekben a projektekben.

Az információs és kommunikációs technológia fejlődésével új, eddig sok szempontból kiaknázatlan lehetőségek tárulnak elénk a videós interakcióelemzésben. Munkánk során egy olyan szintetizáló jellegű elméleti elemző tanulmány elkészítésére vállalkozunk, amelyben új aspektusban mutatjuk be az interakcióelemzést: az újmédia eszközökkel támogatott lehetőségeket tekintjük át, a Noldus Observer XT szoftverek segítségével. Úgy véljük, hogy az elektronikus tanulási környezetekben nagy jelentőséggel bír az ember-gép, ember-ember kölcsönhatások vizsgálata, és új lehetőségeket hordoz a használatuk. Előadásunkban kitérünk arra, hogy ezek az új módszerek milyen lehetőségeket nyújtanak az iskolai, tantermi interakciók elemzésében.

Munkánk során sorra vesszük az említett szoftverek lehetőségeit az interakcióelemzés klasszikus formái mentén, így kutatásunk hozadékaként egy olyan kritérium-központú értékelés elkészítését tűztük ki célul, amely a szoftverek erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit vizsgálja több dimenzió (pl.: használat, kódolás) mentén.

The Theoretical Background of Interaction Analysis of Personal Learning Spaces in Hungary and on the International Scene.

Réka Racsko

Keywords: BYOD, PLE, interaction analysis

One of the latest educational development trends is the use of students' own information communication devices in the instruction process. The BYOD phenomenon calls for the establishment of the theoretical and practical foundations of personal learning environments (PLE) in an electronic learning context. Personal learning environments are student support systems facilitating the organisation and management of the learning process. The concept not only implies methodological support for determining one's learning objectives, but extends to content management and the arrangement of the learning process along with knowledge acquisition driven communication and collaboration. (Goldstein-Miller 1976; Coop 2004; Wilson 2005; Terry 2006; Graham 2006; Downes 2005; van Harmelen 2006; Wild, Moedritscher & Sigurdarson Wheeler 2010). Personal learning environments require the simultaneous application of several skills and aptitudes including information literacy, digital competence, and personal information management (PIM) (Abrams, Baecker & Chignell. 1998; Jones, Maier 2003; Teevan, Jones & Bederson 2006).

The goal of the research is the exploration and comparison of PLE definitions and models published in the last 15 years. The research utilizing the methodology of interaction analysis focuses on the main features of the personal information management process and the dominance of the BYOD model. While since the Millennium an increasing number of pedagogical experiments focused on the elaboration of personal learning environments these efforts could not rely on a unified methodological background and criteria system. Consequently, the question of personal information management was not assigned priority either.

The development of information and communication technology provides unprecedented opportunities for video based interaction analysis. We aim to perform a scholarly synthesis of the theoretical aspects of interaction analysis along with the overview of the application options from a New Media-based aspect focusing on the Noldus Observer XT software. We believe the examination of the human-machine and human-human interaction has a special significance and promises new options for analysing electronic learning environments, especially the forms of interaction in the classroom.

In addition to enumerating the interaction analysis potential of the abovementioned software we will provide criteria centred evaluation of the strengths, weaknesses, options and threats related to the use and coding of the software.

Új dimenziók és trendek a kisgyermekkor értelmezésében – A fej és a szív a kisgyermekkor pedagógiájában

Szimposiumvezető: Varga László és Varinthorn Boonying

Az utóbbi években a kisgyermekkori elme (fej) és az emocionális fejlődés (szív) területén végzett kutatások azt hangsúlyozzák, hogy a gyermekkor az emberi életút és az egyén jövője szempontjából egyaránt meghatározó jelentőségű, kulcsfontosságú időszak. Az agyfejlődéséből és az érzelmekből kiinduló kutatási trendeket a pedagógia gyakorlatával integrálva elindulhat egy tudományos párbeszéd a pedagógiai praxis és a neurológusok között, válaszokat keresve a legújabb neurológiai kutatási eredmények pedagógiai hasznosításának lehetőségeire. A szimpózium a gyermekkori neurológia kutatási eredményeinek, az emocionális fejlődés elméletének és a kisgyermekkor pedagógiájának - közelmúltban felerősödött – párbeszédét tárja az érdeklődők elé. A kutatók azon dolgoznak, hogy - a közös gondolkodásból - újabb pedagógiai elméletek, innovációk szülessenek, megtámogatva a neurológia és a pedagógia közös tőről fakadó új tudományának fejlődését.

New Dimensions and Trends in the Interpretation of Early Childhood - Head and Heart in Early Childhood Pedagogy

Chair: Laszlo Varga and Varinthorn Boonying

The latest research emphasizes childhood as a key factor. In recent years, research on young children's early brain (head) and emotional development (heart) has underscored its importance for later development. Integrating this 'Brain-Based, Heart-Felt' research into classroom practice, however, will require meaningful dialogue between educators and brain scientists to inform both research and ECE institutions. The symposium aims to bring educators and scientists together through the development of joint research projects to improve the understanding of how children learn and develop. Linking brain and EQ research to ECE is extremely valuable to our understanding of children development and learning. This research will provide educational sciences with loads of new information and data whereas it

will also modify and complement the content of nursery school teacher and early childhood educator trainings as well as the innovation of early childhood educational and research facilities.

A fej a kisgyermekkor pedagógiájában – Új tudomány születőben

Varga László

Kulcsszavak: kisgyermekkorai agyfejlődés, kisgyermekkorai neuropedagógia, a „lehetőségek ablaka”

Az emberi elme egy titokzatos szerv, mely állandó kihívások elé állítja a tudósokat és a kisgyermeknevelőket. A neuropedagógia két kulcsfontosságú vizsgálati területet foglal magába: a neurológia eredményeinek hatása a pedagógia gyakorlatára, valamint a pedagógusok tudása a kisgyermekkorai tanulás természetéről. A kisgyermek elméje születéskor egyáltalán nincs készen, így is mondhatjuk: az agy az egyetlen olyan szervünk, mely túl korán születik. Az első nyolc esztendő az agyfejlődés csúcsideje, az elme bámulatos gyorsasággal fejlődik, hároméves korra az agyi hálózat már rendkívül fejlett. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja az agyi hálózat és struktúra felépülését. Születéstől nyolcéves korig az agy olyan, mint egy mágikus szivacs – mindent magába szív. Ez az elme fejlődésének legszenzitívebb időszaka, a „lehetőségek ablaka” – ekkor tanul az emberi elme a legtöbbet környezetéből. Az ablak viszonylag rövid ideig van nyitva, majd az ablak - nyolcéves kor körül kezdődő - becsukódásával párhuzamosan az alapvető agyi struktúra kiépülése is lassan befejeződik. A kisgyermekkor, az emberi életút első éveinek értelmezésében és megértésében az utóbbi években paradigmátikus változások következtek be. A gyermekek fejlődése, nevelése egy nemzet gyarapodásának, a gazdaság fejlődésének is kritikus kérdése, mivel csak a boldog, kiegyensúlyozott és jó képességű gyermekek válhatnak alapjává egy prosperáló társadalomnak. Központi kérdés, hogy mit adunk és mit nem adunk gyermekeinknek életük első esztendeiben. Ha a csecsemőknek életük első évében kevés lehetőségük van arra, hogy – a szülők segítségével - megtapasztalják saját magukat és környezetüket, akkor nem épül fel a megfelelő agyi neurális hálózat, így nem lesznek képesek a világ felé fordulni. Ez a „világ felé fordulás” az emberi tanulás első iskolája. A trauma, a toxikus stressz az érzelmi fejlődés zavarait is előidézhetheti, mely szintén tanulási diszfunkciókhoz vezet. A neurológusok folyamatosan kutatják a kisgyermek idegrendszerének fejlődését, ugyanakkor a gyakorló pedagógusok hatékony tanulási stratégiákon munkálkodnak – ezzel segítve a gyermekeket, hogy tanulás közben kihasználhassák saját lehetőségeik, agyi kapacitásuk minél nagyobb részét. Az előadás azt mutatja be összefoglaló jelleggel, hogy mit tudunk eddig a kisgyermekkorai tanulás agyi mechanizmusáról, továbbá következtetéseket és ajánlásokat fogalmaz meg a pedagógiai praxisra vonatkozóan. Az okos korai befektetések egyfajta kulcs a boldog emberi élet megalapozásához, a kisgyermeknevelők vállán nyugszik a határtalan és kiaknázzhatatlan lehetőség és a rendkívüli felelősség, hiszen a korai évek örökké tartanak.

Head in Early Childhood Education - A New Science Is Born

Laszló Varga

Keywords: early childhood brain development, early childhood neuropedagogy, Windows of opportunity

The human brain is a mysterious organ that poses serious learning challenges to scientists and child educators. Understanding how neuroscience can inform education strategies and finding out what teachers want and need to know about the ways children learn are two key drivers behind the neuro-education initiative. At birth, the brain is remarkably unfinished. The period up to eight years is considered to be the peak time for brain development. Brain grows at an amazing speed, by the age three there would be more than a thousand trillion connections between different neurons. The type and kind of care that the child receives in its early life would decide the formation of neuron network. From birth to about the age of eight the brain is a super-sponge. This is the brain's most absorbent stage, where it actively learns from its environment. "Windows of opportunity" are sensitive periods in children's lives when specific types of learning take place. Information flows easily into the brain through 'windows' that are open for only a short duration. Then the 'windows' close, and much of the fundamental architecture of the brain is completed and probably not going to change very much more. Interpretation and understanding the first years of human life, early childhood and childhood have undergone paradigmatic changes in the last few years. Developing and educating children is crucial for the progress of a nation and the development of the economy, since only happy, well-balanced, talented children are able to build a prospering and sustainable society. Looking at our children from a wide perspective we can say that they are the citizens, workers, parents of tomorrow, the founders of the society of the future and the basis of the development of the economy. It is a central question what to give and what not to give to our children in their first years. Children who have little opportunity to explore and experiment with their environment may fail to develop fully the neural connections and pathways that facilitate later learning. Further, exposure to trauma or chronic stress can make children more prone to emotional disturbances and less able to learn. Scientists are continually learning more about how young children's brains develop. At the same time, teachers are looking for effective strategies to help children use their brains to their fullest capacity. This presentation also contributes to this dialogue by summarizing what we already know about the learning process in the brain and suggests how it might inform the teaching and learning process in the classroom. Intelligent investment is a kind of key in establishing a happy life, so there is an unlimited chance and extreme responsibility on our shoulders, since early years last forever.

A szív a kisgyermekkor pedagógiájában

Varinthorn Boonying

Kulcsszavak: kisgyermekkor, érzelmi, szociális és kulturális intelligencia, a kisgyermekkor nevelés különleges szükségletei

A kora gyermekkorai érzelmi fejlődés nagyon fontos a különböző, hozzá szorosan kötődő képességek, kompetenciák kialakulása és fejlődése szempontjából. A szociális környezet és a kultúra, amelyben a gyermek növekszik, szintén hatással van az érzelmi önkifejezés intenzitására és különböző formáira. Az érzelmi fejlődés mibenléte rendkívül komplex mentális kérdéskör. Az elsődleges érzelmek már kora csecsemő-és kisgyermekkorban megmutatkoznak különböző szociális szituációkban, nonverbális üzenetek formájában. A másodlagos érzelmek kétéves kor végére alakulnak ki. A gyermekek érzelmi, szociális és kulturális intelligenciájának fejlődése és a fejlődés megtámogatása kiváló lehetőség és komoly kihívás a 21. században. Az érzelmi intelligencia (EI) kisgyermekkorban személyes, személyen belüli kompetenciaként is értelmezhető – vagyis önmagunk megértésére és irányítására való alkalmasság. A szociális intelligencia (SI) személyközi, interperszonális képességrendszer – a mások megismerésének és megértésének bonyolult rendszere. A kulturális intelligencia (CI) a multikulturális közegben való biztos eligazodást, toleranciát és a kultúraközi interakciókban való aktív részvételt jelent. Ezen intelligencia területek kialakulása olyan fontos tényezőktől függ, mint az értelmi fejlődés, a temperamentum, a viselkedés. A pozitív érzelmek létrejötté szoros kapcsolatban áll a kedvező viselkedésformák kialakulásának folyamatával, míg a negatív érzelmek mögött leginkább a társas kapcsolatok zavarai és viselkedési problémái állnak. Az agy érzelmi és a társas jellege sokkal erősebb, mint korábban gondoltuk, e területek fejlődésének megtámogatása kisgyermekkorban nagyon fontos – ellenkező esetben könnyen megjósolható a szociális és érzelmi fejlődési rendellenesség. Mindhárom intelligenciaterület fejlesztése esetében fontos a megfelelő, stimuláló és ingergazdag tanulási környezet, az érzelmekben gazdag, stabil kötődések biztosítása, valamint az intézmények és a szülői ház folyamatos párbeszéde. A kvalitatív kutatási módszerek közül elsősorban a dokumentumelemzést, az osztálytermi megfigyelést és az óvodapedagógusok, szülők és gyermekek körében végzett kérdőíves vizsgálatot alkalmaztuk.

Heart in Early Childhood Education

Varinthorn Boonying

Keywords: early childhood, emotional, social and cultural intelligence, unique needs of early childhood education

Emotional development in infancy and early childhood is important for several interrelated skills in their future. The social and culture wherein children grow up tends to influence the intensity and the type of emotions expressed to themselves. Primary emotions at a young age are already displayed a range of emotions in social situations through non-verbal messages (e.g., giving a hug, crying). Secondary emotions (e.g., embarrassment, guilt, and shame) are usually obvious by the end of 2 years old. Developing of children's emotional intelligence (EI), social intelligence (SI) and cultural intelligence (CI) are good chance and challenge for the 21st century. EI in early childhood can explain as intrapersonal skills – the ability to know and control one's self, SI defines as interpersonal skills – understanding others and acting on that understanding, and CI defines as an ability to function effectively in a multi-cultural environment and to seek a way to foster tolerance and enhance cross-cultural interactions in their life. Along with environmental factors from social and cultural, EI, SI, and CI competencies are also influenced by important factors including cognitive development, temperament, and behaviors. Approaching the positive emotions such as interest, smiling, joy, or happiness are related to positive aspects of behaviors, such as sustained efforts when minor difficulties are encountered, and they can know own emotional competence. In contrast, the expression of negative emotions such as sadness and fear in face of negative events are associated with behavioral difficulties with others. SI and EI play an important role in childhood. Their negative affectivity, poor emotion regulation, and imbalances in the different emotional systems in the brain (e.g., fear, care, seeking systems), can predict both of intrapersonal skills and interpersonal skills disorders in the negative way (e.g. depression and aggression). Developing of EI, SI, and CI have to sustain learning in their own pace and provide for appropriate emotions in various contexts with models, processes, and techniques that cooperate among school, parents' participation, and readiness of children to meet the unique needs of early childhood education. The research methodology was qualitative, based on document analysis, classroom observations, and questionnaire with kindergarten teachers, children and parents.

MŰHELYEK

Az erkölcsstan kompetenciaalapú oktatásának támogatása a tanárképzésben

Fenyődi Andrea – Jakab György

Kulcsszavak: erkölcsstan, tanárképzés, módszertan

A 2013 szeptemberében a közoktatásba bevezetett erkölcsstan tantárgy magában hordozta azt a lehetőséget, hogy egy mind a tartalmát, mind tanulásszemléletét és tanítási koncepcióját tekintve gyermekközpontú tantárgy gyakorlatát alakítsuk ki, honosítsunk meg az iskolában, amelyet a NAT, de főként a kerettanterv elméleti alapvetése és módszertani ajánlása is támogat. A kerettanterv témakörei egy, a gyerekek életkorához illeszkedő, spirálisan építkező tematikát alkotnak. A témakörök kapcsolódnak a gyermekek mindennapi életéhez.

A kerettantervi ajánlás mint tanítási elmélet fő gondolatai a következők:

Az erkölcsstan tantárgy

- nem kész válaszokat kínál, hanem kérdések értelmezésére törekszik,
- az erkölcsi ítéletalkotás képességét fejleszti, ennek gyakorlatát helyezi előtérbe,
- nem ismeret-, hanem fejlesztésközpontú,
- a tanuló aktív résztvevője a tanulásnak,
- a tananyag a gyerekek saját tapasztalataira, kialakult ítéletrendszerére és értelmezéseire épít,
- a tananyagszervezésben a rugalmasság jelenik meg, amely a tanulók tudásához, érdeklődéséhez igazodást biztosítja,
- a pedagógus elsősorban mint facilitátor vesz részt a tanórán.

Ennek megvalósításához változatos módszertani eszköztárra van szükség, hogy a pedagógus bevonja a tanulókat az ítéletalkotásba, értelmezésekbe, előhívja előzetes tudásukat, segítse a saját magukra vonatkozó tudásuk alakítását, fejleszti a szociális érzékenység erősítéséhez szükséges képességeket, és maguk a módszerek is modellezik az együttműködést. Emellett élményszerűvé teszi a közös tanulást. Szükséges a pedagógus önmaga szerepéről alkotott felfogásának újraértelmezése is.

Az erkölcsstan tanításának ilyen értelmezésű, szemléletű megvalósulásához szükséges lenne olyan pedagógusképzés, amely saját élményen alapul, gyakorlati jellegű tudást is biztosít, illetve kialakítja az erkölcsstan speciális helyzetéből következő szakmai önfejlesztés igényét. A műhelyben egy ilyen képzés néhány lényeges elemét szeretnénk bemutatni, saját élményű gyakorlatokkal. Olyan kollégáknak ajánljuk a műhelyt, akik szívesen vesznek részt aktívan a saját tanításukról és a gyerekek tanulásáról alkotott elméletük újragondolásában és módszerek kipróbálásában. Ugyanakkor a műhelyben nemcsak a gyakorlatról lesz szó, hanem az erkölcs kognitív megközelítésű vizsgálatának eredményeire is kitérünk.

A tematika az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által kidolgozott képzésen alapul.

Supporting Competence-Based Teaching of Ethics Is Teacher Training

Andrea Fenyődi – György Jakab

Keywords: ethics, teacher training, methodology

The school subject called Ethics (erkölcsstan), which was introduced into the Hungarian Educational system in September 2013, included a chance of change in the conception of teaching. This chance is to create a subject, which places the children's knowledge and interests in the centre and it is supported by the National Basic Curriculum and frame curriculum. The topics in the frame curriculum build up a special, spiral structured syllabus determined by the traits of the pupils' age.

The main thoughts of the introductory part, which determines the teaching theory of the frame curriculum, are the following:

Ethics as a school subject

- does not offer answers but is aimed at interpreting questions,
- develops the ability to make moral judgements and practices this skill,
- is not knowledge centred but focuses on development, ,
- makes students participate in learning actively,
- uses a study material which is built on the experience, knowledge and interpretation children have,
- has flexibility which is the main characteristic of structuring the study material and the syllabus in order to take children's prior knowledge and interest into consideration,
- is taught by a teacher who is present mainly as a facilitator in the class.

However, it is also necessary for the teachers of ethics to reconsider what they think about their own role as a teacher. To achieve a practice of teaching ethics answering the above conception, teacher training process should include practical knowledge as well and form the motivation for self-education.

In the workshop we would like to present some important elements of a training course with some practical methods. We would like to invite colleagues who are ready to re-think their own teaching practice and concepts and be active participants in experiencing different methods.

In the workshop we would also like to present some of the findings of research on moral psychology.

The syllabus is based on a teacher training course developed by the Hungarian Educational Research and Development Institute.

Jelnyelvi műhely

Nagy Péter- Száltekei Péter-Gellért Livia

Kulcsszavak: jelnyelv, interkulturalitás, info-kommunikációs akadálymentesítés

A siket interkulturális kommunikációs szakértő képzés (Jelnyelvi műhely) első évfolyama 2013 szeptemberében indult Nagy Péter vezetésével a PTE-BTK nyelvészeti tanszékének támogatásával. A képzés célja, hogy a siketséget kulturális kisebbségként definiálva hidat képezzen a többségi magyar és a harmadik legnagyobb nyelvi kisebbség kultúrája között. Célunk volt továbbá, hogy a jelnyelv tanítása mellett megismertessük hallgatóinkkal a siketiséggel kapcsolatos legmodernebb hazai és külföldi pedagógiai, pszichológiai, szociológiai és nyelvészeti kutatások eredményeit, ezzel is segítve érzékenyítésüket, inkluzív szemléletük kialakítását. Ezáltal az infó-kommunikációs akadálymentesítés szélesebb körű elterjedését.

A jelnyelv a siketek önálló, természetes nyelve, melynek felépítése, nyelvtani rendszere a hangzó nyelvtől jelentősen eltér. Hallók és anyanyelvi nyelvhasználók kommunikációja tehát kultúrák találkozása. Ennek felismerése a tényleges párbeszéd kezdete, amely elvezethet a társadalmi esélyegyenlőséghez, törvényi háttérét pedig a 2009. évi CXXV., a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló törvény tartalmazza. Hallgatóink a féléves tanulmányaik során nem csak jelnyelvi kommunikációs kompetenciájukat fejleszthetik anyanyelvi jelnyelvi oktató segítségével, hanem pszichológus tréner közreműködésével önismereti, konfliktuskezelési, mediációs foglalkozásokon vesznek részt. Nyelvész oktatónk segítségével bepillantást nyernek a jelnyelv nyelvtani struktúrájába, siket protokoll és etikett órákon vitatják meg a siketek és hallók együttműködésének kérdéseit. A kurzus keretén belül Intézménylátogatásokra is lehetőséget biztosítunk: megismerkedünk a kaposvári „siketiskola” életével, jelnyelvre tolmácsolt színházi előadást nézünk, siketek klubprogramjaira látogatunk. A képzés kiscsoportos, műhelyszemináriumok formájában maximum 25 fővel zajlik és saját kutatást tartalmazó záródolgozat elkészítésével és megvédésével zárul. Mára több mint 50 végzett hallgatónk segíti az oktatási, tanácsadói, egészségügyi, turisztikai, mérnöki alapszolgáltatások akadálymentes biztosítását szerte az országban. 2015 tavaszán induló új képzésünkbe jelnyelv használó hírességeket is meghívtunk, hogy tapasztalataikat és személyes történeteiket megosszák a hallgatókkal. A jövőben szeretnénk a képzést egy második (az elsőre ráépülő) félévvel meghosszabbítani, melyben új tantárgyak keretein belül bővíthetik hallgatóink az első félév során megszerzett kompetenciáikat.

Műhelyünk számos pedagógus képzésben résztvevő hallgatóval rendelkezik. A pedagógusképzésben kevés hangsúlyt kap a siketség témája, amely számos tévhit és félreértés alapja. Műhelyünk korszerű információval szolgál a siketek kultúrájáról, így oktatásukról is, amely segítséget jelent a pedagógusok számára, amennyiben az integráció révén siket vagy nagyothalló gyermekkel találkoznak munkájuk során.

A műhely során növekszik a résztvevők fogyatékkal élőkkel tanúsított érzékenysége, valós tudása a legmodernebb külföldi és hazai szakirodalmak segítségével, így segíti az integráció, inklúzió iránti igény kialakulását.

A műhely vezetői (nyelvész, pszichológus, oktatásszervező) ismertetik a Siket interkulturális kommunikációs szakértő szak létrejöttének körülményeit, főbb elméleti alapjait, módszertanát, eddigi tapasztalatait kb. 30 percben, majd a hallgatóság kérdéseire válaszolva, együttgondolkodással vitatjuk meg a képzés hatékonyságát, változtatási javaslatait 90 percben. A műhely forrásai:

2009. évi CXXV., a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló törvény, Nagy Péter a témában írt cikkei, a jelnyelvről szóló hazai és külföldi szakirodalmak.

Könyvtárismereti és könyvtárhasználati órák a NAT és a helyi tantervek tükrében

Nyirő Gizella - Kutnyánszky Nikoletta

Kulcsszavak: információs műveltség, kulcskompetenciák, könyvtári órák

Kapcsolódási pontok: A folyamatosan változó iskolai élet egy biztos, állandó, nyugalmat sugárzó része az iskolai könyvtár, mely rendezett állományával, szolgáltatásaival, könyvtár pedagógiai módszereivel áll az oktató-nevelő munka és a hallgató képzés szolgálatában. Könyvtárismereti és könyvtárhasználati órák, szakkörök, délutáni foglalkozások, kulturális programok, projektek sora jelzi egy hatékonyan működő iskolai könyvtár szükségességét, hatását és támogató erejét.

A műhelyfoglalkozás keretében két könyvtári órát mutatnánk meg az érdeklődőknek, hogyan történik komplex módon a könyvtár eszközként használata által a kulcskompetenciák és az információs műveltség fejlesztése. Hova lehet eljuttatni gyerekeket az önálló ismeretszerzés útján, ha megfelelő könyvtári ismeretek és könyvtárhasználati szokások birtokában vannak.

A két órát saját diákjaink részvételével tervezzük, a szükséges eszközök, könyvek helyszínre juttatását megoldjuk.

1. óra) Könyvtárismereti óra 4. osztályban, ahol megmutatnánk, hogyan dolgoznak fel különféle kereső feladatokat csoportokban, hova jutnak el diákjaink az alsó tagozat végére.
2. óra) Könyvtárhasználatra épülő, mesefeldolgozásba ágyazott énekóra 1. osztályosokkal.

Könyvtár pedagógiai módszerek sorát villantanánk fel bemutató jelleggel, megmutatva mi is folyik a könyvtár zárt ajtaja mögött.

A 90 perc egyben sok lenne a gyerekeknek, ezért gondoltuk a 90 perces műhelyfoglalkozás megosztását három blokkra, két rövidített tanítási órára, hogy utána még legyen idő a kollégák kérdéseire, megjegyzéseire is válaszolni. Illetve az elmúlt évek tapasztalatainak rövid bemutatására: hogyan vonhatók be a különböző szakos hallgatók a könyvtári órák tartásába, kik, miért, hogyan vállalják a könyvtárhasználati blokk beépítését tanítási óráikba.

A műhelyfoglalkozást meghatározó és szabályozó források:
2011. évi CXCV (190.) törvény a nemzeti köznevelésről
Nemzeti alaptanterv
PTE Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános iskola Helyi tanterve
PTE Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola Könyvtár Pedagógiai Programja

Lessons in Librarianship and Library Usage Relating to the National Curriculum and Local Curriculum

Workshop leaders: Gizella Nyirő – Nikoletta Kutnyánszky

Keywords: informational education, key competencies, library lessons.

Connections: The school library provides a steady, constant and quiet place in the permanently changing school life with its well-arranged stock and services. It helps in education and teacher training with different pedagogical methods. The great many different lessons in librarianship and library usage, special afternoon and cultural programmes and projects prove the necessity of an effectively working school library.

We would organise two library workshops where we would present how library usage helps students to improve their key competencies and informational education and how library could encourage students' individual learning and skills of finding information.

The two lessons are held with our own students' participation so that we can take all the necessary things and books to the spot.

Lesson 1: Librarianship lesson for 4th graders which is aimed at showing how students deal with searching tasks in groups and how far they can get by the end of lower primary level.

Lesson 2: Library usage lesson for 1st graders, which provides an analysis of a tale during a singing lesson and presents pedagogical methods that show what actually happens in a library. There will be three 30 minute-long sections, two shortened lessons and in the last one, we would answer questions and talk about experience and how we work with student teachers who may build these techniques in their own teaching practicum.

Resources:

2011. CXCV(190.) Act on National General Education

National Curriculum

Local Curriculum of PTE Deák Ferenc Practice School

The Curriculum of the Library of PTE Deák Ferenc Practice School

SZEKCIÓELŐADÁSOK

OKTATÁSTÖRTÉNET

Az első, nyilvánossági joggal megtartott női érettségi Magyarországon

Baska Gabriella

Kulcsszavak: dualizmus, nőképzés, érettségi

A hazai oktatásügy történetében folyamatos viharokat kavaró érettségi vizsga bevezetésére, amely az osztrák tanügyi reform részeként 1849-ben jött létre, Magyarországon 1851-ben került sor. Az évszám azonban jelzi, hogy ekkor női részvételtől még nem lehetett szó, erre még jó ötven évet kellett várni.

Az idén 200 éve született Veres Pálné, Beniczky Hermin által alapított nőképző egyesület iskolája alakult elsőként leánygimnáziummá hazánkban, s az oda 1896-ban az 5. osztályba beiratkozó 32 lány közül 24-en jutottak el a 8. osztály záróvizsgájáig, majd az érettségiig. Bár nő Magyarországon elvileg már az 1883. évi 30. törvénycikk óta tehetett érettségét, ennek megvalósulását gátolta az a tény, hogy nem volt az országban a nők számára szervezett gimnázialis képzés és az érettségire épülő egyetemi tanulmányoktól is el voltak zárva. Ezt a helyzetet Wlassics Gyula 1895-ös törvényjavaslata változtatta csak meg.

Jelen vizsgálat célja az 1900 júniusában megtartott első nyilvános női érettségi eseményeinek dokumentálása, amelyet a Fővári Levéltár anyagai, a leánygimnázium értesítői, a kortárs pedagógiai sajtóban megjelent írások és Veres Pálné leányának, Veres Szilárdának a visszaemlékezései tesznek lehetővé. Az esemény konkrét története önmagában is érdekes, hiszen a nőképzés történetének kiemelt magyarországi pillanatáról van szó. Ugyanakkor a kutatás valódi célja sokkal inkább az, hogy feltárjuk és értelmezzük, milyen hatása lehetett az eseménynek a korabeli magyar társadalomban. Ez az oktatástörténeti pillanat ugyanis nemcsak elsősége okán fontos, de fontos abból a szempontból is, hogy milyen módon játszott szerepet a nő képezhetőségének korabeli megítélésben és elfogadtatásában.

Előadásomban a következő kérdéseket érinteném: milyen előzmények után, kiknek a szervezőmunkája nyomán került sor az első magyarországi csoportos női érettségire, milyen eredmények születtek a különböző tárgyakból, képes volt-e lépést tartani a 24 érettségiző a fiúk hagyományos teljesítményével, hogyan értékelték az eseményeket a tanárok és a kortársak, valamint, hogy milyen volt az esemény sajtóvisszhangja szakmai és ösztársadalmi szinten, azaz hogyan pozícionálta az esemény a „tanuló nőt” Magyarországon a 20. század legelején.

The First Matriculation Examination Organized for Women in Hungary

Gabriella Baska

Keywords: Austro-Hungarian Monarchy, women education, matriculation examination

The matriculation examination stirred up a lot of turmoil in the history of Hungarian education. It was in 1849 that the matriculation examination became a requirement for university studies as a part of the Austrian education reform and was implemented in Hungary in 1851. However, women had to wait 50 more years to have the opportunity to obtain the same graduation as men.

Veres Pálné Beniczky Hermin, born 200 years ago, founded the first Hungarian association for the education of women. The school run by this association was the first secondary school for women which was entitled to organize maturation examinations for women. In 1896 32 girls completed eight grades of this school, , and 24 of them passed the matriculation examination in 1900. Although women had the right to take this examination since the 1880 act on education, there was no secondary school for them in the country, and they had no permission to continue their studies at a university. It was only in 1895 that universities opened their doors for women in Hungary..

The aim of this research is to document the very first maturation examination, which was organized for women in June 1900. This can be based on sources found in the Budapest Archives, school reports of the first secondary school for women, educational and political papers of the time and the memoirs of Veres Pálné's daughter. Although the story itself is interesting as it is one of the really important events of the education history of Hungary, the basic aim of this research is to discover the impact this event had on the Hungarian society at that time. This very moment in the history of Hungarian education is not only significant for being a mile stone but it is also important regarding the question of how it affected the assessment and acceptance of how women could and should be educated.

In my presentation I would like to mention the following topics: after what antecedents and whom this event was organized by, what results female students could achieve in different subjects, whether they could catch up with the average achievements of men, how their teachers and contemporaries assessed their results, and what reaction this aroused in the educational and political press of the time, how they positioned 'educated women' in Hungary at the very beginning of the 20th century.

A földrajztanítás eszközei a dualizmus korában Gönczy Pál népiskolai kartográfiai munkássága

Bayerle Alajos

Kulcsszavak: földrajztanítás, Gönczy Pál, népiskola

Gönczy Pál a 19. század második felének jeles kultúrpolitikus, Eötvös és Trefort minisztersége alatt népnevelési ügyekkel foglalkozott. Munkája során elkészítette a népoktatás szervezetére vonatkozó szabályokat, tanterveket írt és nagy gondot fordított az oktatás tartalmi fejlesztésére. 1868-ban elnöke lett a tanügyi szakbizottságnak, amelynek élén korszerű tankönyvekről és oktatási eszközökről kellett gondoskodnia. Miniszteri tisztviselőként mindent elkövetett a szemléltető oktatás előmozdítása érdekében. Eljutatta a népiskolákba a taneszközök listáját, és magyarázó jegyzékekkel segítette azok rendeltetészerű használatát. A taneszközök közül kiemelhetők a természettudományos oktatás szolgálatában álló térképek, földgömbök, telluriumok, planetáriumok, lunáriumok, természetrajzi szemléleti képek, színezett falitáblák és gazdasági táblázatok.

Előadásomban, amely értekezésem egyik fejezete, Gönczy népiskolai kartográfiai munkásságát kívánom bemutatni.

Teaching Aids in Geography Teaching in the Dualist Era Pál Gönczi's Cartographic Work Concerning Public Elementary Education

Alajos Bayerle

Keywords: geography teaching, Gönczy Pál, public elementary education

Pál Gönczi, who was in charge of public education issues during the Eötvös's and Trefort's ministries, was an outstanding cultural and educational politician in the second half of the 19th century. He drafted the public elementary curricula and the rules regulating the public elementary educational system, and he showed great interest in the contextual development of education. In 1868 he became the chairman of the educational committee, and thus, he had the task to ensure modern coursebooks and teaching aids for the public elementary education. As a ministry official, he did his best in order to enhance illustrative teaching. He forwarded the list of teaching aids to public elementary schools and attached an explanatory inventory to it in order to facilitate their use. The teaching aids, which included maps, globes, tellurions, planetariums, lunariums, visual aids, coloured classroom boards and economic tables, were meant for the teaching of natural sciences.

In my presentation I intend to present Gönczy's cartographic work concerning public elementary education, which makes up one chapter of my PhD thesis.

Szabadművelődés korszak ideológiai háttere

Farkas Péter

Kulcsszavak: szabadművelődés, kultúrpolitika, ideológia

Az előadásom célja, hogy bemutassam azokat az ideológiákat, amelyek a koalíciós korszakon belül a szabadművelődés, mint az iskolán kívüli felnőttnevelés hivatalos irányzatának meghatározó nézetei voltak. A kutatásom módszerei közé tartoznak azoknak az elsődleges forrásoknak felkutatása és bemutatása, amelyek a szabadművelődés irányító személyiségeitől, szervezeteitől, illetve a különböző pártoktól származnak, illetve olyan források felhasználása, mint például a korabeli sajtó témához kapcsolódó írásai, vagy azok a kiadványok, körlevelek értelmezése, amelyek a széles rétegeknek szóltak. Kutatásommal hozzá szeretnék járulni az 1945-1948 közötti felnőttképzés rendszerének, működésének minél mélyebb megértéséhez, s a levonható tapasztalatok a jelenbe való átültetéséhez, valamint tágabban nézve pedig a magyar művelődés és pártpolitika összefüggéseinek felismeréséhez szeretnék új támpontokat adni. A második világháború után Magyarországon egy korlátozott demokratikus rendszer épült ki. Az 1945-1948 közötti koalíciós időszak alatt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot a paraszti réteghez kötődő pártok (Nemzeti Parasztpárt, Független Kisgazdapárt) egy-egy képviselője (Keresztury Dezső, illetve Otutay Gyula) vezette. Ebből kifolyólag a művelődéspolitikát is ez a két párt elképzelései befolyásolták, viszont a baloldali pártok (Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt) is konkrét nézeteket, célokat társítottak a kulturális élet irányításához. A szabadművelődés koncepciójának központjában az önálló, kultúrára fogékony személyiség kialakítása állt, ennek ellenére a kultusztárca erőteljesen befolyásolta – és szelektálta – azokat a művelődési lehetőségeket, amelyek ezt a célt szolgálták. A koalíciós időszakban a művelődés, s ezen belül az iskolán kívüli felnőttképzés is a propaganda, illetve az agitációs politika szerves részévé vált, így a szabadművelődés keretein belül megvalósuló tanfolyamok, előadássorozatok elsősorban nem a hasznos, a „mindennapi élethez” kötődő információkat átadására koncentráltak, hanem egy „általános” politikai, gazdasági és társadalmi ismereteket próbáltak meg nyújtani. Ez természetesen nem nélkülözhetette – főleg a választások előtt - a különböző pártok kampányait sem. A baloldali pártok így a hatalom megszerzéséért a szabadművelődés területét is felhasználták, amely által biztosítva látták a főleg vidék felnőtt lakosságának politikai, ideológiai „átképzését”. Ezek mellett a szabadművelődés „szerves” alakítói közé tartoztak az egyházak is – melyek közül főleg a katolikus és a református egyház vett aktívan részt az iskolán kívüli „népművelésben” – amelyek a hagyományos értékeket próbálták meg közvetíteni az érdeklődőknek. Emiatt a szabadművelődés az egyik legfontosabb területe lett annak a belpolitikai küzdelemnek, amelynek a végén a Magyar Dolgozók Pártja megszerezvén a hatalmat, kiépítette a proletárdiktatúrát, aminek az is a velejárója volt, hogy

központosította a művelődést, s annak lehetőségeit is a szocialista társadalom kialakításához méretezte.

Ideological Background of Free-Culture Period

Péter Farkas

Keywords: free-culture, culturalpolitics, ideology

The goal of my lecture is to present the ideologies which played a crucial role in the coalition-era of the free-culture as the official trend of adulteducation beyond schools.

The methods of my research include the presenting of primary sources, originating from the prominent leaders, organizations and several parties of free-culture, or sources like articles in the contemporary press, analysis of publications and circulars, which were widely popular.

My research is aimed at contributing to the deeper understanding of the functioning and structure of adulteducation between 1945 and 1948, and the interpretation of the consequences for the present situation. In a broader sense, I would like to give new guidelines for the recognition of the connections between Hungarian Culture and party-politics.

After World War II, a limited democratic structure was built in Hungary. In the coalition-period of 1945-1948, the Ministry of Religion and Public-Education was governed by rural parties, (National Party of Farmers, Independent Smallholders' Party) and their respective representatives (Dezső Keresztury and Gyula Ortutay). As a result, culturepolitics was influenced by the concepts of these two parties, whereas the left-wing parties (Hungarian Communist Party and the Social Democratic Party) also had their strong views and goals related to the governance of cultural life. The focal point in the concept of free-culture was the formation of a self-standing, culturally receptive personality. Yet the culture portfolio strongly influenced and selected the branches of culture which were supposed to serve the above mentioned goal. The culture and the adult-education in the coalition-era became the tools of propaganda and agitation policy, so the courses and lecture series held in the framework of free-culture did not primarily concentrate on conveying useful information for everyday living, but rather they tried to give general knowledge of politics, economy and society. Naturally, it could not go without – especially before elections – the campaigns of the different parties. The left-wing parties utilized the activities of free-culture to gain political power, whereby they wanted to secure the political and ideological „re-education” of adults, especially in the rural areas. Besides, the churches also belonged to the „organic” transformers of free-culture. The Roman Catholic and the Reformed Churches took part actively in the folkeducation outside schools – which tried to convey traditional values to people. For this reason free-culture became one of the most important battle-fields of internal politics, whereby the Hungarian Workers' Party that seized power built the communist dictatorship. Essentially it meant the centralization of culture and education, and its possibilities were dimensioned to the socialist society.

Cselekedtetés és/vagy munka az 1950-es években a magyar gyógypedagógiában

Gál Anikó

Kulcsszavak: értelmi fogyatékos, tantervek (1952, 1958), munkára nevelés gyakorlata

Bizonyított tény, hogy minden egyes időszakban a fogyatékos emberek befogadásának kulcskérdése a foglalkoztatásuk megszervezése.

Az 1950-es éveket a kommunista párt diktatúrája által vezérelt időszakaként értelmezhetjük. A „szocialista embertípus” egyik ismérve, hogy a munka és a munkához való viszonyulás az egyén politikai tudatának része. A „szocialista emberkép” vonatkozik a sérült/akadályozott gyermekek szüleire is.

A gyermek cselekedtetését, a munka hangsúlyozását már a XX. század elején kibontakozó reformpedagógiai irányzatokban, a pragmatizmus nevelésfelfogásában és a gyermektanulmányi mozgalom pedagógiai törekvéseiben is megtalálhatjuk. A munkaiskola gyakorlatának első elméleti megalapozója Georg Kerschensteiner (1854-1932) volt. A pedagógiai rendszeralkotáson túl az ő működésének köszönhető az irányzat széles körű elterjedése.

A bevezetőben megkíséreljük vizsgálni a pedagógiai irodalomban szereplő cselekedtetés és a munka fogalmi jellemzőit, és az abból levont következtetéseket (mit értettek akkoriban „munkával nevelésen”?). Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk, hogy a cselekedtetés, a munka szerepe hogyan jelent meg az értelmi fogyatékos gyermekek számára kiadott 1950-es évek tanterveiben (1952, 1958). Másrészt elemezzük azt is, hogy a gyakorlati területen, konkrétan a kutatott Gyulai Gyógypedagógiai Intézet keretén belül mindez milyen módon valósult meg.

A kutatás során egyrészt a nagy társadalmi összefüggésekre, másrészt pedig a történeti mikrofolyamatok vizsgálatára helyeztük a hangsúlyt. Ennek megfelelően a hagyományos megértő, hermeneutikai módszert alkalmaztuk, melyhez primer és szekunder forrásokat használtunk fel (korabeli gyógypedagógiai elméletről szóló könyveket, évkönyveket, tanítók és intézményvezetők feljegyzéseit stb.).

Összességében megállapíthatjuk, hogy mindkét tanterv szerzői hasonlóképpen a beszédfejlesztést (mai szóhasználattal kommunikációs) és a munkára nevelés biztosítását tartották elsődleges feladatnak. A beszédnevelést mindkét tantervben a munkára neveléssel összekapcsolva végezték. A két tanterv közötti tartalmi eltérés abban nyilvánul meg, hogy míg az 1952-es tantervben a munkára nevelés kizárólag intézményi tevékenységbe tartozott, addig az 1958-as tanterv szerzői már törekedtek a gyermekek otthoni környezetének bevonására is. Ezt azért is tekinthetjük fontos kezdeményezésnek, mert az iskola/intézmény/nevelőotthoni és a családi környezet együttműködésével lehet a fejlesztést a leghatékonyabban megvalósítani. A gyulai Gyógypedagógiai Intézet nevelőtestületének pedagógiai célkitűzései középpontjában is az állt, hogy növendékeiket mindazokkal az önkiszolgáló készségekkel, szokásokkal, valamint eszközökkel is felruházzák, amelyekkel

képesek lesznek megfelelő munkát végezni. A gyakorlati foglalkoztatásra, továbbfejlesztésre a helyi körülmények jó lehetőséget biztosítottak.

Activity and/or work in the Hungarian Special Teaching and Education of the 1950s

Anikó Gál

Keywords: mental disorder, curriculums (1952, 1958), practice of education for work

It is a proven fact that in every era the key issue of the reception of mentally retarded people is to organize their employment.

The 1950s can be interpreted as the era of the communist rule or dictatorship. One of the criteria of the socialist type of man is that work and the attitude to work are parts of the individual's political consciousness. The picture of the 'socialist type of man' refers to the parents of mentally retarded children too.

The activity of children and the emphasis of work could already be found in the reform pedagogical trends, in the concept of education of the pragmatism and in the pedagogical pursuits of the child study movement unfolding at the beginning of the 20th century. Georg Kerschensteiner (1854 – 1932) was the first who coined the term 'Arbeitschule' – Work school. Owing to his activities, a pedagogical system was created, and this trend became widespread.

In the introduction we try to analyze the conceptual characteristics of the activity and work used in pedagogical literature and the conclusions drawn from them (what they meant by 'work based learning' at that time). The aim of our research is to analyze how the role of activity and work appeared in the Curriculums of the 1950s (1952, 1958) for mentally retarded children. In addition, we also analyze how this could be put into practice, specifically within the framework of the Institute of Special Teaching and Education of Gyula.

During the research, we emphasized the significant social correlations analyzed the historical micro processes. Accordingly, we applied the traditional understanding and the hermeneutical method for which we used primary and secondary sources (books about the special teaching and educational theory of the era, yearbooks, notes of teachers and of head of institutes etc.).

On the whole, we can conclude that the authors of both curriculums considered providing speech (today-communicative) development and education for work to be the primary tasks. In both curriculums speech development and education for work were combined and thus performed. The substantive difference between the two curriculums is reflected in the fact that while the education for work in the curriculum of 1952 focused exclusively on the institutional activities, the authors of the curriculum of 1958 already aimed to include the home environment of the children. This can be considered an important initiative because the most effective way to pursue development is when the school/institute/children's home and the family environment cooperate. The pedagogical aims of the teaching staff of the Institute of Special Teaching and Education of Gyula was that their pupils should be provided with all

the self – help skills, habits and tools whereby they would be able to work properly. The local circumstances provided good opportunities for this.

Höllrigl József és Várkonyi Nándor – egy mester-tanítványi kapcsolat a 20. század elejéről

Hegedüs András

Kulcsszavak: mester és tanítvány, tehetséggondozás, tanár-diák viszony

Kutatásomban Várkonyi Nándor (1896-1975), a híres pécsi irodalmár, szerkesztő és könyvtáros fiatalkorát vizsgáltam, különös tekintettel gimnáziumi tanárával, Höllrigl Józseffel (1879-1953) való kapcsolatára. Höllrigl-t (rajztanár, régész, művészettörténész) Várkonyi „első és egyetlen” mestereként tartotta számon, és *Pergő évek* című önéletrajzában hosszabb szakaszban taglalta kettejük kapcsolatát, és azt, hogy tanára milyen nagy hatással volt életére és későbbi pályájára.

Vizsgálatom célja annak a feltárása volt, hogy a munkássága és kortársai visszaemlékezései alapján is nyilvánvalóan különleges tehetséggel rendelkező Várkonyi fejlődését mennyiben segítette, hogy sikerült megfelelő mentort találnia. Egy olyan vezetőt (pedagógust a szó legnemesebb értelmében), aki képes volt hatékonyan segíteni az ifjú tanítványában rejlő lehetőségek és képességek kibontakozását, nem rátelepedve, de adott esetben finoman irányítva, nevelve.

Kutatási módszerem a személyes- és publikus források tartalmi elemzésén, valamint a témába vágó szakirodalmi források összevetésén és feldolgozásán alapult.

Felhasznált forrásaim a teljesség igénye nélkül: Gagné, Francois: *Building gifts into talents: Overview of the DMGT*; Gyarmathy Éva: *A nem szunnyadó erő. A tehetség fogalmának átgondolása*; Miklóssy Endre: *Túl a toronyon, melyet porbul rakott a szél: Magyar gondolkodók a XX. században*; Németh László: *Látogatás Várkonyi Nándornál*; Várkonyi Nándor: *Pergő évek*; Várkonyi Péter: *Várkonyi Nándor öröksége* etc.

Kutatásom várható és reménybeli eredménye, hogy segítségével jobban megérthetjük a különleges tehetséggel bíró diákok helyzetét és motivációit, valamint a velük foglalkozó tanárok és mentorok számára új stratégiák kidolgozása válna lehetségessé, javítva ezzel a tehetséggondozás hatékonyságát. Ezen kívül egy-egy magasan átlagon felüli intelligenciával bíró gyermek számára példaként is bemutatathatnánk Várkonyi személyét, rámutatva arra a tényre, hogy egyedisége, „mássága” nem példanélküli a történelemben.

József Höllrigl and Nándor Várkonyi – a Master-Disciple Relationship from the Beginning of the 20th Century

András Hegedüs

Keywords: master and disciple, talent management, teacher-student relationship

In my research I examined the youth of the famous litterateur, editor and librarian from Pécs, Nándor Várkonyi (1896-1975), with regard to his relationship with his highschool teacher, Joseph Höllrigl (1879-1953). Höllring was an art teacher, archaeologist and art historian, and, for Várkonyi, he was the “first and only” master. In his autobiography (*Peeling years*) Várkonyi discussed their relationship and what effect his teacher had on his life and career in a longer section.

The purpose of my study is to discuss the impact of the suitable mentor found luckily on the development of the obviously especially talented Várkonyi.

My research method was based on the content analysis of personal and public source texts as well as the comparison and the processing of the relevant literary sources.

My sources included but were not limited to: Gagné, Francois: *Building gifts into talents: Overview of the DMGT*; Gyarmathy, Éva: *The non-dormant power. Consider the concept of talent*; Miklóssy, Endre: *Beyond the tower which put the wind from dust: Hungarian intellectuals of the twentieth century*; Németh, László: *Visit at Várkonyi Nándor*; Várkonyi, Nándor: *Peeling years*; Várkonyi, Péter: *Heritage of Várkonyi Nándor* etc.

The expected and hoped-for result of my research is that we can better understand the situation and motivations of students with special talents, and suggest new strategies for teachers and mentors, whereby the efficiency of talent management can be improved. Moreover, Várkonyi could be an example for the children who live with extremely high intelligence, and so they probably would not feel like outsiders so much.

Tudománytár és a (nép)nevelés

Hüber Gabriella Margit

Kulcsszavak: pedagógiai sajtó, *Tudománytár*, (nép)nevelés

A magyar nevelési irodalom kibontakozására és a nevelési nézetek elterjedésére nagy hatással volt a sajtó közvetítő szerepe. A 18. századi magyar nyelvű sajtóban már rendszeresen jelentek meg pedagógiai témával foglalkozó művek, azonban az újságokkal ellentétben, a folyóiratok már nagyobb terjedelemben közöltek cikkeket. A 19. században meginduló folyóiratok már sokkal nagyobb mélységben taglalták a neveléstudomány egyes kérdéseit, melyek közül nem csak a kifejezetten pedagógiai jellegűek foglalkoztak a neveléstudomány

főbb kérdéseivel. A különböző tudományos folyóiratokban is egyre nagyobb számban találhatóak nevelési témában írások. Az elmúlt évtizedben a hazai neveléstörténet kutatói által számos olyan írás jelent meg, amely egy vagy több, de többségében a 19. század második felétől megjelenő pedagógiai sajtótermékben – eltérő módszereket alkalmazva és különböző szempontokat figyelembe véve – vizsgálta az általuk közvetített pedagógiai nézeteket. Fehér Katalin munkássága nagy részben a felvilágosodás korabeli sajtó és nevelés viszonyára épül, azonban a reformkorban több olyan kiaknázatlan lehetőség rejlik még, melyekkel nevelési szempontból eddig még részletekbe menően nem foglalkoztak. Jelen előadás célja, hogy bemutassa a Magyar Tudományos Akadémia első ismeretterjesztő és tudományos folyóiratának, a *Tudománytár*nak (1834-1844) nevelésügyi értekezéseit. A vizsgálatnak keretet adva, a kor társadalmi, nevelésügyi helyzetének rövid ismertetésével kezdem munkámat, majd rátérek a hazai sajtó, ezen belül a *Tudománytár* létrejöttének körülményeire, célkitűzéseire. Munkám során elsődleges forrásként a *Tudománytár*at használom, ezen kívül másodlagos forrásokkal is dolgozom. A cikkek jobb megértéséhez forráskritikát és történeti forráselemzést alkalmazok. A sajtótermékekben megjelent írások elemzése, értelmezése során különösen nagy jelentősége van a forráskritikának (pl. az adott írás mennyire a közvélemény vagy éppen csak annak írójának gondolatait közvetíti). A kutatás várható eredményei kapcsán a *Tudománytár* (1834-1844) *Repertórium*a alapján lehetséges előzetes megállapításokat tenni. A tárgymutató alapján kijelenthető, hogy lényegesen kevesebb pedagógiai jellegű írást tartalmaz, mint a korszak másik tudományos folyóirata, a *Tudományos Gyűjtemény*. Ez a tény azonban nem jelenti azt, hogy nem találhatóak benne vizsgálatom szempontjából értékes és hasznos művek. Ilyen többek között Győry Sándor 1844-ben kiadott népnevelésről szóló értekezése, mely hét részben taglalja a korban igen népszerű nemzeti nevelés gondolatait, illetve Beély Fidél *Népnevelés* című tanulmánya is, mely szintén a népoktatás kérdéseit tárgyalja. Szó esik még többek között a tudományos egyetemekről, a kisdedővő intézetekről, az iskolai művelődés viszonyáról és hatásáról a társadalomra. Összességében azonban várhatóan a népnevelés és népfelvilágosító törekvések témája jelenik meg legnagyobb részben a *Tudománytár* hasábjain.

***Tudománytár* and Public Education**

Gabriella Margit Hüber

Keywords: pedagogical periodicals, *Tudománytár*, public education

The press had a crucial role in the development of pedagogical literature in Hungary and spreading various theories on pedagogy. By the 18th century, articles about pedagogy began to appear regularly in the Hungarian press, but unlike newspapers, periodicals published considerably longer articles. Periodicals launched in the 19th century began to discuss the various aspects of pedagogy in more detail and periodicals that did not specialize in pedagogy also published articles about its main issues. Articles on pedagogy began to appear more and more frequently in various scientific journals as well. In the past decade, researchers of

Hungary's pedagogical history published numerous articles that analyzed the various pedagogical theories that were published in one or more pedagogical periodicals published throughout the second half of the 19th century, in accordance with different methods and points of view. The work of Katalin Fehér is mostly based on the relationship between the Enlightenment-era periodicals and pedagogy, but numerous issues arose during the Reform Age with which researchers have not dealt with from a pedagogical view yet. The aim of this presentation is to introduce the pedagogical dissertations of the *Tudománytár* (1834-44), the first scientific and educational periodical of the Hungarian Academy of Science. To provide a framework for my presentation, I will begin with a brief outline on the societal and pedagogical situation of the era, and then I will talk about the circumstances surrounding the creation and the goals of the Hungarian press and the *Tudománytár*. The primary source of my work is the *Tudománytár* itself and I also used secondary sources as well. I used source analysis and criticism to ensure the better understanding of the articles. In order to reveal the interconnection between the primary and secondary sources, Analyzing and interpreting the papers published in periodicals, source criticism has extraordinarily great importance (e.g.: To what extent does a given paper reflect the public opinion, or even the opinion of its author?). It is possible to make preliminary ascertainments about the possible results of the research based on the Repertórium of the *Tudománytár*. Based on the index. it can be said that it contains considerably fewer pedagogical writings than the *Tudományos Gyűjtemény*, another key scientific publication of the time. This does not mean that it does not contain works that are useful and valuable for my work. For example, such work is Sándor Győry's treatise on public education which was published in 1844 and describes various theories on national education in seven chapters and Beély Fidél's treatise titled *Népnevelés* (Public Education) which also describes the questions concerning public education. Also discussed are scientific universities, kindergartens and the effects on schools and society. Generally speaking, the most common topics in *Tudománytár* will be public education and public education efforts.

A tanulás joga A zsidó diákok kizárása Olaszországban (1938)

K. Farkas Claudia

Kulcsszavak: diszkrimináció, zsidó iskolák, zsidóellenes törvényhozás

Az 1938-as esztendő nagy változásokat hozott az olaszországi zsidó közösség számára: „felejthetetlen év” volt, de negatív értelemben. A Mussolini-rezsim zsidóellenes politikája következtében a zsidók hirtelen kitaszítottak lettek, átírásra szorult az országhoz fűződő kapcsolatuk és szertefoszlott a „befogadó Olaszország” illúziója. Az első faji alapú támadás színterét az iskola világa jelentette, amikor 1938 őszén az olasz zsidókat kizárták az állami iskolákból, hogy „zsidómentessé” tegyék az oktatási szférát. Később a kormányzat rendelkezéseivel lehetővé tette, hogy a zsidó hitközségek saját elemi- és középiskolákat nyithassanak az oktatásból kizárt diákoknak.

Célkitűzésem, hogy ráirányítsam a figyelmet a fasiszta Olaszországban 1938-ban létrejött zsidó iskolák problematikájára. Előadásomban tárgyalom, mely kormányzati indítékok vezettek a zsidók iskolai szintéről történő kizárásához, és képet adok arról, mit jelentett a diszkrimináció az érintettek számára. A kutatói kérdések megválaszolása olasz nyelvű forrásmunkák szintetizáló elemzésével, korabeli oktatáspolitikai törvények, rendeletek és érintettek visszaemlékezéseinek felhasználásával történik, a makro- és mikrotörténet ötvözésével. A források tartalomelemzése eredményeképpen vélemények, összefüggésrendszerek rajzolhatók fel a diszkrimináció következményeiről és a zsidó iskolák jelentőségéről, szerepéről.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a közösség számára a zsidó iskolák reményt adtak és a tanulás szeretete még egy ilyen reménytelen periódusban is megmaradt, fokozottan is.

The right to learn The exclusion of Jewish students in Italy (1938)

Claudia K. Farkas

Keywords: discrimination, Jewish schools, anti-Jewish legislation

The year 1938 brought changes for the Jewish community of Italy: the year was „unforgettable” but in a negative sense. As a result of the anti-Semitic politics of the government, Jews suddenly became outcasts. Their relationship with the country changed, the illusion of “the host Italy” shattered. The first racial attack reached schools: the Italian Jews were expelled from public schools in autumn 1938 to make the educational sphere Jew-free. The fascist government later allowed the Jewish community to open elementary and secondary schools for excluded children.

My aim is to draw attention to the issue of Jewish schools. In my presentation, I reveal what motives of the government led to the exclusion of the Jews from the school scene, and I will give an idea of the consequences of exclusion for stakeholders.

To answer research questions, I conducted a synthesizing analysis of books, contemporary laws on education, regulations and memoirs, combining the macro- and micro-stories.

The analysis of resources concluded that the schools gave the Jewish community hope, and the love of learning remained extremely well in such a hopeless period.

Az iparoktatás külföldön.

Kísérlet az állami (szak)oktatás-politika árnyalására a dualizmus korszakában

Vörös Katalin

Kulcsszavak: iparoktatás, összehasonlító pedagógia, 19-20. század fordulója

A periféria országainak – így Magyarországnak is – természetes törekvésük volt a modernizáció (Niedermüller 2008; Taylor 2008), versenyképességük fokozása a mindenkori centrum országaihoz képest. Ennek a folyamatnak egy jellegzetes megnyilvánulásként értelmezhetjük a 19. század második felében a munkaerő minőségi színvonalának emelésére tett kísérleteket. Az állami gazdaságpolitika egyik fontos eleme volt a szakképzés felkarolása, különösen az 1890-es évektől, párhuzamban a hazánkban ekkor kibontakozó ipari forradalommal.

Szinte evidenciának tekinthető, hogy a kvalifikált munkaerő képzésében, az iparoktatás intézményrendszerének megtervezésében és fejlesztésében meghatározó fontosságú volt a külföldi tendenciák, minták vizsgálata. Egyértelműen mutatja ezt többek között Szakay József vagy Zirzen Janka példája, valamint az 1892-ben felállított Országos Iparoktatási Tanács, amelynek deklarált feladatai közé tartozott az egyes országok iparoktatásának tanulmányozása és a nemzetközi trendek nyomon követése. A kormányzat nemcsak a különböző szakemberek külföldi tanulmányútjait támogatta, hanem ezek tanulságainak publicitását is, amely *„önmagban véve is fontos, amennyiben módot nyújt a hazai iparoktatás szervezetének és eredményeinek összehasonlító alapon való bírálatára.”* (Kereskedelemügyi Min. 1904. 1. o.). Jelen kutatás elsődlegesen történeti forráselemzésen alapul, melynek elsődleges forrásait a Kereskedelemügyi Minisztérium kiadványai jelentik (a Magyar Iparoktatás c. folyóirat 1897-1917 közötti számai, kiegészítve Az iparoktatás Magyarországon és külföldön c. összehasonlító tanulmánnyal). A vizsgálatot alapvetően gazdaság- és oktatáspolitika-történeti szemlélet jellemzi, amely a feltárt források kritikai vizsgálatával a vonatkozó szakirodalom (Felkai 1983, Kövér 1982, Glatz 1988, Kelemen 2002, Nagy P. T. 2011 stb.) eddigi értelmezési tartományait kívánja bővíteni. A szövegek makrostruktúrájának elemzésével arra próbál választ találni, hogy ténylegesen milyen pozíciót tölthetett be a külföldi iparoktatás vizsgálata, figyelemmel kísérése az állami (ipar)oktatás-politikában. Mennyiben tükrözik az egyes ország-tanulmányok, cikkek a magyar gazdaságpolitika éppen aktuális kérdéseit, illetve. külpolitikai irányultságát? A primer szövegek mikrostruktúrájának elemzése révén pedig a dualizmus kori összehasonlító (vagy nemzetközi) pedagógia magyar szakembereinek eszköztárát, felkészültségét kívánjuk feltérképezni és elhelyezni a tudományterület századfordulós eredményei között (Van Daele 2001, Kozma 2006). A kutatás relevanciáját nemcsak az iparoktatás történetének eddigi hiányos feldolgozása jelenti, hanem a nemzetközi tendenciák, metódusok és eszmék sajátos mozgásának feltérképezése is a 19-20. századi neveléstudományon belül.

Industrial Vocational Education Abroad. An Attempt to Refine State Vocational Education Policies in the Era of the Austro-Hungarian Monarchy

Katalin Vörös

Keywords: vocational education, comparative and international education, at turn of the century (19th to 20th)

For the peripheral countries – which included Hungary – modernization was a natural pursuit (Niedermüller 2008; Taylor 2008), along with enhancing their respective competitiveness versus the traditional core countries. We may consider the attempts at raising the quality and craftsmanship of labourers in the latter half of the 19th century as a typical example of this process towards modernization and increased competitiveness. One of the important elements of state economic policy was the state's appropriation of vocational education and training, particularly from 1890 on, at the time our nation's industrial revolution had just begun unfolding.

We may consider that when it came to the training of qualified labour and the planning and development of the vocational education / training system in Hungary, the tendencies and models observed abroad had great influence. The example of either József Szakay, Janka Zirzen or the formation of the National Vocational Education Counsel (NVEC) in 1892 clearly reinforce this consideration. (Studying the vocational education of various other countries and remaining up to date on the latest international trends were among the explicit responsibilities of the NVEC.) The government not only supported further study possibilities for various master tradesmen and craftsmen to be completed abroad but also published their findings and learning, "...which are important on their own, if they allow for a basis for comparison of the domestic vocational education and training system and its results." (Ministry of Trade and Commerce 1904).

The current research was based primarily on an analysis of historical sources, which specifically refer to volumes from the Ministry of Trade and Commerce dating from 1897 to 1917. The analysis was based on an economics and vocational education approach, and attempted to build and expand upon research done previously (Felkai 1983, Kövér 1982, Glatz 1988, Kelemen 2002, et al.). The studying of the macrostructures of the texts was aimed at the question of what position was filled by the observation of foreign vocational education and training, with an eye on the effect on state (vocational) education policies. The research also sought an answer to the question about how relevant the studies and articles were to the various countries, taking both the current situation in Hungary and its foreign policy leanings into consideration. The research of the microstructures of the sources also attempted to map out and place the tools and preparation of those Hungarian comparative (and international) educational experts who went abroad within the context of turn-of-the-century scientific achievement (Van Daele 2001, Kozma 2006). The relevancy of the research is not only in its

attempt to fill in some missing gaps in the history of vocational education, but also to map out the development of international tendencies, methods and theories within 19th-20th century education.

A dualizmus kori dél-dunántúli középiskolák tankönyvhasználat-vizsgálata

Molnár-Kovács Zsófia

Kulcsszavak: tankönyvhasználat, iskolai értesítő, dualizmus

A dualizmus kori történelemtankönyvek elemzésének egyik sajátos vetülete a középiskolai tankönyvhasználat tényleges alakulása. A forráselemzés módszerével ezért megvizsgáljuk, hogy a dualizmus korában a dél-dunántúli állami középiskolák felső évfolyamaiban az újkor tanításához mely egyetemes történelemtankönyveket használták, illetve a vizsgált intézmények tankönyvhasználatát közt milyen párhuzamok azonosíthatók. A történelemtankönyvek feltárásához egy ún. tankönyvhasználat-vizsgálat segítségével elemzés alá vonjuk a dualizmus korában a Dél-Dunántúlon működő középiskolák (Pécsi Magyar Királyi Állami Főreáliskola, Kaposvári Magyar Állami Királyi Főgimnázium, Szekszárdi Állami Főgimnázium) értesítőit. Az iskolai értesítők elemzésével végzett hazai tankönyvhasználati vizsgálatok száma kevésnek mondható. E tekintetben kiemelkednek Albert B. Gábor kutatásai (lásd ALBERT, 2012a; 2012b). Az értesítőkben fellelhető adatokat átnézve szembevetve, hogy két olyan tankönyv található az intézményekben, melyet egy adott időben mindhárom iskolában használtak. E két tankönyv közül az egyik Varga Ottó: „Világtörténet” c. tankönyvének III. kötete (Újkor), melyet a 19-20. század fordulóján használtak az intézményekben, a másik tankönyv pedig Varga Ottó: „Politikai földrajz” c. tankönyvi munkája. További összevetési alapot kínál a három középiskolát tekintve a tankönyvkiadók körének áttekintése. A három vizsgált intézményben az újkor tanításához – döntő többségében – a budapesti Lampel R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) R. T. Könyvkiadóvállalat és a budapesti Franklin-Társulat kiadásában megjelent történelemtankönyveket használták. E mikrokutatás során nyert adatok, fókuszba emelt párhuzamok és összefüggések további vizsgálati lehetőségek bázisát teremtik meg, melynek során az elemzés főbb eredményei összevethetők a többi dunántúli középiskola adataival, folyamataival, ezen túlmenően pedig az országos adatokkal, tendenciákkal.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Research on Textbook Usage in the Secondary Schools in South-Transdanubia at the Time of the Austro-Hungarian Empire

Zsófia Molnár-Kovács

Keywords: textbook usage, school report, Austro-Hungarian Empire

The concrete textbook usage in secondary schools is one of the specific areas of research on history textbooks at the time of the Austro-Hungarian Empire. Thus with the help of source analysis we bring to light which universal history textbooks were used to teach modern history in public upper secondary education in South-Transdanubia at the time of the Austro-Hungarian Empire. At the same time we try to point out parallels that can be indentified in connection with the textbook usage of examined institutions. To examine history textbooks by means of a so-called textbook usage analysis we study the school reports of secondary schools (Pécsi Magyar Királyi Állami Főreáliskola, Kaposvári Magyar Állami Királyi Főgimnázium, Szekszárdi Állami Főgimnázium) which existed in South-Transdanubia at the time of the Austro-Hungarian Empire. Textbook usage analyses which rely on the analyses of school reports are rare in Hungary. In this regard the research of Gábor Albert B. should be noted (see ALBERT, 2012a; 2012b). After the data have been studied in school reports it is conspicuous that there are two textbooks which were used in every institution at the same time. One of these textbooks is the 3rd volume (Újkor) of 'Világtörténet' by Ottó Varga which was used in the schools at the turn of 19thth and 20thth century. And the other textbook is 'Politikai földrajz' also written by Ottó Varga. Another possibility of comparison in connection with the secondary schools is the study of textbook publishers. In the three institutions to teach modern history history textbooks published by Lampel R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) R. T. Könyvkiadóvállalat (Budapest) and Franklin-Társulat (Budapest) were mainly used. Data, parallels, and connections gained by this micro research create more possibilities to compare the most important results of the analysis with the data and processes of the other secondary schools in Transdanubia and the national data and tendencies.

This research was realized in the frames of TÁMOP 4.2.4. A/2-11-1-2012-0001 „National Excellence Program – Elaborating and operating an inland student and researcher personal support system convergence program” The project was subsidized by the European Union and co-financed by the European Social Fund.

A szaktudományos képzés dominanciájának történeti gyökerei a középiskolai tanárképzésben

Patyi Gábor

Kulcsszavak: tanárképzés, tanárképesítés, szaktudomány

Hazánkban a legutóbbi időkig a középiskolai tanárképzésben dominált a szaktudományos képzés a pedagógiai-pszichológiai elméleti és gyakorlati ismeretekkel, a szakmódszertani tudással és az iskolai tanítási gyakorlattal szemben. Az előadásunkban eme történeti tradíció kialakulását vizsgáljuk. Mint közismert, a Habsburg Birodalomban 1849 őszén került sor a középiskolákat és az egyetemeket és a tanárképzést radikálisan átalakító reformok bevezetésére. A Gróf Leo Thun Hohenstein miniszter nevével összefonódó tanárképzési reform biztosította először a szaktudomány dominanciáját a pedagógikummal szemben. A kutatás alapvető célja, hogy a hazai, és érintőlegesen az ausztriai tanárképzés 19. századi történetét a szaktudomány versus pedagógia-pszichológia, iskolai gyakorlat tekintetében elemezze. Megvizsgálja, hogy a különböző tanárképesítési szabályzatok illetve a tanárképzésre vonatkozó törvények és rendeletek a 19. sz. közepén illetve második felében hogyan szabályozták az elsajátítandó szaktárgyi és pedagógiai ismeretek arányát, viszonyát. Cél továbbá annak vizsgálata, hogy a tanárképzéssel kapcsolatos korabeli szakmai diskurzusokban hogyan jelenik meg a szaktudományi és pedagógiai-pszichológiai képzés fontossága, melyik kap nagyobb hangsúlyt. A kutatás alapvető módszere a dokumentumelemzés lesz. Elsődleges források a korabeli tanárképesítésre, tanárképzésre vonatkozó törvények, rendeletek, továbbá a korabeli szakemberek által írt vitairatok. Másodlagos forrásként szolgál a korabeli felsőoktatásra, tanárképzésre vonatkozó történeti szakirodalom. A kutatás amellet, hogy bővíti a múltat, a korabeli tanárképzésre vonatkozó ismereteinket, minden bizonnyal hozzájárul napjaink tanárképzési vitáinak jobb megértéséhez is.

The Historical Roots of the Dominance of Scientific Education in Secondary School Teachers Training

Gábor Patyi

Keywords: teacher training, teacher qualifications, professional science

In our country (until recently), scientific training has dominated –over the pedagogical, psychological, theoretical, practical and methodological knowledge and teaching experience in the secondary school teacher training. In this presentation the development of this historical

tradition is examined. It is known that in the Habsburg Empire radical reforms were introduced in the autumn of 1849. These reforms transformed the secondary schools, universities and teacher training. Intertwined with the name of the Minister Count Leo Thun Hohenstein, the teacher training reform provided first the dominance of the scientific training over pedagogy and psychology. The basic objective of the research is to analyze the history of the domestic and tangentially the Austrian teacher training in the 19th century art versus science, psychology, pedagogy and classroom practices. We examine the laws and regulations relating to teacher certification regulations and teacher training in the 19th century: how the training of teachers and the proportion and relationship of professional and pedagogical knowledge were regulated. Another objective is to examine how contemporary discourses on teacher professional training have revealed the importance of the scientific and pedagogical-psychological training, which will be emphasized more. The basic method of the research is the analysis of documents. The primary sources of the research are laws and regulations relating to the teacher certification, teacher training, also written by specialists in contemporary polemics. The secondary source of the research is the historical literature of contemporary higher education and teacher training. The research contributes to the better understanding of contemporary teacher training and also the better understanding of today's debates about teacher training.

Fajelmélet és gyermekkép a 20. század első felében Magyarországon

Pénzes Dávid

Kulcsszavak: eugenika, fajnemesítés, gyermekkép

A 20. század elején újdonságnak számító eugenika és fajelmélet az ember nemesítésével, a tökéletes, ideálisnak tartott ember megteremtésére tett elméleti és később gyakorlati kísérletet. A biológiailag ideális ember leírása a fizikai, biológiai valamint szellemi tulajdonságokat egyaránt jelentette.

Az eugenika egy társadalomfilozófiai irányzat, melynek utópisztikus megalkotója Charles Darwin unokatestvére, Francis Galton volt. Galton szerint a társadalom genetikai állományának tudatos befolyásolása a párválasztás és a gyermeknemzés révén valósul meg, melyhez a pozitív és a negatív eugenikát ajánlotta. A pozitív eugenika a társadalom legkiválóbbjainak magasabb gyermekszámát szorgalmazta, a negatív eugenika pedig a negatív genetikai mutációkban szenvedő személyek születéskorlátozását hangsúlyozta.

A fajelmélet nemcsak az ideálisnak szánt emberi tulajdonságokat és jellemzőket rögzítette (például türelem, szellemi kiválóság, szorgalom, kitartás, igazságosság stb.), hanem azt is körülírta, hogy kik azok, akik kizárandók az utódok létrehozásából. Így a fajelmélet szerzői szerint kizárandók mindazok, akik valamilyen fogyatékossgal élnek, függőségben szenvednek (például alkoholisták, morfinisták), vagy éppen valamilyen szexuális extrémítás (például szadizmus) hívei stb. Ezeket a társadalomra károsnak, így az öröklésből –

örökölendő tulajdonságok köréből – kizárandónak tekintették.

Ugyanakkor elmondható, hogy a fajelmélet – amely maga sem volt teljesen egységes a tárgyát tekintve – nem rendelkezett egységes, mindenki által egyformán elfogadott gyermekképpel, mely leginkább a gyermekhez való viszonyban fejeződött ki. A szerzők a legtöbb esetben az idealizált (magyar) társadalom szempontjából tekintettek a gyermekekre, meghatározva a társadalmilag kívánatos, korántsem csak biológiai tulajdonságokat. Mindezzel párhuzamosan pedig kizárják azokat, akik nem képesek a társadalom számára hasznos – sőt káros – gyermekeket nemzeni. Az eugenika hívei „föltették a társadalmat” az „elkorcsosulástól”, s azzal érveltek, hogy a sérült gyermek a társadalom számára nem csak káros – hiszen utóda sem lesz „tökéletes”, így előbb-utóbb a faj (nemzet) megszűnéséhez vezet – hanem anyagi tehertétel is, melyet mindenkinek fizetnie kell.

Az eugenika és a fajelmélet szerzői által leírt „jó gyermek” és „rossz gyermek” képe nem pusztán a biológiai determináltság korabeli túlzásait jelentik, hanem olyan gyermekképet hordoztak, amely hosszútávon meghatározónak bizonyultak, s melynek megkonstruálásába a korabeli neveléstudósok egy része is bekapcsolódott.

A jelen előadásom elsősorban a fajelmélet és az eugenika szerzőinek gyermekképét kívánja megkonstruálni az általuk írt és megjelent munkáikon keresztül, a dokumentumelemzés módszerét alkalmazva. A kutatásom jelentősen merített a hazai gyermekkép-kutatások elméleti alapvetéseiből és eredményeiből (vö. Golnhofer Erzsébet, Pukánszky Béla, Szabolcs Éva vonatkozó munkái).

Racial Theory and Child Image in Hungary in the Early 20th Century

Dávid Péntzes

Keywords: eugenics, child image, racial improvement

The new fields of the early 20th century, eugenics and racial theory, attempted to create the perfect and ideal human, initially on a theoretical level and later in practice, in order to improve the race. The description of the biologically ideal human included physical, biological and mental qualities.

Eugenics, which was created as a utopia by Charles Darwin's half-cousin, Francis Galton, is a branch of social philosophy, „ Galton argued that the conscious control of the genetics of population was implemented through choosing the partner and procreation, and his suggestion was positive and negative eugenics. Positive eugenics is aimed at increasing the reproduction of the best of the society, while negative eugenics emphasizes the birth control of people affected by genetic mutation.

The racial theory did not only prescribe the ideal human qualities and features (e.g. patience, intellectual excellence, being hard working, persistence, fairness), but also defined who should be excluded from reproduction. According to the creators of the racial theory, people with disabilities, addiction (e.g. alcoholics, morphine addicts) or commitment to sexual

extremity (sadism) are among those to be excluded. These people were considered harmful to the society hence they were excluded from inheritance.

At the same time, racial theory, which was not unified concerning its subject, did not have a unified, established child image, which was most remarkable in its approach to children. In most cases, the authors viewed children from the perspective of an idealized (Hungarian) society, defining the socially desirable, not only biological qualities. Parallel to this, they excluded those who were unable to reproduce children beneficial for the society. Followers of eugenics wished to “protect” society from “corruption”, and argued that a disabled child is not only harmful to the society – since their descendants will not be “perfect”, leading to the extinction of the race (nation) – but also means financial imposition to be paid by everyone.

The images of “good children” and “bad children” defined by the authors of eugenics and racial theory did not only mean the era’s exaggerations of biological determination, but held a child image which turned out to be dominant in the long run and whose construction involved several pedagogues of the era.

The aim of my presentation is to construct the child image of the authors of eugenics and racial theory through their published works, applying the method of document analysis. Significant resources of my research were the basis and results of Hungarian child image research projects (cf. Works of Golnhofer, Erzsébet; Pukánszky, Béla and Szabolcs, Éva).

Munkára nevelés a középiskolában: Az 5+1-es képzés beindítása a Tabi Állami Általános Gimnáziumban (1953-1961)

Somogyvári Lajos

Kulcsszavak: oktatástörténet, munkára nevelés, szocialista pedagógia

A szocialista pedagógiában a munkára nevelés fogalma döntő szerepet kapott a céltételezésben, az emberkép és a tanítási tartalmak megformálásában. Ennek ideológiája Krupszkaja és Makarenko gondolatain alapult, a munkára nevelés a Marx által megfogalmazott elidegenedést, a munka tárgyától való eltávolodást az oktatás átalakításában vélte meghaladhatónak. A mintát a Szovjetunió adta, „Az iskola és az élet kapcsolatának megszilárdításáról és a Szovjetunió közoktatási rendszerének továbbfejlesztéséről” elnevezésű jogszabályt 1958-ban adták ki - ezzel párhuzamosan Magyarországon is megkezdődött az oktatási reform előkészítése, ami végül három évig tartott. Az 1961-es törvény vezette be az 5+1-es képzést hazánkban: a gimnazisták az öt nap iskolai elfoglaltság mellett, plusz egy napon a termelőmunkában vettek részt.

Ebben a tágabb kontextusban érdemes értelmezni a tabi középiskolában 1953 és 1961 között végbemenő változásokat, melyek közül az 5+1-es képzés beindítását emelem ki a daránypusztai Állami Gazdaság területén. Előadásom olyan esettanulmány, ami az ország oktatási rendszerében végbemenő változásokat helyi szinten világítja meg, így közel áll olyan történetírói tendenciákhoz, mint a mikrotörténet, Alltagsgeschichte, történeti antropológia,

vagy új kultúrtörténet. Ezen irányzatokban közös, hogy a hétköznapok mindennapi tapasztalatát szóltatják meg újfajta források (szóbeli megnyilatkozások, képek, naplók stb.) felhasználásával, annak érdekében, hogy a történelemben eddig nem megszólaltatott csoportok nézőpontját megismerhessük – ilyen például az iskoláztatásban résztvevő tanárok és diákok diskurzusa. Négy forráscsoportot használtam fel munkámban:

- a középiskola történetéről megjelent helytörténeti tárgyú írások és szóbeli visszaemlékezések jelentették a kiindulópontot,
- az iskola irattára az oktatásirányítás és az iskolai adminisztráció működésének megértéséhez szükséges dokumentumokat nyújtotta számomra,
- a vállalat- és gazdaságtörténet vonatkozó szempontjai mellett pedig
- az oktatás- és társadalomtörténet tanulságai adták a szélesebb hátteret munkámhoz.

A sokoldalú megközelítés árnyaltabb képet ad a múlttól, így mélyebb betekintést nyerhetünk a több mint fél évszázaddal ezelőtti történetekbe, a személyes fotók és tapasztalatok pedig átélhetőbbé teszik a munkára nevelés történetét.

Education for Work in Secondary Schools: Implementation of 5+1 training in the Secondary Grammar School, Tab (1953-1961)

Lajos Somogyvári

Keywords: history of education, education for work, socialist pedagogy

Education for work was a main goal of the socialist pedagogy, which influenced the contents of teaching and the teleology of the schooling. The ideology based upon the thoughts of Krupskaja and Makarenko: they said that education for work and educational reform would provide solution to the alienation problem in Marx's theory. The example was given by the Soviet Union – the law of “Regarding the Strengthening of Ties Between School and Life and the Further Development of the Public Education System” published in 1958, and parallel to this an educational reform started in Hungary, too. The Education Law, which introduced the 5+1 training model, which meant five days learning and one day participation in the productive labour (working day) in Hungary in 1961.

I analyse the changes of Secondary Grammar School in Tab (between 1953 and 1961) in this broader context, focusing on the implementation of 5+1 training in the State Farm of Daránypuszta. My presentation is a case study; it illustrates the nationwide changes of the educational system on a local level – the methodology of the survey stands close to the new historiography, like Microhistory, Alltagsgeschichte, Historical Anthropology or Cultural Studies. These tendencies give voice to the experience of everyday life, by using new sources (oral histories, pictures, diaries etc.) to see the viewpoints of marginalized/not well known groups – for example the discourses of students and teachers. I utilised four types of sources in my study:

- local history and the oral retrospections signify the starting point of the analysis,
- the archives of the Secondary Grammar School documents the policy and administration of the schools in that period,
- I take into considerations the aspects of the history of economy and corporations,
- the history of education and social sciences, too.

This multiple approach provides a deeper understanding of our past, the personal pictures and experience give the opportunity to empathize the history of the education for work.

Az iskolák és a helyi társadalmi egyesületek kapcsolata a 20. század közepén a vidéki agrártársadalomban

Szóró Ilona

Kulcsszavak: iskola, kulturális egyesületek, helyi társadalom

A 20. század közepén, a nagykiterjedésű agrárvidékeken, különösen a kisebb falvakban és a tanyavilágban általában csak két kulturális intézmény létezett, az iskola és a helyi művelődési egyesület, az olvasókör, gazdakör, közművelődési kör. Ezek az intézmények rendszerint folyamatos kapcsolatban álltak. Ezt, a nyilvánvaló egymásrataltság mellett, a helyi társadalomban jelentkező közösségi gondolat, együttműködési szándék motiválta.

Mindkét intézmény a település vagy a külterület forgalmas pontjain épült, és gyakran egymás közelében állt. Számos esetben előfordult, hogy biztosítottak helyet egymás tevékenységéhez (az oktatáshoz vagy társadalmi rendezvényekhez), ha a másik épülete valamilyen ok miatt (elemi csapás, háborús kár, fűtőanyag-hiány) használhatatlanná vált. Szoros személyi kapcsolat is kialakult közöttük. Az iskolában az egyesület tagjainak gyermekei tanultak. A gyerekek családtagként gyakran részt vettek az egyesületek hétfégi szabadidős programjain, illetve közösen is felléptek, műsort adtak a köri rendezvényeken. A tanító, mint helyi értelmiségi, fontos szerepet töltött be az egyesületek életében. Sok helyen tagja volt a vezetőségnek, ő szervezte az egyesületekben tartott ismeretterjesztő előadásokat, tanfolyamokat, vezette az amatőr művészeti csoportokat. Az egyesületek kulturális és szociális területen egyaránt patronálták a helyi iskolákat. Lehetővé tették a könyvtárak használatát. Gyakran szerveztek jótékonyági műsoros délutánokat, a helyi iskola, illetve a legszegényebb diákok támogatására. Az egyesületi alapszabályok a legtöbb helyen azt rögzítették, hogy felozlás esetén a szervezet vagyonát a helyi iskola kapja meg.

A témával kapcsolatban folyó többéves kutatás az agrártársadalom művelődési egyesületeinek tevékenységét, más kulturális intézményekkel való kapcsolatát vizsgálja. Az anyaggyűjtés kiterjedt a levéltári iratok feldolgozására, a szakirodalmi dokumentumok másodelemzésére, valamint interjúk készítésére egykori egyesületi tagokkal. A kutatás eddigi eredményei széles körben feltárták a társadalmi egyesületek és a közoktatás helyi intézményei közötti szoros és sokszínű kapcsolatot, és számos adattal szolgáltak ennek különböző formáira.

Interrelationship of Schools and Local Social Associations of the Agrarian Society, in the Middle of the 20th Century

Ilona Szóró

Keywords: school, cultural associations, local society

In the middle of the 20th century, there were only two cultural institutions, the school and the local cultural association, the reading circle, farmers' society, and the public education club in the wide rural areas, especially in smaller villages and ranches. These institutions were generally interrelated. Besides their obvious interdependence, they were motivated by community idea and intention of co-operation originating from the local society.

Both institutions were built at the busy points of the town/village or periphery. They were quite often located close to each other. It was quite regular that they provided place for each other's activities (to the training or some social events), when the other's building became unusable due to any reason (cataclysm, war damages, lack of fuel). Their staff were also closely interconnected. The children of the members of the association learned in the school. The children, as members of the family, often participated in the week-end leisure programs of the association, and they jointly performed or had a show at club events. The teacher, as a local white-collar worker, played an important role in the life of the association. In several places, he or she was a member of the management, organised informative lectures, courses and managed the amateur art groups in the association. Associations generally sponsored local schools both in cultural and social areas. They also made their libraries available. They frequently organised charity performances in the afternoons for supporting the local school and the poorest students. In most of the places, the deeds of the association specified that upon dissolution the local school would receive the assets and wealth of the organisation.

The multiannual research focusing on this topic studies the activity of the cultural and educational associations of the rural society, as well as their interrelationship with other cultural institutions. In the course of data collection, documents from the archives were processed, documents of specific literature were re-analysed, and former members of the associations were interviewed. The results extending until now extensively revealed the close and manifold relationship among social associations and the local institutions of public education, and provided plenty of details on its various forms.

„Historia est magistra vitae” (?) – 70 éve írták. Hadinaplók mint primer források megjelenése az oktatásban

Takács Zsuzsanna Mária

Kulcsszavak: naplók, oktatás, történelem

A konferencia időpontjában emlékezünk a második világháborúnak az európai hadszíntéren történő lezárásának 70. évfordulójára, így erre reflektálva az előadás két hadinaplót, valamint ezek oktatásban való alkalmazási lehetőségeit állítja fókuszba. Megyesi János, a siklósbodonyi kántortanító emlékiratainak egy különleges darabja a fennmaradt hadinaplót kiegészítő szövegrész, valamint Szakács András, a fiatal sorkatona feljegyzései, aki 20 évesen, Franciaországból kiutasítva, ahol gyermekkorától kezdve élt, került a háború forgatagába.

A naplók, emlékiratok, személyes feljegyzések a történetírás, azon belül pedig a neveléstörténet-írásnak is egy nagyon speciális forráscsoportját képezik, és legtöbbször hiánypótló információkat nyújtanak a kutatók számára. A 20. század első felében, a második világháború idején keletkezett források betekintést engednek íróik mindennapjaiba, kapcsolatrendszeribe, az országban történt eseményekhez fűzött megjegyzéseikből, esetleg az arról alkotott véleményükből egy olyan kép alakítható ki az elmúlt századra, jelen esetben a világháború végére és az azt követő időszakra vonatkozóan, melyet a történelemtények lapjairól nem ismerhetünk meg. Az előadás – egy személyes iratok neveléstörténeti forrásként való felhasználásán alapuló kutatás nyomán – két, egymástól különböző, elsődleges írott kútfő alapján tesz kísérletet arra, hogy bemutassa, miként élték át a háború utolsó időszakát feljegyzőik.

A forrásoknak ezen típusai, a naplók, jelen esetben a háború idején írottak, melyek a frontvonalakon, majd a hadifogságban készültek, már magukban is nagy érdeklődésre tarthatnak számot mind a diákok, mind tanáraik körében. Az előadás arra is rá kívánja irányítani a figyelmet, hogy a személyes történelem forrásainak a történelem oktatása során való alkalmazása azért is fontos, hiszen igazán akkor válhat a tanárok által közvetített ismeretanyag hitelessé, ha a tanulók magával a történelemmel találkozhatnak. Ebből adódóan ezen primer források ismerete és alkalmazása a tanárképzésben résztvevő hallgatók számára szintén elsődleges fontosságú, hiszen több tantárgyhoz kapcsolódóan kerülhet sor alkalmazásukra tanári munkásságuk során.

„Historia Est Magistra Vitae” (?) – Written 70 Years Ago. Appearance of War Diaries as Primary Sources in the Education.

Zsuzsanna Mária Takács

Keywords: diaries, education, history

At the time of the conference we commemorate the 70th anniversary of closing World War II on the European battlefield, so, reflecting on this, the presentation focuses on two war diaries and their application possibilities in education. A special piece of the memoirs by János Megyesi, a cantor teacher from Siklósbodony, is the text that completes the preserved war diary, and the notes of András Szakács, a young private, who got into the whirl of war at the age of 20, when he was expelled from France where he had lived since his childhood.

The diaries, memoirs and personal notes form a very special source group of historiography, and inside it education history writing, and they mostly provide niche information for the researchers. The sources, which were generated in the first half of the 20th century during World War II, provide an insight into the everyday lives and connections of their writers, and such a picture can be created from their notes that are connected to the events which happened in the country or possibly from their opinions about their everyday lives in the past century, in this case at the end of the World War and the period after it that cannot be seen in the history books. The presentation - following a research project which was based on personal documents as education history sources - tries to show how their writers experienced the last period of the war, through two different primary written sources.

These types of sources, the diaries, in this case those written at the time of war, written in the front lines and then in captivity, have by themselves a great interest both in students and their teachers. The presentation is also aimed at directing the attention to the fact that the application of sources from personal histories in teaching history is also important, since the knowledge given by the teachers can become really authentic if the students can meet history itself. Owing to this, the knowledge and application of these primary sources are of crucial importance for the students participating in teacher training, since they can apply them when teaching several subjects during their teaching work.

A reformpedagógia történetének új megközelítése a 21. század perspektívájából

Vincze Beatrix

Kulcsszavak: reformpedagógia történet, paradigmaváltás, recepciókutatás

A kutatás célja, hogy bemutassa a reformpedagógia történetének új rekonstrukciójára irányuló kísérletek közül a német nyelvű pedagógiai szakirodalom átfogó, monografikus munkáiból a legfrissebbeket. Köztük kiemelt szerepet kap E. Skiera munkája, *a Kritikai bevezetés a reformpedagógia múltjába és jelenébe* (2003) címmel.

Skiera professzor a korábbi monográfiák szerzőihez (J. Oelkers 1979, Röhrs 1980, Scheibe, 1969, Thenort 2014) képest – új hangsúlyokat emel ki, a reformpedagógiát, a pedagógiai elmélet és a gyakorlat egységeként értelmezi, a reformpedagógia recepciótörténet új aspektusait veti fel.

Az előadás kitér Skiera monográfiájának újszerűségére, haladó kezdeményezésére, amely a reformpedagógiát úgy ragadja *sokszínűségében*, hogy közben igyekszik annak múltját és jelenét a régi és új rendező elvek közé terelni, azaz az *egységet* is megragadni. Skiera a reformpedagógia reflexiós kísérleteiben széles horizonton vizsgálja a változó akcentusokat, a motívumokat és azok kánon formáló szerepét. Az alapos és átfogó életmű eredményeként egy olyan nagy jelentőségű pedagógiatörténeti vállalkozás születik meg, aminek elemzése kiegészíti és újraértékeli a reformpedagógiai mozgalom szerepét. Skiera munkájának növeli jelentőségét, hogy közben újabb művel gazdagodott a reformpedagógia története (szerk. W. Keim, 2013), amelynek recenzióját épp Skiera-tól (2014) olvashatjuk.

A kutatás történeti jellegű, amely főként a német nyelvű források elemzésével kívánja gazdagítani a reformpedagógia hazai megítélését, a recepciókutatást. A nemzetközi szakirodalom új eredményeinek bemutatása és vitára bocsátása hozzá kíván járulni a hazai reformpedagógia-történeti kutatásokhoz, amelynek egyik kezdeményezője az ELTE Pedagógiatörténeti Tanszéke és a Magyarországi Reformpedagógiai Egyesület. A jelenlegi kutatások a magyar reformpedagógiai mozgalom és életreform törekvések elméletének és gyakorlatának a feltárása, a hazai és a nemzetközi recepciók hatásainak összevetésére irányulnak.

New Aspects of the History of Reform Pedagogy from the Perspectives of the 21st century

Beatrix Vincze

Keywords: history of reform pedagogy, research of the receptions, national and international discussion

The aim of this research is to present the latest monographic works of pedagogical literature written in German, which are based on a new reconstruction of reform pedagogy. Among others, the work of E. Skiera titled “Critical Introduction to the Past and Present of History of Reform Pedagogy” (2003) will have an exceptional role in this analysis.

Professor Skiera, as opposed to other authors from earlier monographs (J. Oelkers 1979, Röhrs 1980, Scheibe, 1969, Tenorth, 2014), highlights new trends. He interprets the history of reform pedagogy as a complex pedagogical theory and practice, furthermore, proposes new aspects of the reception of the history of reform pedagogy.

The paper emphasises the newness of Skiera’s monograph and its progressive initiation, which discusses reform pedagogy in its variation and tries to show its past and present according to the latest organising principles and catch it in its whole complexity. Skiera studies the changing accents widely in the different reflections of reform pedagogy.

Skiera’s lifework is an efficient and comprehensive basic literature of the history of reform pedagogy. Her analysis completes and partly redetermines the reform movement. The importance of Skiera’s work increases; meanwhile, a new monograph is added to the history of reform pedagogy (W. Keim, 2013), the recension of which was written by Skiera.

Basically, it is comparative historical research, based on earlier research from the department of Historical Pedagogy of Eötvös Loránd University and Hungarian Society of Reform Pedagogy.

The presentation of the latest results of international literature and their discussion contributes to the Hungarian pedagogical debate. The present research aims to explore the theory and practice of Hungarian reform pedagogy and lifestyle movements as well as to compare them to the influences of international receptions.

NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

A fiatalok zenéhez való viszonyának elemzése a társadalmi nemek szerint

Bakacsi Zita

Kulcsszavak: zenéhez való viszony, gender, megújuló zenei nevelés

Készülő doktori disszertációm témája a fiatalok zenei ízlésének vizsgálata a társadalmi háttérük függvényében. Ennek a komplex kutatásnak egy résztémáját szeretném röviden bemutatni előadásomban. Az iskolai zenei nevelés kudarcainak megoldása akut kérdésként jelenik meg az utóbbi években. Cikkek, tanulmányok, nyilvános viták, problémafeltáró kutatások sora vezetett el a „tettekig”. A 2012-ben felmenő rendszerben bevezetésre került kerettantervek lehetőséget adnak egy koncepcióváltásra, azonban nagyon nagy önállóságot várnak el a pedagógustól ennek értelmezésében és megvalósításában. Ehhez kívánok segítséget nyújtani új szempontok feltárásával.

A kutatásban öt bajai, egy Baja melletti általános iskola (Vaskút), egy bajai szakközépiskola, egy szakiskola és szakközépiskola és egy gimnázium ötödik, hetedik, illetve tízedik osztályos tanulói vettek részt. A 726 tanuló nemek szerinti megoszlása 352 fiú és 374 lány.

Az empirikus kutatás kétféle módszerrel történt a 2010/2011-es tanév első félévében. Egy 16 részletből álló hangzó zenei kérdőívet és egy további 25 kérdést tartalmazó kérdőívet töltöttek ki a tanulók a zenei ízlés, a zenetanulás és a zenefogyasztás témakörében.

A kutatás eredményeiből néhányat szeretnék ismertetni a tanulmány hipotéziseinek alátámasztására.

Hipotézisek:

1. A fiúk és a lányok zenéhez való viszonya eltérő.
2. A zenei nevelés a közoktatásban nem tulajdonít jelentőséget ennek a ténynek, és ez is hozzájárul a tantárgy kudarcaihoz.

A kutatás elsődleges forrásai Janurik Márta, Dohány Gabriella, Colley, Ann; Christenson, P. G., & Peterson, J. B.; Behne, Klaus-Ernst; Müller, Renate művei. Másodlagos források: Hausmann Alice, Szapu Magda, Hadas Miklós kutatásai.

A tanulmány eredménye ismert és újonnan feltárt tények újszerű értelmezése, ami eddig nem vagy csak kevésbé hangsúlyos módon jelent meg a témával kapcsolatos kutatásokban. Várható haszna, hogy a zenepedagógia tartalmi és módszerbeli megújítási törekvései számára újabb szempontokat ad a nemek közötti különbségek tekintetében.

An analysis of young people's relationship to music according to social genders

Zita Bakacsi

Keywords: relationship to music, gender, renewing musical education

The topic of my developing doctoral thesis is the analysis of music style of young people in relation to their social background. In this presentation I would like to introduce a subtopic of this complex research. A solution to the failures of musical education in schools has become an acute question in recent years. A number of articles, studies, open discussions and research on the exploration of this problem have led to the "deeds". In the arising system of 2012, an opportunity for a conceptual change was created through the introduction of a national curriculum; however, too much self-determination is expected of educationalists with regards to the interpretation and execution of the curriculum. I wish to offer help to address this issue through the exploration of new criteria.

Five grade schools from Baja and one from Vaskut (a neighbouring town) took part in this research: one vocational secondary school, one vocational school and fifth, seventh and tenth graders from a grammar school participated. There were 726 participants, out of whom 352 were boys and 374 were girls.

In the first semester of 2010/2011, empirical research was conducted via two methods. Students completed two questionnaires, one of which had 16 music related sections and the other one had 25 further questions. However, all questions were about musical taste, musical studies and participants' musical consumption.

I would like to describe some of the results of this research as substantiation of the study's hypotheses.

Hypotheses:

1. Boys and girls have different relationship to music.
2. This difference is not taken into consideration in public schools, which has contributed to the failures in this subject.

The primary sources for this study are based on the works of Marta Janurik, Gabriella Dohany, Ann Colley; P.G. Christenson & J.B. Peterson; Klaus-Ernst Behne and Renate Muller.

The secondary sources are based on the research of Alice Haufmann; Magda Szapu and Miklos Hadas.

The result of this study is a novel interpretation of the known and the newly discovered facts which have received little or no emphasis in the studies published on this topic. The expected benefit is that, a new viewpoint on the differences in gender is applied in an endeavour to renew the content and methodology of music education. .

Dunaújváros munkaerőpiaci tendenciáinak vizsgálata - a szakképzési rendszer tükrében

Budai Gábor

Kulcsszavak: szakképzés, munkaerőpiac, hiányszakma

A kutatás célja: A kutatásom célja, hogy Dunaújváros és térsége munkaerőpiacának tendenciáit megismerjem a rendszerváltoztatástól napjainkig. A térség gazdasági társaságait és szakképző intézményeit kívánom felkeresni és ezáltal megismerni mind az elméleti képzés, mind a tanműhelyi képzés helyszíneit. Kutatási eredményeimmel a szakmaszerkezet átstrukturálódására, valamint a középfokú oktatási intézmények folyamatosan változó szakmakínálataira is rámutatok. A fentiekkel összefüggésben vizsgálni kívánom a térség gazdasági társaságait is a gyakorlati, tanműhelyi képzés oldaláról. A térség egyetlen, évtizedek óta meghatározó nagy gazdasági társaságánál a Dunaferri Dunai Vasmű cégcsoportnál is szeretnék vizsgálatokat folytatni a képzett szakemberek munkaerőpiaci lehetőségeinek alakulásáról.

A kutatás módszerei: A kutatási módszereimnek elsősorban a szakirodalom elemzést választottam, valamint a (jelenlegi és a volt) vállalatvezetőkkel és iskolaigazgatókkal szeretnék interjúkat készíteni.

A kutatás forrásai: A kutatásom forrásai tehát elsősorban szakirodalmakból származnak. A gazdasági társaságok és a középfokú szakképző intézmények dokumentumai, adatai és évkönyvei, valamint a Dunaújvárosi Könyvtár folyóiratai alapján szeretnék felhasználható adatokhoz jutni. A szakképzés történetét először Magyarországi adatokkal szeretném alátámasztani, majd Dunaújváros és térsége jellemzőit mutatom be. A szakmakínálat átalakulására is szeretnék kitérni a vizsgált intézmények adatai alapján.

A kutatás várható főbb eredményei: Várható, hogy a kutatásom eredményeként bemutathatom Dunaújváros és térsége munkaerőpiacának és szakképzésének múltját és jelenlegi helyzetét is. Továbbá következtetéseket szeretnék levonni a térség jövőbeni munkaerőpiaci irányaira vonatkozóan.

Tanodák vizsgálata az eredményességi dimenziók mentén Egy pilot kutatás tapasztalatai

Csigi Júlia

Kulcsszavak: eredményességi dimenziók, inkluzív közösség, Tanoda Program

A 21. században az EU-s pályázati forrásoknak köszönhetően, egyre több komplex oktatási program kezdi meg működését Magyarországon, melyek nagy része a hátrányos helyzetben

élő gyermekek, fiatalok segítésére fókuszál. Az extrakurrikuláris projektek többsége rövid távú (1-2 éves) időszakra nyújt támogatást a pályázó szervezeteknek, intézményeknek, akik a rövid, sokszor szakaszos működés miatt nem rendelkeznek olyan hosszú távú eredményességi mutatókkal, melyek a programokban részt vevő tanulók mobilitását és társadalmi befogadását vizsgálná. A PTE BTK Wlisslocki Henrik Szakkollégium TÁMOP projektjének keretei között megvalósuló Amrita kutatás az ország egyik első, tanoda típusú, inkluzív közösségének – az Amrita Orientációs Baráti Körnek – szervezeti működését és mobilitási hatását tanulmányozta. A vizsgálat többek között olyan tényezők, dimenziók feltérképezésére törekedett, melyek hozzájárultak az inkluzív, támogató közösség hatékonyságához és eredményességéhez (pl. mentor és tutor rendszer, self-help kortárs segítő szemléletmód, inkluzív környezet, színes pedagógiai-módszertani eszköztár).

Az előadás célja bemutatni egy pilot vizsgálat eredményeit, mely 10, Baranya megyében működő tanoda közösségi működését térképezi fel az Amrita kutatás alapján meghatározott dimenziók mentén. Az előadó arra a kérdésre keresi a választ, hogy a vizsgált tanodák esetében milyen tényezőkön, gyakorlatokon keresztül jelentkeznek a kijelölt eredményességi dimenziók, illetve milyen további dimenziók jelenhetnek meg a kutatás során.

Az adatfelvétel félig strukturált kérdőívek használatával történik (tanodánként várhatóan 3 megvalósító kitöltésével), továbbá a szakirodalmi elemzés a dimenziók kijelölését és lehatárolását segíti (Kalányos – Varga, 2004; Varga, 1999; Varga, 2015). A kutatás elsődleges forrása a kérdőíves vizsgálat feldolgozása, másodlagos források pedig a tanoda típusú közösségek, szervezetek elemzésével foglalkozó tanulmányok, beszámolók (Németh, 2013; Oláh, 2013; Varga, 2015).

A pilot kutatás különböző tényezők mentén hasonlítja össze a rendszerváltás után indult Amrita Orientációs Baráti Kör és a kiválasztott – jelenleg is működő – 10 darab tanoda működését az eredményességet befolyásoló dimenziók felkutatása érdekében, illetve hozzájárul ezek rendszerezéséhez és bővítéséhez.

Examination of Tanodas Along Performance Dimensions. A Pilot Research Experience

Júlia Csigi

Keywords: dimension, inclusive communities, Tanoda Programme

In the 21st century, due to the application of EU funds, increasingly more complex training programs, most of which focuses on assisting children and young people who are in a disadvantaged position, have been launched in Hungary. Most of the extracurricular projects provide a short term (1-2-year-long) support for the applicant organizations and institutions, which – due to the often short, intermittent operation – do not have any long term performance indicators, which would examine the mobility and social inclusion of students participating in programs. The Amrita research carried out within the frameworks of the

TÁMOP project of Wlisslocki Henrik College for Advanced Studies of the University of Pécs, Faculty of Humanities has studied the organizational functioning and mobility impact of one of the country's first Tanoda-type inclusive communities, the Amrita OBK Association. The study has strived to examine factors and dimensions, which contribute to the effectiveness and efficiency of an inclusive and supporting community (e.g., mentor and tutor system, self-help contemporary support approach, inclusive environment, colourful educational-methodological toolbox).

The presentation is aimed at presenting the results of a pilot study, which examines the functioning of the social operation of 10 Tanodas in Baranya County based on dimensions defined by the Amrita research. The presenter is trying to answer some questions about what kind of factors and practices influence performance dimensions occur through in the case of Tanodas, which are the subjects of examination, and what additional dimensions may appear during the research. The survey is done using semi-structured questionnaires. Furthermore, literature analysis helps the designation and delineation of dimensions (Kalányos – Varga, 2004; Varga, 1999; Varga, 2015). The primary sources of the research are the data from the questionnaires. The secondary sources are reports and studies analyzing the Tanoda-type communities and organizations (Németh, 2013; Oláh, 2013; Varga, 2015). The pilot research based on different factors compares, the operation of the Amrita OBK Association, which started after the end of the communist rule, and that of ten selected – and currently operating – Tanodas in order to explore dimensions influencing performance, and how it contributes to organizing and expanding them.

Lemorzsolódás középfokon a statisztikai adatok tükrében

Híves Tamás

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, területi kutatás, nevelésszociológia

A hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikere vagy kudarca egyike azoknak a nagy társadalmi folyamatoknak, amelyekre különös figyelem irányul. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók közül nagy számban kerülnek ki a korai iskolaelhagyók és jelentős részük roma/cigány származású. Az elmúlt évtizedekben Magyarországon jelentősen nőttek a területi különbségek, és jól körülhatárolható leszakadó térségek rajzolódtak ki, ahol a gazdasági és társadalmi mutatók lényegesen rosszabbak, mint a gazdagabb, szerencsésebb térségekben. A leszakadó térségek lakosságában rendszerint felülreprezentált a legalacsonyabban iskolázott roma/cigány népesség.

A jelen kutatás alapvető kérdése az volt, hogy milyen regionális jellemzők mutathatók ki a hátrányos helyzetű tanulók területi elhelyezkedésében, illetve az iskolai előrehaladásuk statisztikai és térképi elemzésével milyen területi egyenlőtlenségek állapíthatók meg. A vizsgálat a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódását elemzi elsősorban a középfok különböző típusaiban, évfolyamonként, kistérségenként és megyénként, az adatokat összeveti a cigány népesség területi megoszlásával. Az általános

iskolában tanulók közel 30%-a hátrányos helyzetű, majd ez az arány középfokon a felére csökken, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya pedig a harmadára, azonban iskolatípusok között, illetve területenként jelentős az eltérés. A földrajzi és társadalmi szerkezet alapvetően befolyásolja a hátrányos helyzetű tanulók megoszlását és ez a megoszlás az elmúlt évtizedekben jelentősen nem változott.

A kutatás 2007, 2010 és 2013-as helyzetet hasonlítja össze, a változás dinamikáját figyeli. 2013-ban a szabályzó megváltozása miatt 10%-al csökkent a halmozottan hátrányos és 15%-al a hátrányos helyzetű tanulók aránya, ez a csökkenés leginkább a szakközépiskoláknál volt érezhető. Az elemzés elsősorban a tanügyigazgatási közoktatási statisztikai adatbázisra (KIR-STAT) támaszkodik, de felhasználja a 2011-es népszámlálási adatokat is.

Statistical analysis of drop-out rates in secondary education

Tamás Híves

Keywords: disadvantaged students, regional studies, education sociology

Disadvantaged students' success or failure at school is one of the great social processes which special attention is paid to. A large number of disadvantaged students are early school leavers and a considerable proportion of them are of Roma/Gypsy origin. In recent decades, regional differences have increased in Hungary, and clearly definable marginalized regions have emerged where the economic and social indicators are significantly worse than those of richer, more fortunate areas. The Roma/Gypsy population with the lowest qualifications is usually overrepresented within the population of the marginalized regions.

The basic question of this research was what regional features could be detected in the geographical location of the disadvantaged students, and what territorial inequalities can be revealed with the statistical and mapping analysis of their progress in school. The study analyzes disadvantaged and multiple disadvantaged students' drop-out in the various types of secondary education, per grade, micro-region and county. These data are compared to the geographical distribution of the Gypsy population. Approximately 30% of the elementary school students are disadvantaged, and this rate is reduced by half and the proportion of students with multiple disadvantages decreases by one third at secondary level; however, there is a significant difference between the various school types in this respect. The geographic and social structure fundamentally influences the distribution of disadvantaged students, which has not changed significantly in recent decades.

The research compares the situation of 2007, 2010 and 2013, and monitors the dynamics of change. In 2013, due to changes in the law, the rate of disadvantaged students decreased by 10% and that of students with multiple disadvantages fell by 15%; however, this decline mostly occurred in secondary vocational schools. The analysis relies primarily on the statistical database of public education (KIR-STAT) of the educational administration, but it also uses the 2011 census data.

Roma gyerekek táplálkozási szokásai a társadalmi és szociális helyzetük tükrében

Kocsis Éva – Angyal Magdolna

Kulcsszavak: szociális helyzet, táplálkozás, életmód

Az ifjúság egészségtelen táplálkozási szokásai népegészségügyi problémát jelentenek a társadalom számára, mert kihatnak a fiatal korosztály jelenkori és későbbi egészségi állapotára egyaránt. Az elmúlt évek nemzetközi és hazai kutatásai egyértelműen bizonyítják, hogy a fiatalok az egészségtelen táplálkozásnak köszönhetően elhízottá válnak. A gyors ételek, az édességek, illetve a kevés zöldség és gyümölcsfogyasztás sokszor a hiányos ismeretek következményei.

A vizsgálat célja a roma gyerekek táplálkozási szokásainak feltárása a társadalmi-szociális helyzetük tükrében a főváros néhány kerületében. További cél volt feltárni, hogy a vizsgált roma fiatalok küzdenek-e súlyproblémákkal, azon belül a túlsúly vagy az alultápláltság dominál-e jellemzően körükben, illetve ismerik-e egyáltalán az egészséges táplálkozás jellemzőit. A vizsgálatban 10 és 18 év közötti roma fiatalok vettek részt. A kutatás saját készítésű kérdőív útján történt, amelyet a célcsoport tagjai önként és anonim módon töltöttek ki.

A vizsgálat nyomán a cigány etnikumhoz tartozó gyerekek tápláltsága nem mutatott összefüggést a társadalmi/szociális helyzetükkel. A túlsúlyos gyerekek hasonló arányban voltak megtalálhatóak az alacsonyabb és a magasabb jövedelmű csoportban is. Az anya iskolázottsága befolyásoló tényezőként hatott a gyermek táplálkozásának minőségére, azonban függetlennek bizonyult a szociális helyzettől. Elmondható, hogy a magasabb iskolai végzettségű anyák körültekintőbbek gyermekük érkeztetésében. A vizsgálat eredménye szerint a jobb és a hátrányosabb körülmények között élő családok gyermekei egyaránt előszeretettel látogatták a gyorséttermeket. Az egészségtelen, cukrozott üdítőitalok fogyasztása rendszeres volt a vizsgált fiatalok esetében és független a család anyagi helyzetétől, azonban mindenképpen túlzott mértékben mutatkozott. Az iskolában étkező gyerekek aránya a szegények között volt magasabb. A többségi társadalom serdülő korosztályának tagjaihoz hasonlóan a roma gyerekek is küzdenek súlyproblémákkal a helytelen táplálkozási szokások következtében.

A roma integráció keretében hangsúlyt kell fektetni a cigány kisebbség hátrányos helyzetéből adódó problémákra, ezért fontos már a fiatalok körében is az ismeretek fejlesztése, valamint egészségmagatartásuk helyes irányba történő befolyásolása.

Light on the eating habits of gipsy children in their current social background

Éva Kocsis – Magdolna Angyal

Keywords: social background, eating habits, lifestyle

The aim of this survey was to shed light on the eating habits of gipsy children in their current social background in a few districts of the capital. My goal was to assess whether gipsy youngsters living in the capital have weight problems and to see if the problem of being overweight or undernourished is more frequent. The question is if they know and practice healthy eating compared to the recommended. How much vegetables, fruit and milk do they consume and how frequently do they eat per day? Bad eating habit is a common characteristic of youngsters around the world. This is the reason why a great proportion of them are overweight. This has an effect on their later health conditions. A proof of that is that chronic diseases are being diagnosed at an ever younger age. My aim was to examine if this was also true amongst gipsy youngsters because every fifteenth person is of gipsy origin and the majority of this ethnic minority are young in our country. The inappropriate health behaviour of the young has a major impact on their social status later. Their incidentally bad health condition can be a charge on society. The 110 gipsy youngsters who took part in my survey live in different districts of Budapest. They are between the ages of 10 and 18. The self made questionnaire was completed voluntarily and in anonymity by them between April 2013 and February 2014. My hypothesis and the results were the following.

The nutrition of the children belonging to the gipsy ethnicity correlates with their social status.

The results have revealed that my assumption was proven wrong because the undernourished children did not belong to the group with the lowest income and overweight children can be found in both the lower and the higher income groups.

The mother's education is a factor of influence in the quality of the food eaten regardless of social status.

According to the results my assumption seems to be right. First, mothers who were skilled workers lived in better circumstances. Children who had parents with higher qualifications than others had better eating habits, for example, considering the number of meals per day. Those with higher qualifications would rather choose to eat poultry which is healthier. Children having parents with lower qualifications mostly eat fruit in the summer while those having parents with higher qualifications eat more fruit in the winter. There was no significant difference in vegetable consumption. Parents with lower qualifications provided their children with less milk and fewer dairy products. Again, there was no significant difference in the consumption of unhealthy food and drinks. It can be said that mothers with higher qualifications are more circumspect about what to feed their children with.

The consumption of trendy fast foods and drinks is much more typical amongst children who are living under better circumstances than amongst those who come from a disadvantaged family.

My assumption was not proven to be correct. Youngsters from every category do go to fast food restaurants. Those who do not go to these places are typically living in the outskirts of the city or they are from a younger age group. Youngsters regularly drink soft drinks regardless of the family's circumstances, the consumption of these drinks is excessive. The same can be stated about energy drinks. Even children from poorer families are consumers of these drinks and also sweets advertised.

It is typical of gipsy youngsters with bad social circumstances that their only chance of a regular daily meal is at the school's canteen.

This hypothesis of mine is only partially true. Regardless of the family's income they would rather eat their lunch at home and children from families with lower income eat more than once a day. What is true in my hypothesis is that the majority of the children eating in the schools come from poor families.

In conclusion, gipsy children also have weight problems due to their inappropriate eating habits. However, it is worthy of note that the great majority of the respondents are studying in high schools, which means that the willingness to learn and the ratio of educated people are improving, which gives us hope that future mothers' and fathers' knowledge of the correct health behaviour will increase.

A tanmedencétől a világbajnoki címig Tehetséggondozás lehetőségei

Kovács Zsófia

Kulcsszavak: tehetséggondozás, úszás, sport

Bevezetés: Vizes sportágak képviselőjeként, s testnevelő szakos hallgatóként testközelből tapasztalhattam meg a különböző formában megnyilvánuló tehetséggondozást. Első lépésben ezért is kezdtem el kutatni az úszásban, miként valósul meg maga a tehetségek kiválasztása.

A vizsgálatom során több szakembert kérdeztem meg, milyen tulajdonságok alapján mondanak valakit tehetségesnek, és milyen akarat, mentális tényezőket emelnek ki. Majd saját tapasztalatom bemutatásával láthatóvá teszem, mennyire lehet befolyásoló tényező maga az iskola, és a pedagógusok.

Célkitűzés: Céloom kideríteni, hogy pontosan milyen tulajdonságokat, milyen körülményeket emelnek ki a kérdezett szakemberek és versenyzők. Megtudni, hogy a különböző válaszokból, melyek, azok a jellemzők, amiket többen kiemelnek, s amik nem csak a sport területén jelentősek.

Módszerek: A kutatás szakértői mintavétellel történt. Úszóedző szakemberek, sportolók személyes meginterjúvolása zajlott. Az itt kapott válaszokat elemeztem, akarat, mentális jegyeket, tulajdonságokat kiemeltem, táblázatban összefoglaltam.

Eredmények: A vizsgálat alapján megmondható, hogy mi jellemzi egy tehetséges úszót mentálisan, és a szakemberek mi alapján mondják azt egy gyermekre, hogy tehetséges. A tehetség gondozás bemutatásával a saját szemszögéből, bepillantást engedett, hogy mindez hogyan zajlott a valóságban.

Vajdasági magyar kisebbség általános- és középiskolás diákjainak internethasználati szokásainak vizsgálata

Kőrösi Gábor – Esztelecki Péter

Kulcsszavak: internet használat, számítástechnika oktatás, módszertani változás

Mára közhelynek számít az a tény, hogy az a fiatal, aki nincs fent az Interneten, az nem is létezik. Ha ezt a tényt kissé más szemszögéből vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy mára az Internet sem ilyen lenne a fiataljaink nélkül. Míg 10-15 év távlatában alig pár iskola és család rendelkezett az Internet csodájával, addig mára ez mindennapi életünk részévé vált. Legyünk bárhol is a világban, gond nélkül találunk vezetékes, vezeték nélküli csatlakozási lehetőséget vagy szélessávú mobilinternet lefedettséget. Mi pedagógusok is többnyire a nap 24 órájában online vagyunk, és minden lehetséges percet megragadunk arra, hogy új információhoz jussunk vagy csak egyszerűen szórakozzunk. Míg régen a drága internet-hozzáférés vagy a hiányos lefedettség lehetetlenné tették el a “bárhol, bármikor, bármilyen” tartalom elérésének lehetőségét, addig mostanra ezek a gátak többnyire mindenhol megszűntek. Ma az információ korlátlan mennyiségben és szűrők nélkül áramlik az erre legérzékenyebb általános- és középiskolás korosztály felé.

Jelen előadás célja egy felmérés alapján bemutatni a tanulók internethasználati szokásait. Fel kívántuk tárnunk, hogy a mai tizenéves korosztály, hogyan képes befogadni és használni ezt a könnyen és gyorsan érkező, ám veszélyekkel teli új világot. Azt is vizsgáltuk, hogy melyek azok a korcsoportok, amelyekre kiemelten oda kellene, hogy figyeljünk?

Vizsgálatunkban e témakört körüljárva 456 vajdasági magyar tanulóval végeztünk önkéntes online kérdőív kitöltést, melyben elsősorban internethozzáférési és használati szokásaikat tártuk fel. A kapott összegezés alapján rámutatunk arra, hogy milyen módon épül be az Internet a tanulási és a szabadidős tevékenységekbe, és mely fókuszcsoporthoz kell különösképp odafigyelni. Munkánk során láthatóvá vált, hogy a technikai lehetőségek változása, az Internethez való korlátlan hozzáférés, milyen kihatással van tanulóink életére, és hogyan tör be mindez a tradicionális oktatási rendszer kereteibe. Nem okozott túl nagy meglepetést, hogy a világhálón eltöltött idő túlnyomórészt szórakozást jelent, így nagy annak a veszélye, hogy megfelelő pedagógiai irányítás nélkül a számítógépes játék és szórakozás háttérbe szorítja az Internet segítségével folytatható sokféle ismeret- és információszerzést. Ezek a változások előbb-utóbb beépülnek nemcsak az otthoni, de az iskola oktatási környezetébe is, kikényszerítve módszertani kultúránk változását, fejlődését. Épp ezért éreztük fontosnak és aktuálisnak a téma felülvizsgálását.

Examination of Internet Usage Habits among Elementary and High School Students of Hungarian Minority in Vojvodina

Gábor Kőrösi – Péter Esztelecki

Keywords: internet usage, IT teaching, methodological changes

Nowadays it is a cliché if we say that a teenager who is not on the Internet does not exist. If we analyze this fact from another point of view, we can conclude that also the Internet would be completely different without young people. 10-15 years ago there were just a few households and schools connected to the Internet, but nowadays it has become part of everyday life. In every part of the Earth we can find a wired or wireless Internet connection or maybe a broadband mobile internet connection. In the past the main difficulties for the “anywhere, anytime, anything” content access were the price and the coverage of the Internet, but today these obstacles have disappeared from almost everywhere. Today the information flows without any filtering directly to the most sensitive age-groups: to pupils of elementary and secondary school.

This presentation is designed to introduce the Internet usage habits of students on the basis of a survey. We wanted to explore how today’s teenagers can absorb and use this dangerous new world, which emerged easily and quickly. We also examined which age categories are the most risky ones and need more attention.

In our study we analyzed this topic by using data from 456 Hungarian students from Vojvodina. They completed an online survey about their Internet access and Internet usage. According to the summary we pointed out how the Internet is embedded into their learning and free time activities. We identified the impacts of the technical changes and unlimited Internet access on the lives of our students, and we also analyzed the influence of these facts on the traditional education system. It was not surprising that spending time on the Internet mostly means having fun. This means that without pedagogical control there is a significant risk that students pay less attention to information gathering and would rather prefer playing games and having fun. Eventually these changes will be integrated into homes and school environments too, and this will affect and change our methodology culture. This is the reason why we felt it important and topical to review this topic.

A hiányzó láncszem.

A közösségek érték- és normaközvetítő szerepe

Laki Tamásné

Kulcsszavak: hálózat, közösség, család

A kutatás a katolikus családos közösségek érték- és normarendszerét vizsgálja. Ez a magyar társadalmi és a katolikus egyházi normarendszerekre épül, de azoktól egyértelműen elkülöníthető.

Az érték- és normarendszert a normaszegések megítélésén, valamint a fogamzástáplálás és a családonkénti gyerekszám példáján mutatjuk be részletesen. Egyértelműen kimutatható, hogy egyes kérdésekben a vizsgált közösségek tagjainak értékítélete megegyezik az össztársadalmi nézetekkel, más esetekben a katolikus egyház erős hatása figyelhető meg. Léteznek olyan – mind a hivatalos egyházi állásponttól mind az össztársadalmi értékítéletektől eltérő – normák, amelyekhez a tagok egyértelműen elveikben és tetteikben is ragaszkodnak. Ugyanakkor az alkalmazkodás egyetlen esetben sem teljes, és nem minden tag felel meg az elvárásoknak.

A katolikus családos közösségek családjában a magyar átlagnál lényegesen több gyermek születik, amit nem magyaráz a vallásosság és a házasságok mérhető minősége. Az országos reprezentatív mérések adatainak másodelemzése azt mutatja, hogy a gyerekszámot a vallásosság és a házasságok minősége csak igen kis mértékben magyarázza. Sokkal valószínűbbnek tűnik, hogy a közösségi normákban keresendő az átlagosnál lényegesen magasabb családonkénti gyerekszám oka.

A kutatás egyik újdonsága annak a módszertannak a kidolgozása, amely segítségével egy társadalmi hálózat több szinten feltérképezhető. Első sorban a hálózattudomány eszközeit használtuk. Közösségtanulmányt készítettünk három hálózat egyes kisközösségeiben, egyszerre vizsgáltuk az egyes egyén összes kapcsolatát (egocentrikus vizsgálat) és a teljes hálózat szerkezetét. Országos reprezentatív vizsgálatok eredményeivel vetettük össze a célcsoport azonos kérdéseire adott válaszait. Mindezeket a vezetőkkel készített strukturált interjúk és dokumentumelemzések egészítik ki.

The Missing Link. The Value and Norm Conveying Role of Communities

Tamásné Laki

Keywords: network, community, family

The present research analyses the system of values and norms of catholic family communities. These are based on the Hungarian societies and the systems of normative behaviour of the Catholic church, but are clearly distinct from them. The research is innovative in devising a methodology whereby a social network can be analyzed at different levels. We primarily relied on the science of networks, and created a community study on the sub-communities of three separate networks. We simultaneously analyzed the individual relationships of persons (egocentric analysis) and the whole network structures. The results of the target groups were compared to corresponding nationally representative research findings. These are complemented by structured interviews conducted with community leaders and document analysis. The system of values and norms is demonstrated in detail through the attitudes towards transgression of norms, contraception and children per family. In catholic family communities there are a significantly higher number of births, which cannot be explained through variables such as religiousness or quality of marriage. The secondary analysis of nationally representative research measurements only deliver limited correlations. It seems more likely that community norms are the primary reason for considerably above average number of children per family.

Sources: Hungarian and international references, community study, network analyses, interviews with leaders of the family communities, questionnaires, community documents, nationally representative research findings

Változások az óvodarendszerben Lakosság és szülők kapcsolata az óvodákkal

Magyar Melinda

Kulcsszavak: óvodarendszer, hátrányos helyzetű gyermekek, kisgyermekkorai gondozás

A kisgyermekkorai gondozás és nevelés jelentős mértékben befolyásolja a gyermekek további tanulmányi /fejlődési útját. Számos friss tanulmány és konferencia hívja fel a figyelmet arra, hogy az iskola hátránykompenzáló szerepe – különösképpen a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében- csekély mértékű. *Fehérvári Anikó* és *Széll Krisztián* (2014-es konferencia) előadásában ugyanakkor azt is megemlítette, hogy azok a gyermekek, akik

óvodai nevelésben vettek részt, későbbi iskolai teljesítményük, kompetencia teszteken elért eredményük átlagosan 90-120 képességponttal magasabb volt, mint az óvodába nem járó társaiké. A 3-4 éves óvodáztatás tehát a tanulmányi teljesítmény növekedésével jár, így az óvodáztatás szerepe felértékelődött az elmúlt években. A koragyermekkorai nevelésben és gondozásban a minőség előtérbe került. Ennek háttérében különböző okok húzódnak, így például az oktatás transznacionális környezete által kínált változási lehetőségek. Az Európai Unió és az OECD (starting strong) kezdeményezései, reflektálva az eredményekre, erősítik és támogatják az óvodáztatást. A kutatás az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet szervezésében zajlott 2014-ben, általános célja az óvodarendszert érintő változások vizsgálata volt. Jelen előadás az említett kvalitatív kutatás egy szeletére fókuszál. Azt vizsgálja, hogy az óvodavezetők és pedagógusok hogyan vélekednek a hátrányos helyzetű gyerekek óvodáztatásáról, annak nehézségeiről. Az eredményeket 17 óvodavezetői interjú és 5 pedagógusokkal készített fókuszcsoportos beszélgetés szolgáltatja, melynek elemzése, a nyílt kérdések következtében, egyéni szempontrendszer kialakítása alapján készült.

Changes in the Nursery School System How People and Parents Are Connected to Nursery Schools

Melinda Magyar

Keywords: nursery school system, multiply disadvantaged children, early childhood care

The early childhood education and care significantly influence the further development/educational pathway of children. Several recent studies and conferences have drawn the attention to the fact that the role of schools in compensatory education is relatively low- especially in the case of multiply disadvantaged children. *Anikó Fehérvári* and *Krisztián Széll*, however, both mentioned in their presentations (at the conference held in 2014) that the performance of those children who attended nursery school was better at school, and they scored 90-120 points in competence tests, which was a better result than that of children who did not go to nursery school. 3-4 years at nursery school contribute to better school performance, so the role of nursery schools has become more important in the last couple of years. It has also received more attention in early childhood education and care. There are several reasons behind this, for instance the opportunities for change provided by the transnational environment of education. The (starting strong) initiatives of the European Union and the OECD, reflecting on previous results, strengthen and support the situation of nursery schools. The research project, whose general objective was to examine the changes of the nursery school system, was carried out by the Hungarian Institute for Educational Research and Development in 2014. This presentation focuses on only one part of the aforementioned qualitative study. It examines the opinion of nursery school directors and teachers on the highly disadvantaged children in nursery schools, and the difficulties of the whole process. The results are provided by 17 interviews with nursery school directors and 5 focus-group discussions with

nursery school teachers. The analysis has been carried out in accordance with a personal system of aspects, because of the open-ended question which have been asked.

A sajátos nevelési igény és a beilleszkedési-, tanulási- és magatartási zavarok megjelenése az általános iskolás korosztályú különböző társadalmi csoportú gyermekek körében a Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskolában

Markos Gabriella

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, társadalmi csoport

Hazai és nemzetközi vizsgálatok eredményeként kimutatták, hogy a társadalmi-gazdasági helyzetből fakadó esélykülönbségeket a magyar oktatási rendszer felerősíti. A szülők iskolai végzettségének hatása az oktatás alsó szintjén a legerőteljesebb, valamint a település jellege meghatározza az ott élők iskolai végzettségét. Amíg nem kerültek az iskolák állami fenntartásba, addig hatalmas különbségek adódtak az iskolák felszereltsége, a tehetséggondozásra szakkörökre szánt órák számának tekintetében. A szegényebb önkormányzatok sokkal kevesebb anyagi forrást tudtak szánni, mint a városi, illetve fővárosi „elit” iskolák fenntartói. Mindez a hátrányos helyzetű, így a sajátos nevelési igényű tanulók pályafutását is befolyásolja. Gyakorló pedagógusként azt is tapasztalom, hogy a csökkenő gyermeklétszám miatt felső tagozatot szüntetnek meg, osztályokat vonnak össze. Pedagógus kollégák egyöntetű véleménye szerint soha nem volt ilyen magas a problémás gyermekek száma. 25 éve pedagógusként dolgozom a Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskola Becsei Töttös Tagintézményében. Évről-évre egyre nagyobb számban fordul elő, hogy tanítványaim között sajátos nevelési igényű, és beilleszkedési-, tanulási- és magatartási nehézséggel küzdő kisgyermek van. A tanulási nehézség azt jelenti, amikor a tanulók nem az életkoruknak megfelelő szinten tudnak megfelelni az iskolai teljesítménynek illetve a viselkedéssel kapcsolatos elvárásoknak. A sajátos nevelési szükségletű gyermekek oktatása a köznevelés rendszerének integráns része. Az alapfokú oktatásban kialakult az integrált oktatás megvalósításának gyakorlata. Iskolánk, a Vaskúti Német Nemzetiségi Általános Iskola Becsei Töttös Tagintézményének Alapító Okiratában szerepel a sajátos nevelési igényű, az érzékszervi fogyatékoság közül a nagyothalló valamint a beilleszkedési-, tanulási- és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek együttnevelése. Mikro kutatásom során választ szeretnék kapni, hogy Bátmonostor község tagintézményében a társadalom mely csoportjaiban fordul elő sajátos nevelési igényű, beilleszkedési- tanulási- magatartási nehézséggel küzdő gyermek. A kutatáshoz kérdőíves vizsgálatot alkalmaztam, mely a családszerkezetre, lakásviszonyokra és a megélhetési stratégiákra vonatkozik. Véleményem szerint a kutatás gyakorlati hasznát a pedagógusok a napi oktatási-nevelési folyamatban hasznosítani tudják.

Special Educational Needs and Disorders of Adjustment, Learning and Behaviour among Primary School Age Children from Different Social Groups in the German Minority Primary School of Vaskút

Gabriella Markos

Keywords: Special educational needs, Social group

National and international research has revealed that the Hungarian educational system contributes to the inequality of opportunity caused by social-economic status. The impact of the parents' qualification is the most intense at the lower level of education, and the settlement type predetermines the qualifications of the people living there. Before the schools were taken under government control, there had been huge differences concerning the equipment and the number of hours of special courses. The less well-off local governments could spend significantly less money on schools than supporters of the „elite” schools in bigger towns or in the capital. This influences the career of the disadvantaged students with special educational needs. As a practicing pedagogue I experience that senior classes are terminated and other classes are united due to the decreasing number of children. Pedagogues claim that the number of problem children has never been so high before. I have been working as a teacher in the Becsei Töttös School of the German Minority Primary School of Vaskút for 25 years. Year by year I have more and more students with special educational needs and problems with adjustment, learning and behavior. Learning problems mean that the students cannot meet the school's requirements and behavioral expectations which they are supposed to at their ages. Teaching students with special educational needs is an integrated part of the public education. The practice of integrated education has evolved in primary education. The Article of Association of our school involves teaching children together with pupils who need special education, are hard of hearing and have problems with adjustment, learning and behavior. In my micro research, I would like to know which social groups of Bátmonostor have children with special educational needs and have problems with adjustment, learning and behavior. For my research, I have used questionnaires about family structure, housing conditions and livelihood strategies. In my opinion, pedagogues can use the practical benefits of my research in the daily training and education.

Diabéteszes gyermekek a közoktatásban

Óry Ágnes

Kulcsszavak: krónikus betegség, diabétes, közoktatás

Kutatásom célja, hogy megismerjem és bemutassam a cukorbeteg gyermekek közoktatásbeli helyzetét, illetve javaslataimmal elősegítsem a közoktatásbeli helyzetük pozitív változását. Alapvetően ez a betegség a mentális, szociális mozgás- vagy érzékszervi fejlődésben nem okoz zavart. Mégis a gyermeknek és a családnak nehéz társadalmi problémákkal is meg kell küzdeniük. A beteg ellátása kisgyermekkorban nagy odafigyelést igényel leginkább a szülők, de a gondozók részéről is. Később a gyermek megtanulja önmaga kezelését. Számukra az óvoda- vagy iskolaválasztás komoly nehézségekbe ütközhet. Szüleik rosszabb esetben sorozatos visszautasítást tapasztalnak, gyermeküket nem vállalják a közoktatási intézményekben, holott a tankötelezettség rájuk is vonatkozik és nyilván szeretnék a legmegfelelőbb intézménybe járatni őket.

Ezen problémával tulajdonképpen a szülőkön kívül szervezetileg nem igen foglalkoznak. Az ellátó orvos a betegséget kezeli, a dietetikus az étrend összeállításában vesz részt, a pszichológus a lelki terhek feldolgozásában, viselésében segít. Az óvoda vagy iskola a saját „érdekeit” nézve a könnyebb és egyszerűbb utat választva visszautasítja őket. Senki nem akar többletmunkát és senki nem akar felelősséget vállalni a speciális helyzetért. Ki a felelős? Hol van a hiba? Mit lehet tenni ebben a helyzetben?

A téma interdiszciplináris volta nem könnyíti a helyzetet. Egészségügyet, oktatásügyet, társadalmi problémákat érint, családi és pénzügyi kérdéseket vet fel. A különböző területek együttműködése, közös megoldáskeresése lenne szükséges ahhoz, hogy a célt elérhessék (hogy ezeknek a gyermekeknek is biztosítva legyen a teljes körű társadalmi beilleszkedés lehetősége, hogy ők is ugyanolyan teljes értékű életet élhessenek, mint egészséges társaik). Nem indokolja semmi, hogy speciális fejlesztést igénylő csoportba kerüljön az inzulinnal és diétával kezelhető gyerek. Ez a megoldás az integráció helyett a diszkrimináció felé vinné el a diabéteszesek megítélését.

Interjúk és kérdőívezés segítségével végzem a megismerést, összegyűjtöm az eddigi tapasztalatokat és rendezem a pozitív és negatív példákat. Megkeresem, mi az oka, hogy ugyan az a nehézség néhol könnyen áthidalható, máshol leküzdhetetlen akadályokba ütközik.

Diabetic Children in Public Education

Ágnes Óry

Keywords: public education, chronic disease, diabetes

The purpose of my research is to study and describe the situation and problems of diabetic children in public education, and help generate positive changes.

Basically, this disease does not cause mental or social problems, and does not interfere with the physical and mental development of the child. However, the children and their families have to face serious social problems. Treatment of the child requires a lot of care in early childhood from the parents, but also from the educators and teachers. Later the children learn to treat themselves. For these children the choice of the right public kindergarten and school presents difficulties. In the public education system there is no possibility for diabetological treatment; therefore, the child could possibly face rejection by schools even though public education is compulsory.

This problem, that is, the possible rejection by kindergartens or schools, mainly affects the parents. Doctors only treat the disease itself, dietitians only provide help with dietary requirements and psychologists only help to treat mental problems arising from the illness. No one in the public education system wants the extra work and responsibility associated with the special care of these children.

The interdisciplinary nature of the phenomenon even intensifies the difficulties. The areas involved include the social and public health service, the public education system as well as family and financial matters. Co-operation between these different areas to find common solutions would be needed. It would not be desirable to create special groups for children treated with insulin and special diet. This would make lead to discrimination rather than integration.

In this research I conduct interviews and also use questionnaires to familiarize myself with the situation. I collect positive and negative examples and systematically summarize the findings. I want to find the reason why the same problem can sometimes be easily handled, but cannot be solved at other times.

A sajátos nevelésiigény és a fogyatékoság kategorizálásának hazai ellentmondásai

Vida Gergő

Kulcsszavak: OECD,PISA, fogyatékos, SNI, diagnózis

Magyarországon a sok szempontból korszerűnek mondható 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról sok évre kedvezőtlenül meghatározta a magyar rendszer értelmezhetőségét és kompatibilitását az OECD-n belül, hiszen a fent említett törvényben meghatározott kategóriák, melyek a tanulási problémákkal kapcsolatosak nehezen voltak adaptálhatóak hazánkon kívül.

A 2002-es adatok alapján az Európai Unió országokban a 14 év alatti gyermekek 2-2,5 %-a minősült fogyatékosnak, még a magyar gyerekek 5,3 %-a, ami jelentős eltérésnek mondható. A PISA felmérések, illetve a hazai tapasztalatok nem igazolták ezt a feltevést, ezért indokolt, hogy megkeressük azokat a tényezőket, melyek az eredményeket ilyen mértékben képesek voltak torzítani.

Mindemellett a diagnózis problematikáján belül feltárul az ellátási és diagnosztikus kategória különválásának nehézsége és értelmezési problémája, mely sokszor nehezítő tényező az intervenciók megfogalmazása során.

Similarities and Differences in the Categorization of Disabilities and Learning Disorders in Europe

Gergő Vida

Keywords: OECD, PISA, disabled, SNI, diagnosis

The Act LXXIX of 1993 on Public Education is, in many ways, considered to be up-to-date however, it has defined the interpretability and compatibility of the Hungarian system for many years within the OECD, despite opening a new era, since the categories of learning disorders described in the Act have been difficult to be adapted outside our homeland. Based on the data from 2002, 2-2.5% of children in the European Union have been considered disabled, however, the data from Hungary showed that this rate was 5,3% here, which is a significant difference. The PISA surveys and the domestic experience have not verified this hypothesis, so finding the factors affecting these results to such an instinct is reasonable. It is, however, even more important that the factors listed above have fundamentally determined the domestic evolution of a special education approach, and, as a result, the professional protocol. This does not only lead to a different range of interpretation of the word 'disabled', but its fundamental effects can still be felt in the structure of the system. An example might be

the procedure whereby a child, a student enters the special education care system. Determining or sequencing the diagnosis and provided care progress in such a way which opposes that in particular OECD countries. We can conclude that compatibility is not the largest issue, but the many questions, the answering of which is not necessarily the purpose; however, it might induce an interesting reasoning. The domestic system is not necessarily bad; however, the professional and causal backgrounds of the differences might need an explanation.

FELSŐOKTATÁS

A tandíj problematikája

Dobokai Róbert Lászlóné Simon Dóra – Markos Gabriella

Kulcsszavak:tandíj, aktorok, konszenzus

Dolgozatunk a tandíj problematikájával foglalkozik. A vonatkozó szakirodalom feltárásával érveket gyűjtünk létjogosultsága mellett, valamint ellen. Magyarországi jelenlétének rövid történeti áttekintése után a ma – 2015-ben – érvényben lévő tandíjra és a támogatási rendszerre fókuszálunk. Milyen fokú társadalmi konszenzus jellemzi hazánkban e kérdéskört az oktatáspolitikai aktorai körében? Milyen a jó tandíj, a jó támogatási rendszer, melyek nem engedik sérülni a felsőoktatásban az esélyegyenlőséget, ugyanakkor felelősségteljes döntésre, jó teljesítményre ösztönzik a hallgatókat, és az állami, valamint az egyetemi költségvetés is jól hasznosíthatja?

Úgy tűnik, napjaink felsőoktatásának meghatározó kérdése a tandíj létjogosultsága, és magyarországi jelenléte. Mivel minden reform sikere a résztvevők támogatásától is függ, fontos, hogy a diákok – mint oktatáspolitikai szereplők – megértsék és támogassák azt.

A bajai Eötvös József Főiskola hallgatói körében készítettünk egyéni interjút abból a célból, hogy megtudjuk, napjainkban mi a diákok véleménye a tandíj szükségességét illetően. A tavaszi félév végén – a kutatás időpontjában – a diákoknak már van olyan rálátása, mérvadó tapasztalata a felsőoktatásban, hogy ezekről objektíven számot tudnak adni. Ezek után szintén interjú keretében kérdeztünk szülőket, akiknek gyermeke felsőoktatásban, költségtérítéssel formában folytat jelenleg tanulmányokat.

Arra ad választ a tanulmány, hogy a széleskörű társadalmi konszenzus eléréséhez milyen esetleges változtatásokra lenne szükség az interjúk alapján feldolgozott adatok szerint. Mivel a diákság az oktatáspolitikai főszereplői közé tartozik, véleményük, javaslatuk, igényük megismerése, rendszerbe történő beépítése elengedhetetlen a tandíj elfogadtatása folyamán.

A kutatási stratégiák közül az induktív kutatási stratégiát, azon belül az összefüggés-feltáró kutatási stratégiát alkalmazzuk. A pedagógiai valóságból, az empiriából indulunk ki, és az adatokat elemezvén jutunk el az általánosításig. Erre szolgálnak a kutatási módszerek és az adatgyűjtési eszközök. A feltáró módszerek közül a szakirodalom elemzést, dokumentumelemzést, szóbeli kikérdezést választottuk. A módszerek és az eszközök kiválasztásánál szem előtt tartottuk az érvényességet és a megbízhatóságot.

Vizsgálatunk során forráskutatás segítségével tárjuk fel az Eötvös József Főiskolával kapcsolatos adatokat az intézményi dokumentáció segítségével. Tartalomelemzést végzünk a szakirodalom és szakfolyóiratok írásait vizsgálva a tandíj történetével és mai helyzetével kapcsolatban. Szóbeli kikérdezésnél az interjú módszerét alkalmazzuk a hallgatók tandíjjal kapcsolatos véleménye, igénye feltárása céljából. Interjút 24 személlyel készítünk, amely személyes találkozásokon, félig strukturált, egyéni interjúkérdésekre történő válaszadással zajlik.

The Issue of Tuition Fee

Dóra DobokainéSimon – Gabriella Markos

Keywords:tuition fee, participants, consensus

Our paper deals with the issue of tuition fee. Some arguments have been collected for and against the reasons for its existence with the help of the exploration of professional literature. After the short historical survey of its presence in Hungary, we focus on the tuition fee and the support system in force today, in 2015. What kind of social consensus characterizes this issue among the participants of education policy? What characterizes the good tuition fee and the good support system, which do not let the principle of equal opportunities be damaged in higher education but at the same time make students decide in highly responsible ways and perform well, and can be utilized well by the university budget?

The reason for the existence of the tuition fee and its presence in Hungary seems to be a vital question of higher education today. As the success of every reform depends on the support of the participants, it is important that the students – as education policy participants - should understand and support it. Personal interviews were made with the students of József Eötvös College in Baja with the aim of finding out the students' opinions about the necessity of the tuition fee. At the end of the spring semester – at the time of the research – the students had an overlook and authoritative experience in higher education to be able to give an account of the issue. Within the framework of interviews, parents whose children studied in higher education in non-subsidized form were asked.

The study gives an answer to the question what kind of possible changes would be needed to reach a comprehensive social consensus according to the data processed on the basis of the interviews. As the students belong to the most important participants of education policy, the recognition of their opinions, suggestions and demands and its involvement in the system are indispensable in the process of the acceptance of the tuition fee.

Out of the research strategies, we chose the inductive research strategy, within which the inherence revealing strategy was used. We set out from pedagogical reality, from empiricism and we have reached generalization with data analysis, which was supported by research methods and data collection tools. The analysis of professional literature and documents and oral interviews were chosen from the exploration methods. Validity and reliability were taken into consideration when the methods and tools were chosen.

During our research work we studied the sources to explore the data on the Eötvös József College using the documents of the institution. Content analysis was made by studying the literature and journals in connection with the history and the present situation of the tuition fee. The method of interviews was applied for oral interrogation to find out the students' opinions and demands about the tuition fee. 24 persons were interviewed during personal meetings with semi-structured, individual answers to the interview questions.

Tanárképzési modellek az EU-ban

Galántai László

Kulcsszavak: tanárképzés, rendszerkutatás, képzési modellek

Az oktatás a társadalom nagy részrendszerének egyike, amely maga is többféle alrendszerből áll. Rendszerszerű munkaerő-utánpótlását a többféle modell szerint működő, történetileg kialakult tanárképzés biztosítja. Az előadás tárgya az Európai Unióban működő tanárképző programok rendszerkutatása. Az előadás célja az Európai Unió országaiban működő tanárképzési programok összehasonlító elemzése. Az előadás elméleti része a működő tanárképzési modelleket tárgyalja röviden. Az előadás empirikus részében az Európai Unió országaiban működő tanárképzési modellek egy lehetséges kutatását mutatjuk be a tanárképzések curriculumainak statisztikai adatelemzése alapján, amelyet a kreditek által rögzített adatokra építünk. A keresztmetszeti adattáblák feltöltését megelőző kategóriaképzés deduktív úton, a vonatkozó szakirodalom (Falus 2006 és 2009, Kozma 2001, Kron 2003, Szabó 1998) alapján történik. Így a kutatás elsődleges forrásai az Európai Unión belül működő egyetemek tanárképzési programjainak curriculumai, az adatok elérhetősége esetén a kutatás kiterjeszhető az Európai Unión kívülre is. Másodlagos forrásokat a tanárképzési modelleket leíró teoretikus szakirodalom szolgáltat. A kutatás során az adattáblákat statisztikai módszerekkel elemezzük, klaszter-analízist végzünk, másrészt megpróbáljuk kimutatni a kurzustípusok és paradigmák együttes mozgását. A kutatás várható eredménye egyrészt a megfigyelések (a tanárképzések) klaszterezése, ezzel a képzési modellek tipológiájának felállítása. A kutatás másik várható eredménye a neveléstudományi paradigmák (bölcészettudományi, pedagógiai-pszichológiai, oktatáskutatási) jelenlétének, arányának elemzése az egyes tanárképző programokban.

Secondary Teacher Education in the European Union

László Galántai

Keywords: secondary teacher education, system research, models

Education, which is also a complex system with more subsystems, is one of the large subsystems of the society. Its labour supply comes from the historically given teacher education models. The subject of the presentation is the system research of the secondary teacher education in the European Union. The goal of the presentation is provide a comparative analysis of these teacher education models. The theoretical part describes the functioning education models briefly. The empirical part presents a possible way of researching these models with statistical data analysis of curricula, which is based on credit-data. The cross-

sectional data tables are filled in a deductive way based on the related references (Falus 2006 and 2009, Kozma 2001, Kron 2003, Szabó 1998). The primary sources of the research are the curricula of teacher education programs in the European Union, and the research is open for a wider sample, too. The secondary sources of the research come from the theoretical references. The data tables are analyzed with statistical methods, which means firstly cluster-analysis for clustering the observations (education programs). After the cluster-analysis we try to show correlations of the course types and paradigms. Clustering the programs, knowing a model-typology and rates of education science paradigms in the curricula are expectable results.

Nyílt online képzések intézményi háttere

Fodorné Tóth Krisztina

Kulcsszavak: e-learning, MOOC, intézmények

A nyílt online képzések, amelyek egyik, néhány éve igencsak előtérbe került ágát ma felkapott terminussal MOOC-nak nevezzük, három fő hagyományból táplálkoznak. Ezek egyike a távoktatási paradigma, ami minden időszakban az éppen adott mainstream médiumokat használta, s amelynek így napjainkra elsődleges terepe a digitális hálózat lett. A második az elektronikus tanulástámogatás, a számítógéppel segített tanulás vagy oktatás (CBL, CBT) leszármazottja, amelyben az eszköztárból kiindulva határozzuk meg annak lehetséges hozzájárulási módjait a tanulás segítéséhez. A harmadik pedig természetesen a nyílt vagy nyitott oktatás, amelyben attól függetlenül, hogy táv- vagy jelenléti dominanciájú tanulás-szervezésről van szó, egyaránt jelen van a külső (belépési) és a belső (tartalmi és szervezési) nyitottság. Míg az első és a harmadik szokásosan a felnőtt tanulókat célozza, a második esetében legalább olyan hangsúlyos az iskolás korosztályok jelenléte, így ennek megjelenési formája és intézményi beágyazottsága is igen variábilis. Ugyanakkor a nyílt online képzések, mindhárom irányt egyesítve, magukban hordozzák már legalábbis a középiskolás célcsoportok bekapcsolódását. Erre az utóbbi években több példát láttunk már, köztük az online érettségi előkészítő tanfolyamokat.

Az online kurzusok, képzések fejlesztésének, ahogyan bármilyen képzés kialakításának, illetve lebonyolításának, a tartalmi és a technikai területen túl természetesen része a módszertani és a szervezési oldal is. Ezek közül jellemzően a technikai-tartalmi területeket állítjuk előtérbe, s csak ezután foglalkozunk – ha egyáltalán – a módszertani és a szervezési-lebonyolítási kérdésekkel. Ugyanakkor látnunk kell, hogy a módszertani megfontolásoknak már a tartalom tervezése és a technológiai feltételek biztosítása során jelen kell lennie; hogy a szervezés már a kurzus- vagy képzési koncepció kialakításakor elindul; s hogy a gördülékeny lebonyolításhoz szükséges interakciók jelentős része napjainkban sem automatizálható. Tehát mind a négy területhez biztosítani kell az megfelelő emberierőforrás-ráfordítást. Ez már a pilot képzések során érzékelhető, a szisztematikus bevezetés során pedig komoly intézményi-strukturális következményekkel jár. Ennek útjait, módjait és példáit ismerteti az előadás.

Institutional background of open online courses

Krisztina Fodorné Tóth

Keywords: e-learning, MOOC, institutions

Open online courses, one of whose branches is called MOOC, which became quite popular a few years ago, derive from three different sources. One of them is the paradigm of distance education, which usually uses the mainstream media available in the given period, so today its primary field is the digital network. The second one is electronic learning support, descendant of computer supported learning (CBL, also called CBT, computer based learning); in which we can determine the contribution of e-learning to learning support through its technological toolkit. The third source is of course open learning, which provides inner (content and organizing) and outer (attending opportunities) openness during learning processes, independent of the dominance of face-to-face or distant form.

Whereas the first and third forms of learning target at adult learners conventionally, in the second one the support of primary and secondary school students is also prevalent; therefore, its appearance and organizational embeddedness can be quite diverse. However, open online courses, incorporating all three sources involve target groups of high school students. In recent years we have seen more examples of this, including online courses aimed at preparation for the school leaving examination.

The development of online courses, similarly to that of any other training programs has didactical, methodological and organizational parts, beside the content and technological support. We typically emphasize technology and content and we deal – if ever – with methodological and organizing issues only after that. However, we have to see that methodological aspects have to be taken into consideration during content planning and technological development, organizing starts simultaneously with educational concept development, and interactions needed for fluent implementation cannot be fully automatized even today. So we have to assure sufficient amount of human resources for all four areas. This can be perceived at the pilot training but it has serious organizational-structural consequences during the systematic introduction.

A Bologna folyamat osztrák és magyar hallgatók szemszögéből

Hideg Gabriella - Kiss Atilláné Ildikó

Kulcsszavak: Bologna folyamat, eredmények, hallgatói tapasztalatok

Tanulmányunk középpontjában az európai oktatási rendszerben bekövetkezett, Bologna folyamat névvel fémjelzett változás sajátos, magyar vonásainak bemutatása illetve annak kritikája áll, melyet megelőz egy rövid történelmi áttekintés a Sorbonne nyilatkozattól a berlini miniszteri konferenciáig.

Vizsgálatunk újszerűségét adja, hogy az aktuális helyzetről próbálunk képet alkotni. A mai európai hallgatók tapasztalatai és véleményei jutnak kifejezésre. Árnyaltabbá, de szembeállíthatóvá válik a Bologna rendszer megítélése más Nyugat-európai országok diáksága és magyar hallgatók véleménye alapján.

Azért tartjuk fontosnak a témával való foglalkozást, mert a bevezetés óta nem jelent meg olyan tanulmány, mely a tapasztalatokkal foglalkozna. A bevezetés óta eltelt időszakot eddigi kutatásaink alapján úgy gondoljuk, két részre lehet osztani. Az első, a bevezetés időszaka, melyről számos tanulmány született, míg a második szakaszból, a „tényleges” tapasztalatokról a gyakorlati megvalósításról nem vagy kevesen publikáltak.

Vizsgálatunk ilyen szempontból egyoldalúnak mondható, ugyanis azon diákok véleményét, tapasztalatait vizsgálja, akik jelenleg az oktatási rendszer résztvevői. Későbbi kutatás tárgyát képezheti az egyetemről már kikerült, volt diákok véleményének, jelenlegi lehetőségeinek vizsgálata.

A vizsgálathoz használt módszerek között a hazai és külföldi szakirodalom elemzésén túl, mely az elméleti háttér feltárását segíti, saját felmérést végeztünk.

A kérdőíves vizsgálat két ország (Ausztria, Magyarország) MA szakos hallgatók körében történt, akik a sporttudomány vagy a pedagógia területén tanulnak.

Vizsgálatunk eredményeképpen képet kaphatunk arról, hogy hol áll jelenleg Magyarország a Bologna folyamatban más európai országokhoz képest.

The Bologna Process as It Is Seen by Austrian and Hungarian Students

Gabriella Hideg – Ildikó Kissné

Keywords: object and result of Bologna Process, experience of students,

Our research is centred around the criticism of changes in the European education system. We show the Hungarian aspects of the Bologna process.

Our research is topical because it shows today's situation. European students' present-day experience and opinions are reflected. We can differentiate the opinions of the Hungarian and those of the West European students.

The topic is important because there have been no studies about the experience so far. The period since our start can be divided into two main parts. The first one is the time of launch, and the second one is the execution of practice, about which there have been only a few publications.

Our research can be one-sided because it examines only the experience of the students who are now members of the education system.

The methods comprise the analysis of Hungarian and international literature; and we conducted our own surveys.

The questionnaire was used among MA students who study sport sciences or pedagogy in Austria and Hungary.

The results of our research show where Hungary stands in the Bologna process compared to other European countries.

Web 2.0 eszközök használata a felsőoktatásban: hallgatói, oktatói komplex felmérés

Pankász Balázs

Kulcsszavak: felsőoktatás, web 2.0, tanuláselméletek

A dolgozat és a kapcsolódó kutatás megpróbálja feltárni az oktatók és a hallgatók véleményét a web 2.0 korszakában népszerűvé vált alkalmazások tanulás/tanítás célú használatáról. Mit gondol a két fél, lehet-e oktatási támogatásokra használni ezeket az eszközöket, hozzájárulnak-e az egyéni és közösségi tudásépítéshez? A jelenlegi helyzet feltárásával és fejlesztési lehetőségek feltérképezésével, az egyetemi, központi tanulás-szervező programok állapotfelmérésével hosszútávon hatékonyabbá tehető a hallgatókkal való együttműködés, jobb eredmények érhetők el a felsőoktatásban.

A web 2.0. fogalmát Tim O'Reilly tette ismertté a What is Web 2.0 c. tanulmányában. A nemzetközi szakirodalom Mark Prensky Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók (2001) munkája nyomán nevezi az internettel felnőtt nemzedéket digitális bennszülötteknek. A hálózati tanulásra építő kurzusok eszköztára igen széles, az ehhez felhasznált szakirodalmak között van Redecker, Bacigalupo, Ferrari és Punie tanulmányai. Magyar szakirodalomból Bessenyei István: Tanulás és tanítás az információs társadalomban és Kulcsár Zsolt: Hálózati tanulás, valamint Az integratív e-learning felé c. dolgozatok említendők.

Tudományos munkák bizonyítják, hogy a hallgatók internet használati szokásaik szempontjából nem alkotnak homogén csoportot. A felsőoktatásban döntő többségben lévő Y és Z generációs hallgatók más-más tulajdonságokkal írhatók le, ezáltal másfajta oktatást is igényelnek. A kutatás arra is választ keres, milyen tényleges különbségek figyelhetők meg a különböző generációk tanulási és internetezési attitűdjei között.

A kvantitatív kutatásban 487 egyetemista diák vett részt, a hallgatói kérdőív 83 kérdést tartalmazott. Az oktatói kérdőívet közel 200 felsőoktatási tanár töltötte ki. Azért választottam a kérdőíves kutatási és adatszerzési módszert, mert a kutatási kérdéseim széles körével összeegyeztethető, és nagy mintát tudtam reprezentálni a módszerrel. A válaszok könnyen kvantifikálhatóak és feldolgozhatóak, a standardizáció miatt az eredmények jól összehasonlíthatóak, és kifinomult statisztikai eljárások alkalmazhatóak az adatelemzés során.

A kutatás hipotézisei

1. A számítógép használat eltérő jellegzetességeket mutat generációk tekintetében, különös tekintettel az internethasználat céljára. Az Y és Z generáció tagjai más forrásból jutottak számítástechnikai tudásuk birtokába.
2. Kommunikációs szempontból különbségek vannak a generációk között, eszközhasználatban, gyakoriságban, intenzitásban és preferenciákban.
3. A közösségi oldalak használatában és megítélésében jellegzetes generációs eltérések mutathatóak ki.
4. Az internetes eszközök, alkalmazások tanulási célú felhasználása vonzóbb a fiatalabb diákok számára. Előnyben részesítik a web 2.0 lehetőségeket.
5. A felsőoktatásban az információáramlás új formáira a fiatalabb diákok nyitottabbak, preferálják ezen lehetőségeket.
6. Az oktatói internethasználat is jellegzetes tendenciákat mutat. A generációs különbségek okán a fiatalabb oktatók gyakrabban alkalmaznak web 2.0 eszközöket az oktatás során, míg az idősebb oktatók a megfelelő attitűd hiányában elzárkóznak ezen alkalmazások oktatási folyamatban való használatától.

Az adatok értékeléséhez az SPSS statisztikai értékelő rendszert használtam fel, a kapott eredményeket összevettem a hipotézisekkel, kiemelve a szignifikáns eltéréseket.

Web 2.0 Tools in Higher Education: a Complex Survey of Students and Teachers

Balázs Pankász

Keywords: higher education, web 2.0, learning theories

The study and related research attempt to discover the teachers and students' opinion of Web 2.0 applications used for learning / teaching purposes. Could these tools be used in education so that they can contribute to the building of individual and collective knowledge?

Scientific studies show that students with the habit of using the Internet are not a homogenous group. Generation Y and Z students require different attributes, and they need different kinds of education within higher education. The survey also asks what the real differences are between the attitudes of different generations toward learning and the Internet.

487 college students participated in the quantitative research, and the student questionnaire contained 83 questions. Nearly 200 higher education teachers completed the teaching survey.

Research hypotheses

- The members of Generation Y and Generation Z gained their computer knowledge from other sources, and their computer using skills show different characteristics.
- From a communication point of view, there are differences between the generations in frequency, intensity, and preferences of tool use.
- Typical generational differences can be identified in using social networking sites.
- The use of Internet tools and applications (web 2.0 opportunities) is more attractive to younger students.
- In higher education, the younger students are more open to the new forms of information, and they prefer these options.
- The teachers' Internet using also shows characteristic differences. The younger generation of teachers frequently used Web 2.0 tools in education, while older teachers disclaim the using of these applications in the educational process.

To evaluate the data I used the SPSS statistical evaluation system, and the results were compared with the hypothesis, with a focus on significant differences.

A kancellári rendszer visszhangja a hazai sajtóban

Szabad Klaudia - Uherkovich Orsolya Réka

Kulcsszavak: kancellári rendszer, sajtóvisszhang, felsőoktatás

Kutatásunkban a magyar felsőoktatási kancellári rendszert vizsgáljuk. A Nemzeti Felsőoktatási Törvény módosítása bevezette a magyar felsőoktatásban 2014. szeptember elsejétől a kancellári rendszert, ami heves szakmai és politikai vitát váltott ki mind a szakmai közösség, mind a nagyközönség és a sajtó körében. Számtalan írás jelent meg különböző sajtóorgánumban a törvény megjelenése óta. Az új kancellárok elkezdték munkájukat, aminek szintén olvasható már sajtóvisszhangja. Kutatásunk célja feltárni a hasonlóságokat és a különbségeket a magyar felsőoktatási kancellári rendszer és a külföldi példák között; feltárni, bemutatni és elemezni a sajtóban és a szaksajtóban folyó diskurzust a magyar rendszerről. A kutatás során a dokumentumelemzés, másodelemzés módszerét alkalmaztuk, és kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzés segítségével vizsgáltuk a sajtóban megjelent írásokat. A kategóriarendszer felállításához a lehorgonyzott elméleteket alkalmaztuk. A kutatás eredménye, hogy rávilágít a hasonlóságokra és különbségekre nemzetközi és a hazai rendszer viszonylatában és feltárja a kancellári rendszerrel kapcsolatban a hazai sajtóban kialakult diskurzust.

The Echo of the Chancellor System in the National Press

KlaudiaSzabad - Orsolya Réka Uherkovich

Keywords: chancellor system, press echo, higher education

We investigated the Hungarian higher educational chancellor system in our research. The modification of the National Higher Education Act has introduced the chancellor system into the Hungarian higher education since 1st September 2014, which has elicited heated professional and political debate among the professional community and the general public as well. Countless writing has been issued since the publication of the law in the different press organs. The new chancellors have begun their work, whose press echo may already be read too.

The goal of our research is to discover the similarities and differences between the Hungarian and foreign chancellor systems, to reveal and analyze the disputation that continues in the public and professional press about the Hungarian system. The first part of the research is the analysis of documents. We applied the method of 'second-analysis', and examined the published writing with the aid of qualitative and quantitative 'content-analysis'. We enforced the anchored theories to devise up the category system.

The result of the search is that it presents the similarity and differences between the national and foreign systems, and it reveals the national dispute related to the chancellor system.

A neveléstudomány jelenléte a magyar repozitóriumokban

Szalacsi Alexandra

Kulcsszavak: neveléstudomány, repozitórium, nyílt hozzáférés

Az oktatók, kutatók, hallgatók számára a tudományos közegben való jelenlét egyre inkább függ tudományos kutatásaik, új eredményeik gyors publikálásától, annak minél szélesebb körű nyilvános hozzáférésétől. A PoP (Publish or Perish! – Publikálj vagy Pusztulj!) nyomása évről-évre jobban érződik minden tudományterületen. A tudományos kommunikáció krízise, az online jelenlét és az IKT intenzív elterjedése eredményezte a kutatásokhoz való nyílt hozzáférés biztosítását az interneten. A készülő doktori disszertációm témája az elektronikus információforrások neveléstudományi doktori képzésben való használatára fókuszál. E komplex kutatásnak egy résztémáját, az elektronikus források egy típusát, a repozitóriumok neveléstudományi jelenlétét szeretném az előadás során bemutatni.

A kutatás célja a neveléstudományi szakirodalmat és annak jellegzetességeit megvizsgálni a hazai nyílt hozzáférésű repozitóriumokban. A prezentáció definiálja, körülhatárolja a repozitórium fogalmát, típusait és annak viszonyát a nyílt hozzáféréshez, az archiváláshoz,

adatbázisokhoz. A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy segítheti-e a nyílt hozzáférésű repozitórium a neveléstudományi folyóiratok hatásának növekedését. Milyen mértékben vannak jelen a neveléstudományi publikációk, szakirodalmak a hazai repozitóriumokban?

A kutatás elsődleges forrásait maguk a repozitóriumokban való keresések adják, míg másodlagos forrásai a témában megjelent referátumok, tudományos szakcikkek. A téma hazai kutatói közül kiemelendő Csapó Benő, Drótos László és Kozma Tamás tudományos írásai.

Az alapkutatás során angol és magyar nyelvű szakirodalom feltárására, elemzésre került sor. A repozitóriumokban való keresések kvantitatív eredményeit szeretném ismertetni.

A prezentáció felhívja a felhasználók figyelmét a repozitóriumok széleskörű hozzáféréseinek jelentőségére és használatának lehetőségeire. A kutatás várható eredményei, hogy a neveléstudományi szakirodalmak csak kis számban vannak jelen a vizsgált repozitóriumokban.

The Presence of Education Science in the Hungarian Repositories

Alexandra Szalacsi

Keywords: education science, repository, open access, Hungary

The presence of teachers, researchers and students in the academic milieu depends more and more on the fast publication of their scientific research, new results and the broad range of their public access. The pressure of PoP (Publish or Perish) is felt more and more in all disciplines year after year. The crisis of scientific communication, online presence and the spread of intense ICT resulted in the open access to research on the internet. The theme of my doctoral dissertation in preparation focuses on the use of the electronic information resources in the educational doctoral programme. I would like to present one part of the complex research, one type of e-resources: the appearance and presence of repositories in education science.

The aim of the research is to examine the characteristics of education literature in the national open access repositories. In the presentation I would like to define the notion of repository, its types and its relation to open access, archives and databases. The research aims at answering the following question: may the open access repositories help the increase of the impact of educational journals. To what extent are the national education scientific publications, professional literature present in the repositories?

The primary sources of the research are given by the searches in repositories, while its secondary sources are the published abstracts, scientific articles on this theme. The scientific writings and research of Benő Csapó, László Drótos and Tamás Kozmas are among the most outstanding national ones. In the basic research, Hungarian and English literature has been analyzed and explored. I would like to describe the quantitative results of the searches in the repositories. The presentation would like to direct the user's attention to the significance of extensive access and the usage possibilities of repositories.

The previous results of the research just show that a small amount of science education literature is present in the examined repositories.

Hallgatók Erasmus mobilitási motivációi

Szaszkó Rita

Kulcsszavak: Erasmus, mobilitás, motiváció

A huszonegyedik század második évtizedében a tanulók különféle interkulturális találkozások során tapasztalatokhoz, élményekhez jutnak az osztályteremben és azon kívül. Továbbá az oktatás nemzetköziesedésének számos formája figyelhető meg, például az Erasmus+ nemzetközi mobilitási program keretében. Az Európai Bizottság szerint, az Erasmus egy olyan rendszer, ami elősegíti a kulturális és nyelvi kompetenciák, valamint a határokon átnyúló együttműködés növekedését a tanulók és a tagállamok között. Az Erasmus hallgatókat különféle hatások érik mobilitásuk alatt az interperszonális (direkt) és nem interperszonális (indirekt) interkulturális találkozásaik során. Az Erasmus program nagy hangsúlyt fektet az egyének fejlődésére, különösen a fiatal felnőttekére a tanulmányi és a szakmai gyakorlati mobilitások keretében, ami ez európai integráció egyik eszköze. Ennek eredményeként, az Erasmus résztvevők interkulturális és nemzetköziesedési motivációjára irányuló empirikus kutatás relevánsnak tekinthető. E kisebb volumenű, nem reprezentatív kérdőíves tanulmány (N=103) magyar hallgatók motivációját vizsgálta abból a szemszögből, hogy miért vagy miért nem motiváltak részt venni az Erasmus mobilitásban. Az egyik alapvető eredmény az volt, hogy a résztvevőket az következő faktorok vezérlik abban, hogy pályázzanak az Erasmus mobilitásra: idegen nyelvi készségeik fejlesztése, barátkozás más Erasmus hallgatókkal, interkulturális kompetenciáik, és belső tulajdonságaik fejlesztése (problémamegoldás, önállóság). Továbbá, a főbb tényezők, melyek miatt nem jelentkeznek erre a nemzetközi programra: gyenge idegennyelvi készségek, pénzügyi okok, honvágy, valamint a tanulmányaik „szüneteltetése” a küldő intézményben.

Students' Erasmus Mobility Motivation

Rita Szaszkó

Keywords: Erasmus, mobility, motivation

In the second decade of the twenty-first century learners can experience various forms of intercultural experience, encounters inside and outside the classroom. In addition, various modes of internationalisation in education can be witnessed, for instance within the framework of the Erasmus+ international mobility programme. According to the European Commission, Erasmus

is a system to facilitate the increase of cultural and linguistic competence and cross-border collaboration among the students of the member states. Erasmus learners can perceive various forms of impact during their interpersonal (direct) or non-interpersonal (indirect) inter-cultural encounters during their mobility. The Erasmus programme places a special emphasis on the development of individuals especially of young adults within the framework of study and internship mobility as a means of cultural integration in Europe. As a result, the rationale for empirical research into the motivation for inter-cultural and internationalisation experience of Erasmus participants is conspicuous. A small-scale, non-representative questionnaire study (N=103) investigated the motivation of the Hungarian students regarding why they are and/or are not interested in participating in Erasmus mobility. A fundamental finding was that participants are driven by the following factors to apply for the Erasmus programme: improving their foreign language skills, making friends with other Erasmus students, developing their inter-cultural competences, and improving personal traits (problem-solving, self-reliance). The main components, which hinder them from applying for this international programme are: poor foreign language skills, financial constraints, home-sickness, and 'interruption' of studies at their home institution.

TANÁRKÉPZÉS

A pályorientáció elmélete és gyakorlata a hazai köznevelési intézményekben

Hegy-Halmos Nóra

Kulcsszavak: pályorientáció, tanácsadás, pedagóguskompetenciák

A magyar gazdaságot érintő nagymértékű munkanélküliség megelőzésében jelentős szerepe van a megfelelő, időben megkezdett pályorientációs tevékenységnek. A jól megválasztott, érdeklődésünknek, képességeinknek megfelelő hivatás sikeres életpályát biztosíthat – a jó döntésben jelentős szerepe van az átgondoltan előkészített pályorientációs döntésnek. A pályorientáció folyamatának segítése igazi kihívást jelenthet az iskolarendszer számára, hiszen a köznevelési intézményekben, iskolákban elsősorban a pedagógusok feladataként jelenik meg. Vajon a pedagógus társadalom mennyire felkészült erre a feladatra? Milyen hazai gyakorlati és elméleti fejlesztésekkel válhat az iskolai pályorientáció a munkanélküliség megelőzésének eszközévé Magyarországon?

Kutatásunk célja, hogy átfogó képet alkossunk a Magyarországon kialakult iskolai pályorientációs tevékenység gyakorlatáról, valamint a középfokú köznevelési intézmények pedagógusainak és intézményvezetőinek pályorientációval kapcsolatos attitűdjeiről. A kutatás további célja, a pedagógusok hozzáállásának vizsgálata a pályorientációs tevékenységben való részvételhez, illetve annak feltérképezése, véleményük szerint milyen kompetenciákra van szükségük ahhoz, hogy a pályorientációban, így a továbbtanulásban is sikeresen támogathassák diákjaikat.

A kutatás módszereit tekintve, komparatív *dokumentumelemzéssel* kívánjuk áttekinteni a pályorientációra vonatkozó hazai és Európai Unió dokumentumokat, valamint külföldi példákon keresztül szeretnénk megismerni az iskolai pályorientáció, pályatanácsadás területén jellemző nemzetközi törekvéseket. Meg kívánjuk vizsgálni a hazai középfokú köznevelési intézmények dokumentumait (pl. Iskola Pedagógiai Programja), ezekben hogyan jelenik meg a pályorientációs tevékenység. *Kérdőíves* vizsgálattal kívánjuk megismerni a pedagógusok vélekedéseit, nézeteit a pályorientáció iskolai gyakorlatáról, helyzetéről, valamint saját ebben betöltött szerepükről. Szintén a kérdőíves vizsgálat célja, hogy megismerjük a megkérdezett pedagógusok véleményét a pályorientációs tevékenységhez szükséges ismeretekről, kompetenciákról.

A kutatás eredményeképpen átfogó képet kaphatunk a magyarországi középiskolák pályorientációs tevékenységéről, gyakorlatáról. Összegyűjthetünk olyan jó gyakorlatokat, melyek segíthetnek más intézmények pályorientációs tevékenységének fejlesztésében, valamint egy támogató pedagógus továbbképzés kidolgozásában. Megismerhetjük a pedagógus társadalom álláspontját a fejlesztési területeket illetően, ezek alapján javaslatokat

tehetünk az oktatási kormányzat számára egy hatékony tanácsadási rendszer kiépítésére, valamint a pedagógus képzés tartalmi gazdagítására.

Career Guidance in Hungarian Secondary Schools

Nóra Hegyi-Halmos

Keywords: competencies, career guidance, vocational orientation

For primary and secondary school students career guidance is a separate field of development. According to the National Core Curriculum (2012), career guidance is included in other fields of development such as life management and practical skills. It is not offered as a separate subject.

Vocational orientation is a significant challenge for the Hungarian education system, because it appears as the task of pedagogues in schools. But are they prepared for this role? What kind of practice characterizes vocational orientation in Hungarian secondary schools?

Aims of the research:

The main aim of the research is to get an overall picture (comprehensive description) of the practice of vocational orientation in Hungarian secondary schools, and get to know secondary school teachers' and managers' attitudes to the subject. Another intention is to examine pedagogues' necessary knowledge and competencies that are necessary to help their students' career choice.

Research methods:

We reviewed national and European Union documents about career guidance, vocational orientation and lifelong guidance. We would like to present some best practices from abroad. We examined the documents of some secondary schools in order to study the educational program of the school and how vocational orientation appears in these documents. We would like to learn about the practice of vocational orientation in secondary schools and the attitudes of teachers by using questionnaires. Another purpose of the questionnaire study is to find out the opinion of teachers about the necessary knowledge and competencies.

Results of the research:

We get a comprehensive description about the practice of vocational orientation in Hungarian secondary schools. We can collect some best practices, which can help other institutes to develop their own system. We get to know the standpoint of the teaching profession about the knowledge and competencies necessary for vocational orientation activity, and we are able to make recommendations for effective training for teachers.

Vélekedések a kiemelkedő képességű tanulók fejlesztéséről

Kállai Gabriella

Kulcsszavak: tehetség, pedagógus, iskola

A kiemelkedő képességű gyerekekkel való munkának, tehetséggondozásnak Magyarországon komoly hagyományai vannak, hiszen e munka már a XIX. század végén és a XX. század elején is prioritást élvezett. A második világháború után azonban elhanyagolt területté vált, és lényegében a hetvenes években került ismét az neveléstudomány homlokterébe, ami különösen a hagyományosnak tekinthető, iskolarendszer keretein belül megvalósuló tehetséggondozási rendszer létrehozásában és működtetésében jelent meg. A magyar pszichológusok, oktatáskutatók és fejlesztők a fokozatosan egyre nagyobbak bizonyuló mozgásteret kihasználva a nyolcvanas években kezdtek el komolyan foglalkozni a témával, és a nemzetközi trendekkel összhangban jutottak el egy komplex rendszer kiépítésének igényéhez, melyben megkerülhetetlen szerepet kap a pedagógus és az iskolarendszer. E komplex tehetséggondozás folyamatán a pedagógusnak három fő feladata van: egyrészt a tehetséges gyermek erős oldalának fejlesztését, másrészt az egy adott területen tehetséges gyermek (tehetséggel összefüggő) gyenge oldalainak kiegyenlítését, harmadrészt pedig olyan területek támogatását, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést.

Az előadásban pedagógusok vélekedését mutatjuk be a kiemelkedő képességű tanulók képességkibontakoztatásával kapcsolatban, kitérve arra, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek e területen, mit gondolnak a tehetségekkel való foglalkoztatási formákról, valamint bemutatjuk e képességkibontakoztatási formák gyakorlati megvalósulását is.

Az elemzéshez azt az adatbázist használtuk fel, amelynek empirikus adatfelvétele 2013-ban és 2014-ben zajlott a pedagógusok körében (kutatásvezető Sági Matild), és amelyhez néhány kérdéssel csatlakoztunk. A minta reprezentatív és széleskörű: 5147 fő válaszait tartalmazza. Az adatfelvétel módja online kérdőív kitöltése volt.

Az előadásban az elmélet és a gyakorlati megvalósítás közti azonosságokat és különbségeket mutatjuk be, azzal a céllal, hogy felhívjuk a pedagógusképzéssel foglalkozó szakemberek figyelmét néhány problémára.

Thinking About the Development of Talented Students

Gabriella Kállai

Keywords: talented, teacher, school

There is a strong tradition of working with children with higher ability in Hungary. Nurturing the talented was a priority at the end of the 19th century and the early 20th century. However,

after the Second World War it was a neglected area, and in the 1970s it shifted again in the centre of interests of science education. This supporting system of higher ability is especially common in the traditional framework of the education system. Hungarian psychologists, researchers and developers began to deal seriously with this area in the 1980s and they realized a demand for a more complex system with an inevitable role of the teacher and the education system, in accordance with international trends. There are three main tasks of a teacher to support in this complex system: first develop the gifted child's strengths, on the other hand, develop the weaknesses of the gifted child, and last support the areas that compensate the direct talent development.

In the presentation I present teachers' perceptions of gifted or talented children/students in relation with potential unfolding, which includes the knowledge they have in this area, what they think about forms of educating the talented, and how this works in practice.

For the analysis I used a database, for which the empirical data collection was conducted with teachers (senior researcher Matild Sági, OFI) in 2013 and 2014, and I connected this to a questionnaire with some other questions. Our sample is representative and extensive: We have 5,147 respondents. We used an online questionnaire for data collection.

I present similarities and differences between theory and practice with the aim to draw attention to some problems for teacher trainers.

Tanulásszervezés gamification alapokon

Magyarné Fazekas Ágnes

Kulcsszavak: tanulásszervezés, gamifikáció, motiváció

A 21. század felgyorsult életritmus, az infokommunikációs eszközök rohamos terjedése, és az élet minden területén való jelenléte korunk pedagógusai elé (az óvopedagógusoktól a főiskolai oktatóig) újabb és újabb kihívásokat állít. A most felnövő nemzedék, a digitális generáció oktatása, képzése terén megkerülhetetlen ezen eszközök használata, a felnőtt generáció esetében pedig sok esetben a pályán maradás feltétele a korszerű digitális kommunikációs eszközök használatának elsajátítása.

A megváltozott társadalmi és technológiai kontextus és a benne élő digitális bennszülöttek és bevándorlók oktatása új tanulásszervezési módszerek kialakítását is megkívánja. Kutatásom során egy innovatív, a fent említett kihívásokra reagálni próbáló tanulásszervezési módszert, a gamifikációt próbálom ki kísérleti jelleggel, elsősorban az értékelési rendszerben, felsőoktatási kontextusban, andragógia szakos nappali és levelező tagozatos hallgatók körében. A gamifikáció vagy játékosítás játékelemek alkalmazását jelenti nem játékos környezetben (*Fromann, 2014*), mely ha eléri célját, a tanulás nem külső kényszer, hanem az explorációs késztetés hatására belső (intrinzik) motivációvá (*Ryan és Deci, 2001*) válik, s a tanuló ennek az újfajta motivációnak (motiváció 3.0 – *Pink, 2009*) köszönhetően átélheti a flow élményét (*Csikszentmihályi, 1997*).

A kutatás célja a hallgatók tanulási motivációjának erősítése egy olyan tanulásszervezési technika révén, melynek keretében a tanulók autonóm törekvései, egyéni motivációi, önszabályozó tevékenysége előtérbe kerül, mégis mindez tanári felügyelet mellett, folyamatos visszacsatolást biztosítva a hallgatói teljesítményekről.

A gamifikáció mint tanulásszervezési módszer kipróbálása az aktuális félévben, e-learning és tananyagfejlesztés kurzus keretében zajlik. Kvantitatív és kvalitatív módszert egyaránt alkalmazok: kérdőíves adatgyűjtést végzek félév elején és végén az eddigi és az új tanulásszervezési technikákra vonatkozóan, különös tekintettel az értékelésre. A tananyag feldolgozása és a hallgatói aktivitás online közösségi felületen, kollaboratív módon, valamint offline kontextusban, tanórán egyéni vagy kooperatív módon zajlik. Előadásomban a kutatásból levonható első következtetéseket szeretném ismertetni.

Organising Learning on a Gamification Basis

Ágnes Magyar^{né} Fazekas

Keywords: organising learning, gamification, motivation

The increased speed of the 21st century, the more and more widespread use of the info communication tools and their presence in all fields of life sets newer and newer challenges for today's teachers (from nursery school teachers to college lecturers). It is unavoidable to use these tools in the field of the new generation, the digital generation's education and training, and in adults learning how to use the up-to-date digital communication tools is often the condition of being able to stay in their profession.

The new social and technological context and the education of the digital aborigines and immigrants living in it calls for the introduction of new methods for organising learning. Throughout my study I have experimented with an innovative method of organising learning, the gamification, which reacts to the above mentioned conditions, first of all in the evaluation system, in a higher education context, among andragogy major full-time and correspondence students. Gamification means the use of game elements in a non-game surroundings (*Fromann, 2014*), which, if applied accordingly, makes learning an intrinsic motivation as an effect of the exploration urge (*Ryan és Deci, 2001*) instead of outer constraint, and due to this new kind of motivation (motivation 3.0 – Pink, 2009) the student will experience flow (*Csikszentmihályi, 1997*).

The aim of the study is to strengthen students' motivation for learning by using a learning organisation technique within the framework of which the students autonomous efforts, individual motivation and self-regulating activities come into the foreground, while being under teacher supervision and providing continuous feedback on student achievements.

Trying out gamification as a learning organisation method is done during this term, in the framework of e-learning and study material development course. I use a quantitative and a qualitative method as well: I collect data via questionnaire at the beginning and at the end of the term regarding the existing and the new learning organisation techniques, with special

attention to evaluation. Processing study material and student activity is done on a community interface, in a collaborative way, as well as in an offline context, in class, individually or in cooperation. I would like to present the first conclusions of my study in my lecture.

A hazai pedagógiai szakfolyóiratok és szakirodalom a tudománymetria színpadán

Sipos Anna Magdolna

Kulcsszavak: pedagógiai szakirodalom, tudománymetria, bibliometria

A hazai kutatói szféra tudományos eredményeit bemutató publikációk a világ tudományos közleményeit gondozó, a tudományos potenciál reputációs mértékét alapvetően meghatározó, referált adatbázisokban alulreprezentáltak. Mindezek nem csupán a tudományos közlemények ismertségének és elismertségének (impact-factor) jelentenek komoly akadályokat, hanem Magyarországon tevékenykedő tudományos potenciált is hátrányos helyzetbe hozzák (citációs-mutatók). Az előadás célja: tudomány- és bibliometriai módszerekkel végzett, kvantitatív vizsgálat alapján bemutatni, hogy a világ tudományos szakirodalmát felvonultató legfontosabb szakirodalmi adatbázisok milyen mértékben reprezentálják a magyarországi pedagógiai kutatás tudományos eredményeit, az e diszciplínára szakosodott folyóiratokat és a bennük megjelenő közleményeket, rámutat arra, hogy e mérések alapján a hazai kutatók nemzetközi, tudományos reputációja emelésének, versenyképesebbé tételének milyen objektív és változtatandó akadályai vannak.

A vizsgálat alapját azok a szakirodalmi adatbázisok jelentik, amelyek a világ tudományos közleményeinek meghatározó reprezentánsai: Academic Search Complete, Web of Science (WOS), Scopus, SciVal Experts, SpringerLink, Central And Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.), továbbá a pedagógia szakterületének legnagyobb szakirodalmi adatbázisa, az ERIC. A nemzetközi szakirodalmi források mellett sor kerül a hazai szakirodalmi adatbázisok hasonló szempontú elemzésére is: Elektronikus Periodika Archívum (EPA), MATARKA, HUMANUS, MTMT stb. A hazai pedagógiai folyóirattermés nemzetközi szintű mérésének, minősítésének bemutatására a Journal Citation Reports (JCR), az UlrichsWeb Global Serials Directory, Hirsch-index, Eigenfactor, SCImago Journal and Country Rank szolgál. A kvantitatív vizsgálat eredményeit, tendenciáit, értelmezéseit az előadás keretében magyarázatokkal ellátott metrikus adatsorok, diagramok mutatják be, és sor kerül majd az akadályok, korlátok enyhítésére alkalmas javaslatok bemutatására is.

Hungarian Pedagogical Journals and Literature in Science Metrics

Anna Magdolna Sipos

Keywords: pedagogical journals and literature, scientometrics, bibliometrics

Publications on the achievements of Hungarian academic research have been underrepresented in peer-reviewed databases that collect publications from all over the world and define the reputational ratings of academic potential. This not only poses serious obstacles for the impact-factors of academic publications but it also hinders the Hungarian academic potential (citation indicators). The purpose of this presentation is to demonstrate, based on quantitative research using science and bibliometric methods, how well the results of Hungarian academic research in pedagogy are represented in the most important academic databases that include the world's academic literature, and to what extent Hungarian pedagogical journals and articles are included in them. Based on this research, the presentation also points out the objective obstacles to increasing the international academic reputation of Hungarian researchers and making their results more competitive.

The present research is based on academic databases that are important representatives of the world's academic publications: Academic Search Complete, Web of Science (WOS), Scopus, SciVal Experts, SpringerLink, Central And Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.), as well as ERIC, the world's largest database dedicated to the field of pedagogy. Along with these international academic sources, Hungarian academic databases were also analyzed from the same aspects: Elektronikus Periodika Archívum [Electronic Periodicals Archive and Database] (EPA), MATARKA, HUMANUS, MTMT, etc. The Journal Citation Reports (JCR), the UlrichsWeb Global Serials Directory, Hirsch-index, Eigenfactor, and the SCImago Journal and Country Rank were used to represent the evaluation and qualification of Hungarian pedagogical journals. The results, tendencies and interpretations of the quantitative research are illustrated during the presentation through metric data and diagrams with explanations. At the same time recommendations are also presented for mitigating the above-mentioned obstacles and limits.

MÓDSZERTAN

„Minden nőnek van egy története, amit nem mesél el” Biblioterápia női célcsoportoknak

Béres Judit

Kulcsszavak:krízis, életciklus, identitás

Bármilyen korcsoportban és élethelyzetben legyünk, előfordul, hogy elveszettnek, tanácstalannak érezzük magunkat, ugyanakkor családjunkban, kapcsolatainkban nem találjuk meg a szükséges támogatást. Ilyenkor komoly lelki segítséget jelenthet, ha lehetőségünk nyílik arra, hogy megosszuk másokkal érzéseinket, gondolatainkat, tapasztalatainkat. A biblioterápiás csoport erre ad keretet, közösséget és időt.

A kifejezetten nőknek szóló biblioterápiás csoportok terápiai munkájának középpontjában az Én sokszor elfelejtett, elhanyagolt, háttérbe szorított női oldala, női identitása, és ehhez kapcsolódó igényei, szükségletei, vágyai, létélményei, pozitív és negatív tapasztalatai, megoldásra váró problémái, illetve a kiteljesedés és boldogulás egyedül nehezen leküzdhető külső és belső akadályai állnak.

A csoport hangsúlyos női fókuszán túl az elsődleges terápiai célok között szerepel az egyén megerősítése és bátorítása az őt érő nehéz élethelyzetek és döntő kihívások közepette, amihez a csoport bizalmi és biztonságos, az egyént érzelmileg megtartó és törekvéseiben támogató környezetet és közösséget nyújt. Foglalkozásainkon a nőiség témájához köthető olvasmányokat használunk kiindulópontként a személyes tartalmú beszélgetésekhez. Ezen olvasmányokból kiindulva támogatjuk a csoporttagokat abban, hogy kifejezzék érzéseiket, megosszák egymással gondolataikat, problémáikat, tapasztalataikat, hogy ezáltal lehetőségük nyíljon egymáshoz szabadon kapcsolódni, egymás élettapasztalatából tanulni, rálátni életük ismétlődő csapdahelyzeteire, és saját viselkedésük hibáira, hiányosságaira. Mindezek szükségesek ahhoz, hogy az egyén a közös olvasmányokból kiindulva, társakkal folytatott beszélgetések és interakciók segítségével önmagáról szóló, addig nehezen hozzáférhető tapasztalatok és belátások sorához jusson, rálásson élete, kapcsolatai valódi problémáira, felismerje az élete pozitív irányú változásához, a fejlődéshez vezető utat, amit idővel cselekvéssé is tud alakítani.

Az előadás a női biblioterápiás szolgáltatások három különböző célcsoportjában, nyitott, félig zárt és zárt intézményekben (közkönyvtárban, anyaothonban és börtönben) konkrét példákon keresztül hasonlítja össze a terápiai és pedagógiai szempontból leghatékonyabbnak bizonyuló gyakorlatokat és szövegeket.

„Every woman has a story not to tell” – Bibliotherapy for Women

Judit Béres

Keywords: crisis, life-cycle, identity

The bibliotherapeutic intervention aimed at women is a guided reading and discussion, which, similarly to Western feminist psychotherapies, focuses on the psychological support of women from various age groups and different social and emotional circumstances. Bibliotherapy for women can be used to promote psychological well-being, strengthen self-knowledge and self-esteem, develop competent social skills and help to express and understand strong emotions, bad experiences and problems.

The main topics of our fiction and non-fiction texts used during the one-year-long group therapy are strongly related to the multiple and rich range of female identities and life-cycles, and they discuss possible crisis and challenges a woman can face during her everyday life. Participants working intensively on themselves, obviously with the support of the group, become able to reach deeper self-knowledge and insight which lead them to develop themselves and turn their lives in a positive way.

The presentation compares some Hungarian examples of bibliotherapeutic group therapy for women in public libraries, social care institutions and prisons, focusing on the therapeutic effectiveness of our selected materials.

A testnevelés hatékonyságának kérdései a tudomány és a pedagógia szemszögéből

Bodó Dávid

Kulcsszavak: tanterv, adaptáció, testnevelés

Előadásom témáját a testnevelés tantárgy oktatásának elméleti problémafelvetései képezik. Kérdésfelvetésem az edzéselméletből és a neurológia területéről összegyűjtött adatok alapján a testnevelési kerettantervek, helyi tantervek és tanmenetek hatékonyságával kapcsolatos problémákat feszegeti a valós iskolai testnevelés szemszögéből.

A probléma létjogosultságának alátámasztása miatt elkerülhetetlen a testnevelés kerettanterveinek, helyi tanterveinek és a valós testnevelési munkafolyamatban megjelenő testnevelés órák láncolatának vizsgálata, a valós testnevelés bemutatása. Éppen ezért a testnevelés kerettanterv metodika valamint a kötelezően és szabadon tervezhető tartalmak és a hozzájuk rendelt óraszám-keretek rövid bemutatását követően a helyi tanterv elkészítésének lehetőségei kerülnek előtérbe. Ahhoz, hogy megértsük a tervezés lépéseinek mikéntjét, néhány erősen befolyásoló tantárgy-specifikus sajátosság ismertetését követően a gyakorlati

megvalósulás szemszögéből tekintünk vissza az eredeti kerettantervi ajánlásokra. Ez az értékelő kitekintés megfelelő kontextusba helyezi a továbbiakban ismertett alapelvek által kiemelt szempontokat.

Az adaptációs alapelvek bemutatásának előfeltétele azok szükségességének bizonyítása, melyet a testnevelés elsődleges tantárgy-pedagógiai elvei biztosítanak. A következőkben három alapelv bemutatására kerül sor, melyek egyenként fűződnek az emberi test adaptációs folyamatainak különböző aspektusaihoz. Az első alapelv a SAID (Special Adaption to Imposed Demand), vagyis a speciális adaptáció alapelve. Második alapelv a neurológiai kutatásokból ismert használd vagy elveszíted elv. Harmadik alapelv, mely bemutatásra kerül pedig az edzésmélet és testnevelés alaptételét képező motoros tanulás fázisainak törvényszerűségei.

A következőkben a már ismert alapelvek által kialakított értékelő rendszer alapján kerül a vizsgáldás középpontjába a testnevelés kerettanterv – helyi tanterv – gyakorlati megvalósulás folyamata. Az így kapott kép egyértelműen pedagógiai jellegű problémákra világít rá, melyek lehetséges megoldására jelenlegi és jövőbeli kutatásaim kapcsán tesztek utalást.

Physical Education and Physical Culture. Effectiveness of Physical Education from a Scientific and Pedagogical Perspective

Dávid Bodó

Keywords: curriculum, adaptation, physical education

My presentation focuses on the possible problems of teaching physical education. There are different biological and neurological principles about the methods for human body adaptation which I use as a fundamental basis for my presentation. The main question is shown by analyzing the curriculum of physical education, and examining how it actually works in the real physical education system at schools, by using the principles above.

To reveal the real problems, first it must be presented how the physical education curriculum is used by teachers to create their own – school specific – physical education curriculum for their own possibilities, and discuss how it works in reality step by step. To fully understand this process, some of the basic principles of the pedagogy of physical education (that has significant influence) are presented. This appraisal of the curriculum will give us the right context to understand why biological principles are important in the pedagogy of physical education.

In the next part three different kinds of biological and neurological principles of the human body adaptation are explained to reveal the problems of physical education. The first principle presented is the SAID (Special Adaption to Imposed Demand) principle, which is an explanation of the special adaptation that occurs whenever the body does something. The

other principle is the 'Use it or Lose it' principle. This principle is well known from the neurological science, and perfectly true for the skills in the sports science. The third principle is one of the basic principles of every movement: it is motor learning and its different phases. These principles are used together to create a new kind of evaluating system, which is used to re-analyze the curriculum of physical education, the school specific physical education curriculum, and real physical education in schools. The results will show many of the clearly pedagogical problems of physical education. At the end of the presentation I refer to my current and future research as a possible solution.

Környezetföldrajz, mint a környezeti nevelés eszköze

Horváth Andrea

Kulcsszavak: környezetföldrajz, környezeti nevelés, attitűd

A felsőoktatásban dolgozó tanárok egyre többször szembesülnek azzal, hogy az oda jelentkező és felvett hallgatók, ha rendelkeznek is kellő mennyiségű tudással, az nem mindig minőségi is. A társadalmi-gazdasági problémák megértéséhez, kezeléséhez nélkülözhetetlen a felnövekvő generációk földrajzi ismereteinek, holisztikus szemléletének kialakítása. Napjainkban az oktatáspolitikai a természettudományok és a kulcskompetenciák fontosságát hangsúlyozza. A tantermen kívüli oktatás elenyésző mértékben kerül alkalmazásra. Különösen igaz ez a középiskolás korosztály tekintetében. A vizsgálat tárgya a tanórán kívüli tevékenységeknek a környezeti földrajz témáinak keretén belüli alkalmazási problémája, illetve a középiskolások témakörhöz való hozzáállása. A kutatás kiterjed arra is, miképp vélekednek az oktatók a környezeti nevelés során alkalmazott alternatív módszerekről, jelenlegi helyzetéről közép fokú oktatási intézményekben. A középiskolás kohorsznak milyen a környezeti attitűdje. Empirikus vizsgálatokat végeztem közép fokú oktatási intézményekben Magyarországon, Szerbiában és Horvátországban, melyeket strukturált tanulói kérdőív formájában (567 db), középiskolai földrajzoktatók esetében interjú nyílt kérdésekkel (7 db), valamint felsőoktatásban oktató földrajz szakos tanárokkal készült mélyinterjú módszerével végeztem. A 2 magyarországi és 4 külföldi intézményben folytatott kutatás eredménye, hogy a diákok alapvetően pozitív attitűddel rendelkeznek, és annak kiteljesítéséhez, legtöbb esetben a szemléltetést hiányolják, amelyre a napjainkban már elterjedt IKT eszközök használatával lehetőség is van. A változatosság igénye egyértelművé vált a tanulók válaszaiból. Továbbá a kapcsolódási pontokat, a gyakorlati kapcsolódásokat is be tudja mutatni és ez által, nem csak az oktatást teszi változatossá, hanem egy-egy természettudományi diszciplína hasznosságára is rávilágíthat a diákoknak. A Likert skálán végzett környezeti attitűd felmérés eredménye pozitív attitűdöt mutat a vizsgált teljes alapsokaságra vetítve. A középiskolai oktatókkal készült interjúk eredménye, hogy mindannyian kevésnek tartják a földrajz tantárgy heti, illetve évi óraszámát, ugyanakkor a tanulók összefüggések felismerési képességével kapcsolatban vegyes vélemény alakult ki. A problémát a tájékozottság és gondolkodás hiányában látják. Felsőoktatásban dolgozó földrajz oktatók szerint a középiskolában inkább a

szemléletmódot kellene tanítani pl.: földrajzi problémamegoldás, döntési támogatási módok. A legnagyobb gond pedig, hogy nincs megfelelő kommunikáció a közép és felsőfokú intézmények között.

Geography as a Tool for Environmental Education

Andrea Horváth

Keywords: environmental geography, environmental education, attitude

Teachers working in higher education increasingly feel the problem that the quality is not always adequate for the candidates and students who are admitted there if they have sufficient knowledge. The geographical knowledge of the growing generations and creating a holistic approach are essential for the understanding and treatment of the socio-economic problems. Nowadays the educational policy emphasizes the importance of natural sciences and the key competencies. The degree of teaching outside the classroom is insignificant. This is especially true for secondary school students. The study focuses on the problem of extra-curricular activities in the context of employment activity in the environmental themes of geography and attitudes of secondary school students to the topic. It is also studied how educators think about alternative methods used in environmental education and the current situation in secondary schools. What is the environmental attitude of high school students? Empirical studies, which used structured student questionnaires (n=567), open interview questions for middle school geography teachers (n=7) and in-depth interviews with geography teachers in higher education (n=2), were carried out in secondary schools in Hungary, Serbia and Croatia. The results of two research projects in Hungary and in four foreign institutions revealed that students had a basically positive environmental attitude and they lacked exemplification in most cases. The need for change became clear from the students' responses. The result of interviews with high school teachers was that they all considered the number of hours of geography courses per year and week to be insufficient. The opinions about students' cognitive abilities varied. The problem is thought to be the lack of awareness and thinking. According to geography teachers in higher education the approach should be taught in high school. For example: geographical problem solving, decision-support methods. The biggest problem is the lack of proper communication between the secondary and post-secondary institutions (higher education, university).

Francia nyelv tanítása tanulási nehézségekkel küzdő tanulók számára általános iskolában

Kiss Attiláné Ildikó

Kulcsszavak: idegennyelv-oktatás, francia nyelv, tanulási nehézségek

Az idegen nyelvek oktatásának jelentőségét és szükségességét nem kell hosszasan bizonygatni. A közoktatásban folyó nyelvtanítás célja a mindennapi életben jól alkalmazható nyelvtudás biztosítása, mely egyre inkább előfeltétele a munkavállalásnak, a felsőfokú tanulmányoknak és a mindennapi életben is számtalan olyan helyzet adódhat, melyben nyelvtudás nélkül nem vagy alig boldogulnánk.

A nyelvtanárok képzése alapvető a minőségi nyelvtanítás és a sikeres nyelvtanulás érdekében. A közoktatás valamennyi szintjén csak olyan nyelvtanárt szabad alkalmazni, aki rendelkezik az adott korosztály tanításához szükséges képesítéssel, vagyis elsajátította a megfelelő nyelvi és módszertani ismereteket. Gyakorló nyelvtanárként tapasztalom, hogy a normál tanárképzésben kevés információt kapnak a hallgatók a tanulási zavarokkal kapcsolatban, annak ellenére, hogy munkájuk során gyakran találkoznak diszlexiás és/vagy diszgráfiás tanulókkal. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjuk kezelni a részképesség zavarokkal küzdő tanulók problémáit, és hogy ne rekesszük ki őket a nyelvtanulás folyamatából, nélkülözhetetlen a tanulási zavarok legalább alapszintű ismerete és a hasznosítható módszerek és technikák alkalmazásának elsajátítása.

Előadásomban szeretnék kitérni a diszlexia és diszgráfia az írás és olvasás területén jelentkező tüneteire. Szeretném felvázolni milyen nehézségekkel kell megküzdenie a nyelvtanárnak és a nyelvtanulónak. Ezek után ismertetném saját fejlesztő munkám eredményeit, néhány konkrét feladat és gyakorlat bemutatásával.

Teaching French to Primary School Students with Learning Disabilities

Ildikó Kissné

Keywords: French language teaching, primary school students, disabilities

The significance and necessity of foreign language teaching need not be proved repeatedly. The aim of foreign language teaching in public education is to provide language knowledge that can be applied effectively in everyday life, which has increasingly become a prerequisite for employment and higher education studies, and several situations can occur which we can hardly handle or cannot handle at all without the knowledge of languages.

Training of teachers of foreign languages is of vital importance from the point of view of quality language teaching and successful language learning. On every level of public education, exclusively those language teachers have to be employed who have the qualification necessary for the teaching of the given age group, in other words, those who have acquired the suitable language and methodological knowledge. As a practicing teacher I experience that students get little information about learning disabilities in regular teacher training in spite of the fact that they often meet students with dyslexia and/or dysgraphia during their work. To be able to handle the problems of students suffering from learning disabilities and not to exclude them from the process of language learning, it is indispensable for teachers to know learning disabilities at least on a basic level and acquire the application of utilizable methods and techniques.

In my presentation I would like to touch upon the symptoms of dyslexia and dysgraphia in the field of writing and reading. I would like to outline the difficulties the language teacher and the language learner have to cope with. After that I would present the results of my own development work and outline some particular exercises and practice.

Szemléletformálás, érzékenyítés a középiskolákban

Lakatos Szilvia

Kulcsszavak: cigány/roma, kultúra, holocaust, érzékenyítés

A Khetanipe a Romák Összefogásáért Egyesület 2015 tavaszán egy, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkársága által támogatott programot valósít meg, melynek célja a középiskolás fiatalok szemléletformálása és érzékenyítése a roma/cigány kultúra és a holokauszt (pharrajimos/porajmos) kapcsán. A roma/cigány holokauszt sokáig ismeretlen maradt a közvélemény előtt, ennek egyik következménye, hogy a középiskolai történelemkönyvek kevés információt tartalmaznak a roma/cigány kultúráról és a pharrajimos/porajmos eseményeiről.

A program fő célja, hogy a diákok jobban megismerjék a cigány/roma kultúra jellemzőit és történetét (Lakatos és mtsa, 2012; Lakatos, 2012), illetve az órák lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyerekek ne csak lexikálisan, tankönyvszerűen találkozzanak a roma/cigány holokauszt drámai pillanataival (Bernáth, 2000; Márfi, 2014).

A középiskolás diákok csoportos kutatómunkát végeznek online adatbázisokban, könyvtárakban, levéltárakban, helytörténeti múzeumokban a roma/cigány holokauszt helyi történéseinek feltárása érdekében.

Az órák RJR modell szerint épülnek fel a ráhangolódás, a jelentésteremtés és a reflexió szakaszának előtérbe helyezésével, illetve különféle interaktív és reflektív tanulási technikák segítségével törekszenek az ismeretek elmélyítésére; tervezett interaktív technikák és módszerek: hajlított véleményvonal; fürtábra; kettéosztott napló; szóforgó technika; szakértői mozaik; galéria technika; konstruktív vita (Bárdossy és mtsa 2002; Arató-Varga 2008).

A kontaktórákat kutatás keretezi minden iskolában. A kutatás célja, hogy felmérjük, mennyire informáltak a diákok a cigány/roma kultúra és holocaust témakörében.

Kérdőíves kutatásunk során összehasonlító vizsgálatot kívánunk végezni a diákok körében, melynek során az érzékenyítő tréning előtt és az után is feltett kérdésekre kapott válaszokat elemezzük ki. Célunk, hogy a megtartott tréning hatékonyságát vizsgáljuk a középiskolások körében.

A kutatás várható eredménye, hogy azokban az osztályokban, ahol az érzékenyítő tréning megtartásra került, ott a diákok tudása a vázolt témakörökben bővült, így a tréning hatékonysága is alátámasztható.

Raising Awareness and Sensitization in Secondary Schools

Szilvia Lakatos

Keywords: Gypsy/Roma, culture, holocaust, sensitization

The Khetanipe for the Cooperation of Roma will be implementing a program in the spring of 2015, supported by the Ministry of Human Resources, the Secretary of State for Social Inclusion. Its aim is to raise awareness and sensitize secondary school students about the Gypsy/Roma holocaust (pharrajimos/porajmos). The Roma/gypsy holocaust was for long unknown in the public sphere, and as a consequence, history books contain little information about the Gypsy/Roma culture and the events of pharrajimos/porajmos.

The main goal of the program is for students to get to know the characteristics of the Gypsy/Roma culture and history (Lakatos et al., 2012; Lakatos, 2012), and classes will ensure a possibility that children should know the dramatic moments of the Roma/Gypsy holocaust not just from textbooks (Bernáth, 2000; Márfi, 2014).

Students will do group research in online databases, libraries and local history museums to reveal parts of local history related to the holocaust.

The lessons will be focused on attunement, creating meaning and reflection with the help of different interactive and reflective learning methods. These methods are as follows: curved opinion, cluster figures, divided logs, word rotation technique, expert mosaic, gallery technique and constructive debate (Bárdossy et al., 2002; Arató-Varga 2008).

The contact lessons will be framed with research in each school. The aim of the research is to understand how well informed students are regarding the topic of the Roma/Gypsy holocaust.

During our survey based research, we would like to make a comparative study among students to analyze the results from before and after awareness raising, and the aim is to understand the effectiveness of the sensitization training.

The expected result of the research is that the knowledge of students has grown in the mentioned topic in schools where the sensitization training has been implemented, so the usefulness of the training can be confirmed.

Médiatudatosságra nevelés

Vizsgálatok óvodáskorú gyerekek médiabefogadási szokásairól

Magyarné Fazekas Ágnes

Kulcsszavak: szocializáció, médiatudatosság, óvodáskor

A média szocializációs ágens. *Antalóczy Tímea, Kósa Éva és László Miklós* (2011) szerint személyiségfejlődésre gyakorolt hatása abban nyilvánul meg, hogy pozitív vagy negatív életmódot, szerepet, személyiséget mutat be, mítoszt teremt és ideológiát közvetít. Mintát ad a népszerűséghez, a boldog élethez, a sikeressé váláshoz vagy a megszépüléshez. Az óvodás korosztályt érintő kutatási beszámolójukból kiderül, hogy a fiatalok 21 százalékánál a példaképválasztásban a média a meghatározó. Felhívják a figyelmet arra, hogy a médiának alapvető érték meghatározó szerepe van, s a rajta vagy általa felnövő gyermekek számára kordokumentumként funkcionál. Már a legkisebbekre is hat a médiatematizáció (beszédtémát és mintát ad a gyerekeknek), s minél inkább jellemző a gyermek életében a valódi közösségek (biztonságos, szerető családi háttér, barátok) hiánya, a média manipulációs hatásaival szemben annál kiszolgáltatottabb, továbbá az általa közvetített torz, erőszakos világ látványa késleltetheti a felnőtté válni akarást.

Ma már nem az a kérdés, hogy tűrjük, tiltsuk vagy támogassuk a gyermekeknek az infokommunikációs eszközök használatát, hanem, hogy mi magunk, akár szülőként, akár pedagógusként megfelelő ismeretekkel rendelkezünk-e azok használatáról, működéséről, elegendő információnk van-e előnyeikről, hátrányaikról, tudjuk-e kontrollálni az eszközhasználat mennyiségi és minőségi mutatóit, s tudjuk-e ezeket az eszközöket integrálni a már létező nevelési, oktatási céljaink, elveink rendszerébe?

A kutatás célja óvodáskorú gyermekek médiabefogadási szokásainak vizsgálata, különös tekintettel a televíziózásra, a számítógép-és internethasználatra és az olvasásra. Vizsgáljuk az eszközhasználat mennyiségi és minőségi mutatóit, a médiatudatosságra törekvés mértékét és a szülői attitűdöket. A vizsgálatot óvodapedagógus hallgatók segítségével, óvodáskorú gyermekek szüleinek bevonásával, kvalitatív kutatási módszer révén, az írásbeli kikérdezés eszközével valósítjuk meg. A kutatás várható eredménye egy olyan elektronikus kézikönyv összeállítása a szülők, az óvodapedagógusok és a hallgatók számára, mely röviden ismerteti a téma elméleti hátterét, a kutatás főbb eredményeit, és javaslatokat fogalmaz meg a tudatos médiahasználatra vonatkozóan.

Raising Media Awareness

Studies on Nursery School Children's Media Reception Habits

Ágnes Magyarⁿe Fazekas

Keywords: socialization, media awareness, nursery school age group

Media is an agent of socialization. According to Antal^oczy Tⁱmea, K^osa ^Eva and L^aszl^o Mikl^os (2011) its effect on the development of personality appears in introducing a positive or negative way of life, role, personality; creating myth and transmitting ideology. Media gives people a pattern for popularity, happy life, becoming successful and becoming beautiful. From their study account related to the nursery school age group it turns out that for 21 % of these young people media determines who to choose as a role model. The writers highlight the fact that the media has a basic role in determining values and it functions as a document of the age for those who are raised on it and by it. Even the youngest people are affected by media's setting the topic (it gives the children a topic of and pattern for speech), and the more characteristic it is for a child to lack real community (safe and loving family background, friends), the more defenceless he/she is against the manipulative effects of the media. Furthermore, the sight of the distorted, aggressive world reflected in the media may delay their growing up.

Today the issue is no longer whether to allow, prohibit or support children's usage of info communication tools, rather if we, as parents or teachers, have the necessary knowledge about how to use them, and how they operate, have enough information about their advantages and disadvantages, can control the quantity and quality of using these tools and can integrate them in our already existing set of educational and teaching targets and values.

The aim of the study is to examine nursery school children's media reception habits, with special regard to television, computer, Internet and reading. We examine the quantity and quality of using these tools, the amount of aspiration towards media awareness and parent attitudes. We have implemented this study with the help of nursery school teacher trainees, with the involvement of nursery school children's parents, using a qualitative method of research, with the help of questionnaires. The expected result of this study is the compilation of an electronic manual for parents, nursery school teachers and teacher trainees, which gives a short account of the background of the topic, enlists the main results of the study and formulates recommendations for better media awareness.

Konfliktuspedagógia a testnevelés órák környezetében

Németh Zsolt

Kulcsszavak: testnevelés, konfliktuspedagógia, konfliktuskezelés

A testnevelés órák és versenyek környezetében a konfliktusterek létrejöttének számtalan formájával találkozhatunk, amelyeket a testnevelő tanárok a szituációhoz legjobban illeszkedő konfliktuskezelő stratégiával próbálnak megoldani. Kutatásom célkitűzése, hogy a testnevelő tanárok szemszögéből feltérképezzem az egyes korosztályokban fellelhető leggyakoribb konfliktusok helyeit és okait a testnevelő tanárok és a diákok között. Arra is kerestem a választ, hogy a diákok életkora, a különböző típusú testnevelés órák és versenyek miként befolyásolják a konfliktusterek létrejöttét. Kutatásom során mélyinterjú vizsgálatokat készítettem 16 fő különböző iskolatípusban tanító és különböző életkorú testnevelő tanárral. A minta kiválasztásánál figyeltem arra is, hogy egyenlő arányban legyenek a férfiak és a nők. A kérdések a különböző típusú testnevelési órák és a különböző versenyek közben előforduló konfliktusok leggyakoribb helyeire, okaira és a konfliktusok megoldásának módszereire fókuszálódtak. Az interjúk előtt a válaszadók beleegyezését kértem, hogy a beszélgetést magnóra rögzíthessem. A mélyinterjú vizsgálatok elemzéséből kiderült, hogy testnevelés órán a legtöbb konfliktust a rossz magatartás és a nem megfelelő kommunikációs stílus okozza, amelyet a testnevelő tanárok a legtöbb esetben a problémamegoldó konfliktuskezelő stratégiával igyekeznek kezelni. A testnevelés órák előtt és után az öltözőkben gyakran alakulnak ki konfliktusok, amelyek megoldásában a testnevelő tanároknak kulcsfontosságú szerep jut. Az óra előtti fegyelmetlen magatartás következménye lehet, hogy az órán a játék kevésbé hangsúlyosan, vagy egyáltalán nem szerepel. A testnevelés óra típusát tekintve a képességfejlesztő órákon jelenik meg a legtöbb konfliktus. A diákok a nemtetszésüket úgy hozzák a testnevelő tanár tudomására, hogy a gyakorlatokat nem megfelelő intenzitással hajtják végre. Gyakoriak azok a konfliktusok is, amelyek a diákolimpia helyszínére történő utazás közben, illetve a többnapos verseny esetén a szálláson jönnek létre. A diákolimpia csapatsportágainak cserejátékosai azért kerülhetnek konfliktusba testnevelő tanárukkal, mert kevés játéklehetőséget kapnak egy-egy mérkőzésen. Az egyesületi verseny előtérbe helyezése az iskolai kötelezettséggel szemben is konfliktushoz vezethet. Konfliktust kiváltó ok lehet, ha a diákok különböző okok miatt nem hoznak felszerelést és nem öltöznak át. Ilyen esetekben mindenképpen személyesen kell elbeszélgetni a tanítványokkal az okok tisztázása miatt. Kiderült, hogy a konfliktuskezelő stratégiákat a szituációk, a diákok kommunikációs stílusa, a testnevelés óra típusa és a korosztályok életkori sajátosságai befolyásolják a legjobban. A képességfejlesztő órákra differenciáltan olyan gyakorlatokat kell tervezni, amelyek végrehajtása közben minden résztvevő sikerélményhez juthat. A testnevelő tanároknak olyan légkört kell teremteni, hogy a lehető legkevesebbre csökkentsék a konfliktusok létrejöttének valószínűségét.

Conflict-pedagogy in the Environment of PE Lessons

Zsolt Németh

Keywords: physical education, conflict-pedagogy, conflict management

In the environment of PE lessons and sporting events, we can find several forms of how conflict spaces, which PE teachers endeavour to resolve by methods of conflict management which is adapted to the given situation, can occur.

The aim of this study is to map the sites and causes of the conflicts occurring most frequently between students of different age groups and teachers.

I have done research to discover how the different age groups and different types of PE lessons and sporting events can influence the occurrence of conflict spaces.

In the course of my studies, I performed assessments in the form of interviews with PE teachers of different ages, teaching in 16 main types of schools. When selecting the samples, I paid particular attention to having equal number of men and women. The questions were focused on the sites and causes of the conflicts occurring at different types of PE lessons and at different sporting events.

Before the interviews, I requested the participants to allow me to record the interviews. The case analyses showed that conflicts occurred frequently as a result of wrong behaviour, before and after the lessons in the locker rooms, which were resolved mostly by the teachers. The reason for the undisciplined behaviour could be that during the lessons there was no time for playing at all. Most of the conflicts occurred during exercises for developing skills. The students expressed their dislike by performing the exercises less intensively. Several times, conflicts occurred when the students travelled to the sites of sporting events or at the hostels. At the students' Olympic Games, the reserve players got into conflict with their teachers because they did not have enough opportunity to play. Or it can be the cause of conflicts that the interests of sporting events are considered to be more important than those of their duties at the school; or the students do not take their personal equipment with them. In such cases, the teachers should discuss the conflicts with their students. It became obvious that the conflict management strategies were mostly affected by the type of the lessons and age group specifics. The lessons should be planned so as to provide the students with motivating experiences. The teachers should suggest atmosphere which decreases the probability of the occurrence of conflicts.

A környezeti nevelés lehetőségeinek vizsgálata a Városközponti Iskola Mezőszél Utcai Általános Iskola példáján

Regényi Lilla

Kulcsszavak: környezeti nevelés, általános iskola, Pécs

Kutatásom témája a környezeti nevelés, melynek jelenlegi állapotát a pécsi Városközponti Iskola Mezőszél Utcai Intézményén keresztül kívánom bemutatni. Meglátásom szerint a környezeti nevelés témaköre az egyre inkább előtérbe kerülő környezet- és természetvédelem, valamint a fenntartható fejlődés megkerülhetetlen alapjait képezi, így egyértelmű relevanciája nem vonható kétségbe. Az utóbbi évtizedekben a természet túlzott használatából adódóan a környezetünk állapota és az emberek mentalitása is megváltozott, elsősorban nem előnyükre, viszont ez a folyamat szerencsére egyre több egyénben tudatosul, ezzel teret engedve a változtatás lehetőségének. A mai megváltozott és felgyorsult világunk elengedhetetlen alapja a jövő és a jelen generációinak beavatása környezetünk védelmének fontosságába. A kialakított gondolkodásmód elengedhetetlen – talán elsődleges – feltételét képezi a helyes értékrend megláttatása, mind a természettel, mind pedig embertársainkkal szemben.

Fontosnak tartom a kutatásom során a kialakult helyzethez vezető út bemutatását is, amelyet a vizsgált magyar és külföldi szakirodalmakon keresztül teszek meg. Mivel a környezeti nevelési koncepciók kialakítása az állam feladata, amelyet az önkormányzatokkal együtt fejlesztenek és terjesztenek, így a Pécs Megyei Jogú Város által közelmúltban elfogadott, fenntarthatóság elveire épülő városfejlesztési koncepció, a „Lépj!” azaz Légy Pécs Jövője! programjának ismertetése is szerepel munkámban. Véleményem szerint fontos egy olyan pedagógus szemszögéből megvilágítani a környezeti nevelés témakörét, aki már több mint 30 éve foglalkozik aktívan a kérdéssel, így Bálint Klára Tanárnővel mélyinterjút készítettem. Empirikus kutatásom során a Mezőszélben már régebb óta tanuló diákok véleményét és tapasztalatait mértem fel kérdőívek segítségével.

The Possibilities of the Environmental Education at Mezőszél Primary School

Lilla Regényi

Keywords: environmental education, primary school, Pécs

The subject of my research is environmental education, and I want to demonstrate its recent status, through the example of the Mezőszél Primary School, which is located in Pécs. I think environmental education is the basis of nature conservation and sustainable development. In

the last few decades, our mentality has changed, unfortunately not in a good way, but I think nowadays more and more people can realize its effect. If we want to improve the situation, we have to start the process at the youngest generation. The first and the most important point is the way of thinking, so I think we have to change this before everything else.

I started the investigation with a literary summary from the beginning in Hungarian and English languages. I analyzed a new document, „Lépj! which is a developmental plan of the future of Pécs. I interviewed a teacher, Klára Bálint, who has been the responsible person for the environmental education at Mezőszél Primary School for 30 years. I sent the questionnaire to the School and I asked students from the 4th grade to the 6th grade.

Az 5.-6. osztályos erkölcsstan kísérleti tankönyvek környezeti etikai szempontú vizsgálata

Tóth Angelika

Kulcsszavak: tankönyvelemzés, környezeti etika, környezeti nevelés

A kutatás célja, hogy átfogó képet adjon az aktuálisan iskolai kipróbálás alatt álló, az Oktatóskutató és Fejlesztő Intézet által készített 5.-6. osztályos kísérleti erkölcsstan tankönyvek környezeti nevelési tartalmairól.

A dokumentumelemzéssel végzett kutatás során a környezeti nevelés egyik megalapozó filozófiai elmélete (Arne Naess mélyökológia elmélete) kerül összevetésre a Nemzeti Alaptanterv erkölcsstanra vonatkozó irányelveivel és a kapcsoló Kerettantervekben megjelenő előírásaival, a hazai és Uniós környezeti nevelési stratégiákkal, illetve a már említett tankönyvekkel.

A kutatás során fel kívánjuk tární, hogy a környezettel kapcsolatos erkölcsi kérdések milyen aspektusban, mely módszerek alkalmazásával kerülnek tárgyalásra, a témák feldolgozásához használt ábrák milyen attitűdre utalhatnak, a környezettel való bánásmóddal, az emberi felelősséggel kapcsolatban milyen rejtett üzeneteket közvetítenek, sugalmaznak. A tankönyv környezeti etikai tartalmainak elemzéséhez Arne Naess mélyökológia elméletét vesszük alapul. A kialakított kategóriák, amelyekre utaló tartalmi és illusztrációs elemeket keresünk, Naess rendszerének alapvető elemeit tükrözik. A tankönyvek környezeti etikai témájú tartalmainak, ábráinak vizsgálatán keresztül továbbá választ keresünk arra a kérdésre, hogy ezek a tankönyvek mennyiben tesznek eleget a Nemzeti Alaptanterv és a vonatkozó Kerettantervek, illetve a hazai és Uniós környezeti nevelési irányelveknek.

A kutatás indokoltsága a környezeti nevelés fontosságának felismerése, nemzeti és nemzetközi szintű előtérbe kerülése mellett a tankönyvek szerepének, a közelmúltban történt centralizálás eredményeképpen fellépő erősödése. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a tankönyvek tesztelés utáni átdolgozásához, a tartalmi hangsúlyok újragondolásához.

Environmental Ethics Analysis of Pilot Ethics Textbooks for Fifth and Sixth Graders

Angelika Tóth

Keywords: textbook analysis, environmental education, environmental ethics

The goal of this research is to give an overview on the content of ethics and environmental pilot textbooks for five and six graders published by the Hungarian Institute for Educational Research and Development.

The research included in the document analysis compares one of the fundamental principles (deep ecology theory of Arne Naess) to the directives on the ethics in the National Curriculum, the measures in the Framework Curricula and strategies of national and EU environmental education and the afore-mentioned text books.

During the research I would like to highlight the aspects and methods of environmental ethics education issues, what attitudes and suggestive content are reflected in the illustrations regarding the environment and human responsibility.

Arne Naess' deep ecology theory is used as a basic principle to analyze the environmental ethics of the textbooks. We are looking at Arne Naess' deep ecology theory to examine the context and illustrations of the categories established. Furthermore, the analysis is aimed at revealing the extent to which these text books fulfil the requirements of the National Curriculum, the Framework Curricula and the national and EU directives.

The justification of this research is the strengthening of the importance of text books due to the recent centralization and the recognition of international acceptance of environmental education. The findings of this research may contribute to the post-probation redesign of text books and the re-thinking of contextual emphasis.

Két ÁBÉCÉS olvasókönyv diagnózisának komparatív vizsgálata

Vass Dorottea

Kulcsszavak: tankönyvkövetelmények, elemzések, összehasonlítás, ábécés olvasókönyv

Míg az utóbbi évek során a Vajdaságban nem került sor a jelenleg kötelezően használandó első osztályos ábécés olvasókönyv áttanulmányozására és esetleges újragondolására, addig 2014-ben Magyarországon több új kísérleti tankönyv látott napvilágot, köztük egy első osztályos ábécés olvasókönyv, amelyet egy interaktív CD és két munkafüzet is kísér. Felvetődik a kérdés, hogy a szóban forgó tankönyvek – mind a vajdasági, mind a magyarországi – módszertana megfelelően átgondolt-e, alkalmasak-e arra, hogy elérjék a kitűzött célokat, a gyors és hatékony olvasástanítást, és az olvasás megszerettetését.

A jelen kutatásnak két előzménye is van. Elkészítettem már az OFI által kiadott kísérleti olvasókönyv pedagógiai-didaktikai elemzését. Ugyanezt az elemzést elvégeztem a vajdasági első osztályos olvasókönyv esetében is. E két kutatás eredményei fényében szeretném összevetni a két tankönyvet. Összehasonlítási szempontjaim a következők: hogyan tanítja a betűket? Megfelelő-e a szavak és a mondatok hosszúsága? Megfelelően alkalmazza-e az induktív-deduktív módszert? Mennyire életszerű? Ösztönzi-e a tanulót a problémamegoldásra? Hogyan közli az új ismeretanyagot? Mennyire „székhez kötött”? Megfelelő arányú-e a kép és a szöveg viszonya? Fejleszti-e a tanuló grafomotorikus és intellektuális képességét? Vannak-e tárgyi tévedések, félreérthető vagy félrevezető állítások? Vannak-e olyan állítások, amelyek erősítetik a tanulók körében élő tévhiteket, téves értelmezéseket?

Az összehasonlításhoz a Fischerné Dárdai Ágnes által összefoglalt didaktikai standardokat veszem alapul. A didaktikai standardok helytállását kétféle kutatási módszer alapján diagnosztizálom: deskriptív-hermeneutikus módszerrel és kvantitatív módszerrel.

A kutatási eredményeket táblázatban mutatjuk ki, mellyel áttekinthető képet adunk a két ábécés olvasókönyv egybeeséséről és különbözőségéről.

The Comparative Analysis of Two ABC Readers' Diagnosis

Dorottea Vass

Keywords: textbook requirements, analyses, comparison, ABC reader

While the re-analysis and re-thinking of the currently used ABC readers of first graders have not taken place so far in Vojvodina, it did take place in Hungary in 2014, when several experimental textbooks were published including an ABC reader for first graders which was accompanied with an interactive CD and two workbooks. One can raise the question whether the methodology of textbooks used in Vojvodina and Hungary are adequately considered, whether they allow achieving the goals and enable quick and effective teaching of reading and meanwhile also achieve finding pleasure in reading.

The present research has two background examinations, namely I have already submitted a pedagogical and didactic analysis of the experimental reader published by the Institution of Educational Development (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet); moreover, the same analysis was performed on the reader of first graders in Vojvodina, as well. On the basis of these two examinations, the aim of the present research is to provide an overall comparison of the two textbooks. The aspects of comparison are the following: how letters are taught, whether the length of words and sentences is adequate, whether the inductive-deductive method is used adequately, how realistic the reader is, whether children are encouraged to solve problems, how new segments of knowledge are introduced, whether the activities are sedentary, whether the proportion of picture and text is adequate, whether the graphomotor and intellectual skills of pupils are developed, and whether there are any objective errors, misunderstandable or

misleading statements or any statements that could reinforce any myths or false interpretation among pupils.

The didactic standards of Ágnes Fischerné Dárdai are applied for the comparison. Two research methods are performed, the descriptive-hermeneutic and quantitative methods, for the relevance of the didactic standards.

The research results are presented in a table in order to ensure transparency in understanding the similarities and differences regarding the two ABC readers.

POSZTEREK

Az „élő könyvtár” az olvasók fejlesztésének kreatív eszköze

Béres Judit

Kulcsszavak: szociális munka, előítélet, párbeszéd

Témánk az egyéniség- és olvasóközpontú könyvtári szolgáltatások szemléletmódjához tartozik, amely kulcsfontosságú a könyvtárak társadalmi szerepvállalásának erősítésében, közösség- és személyiségfejlesztő hatásának kiaknázásában, szorgalmazza az olvasás segítő, terápiás gyakorlatának a könyvtári alkalmazását, ilyen jellegű célzott szolgáltatások kínálását, akár a könyvtárak falai között megvalósuló, akár külső terepre, elsősorban a szociális ellátás és a büntetésvégrehajtás vagy az oktatás intézményeibe kivitt, olvasással kapcsolatos szolgáltatásokról van szó. E felfogás szerint a könyvtáraknak fontos feladata az arra irányuló aktív és inkluzív intervenció, hogy minden embernek alkalma nyíljon az olvasás mint fejlesztő-kreatív tevékenység és pozitív élmény átélésére. Ezt a könyvtár a problémaközpontú, célzott olvasmányválasztásban való segítséssel, tematikus könyvlistákkal és tanácsadással, valamint azzal tudja elérni, hogy nemcsak a következő olvasmány megtalálásában segíti az olvasót, hanem szemtől szemben és folyamatosan azon dolgozik az olvasóval együtt, hogy az mélyebben megérthesse, mit és hogyan olvas, s az miért és milyen hatással van rá. Ez a megközelítés bátorítást és lehetőséget ad az olvasónak személyes olvasmányélményei közösségben való megosztására, az azokkal kapcsolatos személyes dialógusra, és arra, hogy az ebből szerzett tapasztalatot a maga javára, lelki és szellemi jólléte előmozdítására, erősítésére, személyisége és mindennapi élete, kapcsolatai építésére tudja fordítani. A könyvtár és a könyvtárosok ilyen típusú olvasással kapcsolatos akciói, programjai leggyakrabban gyerekeknek, fiataloknak és a felnőttek különböző célcsoportjainak szóló biblioterápiás szolgáltatásokban valósulnak meg, de léteznek a családok körébenvaló olvasásnépszerűsítést és korai olvasóvá nevelést célzó programok is, amelyekben gyermekorvosok és pszichológusok is együttműködnek a könyvtárral, és hasonlóan összetett team-munkában dolgoznak világszerte az egyetemistáknak nyújtott student counselling szolgáltatások olvasással kapcsolatos tanácsadásai. Ebben a körben természetes helyet lehet foglalni az „élő könyvtár” ifjúságsegítésből eredő módszere, amely a társadalmi problémák kezelését a diszkriminációval, hátrányos megkülönböztetéssel szembesülő társadalmi csoportok, egyének képviselőjével éri el. Az élő könyvtár hasonlóképpen működik egy normál közkönyvtárhoz, annyi a különbség, hogy a kölcsönözhető címek élő emberek. Az élő könyvek mindig az adott társadalomban problémás, el nem fogadott, előítélettel kezelt nemzetiségi, vallási, szubkulturális rétegeiből kerülnek ki, és az olvasó, aki őket kikölcsönzi, arra kap lehetőséget, hogy a könyvek személyes élettapasztalatáról, életmódjáról saját történetéről egy félértékelés, személyes tartalmú párbeszédet folytasson. E beszélgetések során sok olyan lényeges benyomás, belátás szerezhető, amely a bennünk és környezetünkben élő sztereotípiák, előítéletek felismeréséhez, megértéséhez, lebontásához vezethet.

Az élő könyvtár módszerét világszerte sikerrel alkalmazzák az ifjúsági munkában, rendszeresen felbukkan nagyobb volumenű rendezvényként ifjúsági fesztiválok programkínálatában, de léteznek iskolákba kivitt vagy könyvtárakban rendezett, és civil szervezetek által városi közösségi terekben rendezett élő könyvtárak is. Ez a módszer kiváló a fiatalok és a felnőttek elérésére, aktivizálására, kritikai gondolkodásának fejlesztésére, pozitívabb, elfogadóbb szemléletmódjának formálására.

2014 áprilisában a PTE FEEK könyvtáros hallgatói egy több mint 200 főt (főleg középiskolás olvasókat) befogadó élő könyvtár nagyrendezvényt hozott létre, ahol 19 élő könyvet lehetett kölcsönözni a következő témákban: cigány, zsidó, krisnás, muszlim, punk rocker, goth, vak, siket, megváltozott munkaképességű, enyhe értelmi fogyatékos, leszbikus, transznemű, józan szenvedélybeteg. A rendezvény sikere és a rá mutatkozó iskolai igény igazolja az élő könyvtár jogos helyét a pedagógiai munkában is.

Living Library as a Creative Tool for Reader Development

Judit Béres

Keywords: social work, prejudice, dialogue

Reader development is a kind of reader-centred approach in library science, which may have multiple advantages from the viewpoint of pedagogy and psychology as well. It allows people with different preferences in reading to talk to each other on common ground, offering opportunities for them to share their personal life-experience, and raise the status of reading as a creative activity, which is not just a library related topic.

The actions and programmes within reader development are usually organized in library environment, but nowadays the number of developmental initiatives out of the library is increasing (e.g. bibliotherapy service provided in social care institutions, schools and prisons, family literacy projects cooperating with pediatrics and adolescent psychology, bibliocounselling in universities, student counselling services etc.).

The Living Library is an equality tool that seeks to challenge prejudice and discrimination, defending human rights. It works like a normal library where readers can browse the catalogue for the available titles, choose a book they want to read, and borrow it for a limited period of time. The one and only exception is that the book is a real person who is usually a member of minorities facing discrimination in the given country and culture. During the reading act readers can discuss their misbeliefs and ask anything they are interested in. The „living library” tool traditionally is applied by social workers and youth workers fostering participants’ social skills (empathy, tolerance, communicative skills, sharing and accepting ideas and emotions), and it is rarely used by librarians. In some Scandinavian countries there are some best practices for the involvement of „living library” in teachers’ pedagogical work, so it is approved as innovative learning experience to young people. On the other hand, „living library” can be strongly related to the development of critical thinking.

The poster aims to give a general overview related to the living library as a pedagogical tool, and demonstrates its wide adaptability in libraries as an important opportunity of reader development. The poster will also present one concrete example from the University of Pécs where librarian students organized a large and very successful living library event aimed at secondary school students, with „titles” like gipsy, Muslim, Jewish, punk rocker, Goth, depth, blind, disabled and LMBTQ identity persons.

Külföldi gyűjtemények, múzeumok a roma, cigány és traveller népcsoportok történelmi és kulturális emlékeinek megőrzésére és bemutatására

Cserti Csapó Tibor

Kulcsszavak: roma-cigány, múzeum, Európa

Európa szerte számos olyan múzeum, gyűjtemény található, amelynek anyagában nem csak esetlegesen bukkannak fel a roma, cigány csoportok tárgyi, vagy történelmi emlékei, dokumentumai, de figyelmét fókuszáltan ennek a témakörnek szenteli, esetleg célzottan, teljes egészében a cigányság kulturális örökségének megőrzése a célja.

Nyugat-Európa országaiban ezek a gyűjtemények hosszabb múltra tekinthetnek vissza, a közép-kelet-európai térség hajdani Szovjetunió által befolyásolt országaiban azonban hasonló tematikájú múzeumok és kiállítások inkább csak a rendszerváltozás után jöhettek létre.

A poszter célja, hogy bemutassa a legfontosabb gyűjteményeket az olvasónak, s felhívja a figyelmet ezekre a „nagy” turisztikai célpontok között ritkán szereplő értékekre.

Egy önálló roma muzeális intézmény létrehozásának gondolata évtizedek óta lebeg a hazai roma értelmiség köreiben is. Először a II. világháború utáni időszakban, Erdős Kamill néprajzkutató tevékenysége során került előtérbe az ötlet. A kutatónak az volt a nagy álma, hogy az általa összegyűjtött tárgyi és szellemi emlékekből önálló cigány múzeumot hozzon létre. Erre azonban korai halála miatt nem kerülhetett sor.

1985-ben egy művelődési minisztériumi előterjesztésben fogalmazták meg az akkor már "etnikai kisebbségként" elismert cigányság "tárgyi és szellemi kultúrája kutatásának és közzétételének szükségességét" és egy múzeum fontosságát ebben a folyamatban. A cigány múzeum tényleges létrehozásával azonban csak a kilencvenes évektől kezdtek komolyabban foglalkozni. Azóta számos kezdeményezés indult egy olyan intézmény létrehozására, amely a cigányság muzeális és képzőművészeti értékeit egy külön épületben, önálló intézményi keretek között mutatná be, ezt azonban mind ez ideig nem sikerült megvalósítani a gyakorlatban.

A 2000-es évek közepén a RomaMoma csoport fejtett ki aktivitást az ügy érdekében, azzal érvelve, hogy más országokban teljesen természetes, hogy a kisebbségek reprezentációja a saját intézményeikben történik. Aláírásgyűjtő akciót indítottak Aktivitásuk az interneten is megjelent több felületen, példaként állítva a külföldi roma múzeumokat.

Ha végignézzük azonban ezeknek a hivatkozott külföldi gyűjteményeknek az anyagát, azt láthatjuk, hogy nincs szégyellni valója a magyarországi kultúrpolitikának. Sem céljaikban, sem tárgyi anyagaik mennyiségében, gyűjtőkörük jellegében, sem kiállítási struktúrájukban és minőségében nem képviselnek más kvalitást a hazai kollektívákhoz képest. Legfeljebb gyűjteményes anyagink ismertségének növelésére, menedzselésére, PR-ére lehetne nagyobb gondot fordítani Magyarországon.

Magyarországi roma – cigány gyűjtemények a múzeumpedagógia szolgálatában

Cserti Csapó Tibor

Kulcsszavak: roma, gyűjtemény, múzeumpedagógia

A Nemzeti alaptanterv a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. Különösen nagy hangsúlyt kell kapjanak a nemzetiségi kultúrára vonatkozó ismeretek azon iskolák helyi tanterveiben, amelyek nemzetiségi programokat működtetnek. A cigány népismereti programokat indító intézményeknek azonban állandó problémája a megfelelő tankönyvek, megtalálása, szakszerű tananyagok összeállítása, szakképzett pedagógusok alkalmazása a célok elérése érdekében.

Az elmúlt hónapokban – elsősorban internetes forrásfeltárás módszerével – összegyűjtöttük mindazokat a tárgyi és írásos dokumentum anyagokat, kollektívákat, amelyek Magyarországon a cigány/roma csoportok kultúrájának összegyűjtésére és megőrzésére, bemutatására, közzétételére tesznek kísérletet. Ezek a gyűjteményes anyagok kiváló lehetőséget biztosítanak a pedagógiai gyakorlatban is a tanulóknak a cigányokra, a roma kultúrára vonatkozó ismeretei bővítésében a múzeumpedagógia eszközeinek bevonásával. Véleményünk szerint a magyarországi gazdag és széleskörű gyűjteményi állomány nem hasznosul kellőképpen a pedagógiai gyakorlatban.

A poszter célja, hogy bemutassa azokat a hazai (elsősorban tárgyi, néprajzi és képzőművészeti) gyűjteményeket, amelyek a magyarországi cigányság tárgyi és szellemi kultúrájának megőrzése szempontjából meghatározó jelentőségűek.

Inkluzív közösségek.

Az Amrita Orientációs Baráti Kör és a PTE BTK Wlislöcki Henrik Szakkollégium inkluzív közösségének összehasonlítása

Csigi Júlia – Schäffer János

Kulcsszavak:esélyteremtés, inkluzív közösség, társadalmi befogadás

A poszter előadás célja két inkluzív közösség példáján keresztül bemutatni a társadalmi befogadást elősegítő folyamat gyakorlati működését. Az Amrita Orientációs Baráti Kör és a PTE BTK Wlislöcki Henrik Szakkollégium közösségének összehasonlításával több olyan dimenzió kerül bemutatásra, melyek fontos szerepet játszanak az inklúzió megteremtésében. Az Amrita Egyesület 1994 és 1999 között extrakurrikuláris tevékenységek mentén szervezte foglalkozásait, míg a napjainkban is aktív szakkollégium felsőoktatási keretek között működik.

A kutatás során a szerzők kvalitatív dokumentumelemzést és szakirodalmi feltárást végeztek a vizsgált szervezetek írásai, anyagai, illetve a szervezetekkel kapcsolatos tanulmányok, tudományos cikkek alapján (Forray, 2014; Trendl, 2013; Varga, 1999; Varga, 2014). Elsődleges forrásként szolgáltak az Amrita Egyesület és a Wlislöcki Henrik Szakkollégium belső dokumentumai és kiadványai, a másodlagos forrásbázist a PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszékén elindított TÁMOP projekt keretében megvalósult – inkluzív közösségekhez köthető – kutatások jelentették.

A vizsgálat két, különböző szintéren tevékenykedő közösség támogató munkájának feltérképezésére törekszik, melyben várhatóan több dimenzió hasonlóságot fog mutatni (pl. tutor – mentor rendszer, pályaorientáció, képzések, foglalkozások, ösztöndíjrendszer, környezeti tér kialakítása). A szakirodalomként felhasznált Amrita kutatások eredményei arra következtetnek, hogy az Egyesületben működő közösség inkluzív szemléletmódja és az ehhez hozzárendelt gyakorlati eszközök tényleges esélyeket tudtak biztosítani a hátrányos helyzetben lévő fiatalok számára.

Inclusive Communities.
Comparing the Inclusive Community of the Amrita OBK
Association and that of the Wlislöcki Henrik College for
Advanced Studies

Júlia Csigi – János Schäffer

Keywords: equality, inclusive communities, social inclusion

The poster presentation is designed to present the practical functioning of the process of promoting social inclusion through the example of two inclusive communities. Comparing the community of the Amrita OBK Association and that of the Wlislöcki Henrik College of Advanced Studies at the University of Pécs, Faculty of Humanities, several dimensions are presented which play an important role in creating the inclusion. The activities of the Amrita Association consisted of extracurricular programmes between 1994 and 1999, while the College of Advanced Studies, which is still active and operates in the higher education..

During the research, authors carried out a qualitative documentary analysis and literature research based on writings and materials of the examined organizations, studies and scientific articles related to them (Förrey, 2014; Trendl, 2013; Varga, 1999; Varga, 2014). Internal documents and publications of the Amrita Association and the Wlislöcki Henrik College of Advanced Studies served as primary sources. Secondary sources were research projects – related to inclusive communities – carried out in the framework of TÁMOP projects which were launched by the Department of Romani Studies and Sociology of Education at the University of Pécs, Faculty of Humanities. The study strives to examine the supporting work of two communities operating on different scenes. The supporting work is expected to show similarities of more dimensions (e.g., tutor-mentor system, professional guidance, training programs, activities, scholarships, environmental space design). The results of the Amrita research, used as literature, infer that inclusive approach of the community of the Association and the associated practical tools could provide effective opportunities for disadvantaged young people.

Változó kulturális horizontok – A polgári könyvtár mint tudásbázis a kora újkori Magyarországon (statisztikai elemzés)

Mizera Tamás – Racsko Réka

Kulcsszavak: polgári könyvtár, kora újkori Magyarország, keresztábra-vizsgálat

A 16–18. századi Magyarország polgárainak intellektuális horizontját bemutatva megkerülhetetlen a társadalom- és művelődéstörténeti megközelítés. Az ismeretátadás időben és térben folyamatosan változó dinamikája, eszközrendszere és bázisa szorosan kapcsolódik a nyomtatott könyvhöz. Tekintettel arra, hogy a forrásokban szereplő dokumentumok egy jelentős része tankönyv, a polgári könyvtárak sok szempontú vizsgálata közelebb visz a faktorok megértéséhez és az olvasmányműveltség mint szellemi örökség átadásának jelenségéhez.

A polgári könyvtárak rekonstruálhatók a fennmaradt könyvállomány alapján, illetve vizsgálhatók a birtokolt vagy olvasott könyvekre vonatkozó, jegyzékszerű források elemzésével. A korszak magyarországi olvasmánytörténeti forrásainak mintegy 70%-a hagyatéki jegyzék, így ez a kitüntetett forrástípus megalapozottan vonható be a tartalmi és statisztikai elemzés folyamatába; az előadás ez utóbbira helyezi a hangsúlyt.

A adatgyűjtés az *Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez* sorozat releváns forrásközléseire alapul. A foglalkozást űző vagy értelmiségi pályát választó polgárok inventáriumait tartalmazó 594 jegyzékben több, mint 7000 könyvre történik utalás; a vizsgálat Erdélyre, Felvidékre és Nyugat-Magyarországra terjed ki. A forrástipológia, forráskritika és módszertan szempontjából, európai kontextusban is irányadó Günter Berger, Paul Raabe, Erdmann Weyrauch, Walter Wittmann és Monok István munkája.

Az általunk végzett kutatás statisztikai elemzésen alapul, amely során a jegyzékekből nyert adatokat SPSS-adattáblában rögzítjük, majd függő és független változók egymásra gyakorolt hatását vizsgáljuk, elsősorban keresztábra-elemzésekkel (Falus, 1997; Sajtos-Mitev, 2007). Az elemezhetőséget egy strukturált változórendszer segíti, amelyben a vizsgálni kívánt hipotéziseket is megnevezzük.

A kutatás célja, hogy feltárja, milyen hatást gyakorol a kora újkori polgári könyvtárak nagyságára a tulajdonos foglalkozása, lakóhelye (régió és város), a halálozás dátumából következő történelmi időszak, az örökösök száma és neme. Az összefüggések feltárása lehetőséget nyújt egy árnyaltabb kép kialakítására arról a társadalmi térről, amelyben a tudásátadás megvalósul.

Changing Cultural Horizons –The Civic Library as a Knowledge Base in Early Modern Hungary (a statistical analysis)

Tamás Mizera – Réka Racsko

Keywords:civic library, early modern Hungary, cross-examination

When the intellectual horizon of the citizens of Hungary between the 16th and 18th centuries is presented, a social and cultural historical approach is necessary. The ever changing temporal and spatial dynamics, tool system and basis of knowledge transmission are closely related to printed books. Keeping in mind that the significant parts of documents featured in the sources are textbooks, it is a multi-angled examination of civic libraries, which takes us closer to understanding the factors and the phenomenon of passing cultural heritage on.

Civic libraries can be reconstructed on the basis of the extant bookstock and they can be studied through analysing the catalogue-like sources. Approximately 70% of the sources of the history of reading in Hungary in the era are legacy recordings; as a result, it is reasonable to include this prominent source type in the process of the content and statistical analysis, this presentation emphasizes the latter.

The data collection is based on the relevant source publications of the Documentation of Intellectual Movements History in Hungary from the 16th to the 18th Century [Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez]. The 594 catalogues, which contain the inventories of professional and intellectual citizens, mention 7,000 books; the examination includes Transylvania, Upper Hungary and Western Hungary. The works of Günter Berger, Paul Raabe, Erdmann Weyrauch, Walter Wittmann and István Monok are authoritative from the point of view of source typology, source criticism and methodology in a European context as well.

Our research is based on a statistical analysis in which we record the data retrieved from the catalogues in an SPSS table, and in turn we analyse the effects of the dependent and independent variables on each other, primarily through crosstab analysis (Falus, 1997; Sajtos-Mitev, 2007). A structured variable system helps analysability, in which the hypotheses to be examined are labelled.

The goal of the research is to reveal the effects of the occupation and residence (region and town) of the owner, the historical era of the time of death and the number and sex of the heirs on the size of early modern libraries. Revealing the correlations makes it possible to develop a more refined picture of the social context in which knowledge transmission is realized.

Gyermeki Intelligenciák

Sándor-Schmidt Barbara

Kulcsszavak: óvoda, Gerner, intelligenciák

Óvodapedagógusi gyakorlati munkám során több kérdés is megfogalmazódott bennem, az óvodai nevelésben alkalmazott intelligenciamérések és azok megközelítésének, egy új, a többszörös intelligenciákat alkalmazó koncepcióban rejlő lehetőség, az egyéni és csoportos képességek feltárását, kibontakoztatása kapcsán. A dolgozat célja, hogy a kutatásom során ezeket a kérdéseket megválaszolja, valamint a Montessori-módszer és a gardneri többszörös intelligenciák elmélete közötti összefüggéseket vizsgálja, a vonatkozó magyar és angol nyelvű szakirodalom feltárásával. Kutatásomat egy fővárosi óvodában végeztem, ahol a helyi óvodai nevelési program Montessori módszert alkalmaz. A két koncepciót összehasonlító szempontból figyelem meg, valamint a többszörös intelligenciák elmélete és gyakorlata óvodai adaptációjának lehetőségét vizsgálom. A kutatásom gyakorlati keretét képezi az általam tervezett témahetek megvalósítása, amely a gardneri többszörös intelligenciák koncepcióján alapul, a megvalósításához pedig Montessori eszközöket alkalmaz. Megvalósításában 15 gyermek vett részt és két témahét öleli fel a tevékenységeket, minden nap más intelligencia megfigyelésével.

A felsőoktatási tehetségfejlesztés, mint a tudományos életút lehetséges kiindulópontja

Szabó János

Kulcsszavak: tehetségfejlesztés, felsőoktatás, tudományos életút, Renzulli-tehetségmodell

A bemutatandó poszter – melynek szakirodalma a felsőoktatási tehetségfejlesztés legfontosabb aspektusait vázolja fel – egy összetett empirikus kutatás eredményeit mutatja be a tehetségfejlesztés témakörében.

A kutatás aktualitása és a kutatási terület fontossága melletti legfőbb érvek: A tehetségfejlesztés szakirodalmában kevesebb a hangsúly a felsőoktatáson, a munkaerőpiacon kutatott probléma a tehetséges fiatalok külföldi munkavállalása, továbbá a tudományos kreativitás és a tudományos életpálya kutatásának a legfőbb színtere a felsőoktatási tehetségfejlesztés.

Vizsgálatom azt a célt szolgálta, hogy hallgatói oldalról is legyen rálátásunk a magyar felsőoktatásbeli tehetségfejlesztésre ezen négy fő tehetségalkotó elem szempontjából. A vizsgálat egy átfogó képet ad ezeken a változókon keresztül a hazai felsőoktatási tehetségfejlesztő programokban részt vevő hallgatókról. A legelfogadottabb modell szerint

(Renzulli-modell) a tehetség négy fontos összetevője: az átlag feletti intelligencia, az átlagot meghaladó speciális képességek, a kreativitás, valamint a feladat iránti elkötelezettség, motiváció. Ezt a négy aspektus követtem a kutatási tesztbatéria összeállításánál.

A kutatási mintát a felsőoktatási tehetséggondozással kapcsolatban álló hallgatók alkották (N = 207). Az adatgyűjtés online kérdőíves módszerrel történt. Az adatok elemzése lineáris regresszióanalízissel történt, valamint 2 validált teszt eredményeit is összevettem a standard pontszámokkal.

A 4 független változós (a tanulmányi eredmény, a gardner-i intelligenciaként említett készségek, a motiváció, valamint a kreativitás) lineáris regressziós modell alapján elmondható - amely szignifikánsan alkalmazható a függő változóra (a tudományos teljesítményre) – hogy elég gyenge bejósoló erejű, viszont a kreativitás és a tanulmányi átlag szignifikánsan összefügg a tudományos teljesítménnyel. A motiváció tekintetében fordított a tendencia: Vagyis a kudarcberülés az, ami befolyásoló a várt sikerkeresés faktor helyett. A gardneri-faktoroknak az általam mért önbeszámoló formában nincs jelentősége.

A kutatás fő hipotézisének – miszerint hogyan hatnak a tehetségaspektusok a tudományos tevékenységekre - eredményei mellett bemutatásra kerülnek még a poszteren a kreativitás alfaktorainak-, a motiváció- valamint a hallgatói jövőkép vizsgálatában kapott eredmények is.

The Higher-Education System as the Beginning of a Researcher's Career

János Szabó

Keywords: talent-development, highereducation, Renzulli-model, career in science

The poster shows the results of a complex research project. The study investigates the main substances of the talent: intelligence, special skills, motivation and creativity.

Talent-development is a very important driving force in social development, so it is an important research field in pedagogy sciences in Hungary. The main substances of the talent by Renzulli are the following: intelligence, special skills, creativity and motivation. I analyzed the Hungarian higher-education system on the basis of these four aspects (the four substances of talent). I investigate the talented students who participate in the talent developmental organizations (N=207). In order to collect data, I used a complex questionnaire, which involved two standardized psychological tests, demographical questions and questions about future-plans.. I analyzed the data by two linear regression models, and compared the two validating test results by the standards.

The first regression-analysis revealed that the scientific-talent is influenced by the creativity and the study-results. The results of the Tóth Creativity Estimate Scale are better than the standards (this result was significant in 9 factors out of the total 12 factors). I measured the motivation AMS-R (Achievement Motivation Scale-Revalidated) questionnaire. This test has two factors: success-orientation and failure-avoidance. The talented students are more success-oriented and less failure-avoiding than the average population. The analysis of the

future plans revealed that the talented students were more interested in a labour market career than a scientific career.

A hazai orosz nyelvoktatásban használt tankönyvek szemléltető eszközeinek vizsgálata (1949-2014)

Szücs-Rusznak Karolina Magdolna

Kulcsszavak: tankönyvkutatás, orosz mint idegen nyelv, szemléltető eszközök

A kutatás célja, hogy átfogó képet kaphassunk az orosz nyelv tankönyveiben használt szemléltető eszközökről, valamint arról, hogyan jelentek meg e tankönyvek szemléltető eszközeiben a különböző nyelvoktatási módszerek, nyomon követhető-e az oktatási módszerek változása ezekben, s amennyiben igen, képesek voltak-e az adott nyelvoktatási módszer által elvárt funkciókat betölteni ezen eszközök. A kutatás a kötelező orosz nyelvoktatás bevezetésétől (1949) napjainkig kívánja áttekinteni a Magyarországon kiadott tankönyveket, az azokban található szemléltető eszközöket, majd azokat rendszerezni.

A vizsgálni kívánt tankönyvek az orosz szakirodalomban létező «национально-ориентированный учебник» csoportjába tartoznak, mely fogalom magyarul olyan tankönyveket jelent, melyek egy-egy nemzet számára készülnek, nemzet specifikusnak is hívhatjuk őket. A kutatás módszertanát tekintve egy részletes kvantitatív elemzést kíván meg első lépésként, mely során a különböző tankönyvekben található szemléltető eszközök kerülnek összegyűjtésre, ezt követően rendszerezésre, majd ezek után kerülhet sor a kategóriaképzésre is. A kategóriaképzés kiindulópontja a vonatkozó szakirodalom. A kutatás második fázisában, a kvantitatív kutatást követően kerülhet sor az összehasonlító tankönyvelemzésre. Az összehasonlító tankönyvelemzés a kvalitatív kutatás eredményeinek felhasználásával készül és azt a célt szolgálja, hogy a kutatói kérdések horizontális, időbeli feltevéseit igazolja. A számszerűsített adatok (szemléltető eszközök és funkcióik) segítségével összehasonlíthatóak lesznek a különböző kiadású tankönyvek és nyelvtanítási módszereik, a kapott eredmények pedig igazolhatják vagy elvetethetik előzetes feltevéseimet. A kiválasztott mintából eddig öt tankönyv került elemzésre a bennük található szemléltető eszközök szempontjából.

A kutatás aktualitását a megnövekedett érdeklődés adja az orosz nyelvoktatás iránt. A 2000-es évektől kezdődően egy több orosz tankönyv jelent meg a hazai tankönyvpiacra. A kutatás célja továbbá, hogy segítséget nyújtson a további idegen nyelvi, esetünkben orosz nyelvű tananyagfejlesztő tevékenységekhez, elméleti alapot és háttérrel biztosítva azoknak. Ebben rejlik a kutatás gyakorlati haszna.

Jelen poszter e kutatást hivatott bemutatni: az eddig elemzett tankönyveket, a kapott eredményeket, az ezekből levont tanulságokat és a kutatás során felmerült kutatói dilemmákat is érintve. A poszter elsődleges célja, a kutatás bemutatás mellett, hogy a konferencián részt

vevők tudományos igényű meglátásaikkal, új perspektívák és megközelítések révén elősegítsék a kutatást.

Study of the Visual Aids in Russian Textbooks (1949-2014)

Karolina Magdolna Szücs-Rusznak

Keywords: textbook research, Russian as a foreign language, visual aids

The goal of the research is a general idea about the visual aids used in Russian textbooks and how the different methods of language teaching can appear in these aids.

The research surveys textbooks (with visual aids) which were published in Hungary from the introduction of compulsory language teaching (1949) to nowadays.

The different textbooks and teaching methods will be comparable with the help of particulars (visual aids and functions), and the results can prove or contradict my ideas.

The chosen sample of five textbooks has been analysed with respect to visual aids.

This is topical research due to the considerable interest in Russian language teaching.

This poster introduces my research: the analysed textbooks, results and lessons drawn, and it deals with emerging dilemmas. The main goal of the poster, besides the introduction of the research, is that the participants of the conference should forward the research with their scientific implementations and approaches.

**III. AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG -
TANULÁSKÖZPONTÚ PEDAGÓGIA KONFERENCIA,
A PEDAGÓGUSKÉPZÉS REFORMJÁNAK FOLYTATÁSA**

SZIMPÓZIUMOK

Pedagógiai kultúraváltás a gyakorlatban

Szimpóziumvezető: Ádám Anetta

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete által alapított Hátrány és Iskola Szakmai Műhelyben évek óta folyó munka során a pedagógusképzés folyamatait kapcsoljuk össze a régió legégetőbb problémáira reagáló közoktatási fejlesztéssel. A műhelyben olyan iskolákkal dolgozunk, amelyek túlnyomó részt hátrányos helyzetű tanulókat oktatnak, és abban kérnek segítséget, hogy javítani tudjanak hatékonyságukon, sikeresebbek legyenek a mindennapokban. A szimpózium egy intézményi kultúraváltást segítő, kutató-fejlesztő munka első tapasztalatait foglalja össze. Bemutatjuk annak a pedagógiai közegnek a sajátosságait, ahol a fejlesztés zajlik, érvelünk emellett, hogy az intézményi innovációban miért elengedhetetlen a szervezetfejlesztés és vázoljuk az általunk alkalmazott eljárásokat, végül bemutatjuk azokat a pszichés folyamatokat, melyek ennek az innováció első szakaszában azonosítottunka tantestületen belül. Legfontosabb kérdéskörök: intézményi pedagógiai kultúra, intézményi klíma, szervezetfejlesztés szerepe az iskolai innovációban, intraperszonális pszichés folyamatok a tantestületben.

Intrapszichés tényezők szerepe a gyakorlatközösségekben való tevékenység előkészítésében

Nótin Ágnes

Kulcsszavak: gyakorlatközösség, intrapszichés tényezők, célok és motiváció, pszichológiai immunkompetencia, pozitív pszichológia

A gyakorlatközösségek megalakulásának és hatékony működésének számos feltétele van. Ezek között szerepelnek egyrészt különböző kontextuális tényezők, ilyen lehet például az a társadalmi és intézményi közeg, ahol megjelenik a pedagógiai kultúraváltás igénye. Másrészt szerepet játszanak szűkebb értelemben vett interperszonális folyamatok, ami az intézményen belüli társas kapcsolatok minőségét és formáját jelentik. Ide sorolható például a kommunikáció, a társas viszonyok, illetve a csoportdinamika. Végül nagy jelentőséggel bírnak azok a személyen belüli (intrapszichés) tényezők, amelyek meghatározzák, hogy az egyes pedagógusok hogyan viszonyulnak a munkahelyi feladataikhoz. Mivel a már említett kontextuális és interperszonális jellemzők a személyes gondolkodásmóddal, érzelmeinkkel és viselkedésünkkel kölcsönhatásba lépnek, emiatt foglalkozunk azon legfontosabb tényezőkkel, amelyek elősegíthetik, vagy éppen gátolhatják a gyakorlatközösségek sikerességét. Ehhez kapcsolódóan kitérünk a célok és motiváció

kérdéskörére (Deci, Ryan, 2000; Dweck, 2006), az énkép (Bóta, 2002) és az éhatékonyság (Bandura, 1997; Kiss, 2009), emellett a pszichológiai immunkompetencia (Oláh, 2005) tartalmaira. Fontos továbbá átgondolni a kudarcból és a sikertől való félelem (Fülöp, 2014), a Big Five faktoraihoz kapcsolódó személyiségjellemzők (Mirnics, 2006), illetve a pozitív pszichológiai fogalmi keretben értelmezhető remény (Snyder, 1999) és a diszpozicionális optimizmus (Scheier, Carver, 1987) szerepét. Mindezen személyiségváltozók együttesen hatnak a pedagógiai munka megváltoztatásához szükséges egyéni elköteleződésre és felelősségvállalásra.

The Role of Intrapsychic Factors in Preparing Activity in Communities of Practice

Ágnes Nótin

Keywords: communities of practice, intrapsychic factors, goals and motives, psychological immune competence, positive psychology

The formation and effective operation of communities of practice have several pre-requisites, including different contextual factors, such as the social and institutional medium in which the need for revolutionising our pedagogical culture arises, as well as interpersonal processes (in the strict sense of the term), which refer to the quality and form of social relations in institutions. Such relations include communication, social relationships and group dynamics. A third important pre-requisite is intrapsychic factors, which determine how individual teachers relate to their tasks at the school. Since contextual and interpersonal attributes interact with our personal ways of thinking, our emotions and behaviour, we shall deal with the most vital factors that may foster or hinder the success of communities of practice, as well as with the issue of goals and motives (Deci, Ryan, 2000; Dweck, 2006), self-image (Bóta, 2002), self-efficacy (Bandura, 1997; Kiss, 2009) and psychological immune competence (Oláh, 2005). Furthermore, it is essential that we consider the role of fear of failure and success (Fülöp, 2014), the Big Five personality traits (Mirnics, 2006), the interpretation of hope in positive psychology (Snyder, 1999) and dispositional optimism (Scheier, Carver, 1987). These personality variables have a joint impact on individual commitment and taking responsibility, which reforming pedagogical practice requires.

Kommunikáció és asszertivitás, csoportdinamikai folyamatok – útkeresés közben

Osváth Andrea

Kulcsszavak: kommunikáció, szervezetskultúra, asszertivitás

A szervezeti- és módszertani fejlesztések úgy lehetnek leginkább hatékonyak, ha azt megelőzően megfigyeljük, felmérjük a tantestületek belső csoportdinamikai folyamatait.

A testület belső-ill. a vezető(k)höz való viszonyulásait, meglévő kommunikációs zavarait ismerve, nevesítve, az asszertív kommunikáció elsajátításával, személyes interjúkkal-, csoportos beszélgetésekkel érhetjük el - a hhh-közegből adódóan általában különösen súlyos - zavarok megszüntetését.

A cél az, hogy a tantestületek tagjai és vezetőik egyaránt felismerjék: közösen megfogalmazott eredményt csak összehangolt csapatmunka révén érhetnek el, amelyben az egyének személyre szabott, előre jól körülhatárolt, kölcsönösen megértett irányú/célú/tartalmú (rész)feladatokkal vesznek részt.

Az így megvalósított/megvalósítandó szervezeti- és módszertani fejlesztések során megtalált közös cél(ok) elősegíthetik, hogy a tantestület tagjai a csoport aktív/hasznos részének érezzék magukat, és felismerjék, hogy kölcsönösen függenek is egymástól a célok megvalósítása során. Az előadás során a fejlesztésbe bevont tantestületek példáján keresztül mutatjuk be az eddig folytatott pedagógiai gyakorlat hiányosságaival, valamint az eddigi belső szervezeti kultúra problémás területeivel való szembesítés / szembesülés nehézségeit; a továbblépés elsőként előálló, elhárítható akadályait; valamint a tartósnak tűnő, az iskolakísérlet kivitelezői számára alkalmazkodási kényszert jelentő, szervezeti – vezetési sajátosságokban rejlő problémákat.

A konkrét tanulságokon túlmenően az előadás – az esettanulmányok elemzésének módszerével, valamint a kurrens szakirodalmi megállapítások segítségével – arra is felhívja a figyelmet, hogy a tantestületeken belüli csoportdinamikai folyamatok befolyásolása sok tekintetben a pedagógián túlmutató, általánosabb kommunikációs és szervezetelméleti kihívás.

Communication and Assertivity, Group Dynamics Processes – Finding the Path

Andrea Osváth

Keywords: communication, organizational culture, assertiveness

Organisation and methodological development at their most effective can be achieved through prior observation and assessment of the internal group dynamics processes of teaching staffs.

Knowing and naming the teaching staff's internal attitude and relating to the management, as well as their miscommunication, such disorders – which tend to be particularly severe in highly disadvantaged circumstances – can be remedied by the acquisition of assertive communication, with the help of personal interviews and group discussions.

The aim here is to make both the teaching staff and the management realise they can only achieve collective results through co-ordinated team-work, in which members do their own individual, pre- and well-defined tasks, the direction/goal/content of which is mutually understood.

The common goal(s) found in the course of organisation and methodological developments (to be) carried out in the above way may contribute to the members' sense of activeness/usefulness within the team and to the realisation that they depend on one another in achieving their goals.

Through the example of teaching staffs involved in development, the paper sheds light on the difficulties of facing/confronting the deficiencies of pedagogical practice and the problematic areas of internal organisational culture experienced so far. We shall examine the first preventable obstacles of progress, as well as the problems lying in organisation-management particularities that appear to be permanent and are constraining the executives of the attempt.

Beyond the concrete lessons learned, by analysing case studies and relying on current theoretical claims the paper calls attention to the fact that influencing group dynamics processes within teaching staffs is a challenge not only in terms of a pedagogy but also, more generally, with regards to communication and organisation theory.

Útkereső iskola – iskolafejlesztési program

Vas Enikő

Kulcsszavak: önreflexió, kultúraváltás, társadalmi elfogadás

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete a Hátrány és Iskola Szakmai Műhely keretein belül két Borsod-Abaúj-Zemplén megyei iskolában kezdte el az Útkereső iskolafejlesztési programban való közös munkát. Ennek alapja az önfejlesztés, célja pedig a pedagógusok reflektivitásának, pedagógiai tudatosságának fejlesztése, az iskolán belüli és az iskolán kívüli együttműködési lehetőségek és kommunikációs színterek feltárása és megerősítése, a szükséges pedagógiai kultúraváltás előkészítése, a szervezeti szintű tanulás elindítása.

A két tanuló szervezet olyan társadalmi és földrajzi közegbe ágyazva működik, melyben különös kihívást jelent a saját közösségi és egyéni szociális érzékenység fejlesztése, az előítéletekkel való tudatos foglalkozás, a nézőpontváltás. A résztvevő iskolák diákjai ugyanis főleg a hátrányos helyzetű cigány családok gyermekei közül kerülnek ki, arányuk pedig évről évre nő az intézményekben.

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam, az útkeresés fázisának első szakaszában a két résztvevő intézmény e helyzetre reagálva milyen kollektív megküzdési stratégiákat lát maga előtt, hogyan alakul a cigányságról alkotott közös képe és melyek a

meghatározó elemei a pedagógus szerep és a társadalmi lény között feszülő egyéni és közös konfliktusoknak.

The Pathfinder School – A School Development Programme

Enikő Vas

Keywords: self-reflection, reforming pedagogical culture, social acceptance

The Disadvantage and The School Workshop, launched by the Teacher Training Institute of the University of Miskolc, has started co-operation with two schools in Borsod-Abaúj-Zemplén County under the aegis of the Pathfinder School Development Programme. Our main task is self-improvement; our aim is to improve teachers' reflectivity and pedagogical awareness, to explore and reinforce the possibilities of co-operation and fields of communication within and outside the school, as well as to prepare a much needed reform of pedagogical culture and to start up organisational learning.

The two learning organisations operate in a social and geographical area in which the development of individual and communal social sensitivity, a conscious attempt to deal with prejudice, and a change of perspective pose a specific challenge. The students of the participating schools are predominantly children of disadvantaged Roma families, and their rate in educational institutions increases every year.

The present paper attempts to demonstrate how, in the first phase of pathfinding, the two participating schools react to their situation, what coping strategies they envision, how their image of the Romas changes, and what the determining elements of the conflicts between teachers' pedagogical and social role are.

„Játszani is engedd...”

Szimpóziumvezető: Bálint Ágnes

A „*Játszani is engedd...*”szimpózium arra vállalkozik, hogy rámutasson a játékelvű tanulás és tanítás előnyeire és hasznára, és megvitassa a benne rejlő lehetőségeket.

A neurobiológiai kutatások mellett érvelnek, hogy a belsőleg motivált késztetések velünk született, genetikailag kódolt, evolúciósan adaptív működések. Grastyán (1985) arra mutatott rá, hogy a belsőleg motivált cselekvések (játék, exploráció) háttérben olyan élettani folyamatok húzódnak meg, amelyek a feszültség növelése révén juttatják örömhöz a cselekvőt. Eredeti funkciójuk valószínűleg a megfelelő idegrendszeri központok ingerhez juttatása, a monotónia és az ingerszegénység elkerülése, illetve az optimális serkentettség állapotának elérése volt. Mindez összecseng Barbara L. Fredrikson (2001) állításával, miszerint a pozitív érzelmek

evolúciós funkciója az, hogy megnyissa az elmét az információ „habzsolására”, és pozitív spirálba juttassák az egyént, amelynek révén még több és több információhoz igyekszik jutni. Csíkszentmihályi (2001) szerint a flow állapot a hatékony tanulás egyik garanciája.

A játék nemcsak az öröm, hanem a tudás forrása is lehet, mutat rá Dienes Zoltán. Életműve azt bizonyítja, hogy még „nehéz” matematikát is lehet élvezettel tanulni. Bálint Ágnes *A játéktól a struktúrákig – Dienes Zoltán emergens struktúrái nyomábancímű* előadása bemutatja Dienes törekvését arra, hogy a matematikai struktúrákat játékok formájában „testesítse meg”. Dienes célja, hogy a játék során felhalmozott tapasztalatok segítségével a gyerek maga konstruálja meg a matematikai struktúrákat, eljutva a konkrét cselekvéstől az elvont összefüggések megértéséig. Bálint Ágnes az így létrejött struktúrák emergens voltát hangsúlyozza, és rámutat, hogy a létrejövő új minőség a felhalmozott játéktapasztalatok mentális interakcióinak köszönhető.

A játék azonban nemcsak a magányos felfedezés formáját öltheti: a társasjátékok hozadéka a közös élmény öröme. Kiss Zsuzsanna és Rab Virág *Identitás és lokális– kutató, terepmunka, társasjáték*című előadása egy egyetemi kurzusokba ágyazott projektmunkáról számol be, amely a kutatástól a gyakorlati társadalmi munka világába vezeti be a hallgatókat. A projektben oktatók, hallgatók és vajszlói diákok közösen munkálkodnak egy identitás-társasjáték kidolgozásán, amellyel nagypapától az unokáig az egész család együtt játszhat. A játék célja: lakókörnyezetük értékeinek felismerése, megismerése és reflektálása. A játék alapkonceptiója nem a versengésre, hanem az együttműködésre épül: mindenki nyer, aki együtt játszik. A tábla- és kártyajáték előnyeit ötvöző társasjáték olcsón előállítható és folyamatosan fejleszhető, ráadásul maguk a gyerekek és szüleik fejleszthetik tovább. Vajszlónak, a vajszlói iskolásoknak tehát saját társasjátéka lesz.

Monoriné Papp Sarolta szerint a tanóra olyan – térbeli és időbeli korlátok közt működő, belső szabályszerűségeken alapuló – „társas játék” amely optimális esetben a szabadság élményét is megadja a játékosoknak. A játék tétje: a megélt élmény, az öröm, a sikerélmény, az elégedettség érzése, a tökéletes élmény pillanatainak megközelítése pedagógusként, tanítványként, tanulócsoportként. A játékmester (a pedagógus) – akárcsak a tanulók – maga is játszik: a játéktér (pl. tanterem), a rendelkezésre álló idő (pl. 45 perc), a játék célja (pl. tömeg és súly megkülönböztetése) és a játzó csoport (pl. 6. osztályosok) és a tényleges folyamat (pl. csoporttechnika) aktuális dinamikája – lényegében működőképessége (viabilitása) – adja az optimális élményt. *Miért működött ez a tanóra, illetve miért működött itt, és miért nem működött máshol?!*– kérdezik gyakran a pedagógusok. A lehetséges válasz a *Játékmesterből mesterpedagógus* című előadásban rejlik.

A szimpóziumból mi magunk is tanulni szeretnénk. Várunk minden pedagógiai kutatót, oktatót, tanítót és tanárt, aki maga is alkotó módon viszonyul a pedagógus-szakmához. A résztvevők között reményeink szerint olyan – nem csak pedagógiai – szakemberek is ülnek majd, akik további tudományterületek nézőpontjából is reflektálnak a játék, a játékelvű tanulás és tanítás gondolatkörére.

“Let Him Play Games...”

Chair: Ágnes Bálint

The “*Let him play games...*” symposium is aimed at pointing out the advantages and boon of games-based learning and teaching principle and discussing its further inner potentials.

Researchers of neurobiology argue that drives motivated intrinsically are inborn, genetically encoded and evolutionarily adaptive functions. Grastyán (1985) pointed out that in the background of intrinsically motivated actions (i.e. play and exploration) there are some physiological processes that provide pleasure for the individual through increasing tension. Their original function might have been to provide the adequate centers of the nervous system with stimuli, avoid shortage of stimuli and reach the optimal arousal level. All these correspond with Barbara L Fredrikson’s view (2001), according to which the evolutionary function of positive emotions is to open the mind for “wolfing” information and to send the individual to a positive spiral through which he strives to collect increasingly more information. Csikszentmihalyi (2001) suggests that flow (the optimal experience) can guarantee effective learning.

According to Zoltan Dienes, games not only serve as sources for pleasure but also as sources for knowledge. . His life’s work proves that even “difficult” mathematics can be learnt with pleasure. Ágnes Bálint’s presentation entitled *From Games to Structures – On the Track of Zoltan Dienes’ Emergent Structures* discusses Dienes’s ambition to embody mathematical structures in the form of games. Dienes’s aim was that children could construct these structures on their own via their accumulated experience in the course of playing and get from the concrete activity to the comprehension of abstract relationships. Ágnes Bálint emphasizes the emergent nature of these structures and points out that the emerging new quality is due to the mental interactions in the accumulated experience gained during the course of playing.

Zsuzsanna Kiss’ and Virág Rab’s presentation entitled *Identity and locality – research, field work and board game* reports on a project embedded in university courses, which introduces students from the world of research to the world of practical social work. In this project, university students, lecturers and students from Vajszló work together on the elaboration of a board game, which allows the whole family to play together. The aim of this board game is to promote the identification, recognition and reflection of the values of their local environment. The basic principle of the game is not rivalry but cooperation. All the players win when they play together. This game combines the advantages of board games and card games. It can be produced economically and developed continually, and what is more, even children and their parents can improve it. This way Vajszló and the students of Vajszló will have a board game of their own.

According to Sarolta Monoriné Papp, classroom lessons are “social board games” –based on inner regularities and framed by spatial and time constraints – which, in an optimal case, provide players with the experience of freedom. The stake in the game is the experience, the pleasure and the sense of achievement and content, as well as the reach of the optimal

experience by the teachers, the students or the group. The game master (the teacher) – just as the students – plays too: his space of game (the classroom), the time available (e.g. 45 minutes), the aim of the game (e.g. to differentiate physical and chemical changes), the playing group (e.g. 6th graders) and the actual dynamics of the process (e.g. group techniques), that is, its viability constitute the optimal experience. Teachers tend to ask the following questions: “What made this classroom lesson work, and why could it work here but not elsewhere?” The possible answers lie in the presentation *From Game Master to Master Teacher*.

We would also like to learn from the symposium. We invite educational researchers, lecturers, university students and teachers who have a creative attitude toward teachers’ profession. We hope that professionals from further academic disciplines will reflect on games as well as on games-based learning and teaching principles from different point of views.

A játéktól a struktúrákig – Dienes Zoltán emergens struktúrái nyomában

Bálint Ágnes

Kulcsszavak: matematikai struktúrák, Dienes Zoltán, emergencia, insight (belátás)

Dienes Zoltán magyar származású matematikus és pszichológus a matematikatanítás megújítását tűzte célul. Dienes amellet érvel, hogy a gyerekeknek nem matematikát kell tanítani, hanem egyfajta autentikus matematikai gondolkodás kifejlődését kell elősegíteni. Ennek lényege az ismeretek átadása helyett a matematikai struktúrák kialakítása. Dienes olyan játékokat fejlesztett ki erre a célra, amelyekkel való manipuláció révén a gyerekek játszva szereznek matematikailag releváns tapasztalatokat, amelyek felhalmozása révén képessé válnak az absztrakt matematikai struktúrák belátásos megismerésére.

A matematikai gondolkodás fejlődésének lélektani törvényeiről kialakított elméletében Dienes szakít azzal a piaget-i dogmával, miszerint az absztrakt gondolkodás feltételei nem adóttak a serdülőkor előtt. Rámutat, hogy az absztrakt struktúrák felbukkanása nem életkor függvénye, hanem adekvát tanulási stratégiák során szerezhető tapasztalatoké.

Dienes Zoltán elmélete azonban mindmáig kisebb hangsúlyt kap, mint akár a Piaget, akár a Jerome Bruner képviselte nézetek. Ennek egyik okát abban látom, hogy Dienes főképp a gyakorlatra fókuszált, nem az elméleti összefüggések tisztázására. Előadásomban ezen elméleti összefüggések egyetlen szálán szeretnék elindulni, és elméletileg továbbgondolni azt, amit Dienes a gyakorlatban bizonyított. A Dienes-féle struktúrák ugyanis jól szemléltetik az insightful learning (belátásos tanulás) szerepét az absztrakt reprezentációk kialakulásában, és keletkezésük feltárása és megértése az insight (belátás) jelenségének jobb megismeréséhez járulhat hozzá.

Hogyan jönnek létre ezek a struktúrák? Dienes hol implicite, hol explicite insightról is beszél. Nem használja viszont az „emergens” kifejezést, és a jelenséget nem helyezi az emergencia elméleti kontextusába: egyszerűen keletkezésről beszél. Az emergencia az alkotóelemek

interakciója révén magasabb szintű, új minőségek előbukkanását jelenti. A tapasztalatok felhalmozása, és azok sajátos interakciói révén létrejövő struktúrák azonban felvetik az emergencia magyarázóelvének szükségességét.

Szintén egy fontos megválaszolandó kérdés: honnan származnak ezek a struktúrák? Döntően a tapasztalatból bukkannak elő, vagy szerepet játszik benne az implicit tudás is? Előadásomban Dienes tanulmányai segítségével rámutatok a szerző magyarázóelveire, majd pedig tágabb kontextusba helyezve a jelenséget megpróbálkozom az emergencia magyarázóelve révén az insightful learning titkát feltárni a struktúrák kialakulásában.

From Games to Structures – On the Track of Zoltan Dienes’ Emergent Structures

Ágnes Bálint

Keywords: mathematical structures, Zoltan Dienes, emergence, insight

Zoltan Dienes is a mathematician and a psychologist of Hungarian origin who aimed at the renewal of mathematics teaching. Dienes argues that children should not be taught mathematics but teachers should promote the development of an authentic mathematical thinking instead. The main thing is not the transfer of knowledge but the development of mathematical structures. For this purpose Dienes made up games with the help of their manipulation children can playfully gain mathematically relevant experiences. Through the accumulation of these experiences, argues Dienes, they become capable of the insightful recognition of abstract mathematical structures.

In his theory of the rules of the development of mathematical thinking, Dienes broke with the Piagetian dogma which suggests that the ability to reason abstractly does not appear before adolescence. Dienes points out that the emergence of abstract structures does not depend on age but rather on the experiences gained via adequate learning strategies.

Zoltan Dienes’ theory gets lesser emphasis than that of Piaget or Bruner. One of the reasons can be that Dienes focused on practice rather than the clearing up of theoretical relations. In my presentation I will start on one strain of these theoretical relations and go on with the clearing up of the phenomenon that Dienes has verified in practice. The Dienes structures point out the role of insightful learning in the development of abstract representations so the exploration of their emergence can contribute to a better understanding of the insight phenomena.

How are these structures created? Dienes speaks about insight implicitly or explicitly when explaining this process. He does not use the expression „emergence” and does not place the phenomenon into the context of emergence, what he speaks about, is creation. Emergence is the appearance of higher level, new qualities through the accumulation and the interaction of relevant experiences. Thus, the accumulation and the specific interaction of experiences that lead to the creation of structures, pose the necessity of interpreting this issue in the context of emergence.

Another important question is the source of these structures. Do they come mainly from the experiences or does implicit knowledge play some role in their emergence? In my presentation I point out Dienes' explanatory principles and then, placing the phenomenon into a broader context I will try to explore the secret of insightful learning in the creation of structures through the explanatory principle of emergence.

Identitás és lokalitás - kutatás, terepmunka, társasjáték

Kiss Zsuzsanna – Rab Virág

Kulcsszavak: identitás, lokalitás, terepmunka

Az előadás egy olyan több interdiszciplináris egyetemi kurzus keretében zajlott s jelenleg is folyó komplex projektet mutat be, amely jó kiindulópont lehet a pedagógus-hallgatók társadalomismeretének átfogó fejlesztéséhez is. A projekt kézzelfogható kimenete egy „identitás és lokalitás társasjáték, amely általános és középiskolai felhasználásra egyaránt alkalmas.

A kurzus oktatói és hallgatói egyaránt többféle tudományterületről érkeztek (orvostudomány, szociológia, pszichológia, történelem stb.). A résztvevők felfedezhették a tudományos kérdésfeltevés és a tudományos probléma megoldásának élményét, interaktív formában tapasztalhatták meg, hogyan lehet ugyanazon témát – esetünkben a játék témáját – különböző nézőpontokból, különböző módszerekkel vizsgálni.

Az elméleti háttér megismerését követően a hallgatók egy a szociális érzékenységüket és mentori képességeiket fejlesztő kurzuson vettek részt, melynek eredményeképpen szakjuknak megfelelő interaktív előadásokat, tréningeket tartottak a Vajszlói Szakközép-, Szakképző- és Általános Iskola diákjai számára. A terep felderítését követően célunk az lett, hogy segítsünk az általános- és középiskolás diákoknak abban, hogy reflektálják saját és környezetük értékeit. A könyvespolcon porosodó újabb helytörténeti kötet helyett egy olyan identitás és lokalitás elnevezésű társasjáték kidolgozásába fogtunk, amelyben nagypapa, unoka, sőt az egész család együtt játszhat. A játék célja a saját és környezetünk értékeinek reflektálása, pozitív visszajelzés egymásnak, ötletelés (miből mit hozhatunk ki), mesélj egy örömteli/vicces történetet a faluról vagy lakóiról stb. A játék alapkonceptiója nem a versengésre, hanem az együttműködésre épül, így mindenki nyer, aki együtt játszik. A gyakorlati kialakítás egy tábla- és egy kártyajáték előnyeit ötvözi. Olcsó, folyamatosan fejleszhető, és ami igazán fontos, hogy maguk a gyerekek és szüleik fejleszhetik tovább.

A társasjáték alkalmazza mindazon kutatási eredményeket, melyeket a hátrányos helyzetű kistérség értékeinek feltárása során gyűjtöttünk. A játékot 2014 decemberében a Vajszlói Szakközép-, Szakképző- és Általános Iskola diákjaival közösen teszteltük. A projektet továbbgondolva ebben a félévben az identitás és lokalitás társasjátékot egy baranyai német nemzetiségi iskola bevonásával is folytatjuk.

Identity and Locality – Research, Field Work and a Board Game

Zsuzsanna Kiss - Virág Rab

Keywords: identity, locality, field work

The study is aimed at presenting a complex project, which was running in the framework of interdisciplinary seminars at the University of Pécs. This project offers a perfect starting point for students majoring in pedagogy to understand many aspects of our society. The project's outcome is the "identity and locality board game" especially for students aged between 12 and 18.

Instructors and students of the seminars came from different fields of sciences. (Medicine, Sociology, Psychology, History etc.). Students had the opportunity to discover the experience of formulating a new research question and solving a scientific issue; they could also obtain experience about the process of interdisciplinary research in an interactive environment.

After studying the theoretical background of our topic, students took a course that developed their social sensitivity and mentoring skills. As a result, seminar students gave interactive presentations in the Primary School and the High School of Vajszló, in Ormánság. Our goal was to support the pupils' efforts to reflect their own and local values. Instead of writing a book we engaged in creating a board game - which was based on the strategy of cooperation – for the inhabitants of the village. The board game involved all of our research results. We have already tested the first version of the identity and locality board game in Vajszló and the development of its final version is in progress.

Játékmesterből – mesterpedagógus

Monoriné Papp Sarolta

Kulcsszavak: tanóra-diagnosztikai modell, mesterpedagógus, táblajáték

A STEP 21 modell eredeti hazai fejlesztésű szakértői rendszer (expert system), amely a kooperativitás - professzionalitás - innovativitás alapelvére épül. A három alapelv lényegében a társadalom működésének, működőképességének (viabilitásának) kulcsa. Az együttműködésre, feladatainak megbízható ellátására, ugyanakkor változásra - fejlődésre is képes társadalmi alrendszer: az iskola pszichoszociálisan kedvező környezetet, élhető, fejlesztő játéktérrel jelenthet a felnövő gyermekek, fiatalok számára is. Modellezhető-e, illetve hogyan modellezhető a tanítás alapegységének működőképessége a három alapfunkció segítségével? Erre a kérdésre kerestük a választ 9-10 évvel ezelőtt egy kutatási program keretében.

A kutatás-fejlesztés eredményeként létrejött kauzális hatómodell egy virtuális mesterpedagógus komplex, szakmailag érvényes mentális modelljévé vált, amely segítséget nyújthat a tanórai pedagógiai jelenségek elfogulatlan megértésében, a tanóra működőképességét előidéző vagy akadályozó tényezők azonosításában, az esetleges kivezető utak megtalálásában. Elektronikus alkalmazása mindenekelőtt a pedagógusok részére nyújt közvetlen elérhetőségen, párbeszédre alapuló támogatást, de aggregált mutatói révén tantestületek, iskolavezetők és az oktatásirányítás számára is átfogó képet ad a tanítás aktuális minőségéről: a kívánatos belső vagy rendszerszintű fejlesztési irányokról (Monoriné, 2010)¹. Legújabb fejlesztésünk az Educontrol táblajáték, amely egyelőre papíralapon, de rövidesen elektronikus (tablet) változatban is rendelkezésre áll a pedagógusoknak: elősegítve a tantestületek játékos, ám szakmailag koncentrált belső szakmai fejlesztését, önfejlődését is.

From Game Master to Master Teacher

Sarolta Monoriné Papp

Keywords: lesson-diagnostic model, master teacher, board game

The STEP 21 model is an original expert system, developed in Hungary, which is based on the principles of cooperativity – professionalism – innovativity. The three principles are the keys to the functioning and viability of society. The school as a social subsystem is capable of cooperating, accomplishing tasks reliably, changing and developing - and offering a psychosocially optimal environment, a livable and developing 'playground' for both children and adolescents. The question is whether the effectiveness of the basic unit of education (classes) can be modelled with the help of the three principles and how is it possible? This was investigated within the framework of our research programme 9-10 years ago.

Our latest development is the Educontrol board game, which is available for teachers in paper-based format for the time being, but which will soon come out in an electronic format (tablet) as well. The game promotes the playful but professionally concentrated inner development, and self-development of the teaching staff.

¹Monoriné Papp Sarolta (2010): A STEP 21 tanóra-diagnosztikai modell. *Iskolakultúra*, 2. sz. 53-71.

A pedagógusjelöltek önkéntes társadalmi szerepvállása a Kaposvári Egyetemen

Szimpóziumvezető: Bencéné Fekete Andrea

A Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán a Szakkollégium kettős profillal rendelkezik. A hallgatók egyaránt végeznek tudományos kutatási tevékenységet és önkéntes társadalmi feladatokat. A segítő munka lehetőséget biztosít a fiataloknak hogy – amellet, hogy hasznos segítséget nyújt, ami személyiségfejlesztő hatású -, tapasztalatot szerezzenek, megalapozzák elkötelezettségüket választott hivatásuk iránt. Ennek érdekében olyan kapcsolatok kiépítésére kerül sor, ahol szükség van önkéntes munkára, és lehetőség nyílik a hallgatók szakmai kvalitásaik kiterjesztésére, ugyanakkor szociális felelősségtudatuk építésére. A szimpózium során bemutatásra kerül a halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolások tehetséggondozását, társadalmi beilleszkedését segítő tanodai programsorozat, a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek fejlesztőprogramja a város iskoláiban, és az ehhez kapcsolódó érzékenyítő tréning, valamint a tartósan beteg gyermekek kórházi tanulását támogató program.

Future Pedagogues of the Kaposvár University Taking Voluntary Social Responsibility

Chair: Andrea Bencéné Fekete

The College for Advanced Studies operating at the Kaposvár University, Faculty of Pedagogy has a dual profile. Students, who are members of the College, do both scientific and voluntary work. The social work provides an excellent opportunity for the students to gain experience and to found their dedication towards their profession, while it develops their personality and serves the community as well. In order to facilitate this process, the University consciously builds the relationship with organizations, where there is a possibility for social work, and the students get an opportunity to extend their professional knowledge and practice and build their social responsibility. During the symposium a program structure which enhances the talent support in disadvantaged primary schools will be introduced. It also includes a program supporting social inclusion, a system developing children handicapped in studying in the schools of the town, and a sensitivity training program and a social program supporting the studies of permanently ill children.

A hátrányos helyzetű egyetemisták tehetséggondozó programja

Bencéné Fekete Andrea

Kulcsszavak: tehetséggondozás, esélyegyenlőség, társadalmi beilleszkedés

Az egyetemi tehetséggondozó program egyik fő célkitűzése, hogy a felsőoktatásba bekerülő, szociokulturális hátránnyal rendelkező tehetséges fiatalok számára esélyegyenlőséget biztosítson. Egyre több hallgató kerül be intézményünkbe, aki nehézségekkel küzd, mivel családjában nem támogatja továbbtanulási szándékát, tudományos életpálya iránti elkötelezettségét. Az alacsony képzettségű, rossz anyagi körülmények közt élő szülők szemében értéket nem a tudományos kutatói tevékenység jelenti, hanem a rövid idő alatt megszereshető, megélhetést biztosító szakképesítés. Célunk, hogy a szociokulturálisan hátrányos helyzetben élő fiatalokat a tehetségazonosítás ne zárja ki tehetséggondozó rendszerből. A program egyik eleme a hallgatók motivációja, érdeklődésének felkeltése a tudományos kutatás iránt, mivel ők a hátrányból adódó, ezt nem hozzák magukkal a családból. A cél elérésének érdekében Karunk ifjú kutatói tartanak előadásokat, amelyekben több szemszögből bemutatásra kerül a kutatói tevékenység, valamint a kortársak szemszögéből kerülnek az értékek megvilágításra. Vitaindító filmvetítés, hallgatói előadás után kerül sor a kötetlen beszélgetésre, ahol lehetőség nyílik a szakmai kapcsolat mellett a személyes kapcsolatok kialakítására. A szakmai fejlődést segíti az ifjú kutatói tehetségek számára a Csokonai Tehetséggondozó Hallgatói Tudományos Műhely, ahol a műhelymunka során a hallgatók bevezetést nyernek a pedagógiai kutatás alapjaiban, prezentációkészítési gyakorlaton, kommunikációs, retorikai, és önismereti tréningeken vesznek részt. A szakmai legkiválóbb képviselőivel nyílik lehetőségük tudományos vitára, eszmecsereére.

A TDK tevékenységet folytató hátrányos helyzetű tanulóknak azonban a szakmai segítség mellett fokozottabban szüksége van a lelki támogatásra, mivel a család több esetben ellenvéleményt képvisel. Az önkéntes kortárs segítőknek kiemelkedő szerepe van az egyetemi, kollégiumi életbe történő beilleszkedés támogatásában, majd a végzés évében a karrier tanácsadásnak, amely megkönnyíti számukra az álláskeresést, és a későbbiekben a munkahelyi szocializációt. A kutatás célja, hogy feltárja azt, hogy az esélyegyenlőséget biztosító tehetséggondozó program segítette-e a hallgatókat a szociokulturális háttérből adódó hátrány leküzdésében. A problémakör elméleti háttérének megvilágítása a Géniusz könyvek tehetséggondozó kiadványai alapján történt. Az előadás során bemutatásra kerül a 2009-es tanévtől kezdődően a tehetséggondozó programban részt vett, eredményes tudományos kutatást végzett, OTDK-n kiemelkedően szerepelt hallgatók szakmai életútjának nyomon követése empirikus kutatás segítségével. A hallgatóknak sikerült kitörni környezetükből és részben vagy teljesen meg tudták valósítani a családi értékszempellel szemben érvényesülő céljaikat.

Talent Support Program of Handicapped University Students

Andrea Bencéné Fekete

Keywords: talent support, equal opportunities, social integration

One of the main goals of the university talent support program is to provide equal opportunities to talented young individuals arriving into the system of higher education with disadvantages. More and more students enter our institution struggling with the problem of their families who do not support higher education and dedication towards the scientific life path. In the eyes of parents who have low education level and live under bad financial circumstances, a career of a scientific researcher is not as valuable as a quick qualification that promises to make ends meet. Our goal is to help students living under disadvantageous socio-cultural circumstances avoid being excluded from the talent support program. One very important element of the program is motivation and raising the interests of students towards scientific research, as they do not receive these impulses in their own families. In order to achieve this, young researchers of our Faculty give lectures, in which researching activity is described from various aspects, and values are presented from the peers' point of view. After a movie or a student's presentation that generate arguments there is an opportunity for free talk, where professional and personal relationships can start to build up. The Csokonai Talent Support Scientific Workshop supports the professional development of young and talented researchers; during the workshop they are introduced into the basics of pedagogic research, presentation techniques, communication and rhetoric, and participate in self-recognition training, and students get a perfect opportunity to talk and discuss with the best representatives of the scientific field. However, handicapped students doing scientific activities need not only professional, but also emotional support, as their families are often opponents of what they do. Volunteering peer supporters have a crucial role in enhancing integration into university and dormitory life; and in further career support after graduation, which helps in finding a job and also in the integration process at a future workplace. The aim of my research is to reveal whether the talent support program providing equal opportunities has actually helped the students fight their disadvantages deriving from their socio-cultural background. The revelation of the theoretical background was implemented with the help of the talent support editions of the Génusz-books. The presentation demonstrates the career path of students who participate in the talent support program and the National Scientific Student Conference and have achieved remarkable results since 2009. These students managed to break out of the disadvantageous background and they could fulfill their aims which contrast with the values of their families.

Önkéntesség a gyógypedagógus-képzésben

Gelencsérné Bakó Márta

Kulcsszavak: segítő hivatás, empátia, tolerancia

A Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának Gyógypedagógiai Intézete a képzés struktúrájának kialakítása és arculatformálása kapcsán fontosnak tartotta, hogy a gyakorlati helyként működő intézmények mellett civil szervezetekkel és intézményekkel is együttműködjön. A színterek bővítése hozzájárult a hallgatók képzési profiljának szélesítéséhez.

Szükségesnek tartottuk, hogy a segítő hivatás elsajátítása és megismerése során hallgatóink az affektív területek tekintetében sajátélményű tapasztalatokat szerezzenek különös tekintettel az empátiára, a tolerancia, az együttműködésre.

Jelen kutatásban a Kaposi Mór Oktató Kórház Gyermekpulmonológiai Osztályával történő önkéntes munkát mutatom be. A mosdósi kórház gyermekosztálya új színfoltja a Kaposvári Egyetem gyógypedagógus-képzésének.

A tevékenységben a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány második, harmadik és negyedik évfolyam nappali tagozatos hallgatói vesznek részt, alkalmanként 4-4 fő.

Az együttműködés tartalmi/szakmai lehetőségei az elméleti ismeretekre épülve évfolyamonként változik, bővül:

Második évfolyam, hallgatóink bekapcsolódnak:

- az intézmény napirendjébe
- a pedagógiai munka során a tanórán kívüli tevékenységekbe pl: szabadidős tevékenységek, ünnepek, versenyek, vetélkedők

Harmadik, negyedik évfolyam, hallgatóink bekapcsolódnak:

- a tanórai differenciálásba
- a tantárgyi megsegítésbe
- egyéni fejlesztést végeznek a problematikának megfelelően

A szakmai tapasztalatszerzés mellett az önkéntes munka sikerességét bizonyítja, hogy hallgatóink 2014 karácsonyára önállóan szerveztek a gyermekosztály ápoltsjai számára Cipősdoboz akciót.

A mind szélesebb kitekintés, a világra való rálátás segíti az integratív pedagógiai szemlélet elmélyülését a (gyógy)pedagógiai munka folyamatában.

Voluntariness in the Therapeutic Pedagogue Training

Márta Gelencsérné Bakó

Keywords: helpful calling, empathy, tolerance

When The Department of Special Educational Needs of the University of Kaposvár, Faculty of Pedagogy developed the structure of the training and its image, cooperation with civil organizations and institutions and the institutes acting as places of practice was considered to be important. The expansion of stages has contributed to the extension of the education profile of the students.

We considered it necessary that our students should obtain some experience of their own of the affective areas with special regard to empathy, tolerance and cooperation when they acquire the helping profession.

In this research I demonstrate the volunteer work with the Department of Paediatric Pulmonology of the Kaposi Mór Training Hospital. The paediatric department of the Hospital in Mosdós is a new location for the special educational needs training at the University of Kaposvár.

Full time students in their second, third and fourth year of the specialization in special educational needs pedagogy participate in the activity, 4-4 people on each occasion.

The content/professional possibilities of the cooperation vary and expand in each year of the training:

Second year students contribute to:

- the agenda of the institute
- activities during the pedagogic work outside the class, e.g.: free time activities, feasts, competitions and quiz games

Third and fourth year students contribute to:

- class differentiation
- subject assistance
- and they perform individual development on the basis of the set of problems

Besides the professional experience, the success of the volunteer work is proven by the fact that our students independently organized a so called “Shoe box” charity action for the patients of the paediatric department for the Christmas of 2014.

The wide perspective and the view of the world can support the involvement of integrative pedagogic aspects in the process of therapeutic pedagogic work.

Hátrányos helyzetű kisiskolás gyermekek tehetséggondozó programja a Kaposvári Egyetemen

Nagyné Árgány Brigitta

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, tehetséggondozás, önkéntesség

A társadalmi egyenlőtlenségek elleni küzdelemben olyan hosszútávon fenntartható programok segíthetnének hatékonyabban, melyek az alapozó szakaszra koncentrálnak a gyermekközpontúságot, az egyéni bánásmódot és a differenciált nevelést szem előtt tartva. E célt kiemelve és ezen elvekre alapozva indult az országban egyedülálló módon 2010-ben a Kaposvári Egyetemen egy, a halmozottan hátrányos helyzetű kisiskolás korú gyermekek tehetségevel felvállaló komplex program. Ennek során célunk a tanulók hagyományos iskolai keretektől és módszerektől eltérő tevékenységekbe való bevonása, ezáltal tanulási kedvük és motivációjuk erősítése, rendszeres iskolán kívüli, szervezett tevékenységekhez való szoktatásuk, valamint önmagukhoz való pozitív viszonyuk fokozása a kezdetekben négy, jelenleg két tehetségterületre alapozottan. A program szervezésében, lebonyolításában, a pályázati tevékenységekben folyamatosan önkéntesként szerepet vállalnak a Pedagógiai Kar hallgatói és oktatói. A kezdetekkor az egyetemen zajló foglalkozások forrásait teljes mértékben a Kaposvári Egyetem, majd a későbbiekben egy civil szervezet, Tanoda program keretében biztosította és biztosítja.

A többéves munka eredményeként megállapíthatjuk, hogy a gyermekek kiemelten pozitívan értékelték a foglalkozásokat, jutalomként élték meg az azokon való részvételt. Az oktatók megfigyelései alapján több gyermeknél határozottan nyomon követhető volt az önbizalom növekedése, a fegyelmezett viselkedésre való törekvés, az érdeklődés fokozódása, a másik elfogadása és tolerálása, az önfegyelem fokozódása és a szabálytudat fejlődése. A hallgatók pozitív élményekről és hasznos pedagógiai tapasztalatokról számoltak be. Kiemelték, hogy olyan foglalkoztatási formákat és módszereket ismerhettek meg, amelyekre eddigi gyakorlataik során nem volt lehetőségük. Az iskolák visszajelzései szerint az egyetemi program kimondottan jó hatással van a tanulókra mind magatartásukat, mind szorgalmukat és tanulmányi eredményüket tekintve. A gyermekek érdeklődése és motiváltsága a program iránt töretlen, létszámuk kiegyenlítettnek mondható. A lemorzsolódás nem jellemző, ami az ő esetükben kiemelten jó eredménynek számít. Természetesen mindez tükrözi a társadalmi szereplők (pedagógusok, oktatók, szülők, civil szervezet) együttműködésének eredményességét.

A Special Program for Socially Disadvantaged Gifted Children at Kaposvár University

Brigitta Nagyné Árgány

Keywords: social disadvantages, gifted children, volunteer work

Research of the last few years in education sciences pointed out that the Hungarian educational system increases and reproduces social inequality. We can carry on struggling with this phenomenon by programs that are concentrated on the primary school years (especially from first to six class) having the child-centred and competence-based education in sight. The Kaposvár University has initiated a complex program - fine arts (music and visual communication), maths and Hungarian literature - that deals with socially disadvantaged gifted children especially from 3rd to 6th classes for five years. Our goal with his program is to involve pupils in traditional classroom methods and different activities, whereby they have mood and motivation to strengthen regular activities organized outside school and enhance the positive relationship to themselves in four and currently two talent areas. Many students and teachers of the Faculty of Pedagogy have been taking part in this program as volunteers from the beginning. As a result of the joint work the students have reported positive experience and useful educational experience. They pointed out that they could encounter methods and forms, which was not possible in their earlier practices. Based on the observations of teachers and other participants it definitely contributed to the increase in self-confidence, pursuit of disciplined behaviour, increased interest in the accepting and tolerating others, self-discipline and an increased development of the rule of consciousness. Children's interest in and motivation of the program remains significant, and their number can be said to be balanced. Leaving the program is not typical, which is especially a good result in their case. Of course, this is an effectiveness reflection of the social actors' (teachers, educators, parents, non-governmental organization) cooperation. The present study shows the central elements of this alternative program and the present paper reports the most important results of the first five years.

A korrepetálás, mint önkéntes tevékenység a Kaposvári Egyetemen

Takács Anett

Kulcsszavak: önkéntesség, korrepetálás, pedagógusjelöltek

2011 óta, az Önkéntesek Nemzetközi Évétől hazánkban is a figyelem fókuszába került a társadalmi szerepvállalás kérdése. Egyre több kutatás egyre szélesebb perspektívából igyekszik hangsúlyozni a tevékenység jelentőségét. A Magyarországi Önkéntes Stratégia 2011-2020 dokumentum mindenki számára követendő célként határozza meg az önkéntességben való részvételt. Miközben a középiskolások számára kötelező, a felnőttek számára választható cselekvés.

A pedagógusképzésben központi rendelkezések megvalósítása révén, kiemelten fontos szerephez kell jutnia felmenő rendszerben a 2017-es év végéig. A választható tevékenységi formák közül a korrepetálás szerepe a leghangsúlyosabb, hiszen ez passzol leginkább a tanítók és óvodapedagógusok jövőbeli munkavégzéséhez.

2013-ban a Magyar Máltai Szeretetszolgálat dél-dunántúli régiójának mentora és szakértője, a Kaposvári Egyetem Pedagógia Karának Dékánja és a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola igazgatója egy háromoldalú együttműködési szerződést kötött, amely új lehetőségeket ad a résztvevők számára.

2013 tavaszától a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Szakkollégiumának (CsVMSz) pedagógusjelölt hallgatói, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSz) égisze alatt, a „Kistérségi gyerekesélyek” program keretében, önkéntes munka formájában bekapcsolódtak a tanulási és/vagy beilleszkedési nehézségekkel küzdő diákok felzárkóztatásába, továbbá egyéb akcióprogramokba (ételosztás, iskolákban és különböző vidéki helyszíneken, játszóbuszokon megvalósuló közös játék).

A szimpózium előadás célja, hogy bemutassa, a korrepetálást középpontba állítva, hogyan valósul meg az önkéntes tevékenység a Kaposvári Egyetemen. A jó gyakorlatok összegyűjtése, továbbgondolása értékes eredményekkel szolgálhat például a hálózatban gondolkodás kapcsán (együttműködések szélesítése) illetve a korrepetálás módszertani kérdései és eszközei tekintetében is.

Coaching as a Volunteer Activity at the University of Kaposvár

Takács Anett

Keywords: volunteering, coaching, future educators

Since the International Year of Volunteers (2001), volunteering has gained significance in Hungary. Apart from being a decision made by the individual, its regulation has become a function of the government. According to the principle of Magyarországi Önkéntes Stratégia 2011-2020 (The Hungarian Strategy of Volunteering 2011-2020), it should be a goal of each individual to take part in volunteer activities. The above document makes volunteering compulsory for secondary school students. Although it is optional for adults, the document states that it should become part and package of teacher training until 2017. In order to achieve the full integration of volunteering into higher education, in other words quantifying it by making it measurable within the credit system, further provisions, which take into account the organization and management of higher education, are needed.

Kompetenciák tükre? Végzős tanárjelöltek portfólióinak tartalomelemzése a Pécsi Tudományegyetemen

Szimpóziumvezető: Huszár Zsuzsanna

A szimpózium hét egymásra épülő, feszes előadása a tanárképzés egy sajátos kimeneti dokumentumát, a kétciklusú képzés kereti között bevezetett, ún. záróvizsga portfóliót mint a kompetencia-alapú tanárképzés kimeneti értékelésének egyik sajátos elemét veszi górcső alá. A pécsi tanárképzésben 2014 végéig keletkezett, mintegy félezer portfólió közül a 2013-2014-es tanév teljes állományát, ezen belül a magyar nyelvű, közel száz portfóliót vizsgáljuk tartalomelemzéssel. A portfóliók elemzésével az e dokumentumok kapcsán keletkezett eddigi intézményi tapasztalataink feltárására és összegzésére teszünk kísérletet az osztatlan tanárképzés szempontjából legényegesebb konzekvenciák megfogalmazásának igényével.

A kutatási munka elvégzéséhez a TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 *Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban* projekt keretei között 2014 őszén — alapvetően a PTE Bölcsészettudományi Kara Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskolájának bázisán — kutatói műhelyt hoztunk létre azzal a céllal, hogy — a hazai képzésben viszonylag új — dokumentumtípusról, műfaji és tartalmi sajátosságairól és reflektív jellegének mibenlétéről kutatási eredményekkel alátámasztott, nóvumértékű állításokat fogalmazhassunk meg. A portfóliók elemzése az összefüggő gyakorlat kutatásához

szorosan kapcsolódik; a gyakorlattal összefüggésben keletkezett dokumentumai révén a végzősök nézőpontjából világítva rá a képzés adott elemeire.

A tartalomelemző kutatói műhely jelen szimpózium keretében előadásra vállalkozó tagjai ezúttal összesen hat elemzési szempontot emelnek ki; a portfóliók értékvilágával Szabad Klaudia, önértékelési elemeivel Uherkovich Orsolya, képzéskritikai vonatkozásaival Szücs-Rusznak Karolina foglalkozik. Palma Dóra előadása a portfóliók szereplőit „vonultatja fel”, Márhoffer Nikolett pedig a taneszközök portfólióbeli megjelenéséről ad áttekintést. A szimpózium címében feltett kérdéshez direkt módon is kapcsolódik Galántai László előadása az elvárt és a megjelenített kompetenciák összevetéséhez és a portfólió mint kimeneti értékelési dokumentum megítéléséhez is támpontokat nyújtva. A szimpózium elején a kialakított tartalomelemzési szempont- és kategóriarendszert Huszár Zsuzsanna kutatásvezető vázolja fel.

A portfóliók szisztematikus vizsgálatával nővumértékű tudás hozható létre a tanári portfólió előírásához kapcsolódó deklarált célkitűzések érvényesüléséről. Állításaink a PTE teljes körűen vizsgált 2013-14 es évfolyamának magyar nyelvű portfólióira (N=91) érvényesek. A portfóliók eltérő intézményi sajátosságaiból valamint azonos intézményen belül az egyes „évfolyamok” eltérő „megoldottsági”, kiforrottsági szintjéből adódóan a kapott eredmények, értelmezések nem általánosíthatók. A portfóliók feltárható jellemzőinek megismerése elősegítheti ugyanakkor a portfólióra vonatkozó intézményi előírások pontosítását, és támogatja a hallgatók, mentorok, kísérő szemináriumvezetők és konzulensek munkáját. Az eredmények szakmai kommunikációja hozzájárulhat a kifutó féléves gyakorlat tapasztalatainak megfogalmazásához és értékeléséhez, valamint az egyéves gyakorlat és a tanári portfólió kritériumainak helyi szintű és országos továbbfejlesztéséhez is. Eredményeink és az általunk kidolgozott kategóriarendszer a hasonló portfólió-elemzéseket is inspirálhatja a továbbiakban.

Portfolio as a Proof for Real Competencies? The Content Analysis of Graduate Students' Portfolios at the University of Pecs

Chair: Zsuzsanna Huszár

Keywords: teacher training, portfolio, content analysis

The seven presentations included in the symposium focus on the compulsory portfolio of those students who finish their teacher training program. We examined around 100 portfolios written in Hungarian from the academic year 2013-2014 and made a content analysis of them. The statements we make are valid to the aforementioned group of portfolios. The aim of the study is to reveal and summarize the experience we have in connection with the portfolios written in local institutes. The research is carried out with the help of project SROP-4.1.2.B.2-

13/1-2013-0014. This project supports the improvement of regional teacher training programs.

The presentations of the symposium highlight six points of views in terms of analysis. The first presentation is held by Zsuzsanna Huszár, the research manager. In her presentation she sketches the system of content analysis. Klaudia Szabad deals with the values of portfolios. Orsolya Uherkovich highlights the elements of self-esteem of the portfolios. Karolina Szücs-Rusznak deals with the critical points of the training program. Dóra Pálmai's presentation is about the performers of the portfolios while Nikolett Márhoffer gives an overview of the tools used in teaching. In his presentation, László Galántai gives support for the comparison of the expected and presented competencies. Getting acquainted with the characteristics of the portfolio can help us acknowledge its protocol; therefore, it can help the work of students, mentors and consultants.

Portfóliók tartalomelemzésének célja, módszertana, szempontjai és kategóriarendszere a Pécsi Tudományegyetem pedagógusképzés-fejlesztési kutatásában

Huszár Zsuzsanna

Kulcsszavak: tanárképzés, tartalomelemzés, portfólió

A TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban projekt keretei között elvégzett kutatás a Pécsi Tudományegyetem tanárképzésében a 2013-2014-es tanévben keletkezett nappali és levelező tagozatos végzős tanári portfólióinak magyar nyelvű állományát (N=91) dolgozta fel tartalomelemzéssel. A tartalomelemzés célja az intézményben keletkezett portfóliók „világának”; szereplőinek, helyszíneinek, megfogalmazódó értékválasztásainak és reflexióinak szisztematikus feltárása és az intézményi portfóliók létező struktúrájának leírása azzal a céllal, hogy árnyaltabb képet kapjunk a portfólió műfajáról és értékelési lehetőségeiről, a képesítési követelményekben meghatározott kompetencialevárásokkal való összefüggéseiről és az összefüggő gyakorlattal való tartalmi kapcsolatairól, hozzájárulva mind a gyakorlat, mind a portfólió tanárképzési alkalmazásainak fejlesztéséhez.

Tartalomelemzési szempontjaink: hely, idő, szereplők, a portfólió szerzője mint „én” és megjelenő szerepkörei, a jövőkép néhány eleme, értékek, hiedelmek, hibák megjelenítése a portfóliókban, a dokumentumok reflektív elemei, ezen belül önreflexió és képzéskritika. Elemzési egységként a portfóliók dokumentumainak oldalait határoztuk meg.

Az összesen mintegy négyezer oldalnyi törzsszövegből véletlen mintavétellel a szöveges állomány tizenöt százalékát kitevő, 569 oldalas korpuszt hoztunk létre, amelyet a kialakított kategóriarendszernek megfelelő manuális kódolással Excel táblában kódoltunk. A mellékleteket csak szerkezeti szempontból vettük tekintetbe, tartalmukat egyelőre mélyebben nem vizsgáltuk.

A minta feldolgozásakor a vizsgált kategóriák előfordulásának számszerűsítésével párhuzamosan történt az alkalmazott besorolásoknak megfelelő szótárépítés későbbi automatikus elemzések számára. Gyakorisági adataink alapján elkészítettük a vizsgált szempontjainkhoz kapcsolódó elemzéseket. A szimpózium ezekből mutat be néhányat.

Goals, Methods and Categories of Content Analysis of Portfolios in Teacher Training at the University of Pécs

Zsuzsanna Huszár

Keywords: teacher training, portfolio, content analysis

The focus of the symposium is to present portfolios and their content in teacher education at the University of Pécs. The presentation summarizes the goals of the research and describes the system of categories for content analysis. The empirical basis of the research comprises portfolios written by graduate students in teacher training in 2013-14. In our research we (tried to) analyzed the content of portfolios within the framework of competence-concept of training and evaluating. The content analysis has been conducted by using a coding system. We fixed the categories into an Excel table. Every page of the portfolio corresponded to an analysis unit.

The aim of the content analysis is to systematically reveal the background of the portfolios written at the University of Pécs such as: the performers, venues, choice of value, reflection and, least but not last, the description of the structure of the portfolio. We hope that the study will lead us to a broader understanding of the portfolio as a genre. Moreover, we hope the study will let us understand how to apply the portfolio in the teacher training program and how to validate it. The main question is whether the portfolios in question can meet the requirements of competency. The aspects of content analysis are the following: premise, time, performers, the role and the future views of the author of the portfolio, as well as the presence of values and beliefs. An important aspect is the self-reflection and reflection given to the training program. The analysis of the portfolios is strongly related to the research carried out in the field of teaching training practice. The documents highlight the characteristics of the teacher training practice from the point of view of some students.

A kompetenciafogalom megjelenése a tanárjelölti portfóliókban

Galántai László

Kulcsszavak: kompetencia, portfólió, tanárképzés

A tanári kompetenciákról folyó beszéd a kortárs neveléstudomány egyik nagy diskurzusa hazai és nemzetközi kontextusban egyaránt. A hétköznapi nyilvánosságtól a neveléstudomány akadémiai fórumaiig a legszélesebb diszkurzív térből érkeznek a szükséges tanári kompetenciákat megfogalmazó, illetve magát a kompetenciafogalmat konceptualizáló megnyilatkozások. De milyen elgondolásai vannak erről a pályájukat éppen megkezdő, végzés előtt álló hallgatóknak? Mit gondolnak a tanári kompetenciákról a kompetencia alapú képzés fontos aktorai, a tanárképzés hallgatói? A kutatás alapját a PTE BTK NTI tanárképzésében keletkezett tanárjelölti portfóliók adták; ezek tartalomelemzése során a képesítési követelményekben előírt kompetenciákra vonatkozóan gyűjtött adataink kvalitatív elemzésére vállalkozik a szimpózium előadása, amely tehát a tanárjelölti portfóliók kvalitatív tartalomelemzése alapján igyekszik feltérképezni a hallgatók kompetenciadiskurzusait szakdolgozati portfóliókban. A jogforrásban rögzített kompetenciakategóriák mellé a kompetenciáról szóló pszichológiai diskurzusok elméleti kategóriái kerültek.

Competence - Discourses Teacher Candidates' Portfolios

László Galántai

Keywords: competence, portfolio, teacher education

The discourse of teacher competences is one of the widest discourses in the education science both in national and international contexts. The framings of the competence-concept come from public to scientific discourses from the widest discourse spaces. The research question refers to students: what do graduate students think about the competences and about their own competences? The empirical part of the research is based on portfolios which were compiled in the teacher education of the University of Pécs, Faculty of Humanities. The presenter's goal is to analyze the relevant parts of these portfolios with qualitative content analysis. The pigeonholing has been built in a deductive way on the ministerial order and categories of cognitive and social-psychology.

Taneszközök és taneszköz-használat tanárjelöltek portfólióiban

Márhoffer Nikolett

Kulcsszavak: taneszköz, portfólió, tartalomelemzés

A 2013/2014-es tanévben végzős tanárjelöltek portfólióinak több szempontú elemzését végezi kutatócsoportunk. Az előadás témája, hogy miként mutatják be végzős hallgatók a tanulás és tanítás során használt taneszközöket portfólióikban. A vizsgálat elsődleges módszere a tartalomelemzés, amelynek során gyakorisági és kvalitatív elemzést is végezzünk. A hallgatók dokumentumainak kódolása során előállított adatokat bemutatjuk, rendszerezzük és értelmezzük. Tartalomelemzésünk egyik fontos szempontja, hogy miként viszonyulnak a tanárjelöltek a tanulási és tanítási folyamatban használható taneszközökhöz. Keressük a választ arra, hogy napjainkban mely taneszközöket tartják számon a pályájukat kezdő tanárok, kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy az egyes taneszközök között melyek élveznek prioritást. A vizsgálat célja továbbá, hogy a hagyományos és digitális taneszközök tanításban elfoglalt szerepét a portfóliók tartalma alapján feltérképezzük. Kiemelt vizsgálati kérdés a tankönyvek használatának módja is. Az előadás során képet kaphatunk arról, hogy a PTE tanárjelöltjei az adott időszakban hogyan jelenítették meg portfólióikban a taneszközök kérdését.

Teaching Materials and Using Teaching Materials in Portfolios of Teacher Candidates

Nikolett Márhoffer

Keywords: teaching material, portfolio, content analysis

Our research group makes a multi-criteria analysis of graduate student's portfolios in the 2013/2014 academic year. The presentation is focused on how graduate students show the teaching materials in their portfolios. The primary method of testing is content analysis. In this method we use frequencies and qualitative analysis. We will present, organize and interpret the results. An important aspect in our content analysis is how teacher candidates relate to the teaching tools which are used in the learning and teaching process. We are searching for the answer to the question about which teaching tools are being taken into consideration by teacher candidates nowadays. We examine which teaching materials have been given priority by the students. The purpose of the study is exploring the roles of the traditional and digital teaching materials based on the contents of the portfolios. One of the most important research questions refers to the methods that textbooks use. During the

presentation we can get a view of how students at UP showed the issue of the teaching materials in the period.

Tanárjelöltek portfólióinak szereplői

Pálmai Dóra

Kulcsszavak: tartalomelemzés, tanárképzés, tanári portfóliók szereplői

A tanárképzés lezárását jelentő szakdolgozati tanári portfóliók nemcsak az elérendő tanári kompetenciák bizonyítékeként szolgálnak a záróvizsgák folyamán, hanem a tanárképzés eredményességének is mutatói. A tanárképzés aktuális fejlesztéséhez hozzájárul a tanári portfóliók kutatása. Kutatásunk forrásbázisát a 2013/2014-es tanévben záróvizsgázott tanár szakos hallgatók portfóliói adják. A portfóliók tartalomelemzésén belül saját vizsgálati szempontom a dokumentumokban említett szereplők főbb csoportjainak azonosítása. Feltevésem szerint a portfóliókban felvonultatott természetes személyek és csoportjaik és a megjelenített intézményi szereplők előfordulásainak elemzése a képzés fejlesztésének egy lehetséges dimenziójára is utal. A dokumentumok tartalomelemzésével, a manifeszt szereplők feltárásával kirajzolódnak azok a személyek, intézményesült szereplők, akik hatást gyakorolnak a portfólió készítőjének szakmai életére, tanulmányaira, tanárképzésének fejlődésére. A kutatás eredménye hozzájárulhat a tanárjelölt képzésében megjelenő szakmai kapcsolatok továbbfejlesztéséhez, a hangsúlyos szereplők feladatainak kiegészítésében vagy újragondolásában.

Characters in the Portfolios of Student Teachers

Dóra Pálmai

Keywords: content analysis, teacher training, characters of the teacher's portfolios

The portfolios of the student teachers are not only the proof of their competences at the end of their studies, but also the indicators of the results of teacher training. The research on teacher portfolios contributes to the current development of teacher training. The basic sources of the research are the portfolios of the student teachers who finished their studies in the 2013/2014 academic year (N=133). The content analysis of the portfolios is aimed at identifying the main groups of the characters appearing. According to my hypothesis, analysing the appearance of the individuals and their groups and the depicted institutions can refer to a possible dimension of educational development. With the content analysis of the documents and the disclosure of the manifest characters the individuals and institutions that have an effect on the writers' professional life, studies and the development of their ideas of a teacher are outlined. The

result of the study can contribute to the improvement of professional relationships, or to the complementation or the redefinition of the main characters' tasks.

A tanári portfóliók értékvilága

Szabad Klaudia

Kulcsszavak: jövőkép, érték, tanári portfólió

A TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban projekt tartalomelemző kutatói műhelye tanári portfóliók elemzésével segíti a pedagógusképzés megújítását. Részkutatásomban a tartalomelemzés módszerével, a szellemi, az erkölcsi és az anyagi értékek megkülönböztetésével és előfordulási gyakoriságuk vizsgálatával tártam fel a végzős tanárjelöltek mintáján a tanári záróvizsga értékelési portfólióiban megjelenített értékvilág néhány jellemzőjét. A portfóliókban megjelenített tapasztalati háttér és jövőkép szempontjából a pályaválasztás és pályaelköteleződés motívumait és a (külföldi) munkavállalás elemeit emeltem ki. Vizsgálatomban a deklarált értékkonfliktusok számszerűsítésére és elemzésére valamint az értékválság explicit jelzéseire is kitértem. Eredményeim a tanárképzés gyakorlata szempontjából a pályamotiváció alakítása terén lehetnek hasznosíthatóak.

Value of Teachers' Portfolios

Klaudia Szabad

Keywords: perspective, value, teacher portfolio

The context-analyst research workshop of the SROP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 „Development of networks supporting pedagogue-training in the Southern-Transdanubian Region” is helping the renewal of pedagogue-training by analyzing teachers' portfolios. In my research I have used context-analysis, and distinctions and incidences of mental, ethical and material values. I have studied the values in 133 senior pedagogue students' final exam portfolios. I highlighted the elements of career-orientation, career-commitment and working (abroad) from the view of experimental background and perspectives. In my research I have studied numeration and analysis of declared value-conflicts and I have touched the explicit signs of value-crisis. My results can be used when career-motivations are modified in the practice of pedagogue-training.

A vizsgált portfóliók képzéskritikai elemei

Szücs-Rusznak Karolina Magdolna

Kulcsszavak: képzéskritika, tanárképzés, tartalomelemzés

A kritika minden esetben egyfajta visszacsatolásként működik, melyből a kritikát megfogalmazó saját, személyes véleménye olvasható ki. A részkutatás központi kérdése, mennyire hangsúlyosan kap helyet a képzéskritika a vizsgált portfóliókban. Mernek-e a hallgatók saját képzésükre kritikusan tekinteni, kritikát direkt módon megfogalmazni, s ha igen, milyen gyakorisággal, milyen módon és milyen tartalommal?

Az önreflexió mint a hallgatók saját magukra, illetve saját tevékenységükre vonatkozó pozitív vagy negatív megítéléseinek megjelenése ugyancsak vizsgálati szempont, amely azt a kérdést is felveti; vajon az önreflexió hangsúlyosabbá válása a képzés folyamán, hozzásegítheti-e a hallgatókat ahhoz, hogy szabadon megfogalmazhassák kritikus gondolataikat magával a képzéssel kapcsolatban is? Ebben a részkutatásban a portfóliók szerzőinek az egyetemmel, a karokkal, a gyakorlóiskolákkal és egyéb gyakorlati képzési helyekkel kapcsolatos, saját maguk által vagy mások által megfogalmazott, a portfólióban helyet kapó kritikai észrevételei, megjegyzései kerülnek feltárára.

Elements of Training Criticism in the Analysed Portfolios

Karolina Magdolna Szücs-Rusznak

Keywords: training criticism, teacher training, content analysis

The key question of the research: how important the training criticism is in the analysed portfolios. The students dare to think critically of their own training, draft criticism, if they do, how many times, in which manner and what content? Self-reflection, as a point of view of the students themselves and positive or negative opinion about their activities raise a question: If self-reflection becomes important in the training, will it help the students to express their critical thoughts of training? In this part of research, the writers of the portfolios disclose their own or others critical remarks and reflections in connection with the university, faculties, teachers, practising schools and other training places.

Önértékelés és szakmai önfeljesztési elképzelések tanári portfóliók tükrében

Uherkovich Orsolya Réka

Kulcsszavak: portfólió, reflektivitás a tanári portfóliókban

A TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban projekt K4 kutatócsoportja a tanári portfóliók elemzésével segíti a pedagógusképzés megújítását. A kutatói műhelyben a tartalomelemzés módszerét alkalmaztuk. A közös kutatás részfeladatait munkamegosztásban végeztük a kutatói műhely keretein belül. Részkutatásomban végzős tanárjelöltek reflexióinak önértékelési és önfeljesztési elemeit vizsgáltam a portfóliókban. Kutatásom eredménye a tanárjelöltek saját tanári fejlődésükre vonatkozó értékelésének és reflexióinak feltárása, valamint az önfeljesztés kívánt irányainak bemutatása. Részkutatásom a közös kutatásunk elemeként hozzájárulhat a tanári portfólió mint műfaj fejlesztéséhez. Támpontot szolgáltathat mentoroknak, konzulenseknek és kísérőszeminárium-vezetőknek, mellyel segíthetik a tanárjelölteket portfólióik elkészítésben.

Self-Evaluation and Self-Developmental Conceptions in Professional Portfolios

Orsolya Réka Uherkovich

Keywords: portfolio, reflectivity in the professorial portfolios

The K4 research group of the SROP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 project, 'Improvement of Pedagogical Education supporting Network in the South-Transdanubian Region', helps the renewal of the pedagogical education by the analysis of pedagogic portfolios. We applied the method of content-analysis in the workshop. The different sections of the common subject were performed by us with division of labour, within the confines of the workshop. In my partial research I examined the self-evaluating and self-developing components of the school-leaver probationer teachers' reflections in their portfolios. The results of my research are the exploration of the probationer teachers' reflections and evaluation regarding their own professional advancement, and the demonstration of the wanted deals of self-development. They may provide guideline to the mentors, consultants and leaders of concomitant seminars, which can help the probationer teachers in the completion of their own portfolios. My partial research, as one of the elements of our common object, may contribute to the development of professional portfolio as a genre

A pedagógiai kultúraváltás esélyei

Szimpóziumvezető: Osváth Andrea

Vezérmotívum, logikai ív: A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete által alapított Hátrány és Iskola Szakmai Műhelyben évek óta folyó munka során a pedagógusképzés folyamatait kapcsoljuk össze a régió legégetőbb problémáira reagáló közoktatási fejlesztéssel. A szimpózium egy kutató fejlesztő munka elméleti kereteit vázolja, azt járja körül, milyen feltételei és lehetőségei vannak a pedagógiai munka fejlesztésének, a pedagógiai kultúra megváltoztatásának egy olyan iskolai környezetben, ahol jellemzően rossz szociokulturális környezetből érkező gyerekeket tanítanak. Az előadásokban kísérletet teszünk a pedagógiai kultúra, kultúraváltás fogalmának meghatározására, bemutatjuk egy erre irányuló fejlesztő folyamat eszközrendszerét, valamint vázoljuk az egyetem és közoktatás együttműködésének lehetséges és szükséges felületeit.

Legfontosabb kérdéskörök: a pedagógiai kultúra meghatározása, a pedagógiai kultúra változásának feltételei és eszközrendszere, közoktatás és felsőoktatás kapcsolata az intézményi szintű innovációban

Útkeresés és kultúraváltás segítése

Ádám Anetta

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, kisebbségi oktatás; minőségfejlesztés, intézményi innováció

Az iskola sajátos konstrukció. Szervezetének minőségét a formális szabályzókon és szervezeti kapcsolatokon túl jelentősen formálják a mindennapi gyakorlatból leszűrődő stratégiák, felhasznált pedagógiai eljárások, és a személyközi kapcsolatokból épülő szervezeti kultúra. Bizonyos aspektusból több, mint szervezet. M. Fullan és A. Hargreaves (2012), az iskolafejlesztés nemzetközi szakemberei szerint éppen ezért nem szervezetben, hanem munkaközösségben, iskolai kultúrában kell a fejlesztőnek gondolkodnia, a sikeres fejlesztés pedig akkulturációként, kultúraváltásként értelmezendő és értelmezhető. Ebben a kultúraváltásban kiemelkedő szerepe lesz a szervezeti szintű tanulásnak, hiszen az az iskola lesz képes a környezet változásaira, igényeire reagálni, amelyik képes tanulószervezetté válni (Halász G,2008). Különösen így van ez olyan közegben működő intézmény esetén, ahol drámai társadalmi folyamatok zajlanak le.

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete által alapított Hátrány és Iskola Szakmai Műhelyben évek óta folyó munka során a pedagógusképzés folyamatait kapcsoljuk össze a régió legégetőbb problémáira reagáló közoktatási fejlesztéssel. A műhelyben olyan iskolákkal dolgozunk, amelyek túlnyomó részt hátrányos helyzetű tanulókat oktatnak, és abban kérnek

segítségét, hogy javítani tudjanak hatékonyságukon, sikeresebbek legyenek a mindennapokban. Az előadás egy intézményi kultúraváltást segítő, kutató-fejlesztő munka első tapasztalatait foglalja össze, az intézményekben zajló fejlesztés kapcsán született interjúk, a résztvevők és fejlesztők által megfogalmazott reflexiók elemzésével.

Előadásunkban a kultúraváltás szervezeti feltételeit, aspektusait elemezzük. Azt kívánjuk sorra venni, melyek azok a belső feltételek és külső tényezők, melyek elengedhetetlenül szükségesek a kultúraváltás beindításához. Azt kívánjuk bizonyítani, hogy az eredményesség eléréséhez a tanárok egyéni szakmai, pedagógiai kompetenciáján túl az iskolák „szervezeti képességeire” is szükség van. Ezen szervezeti képességek szükségesek ahhoz, hogy az intézmény reflektálni tudjon saját munkájának minőségére és eredményességére, mely legfontosabb feltétele lesz a fejlesztésnek. Azt kívánjuk igazolni, hogy kultúraváltás olyan intézményekben indul be, ahol a szervezeti célokat az önálló tanulással sikerül összehangolni, a külső adottságokat és elvárásokat be tudják építeni az intézmény mindennapi működésébe, az eredményességi kritériumokba, valamint létrejön egy közös, testületi szintű kollektív tudás.

Pathfinding and Aiding the Reform of Culture

Anetta Ádám

Keywords: disadvantaged condition, minority education, quality improvement, institutional innovation

Schools are peculiar constructions. Besides formal regulators and organisational links, the quality of their organisation is considerably formed by strategies, applied pedagogical procedures deriving from everyday practices and an organisational culture built on interpersonal relations. From a certain aspect, a school is more than merely an organisation. This is why, as M. Fullan and A. Hargreaves (2012), international experts of school improvement, assert, developers should not think in terms of organisations, but in terms of teams, while successful improvement can and should be interpreted as acculturation and as a reform of culture. Organisational learning plays a distinguished role in the process of reforming pedagogical culture, since only those schools which are capable of becoming a learning organisation will be able to react to the changes and demands of their environment (Halász, 2008). This is especially true for institutions which operate in an environment where dramatic social processes are taking place.

The “Handicap and School” Professional Atelier (HISZEM) – founded by the Teacher Training Institute of the University of Miskolc – has been working for years to link processes of teacher training with the development of public education, which reacts to the most crucial problems of the region. In the workshop, we work with schools which educate predominantly disadvantaged students and pupils and ask for our help to improve their efficiency in order to become more successful in their daily lives. The present paper summarises our initial experience of research and development, which contributes to the reform of pedagogical

culture. This study includes interviews made as part of development in these schools and the analysis of 'pathfinding' as conceived by both the participants and the developers.

Our paper analyses the organisational conditions and aspects of reforming our pedagogical culture. We shall enumerate the internal and external factors that are highly essential for initiating reform. We intend to prove that in order to achieve efficiency, we need not only teachers' pedagogical competence but the 'organisational skills' of schools as well. These skills are necessary for institutions to be able to reflect on the quality and efficiency of their own work, which is the most vital condition of development. We wish to affirm that a reform of culture has begun in institutions where organisational goals harmonise with individual learning, external attributes and expectations can infiltrate the daily operation of the institution and the teaching staff acquire joint and collective knowledge.

A pedagógiai kultúraváltás elméletéhez

Knausz Imre

Kulcsszavak: pedagógiai kultúra, innováció

Az előadás alaptézise, hogy az oktatási innovációk megvalósítása rendre beleütközik egy nehezen leírható korlátba. Ezt a korlátot pedagógiai kultúrának nevezem, és az előadásban kísérletet teszek fogalmi körvonalazására. Más oldalról fogalmazva: az iskolai innovációk csak akkor lehetnek sikeresek, ha nem hagyják érintetlenül a pedagógiai kultúrát.

A pedagógiai kultúra értelmezése során a francia mentalitástörténetben (Le Goff) használt „mentalitás”, ill. mentális eszköztár (Febvre) fogalomra, Serge Moscovici „szociális reprezentáció” fogalmára és Polányi Mihálynak a hiedelmek stabilitásáról szóló elméletére támaszkodom. A kultúrának mindig két aspektusa van. Az egyiket pszichológiaiának nevezhetjük, és a kultúrahordozó egyének elméjében lakozik: az a gondolkodásmód, azok a hiedelmek, meggyőződések és szándékok, amelyek az adott kultúrához tartozó más egyénekkal közősek. A kultúra másik aspektusa külső, a társas mezőben: a viselkedésben, a cselekvésekben, a nyelvben, a tér- és időbeli struktúrákban, a tárgyokban lephetjük fel.

Az előadás alaptézise szerint a magyar iskolák többségét olyan pedagógiai kultúra jellemzi, amely akadály a legtöbb tipikus innovációs kísérletnek, így az a feladat áll előttünk, hogy az iskolákat a saját kultúrájuk tudatosításában és megváltoztatásában (a kultúraváltásban) segítsük. Vázlatosan ez – megítélésem szerint – a következőket jelenti:

- a kollektív önismeret előmozdítása,
- más pedagógiai kultúrát képviselő közösségekkel való partneri eszmecsere,
- közös megállapodások, az „élet rendjében” kezdeményezett változások,
- kultúraidegen innovációk tudatos bevezetése,
- tekintélyszemélyek (vezetők) példamutatása.

On the Theory of Reforming Pedagogical Culture

Imre Knausz

Keywords: pedagogical culture, innovation

The basic thesis of the present paper is that the realisation of educational innovations tends to encounter an elusive barrier. I call this barrier ‘pedagogical culture’ and shall attempt to define the notion in my paper. To approach the issue from a different aspect: school innovations can only be successful if they do not leave our pedagogical culture intact.

In interpreting pedagogical culture I shall draw on the concepts of mentality (Le Goff) –as used in the French history of mentality – and mental toolbox (Febvre), as well as Serge Moscovici’s notion of social representations and Michael Polanyi’s theory of the stability of beliefs. Culture always has two aspects. One of them may be called psychological and it resides in the mind of the carriers of culture: it is the way of thinking, the beliefs, convictions and intentions which the individuals of a given culture have in common. The other aspect of culture is external; it may be found in the social sphere: in behaviour, acts, language, spatial and temporal structures and objects.

According to my main thesis, the majority of Hungarian schools may be characterised by a pedagogical culture which is a barrier to most typical attempts at innovation, thus our task is to aid schools in becoming aware of and changing their own culture – that is, in reforming their pedagogical culture. In my view, this process involves the following steps:

- fostering collective self-knowledge,
- an exchange of views with communities representing divergent pedagogical cultures,
- common agreement and changes initiated in ‘the way of things,’
- the conscious introduction of culturally ‘alien’ innovations,
- an example set by authorities (leaders and management).

(Hiányzó) feltételek – iskolakísérletek lehetőségei és akadályai

Ugrai János

Kulcsszavak: innováció, pedagógiai kultúraváltás, hátrányos helyzet

Aligha vitatható, hogy a magyarországi iskolák túlnyomó többsége komoly lemaradásban van a 21. századi társadalmi-gazdasági elvárásokhoz képest. Alig emelhetünk ki néhány olyan kivételt és kivételes elemet, amelyik releváns válaszokat tud nyújtani korunk kihívásaira. Az iskola műveltségtartalma kiüresedőben, szocializációs funkciója lényegében minden szereplő

által megkérdőjelezett, módszertani kultúrája az intézmények többségében egysíkú, avítt, az iskolában dolgozó pedagógusok egyre inkább fásultak és agresszívak.

Ahol a gyermekek többsége középosztálybeli, ott talán e problémák kevésbé érzékletesek – vagy legalábbis más hangsúlyokkal jelennek meg, s kevésbé tűnnek áthidalhatatlannak. Ahol azonban egyébként is komoly szociális feszültségek tagolják a társadalmat, az iskola látványosan rosszul szerepel.

Biztosak vagyunk abban, hogy komplex pedagógiai kultúraváltásra lenne szükség, hiszen átfogó problémákra csak átfogó megoldások adhatnak választ. Ennek eléréséhez nemcsak magának a pedagógiai kultúraváltásnak a fogalmi tisztázására, hanem a rendelkezésre álló és a hiányzó feltételek azonosítására, elkülönítésére is szükség van.

Az előadás ez utóbbira vállalkozik. Pontosabban arra, hogy bemutassa, melyek egy egyetemről induló közoktatási innovációs kezdeményezést ösztönző és gátló tényezők. Előadásom döntően elméleti megközelítésű ugyan, de közvetlen gyakorlati tapasztalatokból táplálkozik: a Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete immár évek óta igyekszik szisztematikusan szakmai segítséget nyújtani a bajba jutott, ún. HHH-iskoláknak. Az ez idő alatt gyűlt tapasztalataink sokrétűek és tanulságosak. Ezeket rendszerezem az előadás során.

(Missing) Criteria: The Possibilities and Obstacles of Pedagogical Experimentation in Schools

János Ugrai

Keywords: innovation, reforming pedagogical culture, disadvantage

Undoubtedly, the majority of schools in Hungary are considerably lagging behind the social and economic expectations of the 21st century. We can hardly highlight a few exceptions and exceptional elements that may provide relevant answers to the challenges of our times. The usefulness of school literacy is doubted, the socialising function of the school is questioned by practically all those concerned, the methodological culture of most schools is unidimensional and old-fashioned, and teachers are becoming increasingly apathetic and aggressive.

In schools where the majority of children are from the middle class these problems are less tangible – or at least they appear with different emphases and seem to be less unbridgeable. In contrast, in regions where society is divided by severe social tensions, schools do spectacularly badly.

We are positive that there is a need for reforming our pedagogical culture, since comprehensive problems can only be addressed with comprehensive solutions. In order to achieve a solution, we need not only to explain the notion of reforming pedagogical culture but also to identify and dissociate the available and missing criteria.

My presentation focuses on the latter – on demonstrating the factors fostering and hindering innovative initiatives concerning public education launched by the university. My approach is primarily theoretical, yet it draws on direct practical experience as well: the Teacher Training Institute of the University of Miskolc has been systematically providing professional help for

highly disadvantaged schools in need. The experience gained in the past years is both varied and edifying – and will be methodised in the presentation.

„Hátrányból előny” – Szakstruktúra-átalakításból (képzési profilszűkítésből) kiinduló szervezet- és tartalomfejlesztés a kaposvári pedagógusképzésben

Szimpóziumvezető: Podráczky Judit

A Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kara bő másfél éve azzal szembesült, hogy megelőző képzési portfólióját átalakítani kényszerül. A döntés értelmében a kar visszatér az eredeti pedagógusképzési professzióhoz, ezzel együtt kivezeti a bölcsészet- és társadalomtudományi képzési területen akkreditált szakokat, amelynek következtében hat alapszakjáról mond le. A szimpózium-előadásokkal azt kívánjuk megmutatni, hogy e drámainak tűnő veszteséget miként igyekeztünk nyereségre váltani, vagyis a szervezeti és tartalmi szempontokat olyan módon átgondolni, hogy a megoldások a régebbi profil értékeinek mentését és a pedagógus kompetenciák fejlesztését-gazdagítását együttesen szolgálják.

Legfontosabb kérdéskörök: a szakstruktúra átalakításának szempontrendszere, a képzési portfólió bővítésének iránya, a pedagógus alapszakok közötti multiplikációs lehetőségek végiggondolása, a kivezetésre kerülő szakok értékeinek megőrzésére kialakított stratégia, a pedagógusképzési alapszakokhoz kapcsolódó, már bevezetett, illetve tervezett specializációk.

„Disadvantage into advantage” - from a modified programme structure to organization and content development in Kaposvár University Faculty of Pedagogy

Chair: Judit Podráczky

The Faculty of Pedagogy at the Kaposvár University converted its training portfolio one and half years ago. Due to decision the Faculty has returned to its original teacher training profession, and it leads the areas of humanities and social science training, therefore it is terminated six basic programmes. We want to show with the symposium presentations how we manage without the lost programmes, how we tried to change this dramatic loss of profits, which is organizational, and content aspects in such a way that the solutions save values of

old profile and the solutions serve the development, enrichment of teacher competences together.

The most important issues: criteria of modified programme structure, the expansion of training portfolio direction, thinking about multiplying the opportunities to the basic pedagogy programmes, the new strategies about saving values of the extracted programmes, and already introduced or planned specializations in teacher trainings.

Értékmentés-értékteremtés a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán

Podráczky Judit

Kulcsszavak: pedagógusképzés, szakstruktúra-átalakítás, tartalmi gazdagítás

Kényszerű szakszűkítés következtében a 2013-2014. tanévtől a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kara a pedagógusképzési területben és három létező alapszakjában gondolkodhatott. Olyan szakok is kivezetésre kerültek, amelyeknek több mint 20 éves múltja volt az intézményben. A kialakult helyzet a humán-erőforrás, a szervezet és a tartalom szempontjából is stratégiai döntéseket generált. Érdekek szorultak háttérbe, újak pedig előtérbe, de a döntéseket a folyamatban mindvégig az értékelvűség kísérte. A szimpózium-előadás azt kívánja bemutatni, hogy milyen módon származhat előny a proaktív magatartásból: miként lehetséges annak következtében egy hosszabb távon is működőképesnek látszó szervezet kialakítása, a képzési portfólió bővítésével egy koherens szakstruktúra kialakítása, miként érvényesíthető a szakok pozitív egymásra hatásának szempontja, egyúttal a kivezetésre kerülő szakok értékeinek az őrzése, összességében egy olyan unikális, a közoktatás számára lényeges területeken többletet kínáló pedagógusképzés kialakítása, amely új értékeket teremtve teheti vonzóvá a kínált képzéseket.

Jobb, hatékonyabb pedagógusok képzése – Drámapedagógia specializáció Kaposváron

Gombos Péter

Kulcsszavak: drámapedagógia, pedagógusképzés, specializáció

Kaposváron több évtizedes hagyománya van drámapedagógiai jellegű képzéseknek – bár alapszak sosem működött az Egyetemen, illetve a jogelőd intézményekben. Ám a személyi feltételek – elsősorban a kiváló szakember, Tolnai Mária jelenléte –, a színművész-, illetve a pedagógusképzés együttes megléte szinte természetessé tette, hogy valamilyen formában

elmerülhettek a témában az érdeklődők. Néhány éve a magyar BA szakosoknál szakirányként kínáltunk drámapedagógiai tanulmányokat, majd bevezettük választható specializációként – óvodapedagógus, tanító és gyógypedagógiai szakos részére. A képzés során négy féléven keresztül, 30 kredit értékben vesznek föl drámás kurzusokat a jelentkezők. Fő célunk a hallgatók felkészítése a drámapedagógia mint módszer együttes tanórai alkalmazására.

Fontosnak tartjuk, hogy elsajátítsák az iskolai nevelés kontextusába beépíthető legfontosabb dramatikus technikákat is (kézség szintű vizuális, verbális és akusztikus szinten egyaránt). Emellett a dramatikus tevékenységformák szakszerű alkalmazásán túl megalapozott szakmai ismeretekkel kell rendelkezniük a csoportszervezési, folyamatszervezési, konfliktuskezelési technikák működéséről. Mindehhez három modulban – játékelmélet, drámajáték, dramaturgia – kínálunk kurzusokat. Hiszünk abban, hogy a specializációs kurzusok teljesítése során megszerzett kompetenciák birtokában hallgatóink jobb, hatékonyabban tanító pedagógusok lehetnek.

Az induló Médiapedagógia specializáció bemutatása

Barkóczy László

Kulcsszavak: médiahatások, médialehetőségek, médiapedagógia

A médiapedagógia specializáció létrehozását, egy mindinkább égető, mégis súlyához mérten kisebb hangsúlyon kezelt probléma hívta életre. A média egyre inkább átszövi és meghatározza gyermeki fejlődés lehetséges irányait. Ezek kezeléséhez, a társadalmi normákhoz való mind jobb igazíthatóságot, olyan pedagógusjelöltek képzésében látjuk, kik értik, és képesek a médiarendszereket megfelelően kezelni és alkalmazni oktatói munkájuk során.

A két féléves (30 kredit), indítani kívánt specializáció támaszkodik egyrészt a már meglévő kutatási alapokra, mely a média értő befogadását, és megértését szolgálja, másrészt pedig arra a tudásbázisra, mely egyetemünkön a különböző kommunikációs és médiaképzésekben már számos formájában megjelent. Így a képzés módszerei nem csupán elméletiek, és az oktatásban gyakorolhatóak, alkalmazhatóak, hanem lehetőség van médiatartalmak előállítására, illetve gyakorlati esettanulmányok készítésére, modellezésére is.

A specializációs képzés forrásai, elméleti és gyakorlati jellegűek is egyben. Az elméleti források felölelik a médiaismeretek teljes spektrumát, egy, a pedagógusok számára jól konvertálható formában. Ebben a nemzetközi és a hazai médiakutatási eredményeket is fel tudjuk használni. További forrást jelentenek számunkra már a médiapedagógia témakörében elindult kutatások, programok (pl. médiatudor.hu). A gyakorlati forrásokat elsősorban képzett, a médiamunkában jártas oktató kollégáink jelentik, valamint a XXI. század követelményeinek maximálisan megfelelő stúdió, mely egyetemünkön megtalálható.

A specializáció elvégzésekor olyan pedagógus kollégákat képzünk, kik értelemezni képesek a médiában zajló folyamatokat, legyen az a hagyományos, papír alapú sajtó, az elektronikus média (tv, rádió), vagy akár az internet, mint legújabb médium. Ezen túlmenően, képesség kell

válniuk a média különböző társadalmi, szociális, szocializációs hatásait kezelni, azt értő módon a gyermeki fejlődés szolgálatába állítani. A gyakorlati képzés keretében megtanítjuk kollégáinkat különböző médiatermékek előállítására is, valamint a médiamegjelenést, a különböző megszólalási formákat, az abban rejlő lehetőségeket.

Introduction of a New Media-Pedagogy Specialization

László Barkóczy

Keywords: media impact, media opportunities, mediapedagogy

An important problem created our media-pedagogy specialization. The media interweaves and determines the directions of the children's development. Therefore, we want to train teacher candidates who can use and apply the different media systems in their work.

The training consists of two semesters (30 credit). The media-pedagogy specialization is based on research funds and our knowledge base. The methods of the specialization are not merely theoretical ones, we can teach a lot of practical knowledge too, such as production of media contents, making practical case studies, etc.

Sources of the specialization training are both theoretical and practical. The academic resources include all media knowledge in a well convertible form. We have some research and programs in progress, and these are also very useful educational bases. The practical resources could be a modern media studio and our proficient colleagues.

We train educator colleagues who can interpret the process in the media (newspapers, radio, television, or internet). They would be able to handle the different effects of the media. We can also teach the media production requirements, media appearance and the different response forms.

Magyartanítás külföldi gyerekeknek – speciális képzés a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán

Kövérné Nagyházi Bernadette

Kulcsszavak: innováció, pedagógusképzés, magyar mint idegen nyelv

A Magyarországra érkező migránsok – köztük gyermekek – száma az elmúlt két évben ugrásszerűen megnőtt. Az országunkban minimálisan egy évet eltöltő külföldi állampolgárságú gyerekekre is kiterjed az iskolakötelezettség, ami megváltozott feladatokat jelent a pedagógusképzésben is. A jelenlegi magyarországi felsőoktatási rendszerben – a magyar (mint idegen) nyelvtanárok képzésének, továbbképzésének hagyományai miatt – a magyar nyelv és kultúra közvetítésére felkészítő programok elsősorban egyes egyetemek

bölcsész szakos hallgatói, valamint általános iskolák felső tagozatos, illetve középiskolák leendő tanárai számára érhetőek el. A mindennapi magyartanítás során azonban olyan kompetenciákra (is) szükség van, amelyeket pl. a tanítóképzés (Csonka 2006), illetve óvoda-, vagy akár a gyógypedagógus-képzés során van lehetőség elsajátítani. Az ilyen irányú diploma megszerzésére törekvő – vagy azzal rendelkező – hallgatók számára azonban a magyar mint idegen nyelv tanári pálya nem elérhető; mivel nem felelnek meg a képzés bemeneti előfeltételének.

Előadásomban bemutatom a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán 2014 őszétől – országosan egyedülálló kezdeményezésként – indított Magyar nyelv külföldi/migráns gyerekeknek specializációt, amely a magyarnyelv-tanári képzési rendszerben megjelenő hiány megszüntetésére irányul. A kétéves specializáció tanító, óvoda- és gyógypedagógia szakos hallgatók számára indult. A képzés során a hallgatók előadások keretében ismerik meg a legújabb nyelvpedagógiai-módszertani trendeket, – a saját szakjuknak megfelelő kompetenciák mellett – egyéb ismereteket és készségeket szereznek mind a magyar nyelv, illetve annak tanítása, mind pedig a tanításban alkalmazható módszertani eszközkészlet terén. Emellett projektmunkában, csoportmunkában tananyagokat és támogató eszközöket fejlesztenek a mindennapi magyartanításhoz. A hospitálások és a tanítási gyakorlat lehetőséget teremt arra, hogy a magyar nyelv oktatásában is tapasztalatokat gyűjtsenek. A képzés eredményeként leendő tanítóink, óvoda- és gyógypedagógusaink felkészülten várhatják a csoportjukba, osztályukba érkező, nem magyar anyanyelvű gyermekeket.

Forrás:

Csonka Csilla (2006): A magyar mint idegen nyelv tanulója. In: Hegedűs Rita – Nádor Orsolya: Magyar nyelvmester. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 161–169.

Hungarian Language for Foreign Children – Specialization at The Faculty of Pedagogy, Kaposvár University

Bernadette Kövérné Nagyházi

Keywords: innovation, teacher training, Hungarian as a foreign language

In the past few years the number of immigrants – and that of the immigrants' children – has been increasing steadily. The compulsory education extends to all foreign children who have lived at least one year in Hungary. This rule has a significant impact on the education and entails new tasks in the teacher training process as well. In the Hungarian tertiary education – in accordance with the tradition of training teachers of Hungarian as a foreign language (HFL) – the profession of the Hungarian language teacher is available only for the students of Faculties of Humanities or for future secondary and grammar school teachers. In everyday language teaching HFL would require such competences that only teacher training (Csonka 2006), kindergarten- or special education training could offer. Those students who aspire to advance in these fields cannot become HFL students; they simply do not meet the requirements to apply.

In my presentation, I will present the specialization “Hungarian for foreign and immigrant children” developed by the Faculty of Pedagogy of the Kaposvár University– within a framework of a pioneer project initiative – in the 2014/2015 academic year. This four-semester specialization, which is available for students of teacher-, kindergarten- and special education training, is ready to ease the deficiency in the HFL training system within the Hungarian tertiary education. Students will attend lectures about the most up-to-date topics in language teaching methodology, which will expand their skills, competences and knowledge in the fields such as their own mother tongue and teaching methodology of the Hungarian language. The students will participate in projects and group-work that are aimed at developing teaching materials and additional teaching aids for everyday teaching. Observation and practice in classroom will enhance the aspiring teachers’ competence. As a result, students who finish this specialization will be able to provide the best education – Hungarian language education as well – for children starting their first year of the Hungarian schooling system without Hungarian language knowledge.

A Kreatív Módszertani Műhely specializáció működése a Kaposvári Egyetemen

Sáriné Csajka Edina

Kulcsszavak: pedagógusképzés, kreativitás, módszertan

A specializáció létrehozásának legfontosabb mozgatórugója az volt, hogy a legkorszerűbb elméleti ismeretek elsajátítása mellett olyan gyakorlati tudást biztosítsuk a hallgatóink számára, amelyet majd a munkájuk során jól tudnak hasznosítani. Célunk volt a különböző, speciális módszerek és lehetőségek megismertetése saját élményszerzés segítségével, valamint ezen módszerek gyakorlati hasznosíthatóságának tudatosítása.

A „Kreatív Módszertani Műhely” specializáció öt egymást kiegészítő tantárgyból tevődik össze:

Közösségfejlesztés a művészet eszközeivel múzeumi környezetben, melynek célja megismertetni a hallgatókkal a majdani nevelő vagy segítő munkájuk során alkalmazható művészet adta lehetőségeket, múzeumpedagógiai módszereket.

Médiapedagógia – kreatív médiahasználat, melynek célja, hogy a hallgatók gyakorlati tapasztalatot szerezzenek arról, hogyan lehet a médiumok használatának tudatos módját kialakítani. Elsajátítanak egy olyan pedagógiai szemléletet, mely megtalálja az egészséges egyensúlyt a média nevelő szerepének kihasználása, ill. a média hatásának kiegészítése, korrigálása, ellensúlyozása között.

Élménypedagógia – outdoor tréning pedagógusoknak blokk célja, hogy a hallgatók elsajátítsák az élménypedagógia módszertanát, mely a közvetlen tapasztaláson és tanuló aktív cselekvésén keresztül fejleszti az önismeretet, önértékelést, az egyéni felelősségvállalást és a szociális kompetenciákat. Az élménypedagógia speciális ága, az outdoor tréning, amely interaktív, természetben végezhető tevékenységeket használ, intenzív élményt nyújtva.

Módszertani játékok – játékos módszertan blokkban a hallgatók megismerhetik a játék és a pedagógia, valamint a pszichológia kapcsolatának lehetőségeit, előnyeit. Ötleteket kapnak arra, hogyan használják a módszereket sokszínűen, kreatívan, hogyan hozzanak létre, vagy adaptálják ezeket a gyakorlatban, tantárgy-pedagógiai és életkor specifikus differenciálással. Komplex – kreatív – élményműhely blokk célja, a hallgatók komplex vizuális, manuális, kognitív és pszichológiai fejlesztése. A tantárgy keretében a hallgatók egy szabadon választott témát közösen – az oktatók irányításával – különböző szempontokból megvilágítva, értelmezve dolgozzák fel interaktív formában. Műhelymunka, mely során a tanítás-tanulás folyamata tanuló-, élmény- és gyakorlatközpontú fejlesztéssel valósul meg.

A képzéssel azt szeretnénk elérni, hogy a pedagógus szakos hallgatóink sajátítsák el az iskolai nevelés kontextusába beépíthető legfontosabb, alternatív nevelésnek, oktatásnak is teret biztosító különböző módszereket, ezekről szerezzenek saját tapasztalatot - élményt, valamint ezek alkalmazhatóságának többszű értelemzését is legyenek képesek átlátni.

Fejlesztő biblioterápia specializáció; Iskolai könyvtár specializáció

Vörös Klára Ilona

Kulcsszavak: biblioterápia, iskolai könyvtár

A Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kara a pedagógus szakos hallgatói számára lehetőséget kíván nyújtani arra, hogy a BA ciklusban, specializáció keretében találkozassanak két fontos területtel: a Fejlesztő biblioterápia és az Iskolai könyvtár képzéssel. A specializációk kidolgozása arra a több éves szakmai munkára alapozódik, melynek keretében az Informatikus könyvtáros szakon ezeket az ismeretköröket oktattuk. Mindkét specializáció négy féléves, s azzal az igénnyel készült el, hogy azokat az ismereteket, készségeket nyújtsa a leendő tanítók, gyógypedagógusok, óvodapedagógusok számára, melyekkel sikeresebben végezhetik mindennapi pedagógiai tevékenységeiket. A képzések gyakorlatorientáltak.

A fejlesztő biblioterápia módszertani tudásai révén a specializációt elvégzettek oktató-nevelő munkájuk során képessé válnak a műalkotások fejlesztő célú felhasználására. Hatást tudnak gyakorolni az általános személyiségfejlődésre, illetve alkalmasak lesznek az önértékelés vagy a viselkedés zavaraira, az aktuális problémahelyzetekre, a sajátos nevelési igényekre és a tehetség kibontakoztatására művészi értékű választ nyújtani.

Az iskolai könyvtári munka megismerésével a pedagógus jelöltek arra kapnak szakmai rálátást, hogy miként segíthetik szakszerűen az információk közötti eligazodást. Hozzáértést szereznek a könyvtár mint információs-tanulási forrásközpont és a könyvtári médiumok irányított használatában, továbbá a tudatos információkezelői magatartás kialakításában. A specializációban szerzett tudásuk alapján hatékonyan segíthetik a diákok tanulmányi feladatait, a tehetségfejlesztést és az önképzést.

Development bibliotherapy specialization; School library specialization

Klára Ilona Vörös

Keywords: bibliotherapy, school library

The Pedagogic Faculty of the University of Kaposvár is going to provide an opportunity for the students of teacher line to get acquainted with two important fields in the BA cycle, within the scope of specialization, namely with the Education of Development Bibliotherapy and School Library. Elaboration of the specializations is based on the professional work of several years, within the frame of which these scopes of knowledge have been educated at the line of Informatics Librarian. Education of both specializations requires four semesters and it has been elaborated with the demand so that all the knowledge and talents should be provided for the future teachers, teachers of handicapped children and kindergarten teachers whereby they would perform their everyday teacher's activity more successfully. These kinds of teaching are practice-oriented.

By means of the methodological knowledge to be utilized for the development bibliotherapy those teachers who finished the specialized studies will be able to use the works of art for development purposes during their educational and welfare work. They would influence the general development of personality and would be able to make a reply of artistic value to any disorder of self-estimation and behaviour, to the actual problematic situations, to the individual education demands and to the putting forth of talent.

Knowing the work related to the school library the teacher trainees will have an overall professional picture in order that they would be in the position to find their proper way under various information. They will obtain their competence during the supervised use of the library as information-study source center and of the library media, and they will be competent also in the shaping of character of the conscious information managing attitude. Based on their knowledge to be obtained at the specialization they will be able to support efficiently the lessons of the students, the development of talents and the self-education.

MŰHELYEK

Anyanyelvünk kívülről – A magyar nyelv tanítása külföldieknek

Kövérné Nagyházi Bernadette

Kulcsszavak: magyar mint idegen nyelv, nyelvpedagógia, élményszerű nyelvoktatás

A magyar nyelv tanulása – általánosan elfogadott nézet szerint – nagy kihívást jelent a nem magyar anyanyelvűek számára. A műhely célja, hogy megtörje a magyar nyelv tanításának-tanulásának nehézségét hirdető legendát. Anyanyelvünk idegen nyelvként történő tanításához kívülről, a nyelvet nem ismerők szemszögéből kell megvizsgáljunk azokat a jelenségeket, amelyek (magyar) anyanyelvi beszélőként mindennapi, természetes automatizmusok. Ez a friss szemléletmód szembesíti az anyanyelvi beszélőt saját anyanyelvi kompetenciájával, így tudatosabb nyelvhasználóvá is teszi, ezért a műhelyen való részvétel nemcsak gyakorló vagy leendő magyartanárok számára szolgálhat tanulságokkal.

A műhelymunka során a magyar nyelv néhány érdekes, a bennünket környező vagy általánosan ismert nyelvektől jelentősen eltérő elemével, jelenségével szembesülnek a résztvevők. Külső nézőpontból, a magyart idegen nyelvként tanuló szemével vizsgáljuk meg pl. a magánhangzó-harmónia vagy a ragozás-jelezés kérdését (kb. 10 perc). Az interaktív foglalkozás középpontjában azonban a – közfelfogásban többnyire szabadnak tartott – magyar szórend mibenlétének és taníthatóságának problémája áll. Anyanyelvi beszélőként automatikusan élünk a magyar nyelv változatos szórendi variációinak lehetőségeivel, illetve alkalmazzuk az eltérő szerkezetekben rejlő implicit jelentéseket. A műhelymunka során a résztvevők megfigyelik, hogyan befolyásolja a közlés a szórendet, a szórend a jelentést, majd induktív módon jutnak el a magyar szórend tanítható „szabályaihoz”, így anyanyelvi tudásuk is új ismeretekkel bővül.

Mother Tongue from the Outside – Teaching Hungarian as a Foreign Language

Bernadette Kövérné Nagyházi

Keywords: Hungarian as a foreign language, language teaching methodology, playful language teaching

Learning Hungarian – as most native speakers think – means a great challenge for non-Hungarians. This workshop is aimed dissolving the legend that Hungarian is a very difficult language to learn. Teaching our own mother tongue as a foreign language requires a new

point of view: the native teacher has to observe the issues of his/her first language that he/she uses automatically. This new approach confronts the native speaker with his/her own native speaker competence, hence enabling them to become better language users. Therefore participating in this workshop would provide edifying experience for practicing or aspiring Hungarian language teachers and also for the participants interested.

In this workshop participants will observe some of the phenomena of Hungarian which are considerably different from the Indo-European languages. They will study e.g. the vowel harmony or the declination in Hungarian from the point of view of Hungarian language learners (10 minutes). This interactive workshop focuses mainly on the problems of the word order in the Hungarian sentence which is believed to be free by the native speakers. The native language competence enables us to use the different syntactic constructions with different meaning via unconscious generation. This workshop will make the participants observe the correspondence between the utterance and the structure, between the structure and meaning, hence enabling them comprehend the rules of word order formation in Hungarian which are suitable for teaching Hungarian as a foreign language as well.

The participants will work in groups of five people (2-5 teams). To explore the suitable teaching rules of the Hungarian word order, the groups will “play with the words”. Coloured paper cards, posters, felt-tip pens, scissors and glue are necessary for this task (20 minutes). After exploring how many well-formed sentences can be used in Hungarian, the participants have to sort the structures with the same or different meanings (15 minutes). The next step is the selection of the suitable structures for teaching in Hungarian as a foreign language and forming the rules of them (15 minutes). In the closing part a model constructed by the workshop leader will be presented to demonstrate the theory and methodology of the rules of sentence formation in Hungarian (as a foreign language). The teaching aids such as word cards, the booklet “Szóforgató” and the CD-ROM for teaching word order will be presented to the participants (30 minutes).

Source:

Chagall meséi

Múzeumpedagógiai módszerek egy témára

Csimáné Pozsegovics Beáta – Takács Anett

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, Chagall, művészeti nevelés

A modern múzeumok a tradicionális feladatokon túl már szerepet vállalnak az oktatásban, tudományos kutatásban, az eredmények elterjesztésében. (www.nefmi.gov.hu) Oktatási tevékenységük folyamatosan bővül. A pedagógusok kompetencia-repertoárja napjainkban folyamatosan bővül, új kihívásként jelentkezik az egyre népszerűbb iskolán kívüli fejlesztés. Egyre hangsúlyosabbá válik az iskolák és a múzeumok közötti együttműködés, a múzeumpedagógia módszereinek alkalmazásával a pedagógusok múzeumpedagógiai tudásának bővítése. (Walter – Takács, 2011) A múzeum értékteremtő és őrző funkciója

készségbevonhatatlan, de csak egy módszertanilag és szakmailag felkészült pedagógus tudja jól kihasználni adottságait.

A módszerkészletből a dialogikus módszerek, mint a vita, jól alkalmazható a megismerés folyamatában. A kooperatív módszerek, például a szimuláció, akár egy adott eseményt, vagy eszményt, vagy akár egy uralkodó intézkedéseit is könnyen érthetővé teszik. A jégtörő, vagy a tréning módszer a tanulók aktivitásán túl érzékenységüket is növeli egy adott témakör vagy feladat irányába (együttműködési, kapcsolatteremtő készség). A projekt módszer alkalmas egy egész éves tananyag játékos módon történő feldolgozására. Szituációs módszerek segítségével pedig (szerep-eset- drámajáték) irodalmi hősök, vagy éppen matematikusok gondolatmenetét, téziséit is fel lehet dolgozni. Különböző aktivizáló módszerek útján, szupervízióval a feladat megvalósításának minőségét lehet ellenőrizni, ellenőriztetni a csoporttal. (Walter – Takács, 2011)

A műhelyfoglalkozás célja, hogy szemléltesse, hogyan állítható a múzeumpedagógia eszköztára a tanulás, nevelés, különös tekintettel a művészeti nevelés szolgálatába. A műhelymunka résztvevői egy konkrét téma – Marc Chagall művészete – kapcsán aktív szereplőként ismerkednek meg a múzeumban alkalmazott pedagógiai módszerekkel.

A műhely felépítése: bemutatkozás, elméleti blokk: a téma bevezetése (múzeum – múzeumpedagógia – pedagógiai módszerek a múzeumban) rövid előadás és interaktív beszélgetés formájában, módszerek a gyakorlatban (adott téma feldolgozása különböző pedagógiai módszerekkel, kooperatív technikákkal).

A foglalkozás során alkalmazott eszközök: kivetítő, laptop, csomagolópapír, festék, ecsetek, színes lapok, olló, ragasztó, filcek

Az induktív tudás és a fejlesztő biblioterápia

Vörös Klára Ilona

Kulcsszavak: irodalom, indukció, biblioterápia

A biblioterápia az olvasás jótékony hatása erőterében fejlődött ki, eredendően orvosok, később könyvtárosok hivatásaként. Ennek a komplex tevékenységnek napjainkban is zömmel a könyvtárosok a közvetítői. Azonban az irodalmi művekben megjelenített viselkedésformák, események élménnyé válása és reflektáltsága, az általuk kiváltott szellemi-, érzelmi aktivitás olyan hatás gyakorló eszköz, melyről a pedagógus sem mondhat le. Hasonlóan, az induktív gondolkodás és a nem formális tanulási forrásokból származtatható értelmes tanulás is nagyobb figyelmet érdemelne a pedagógiai munkában, az iskolai megismerésben. A fejlesztő biblioterápia és az induktív gondolkodás együttes értelmezése természetes módon kapcsolódik a kompetencia alapú pedagógiai képzéshez és munkához, hiszen mindkettő az alkalmazásképes tudás kiindulópontja lehet. A tanulási feltételek megteremtésének ma még kihasználatlan területe a fejlesztő biblioterápia. A műhelyfoglalkozás azt kívánja bemutatni, hogy a szépirodalom mint eszköz, miként teszi lehetővé az induktív gondolkodási folyamat kibontakozását, s erre hogyan építhet a

pedagógus. A verbális analógiák, a következtetési sémák és az ismeretek alkalmazásának módszertanát szemlélteti a foglalkozás.

A műhelyfoglalkozás, mely összességében egy szimulációs gyakorlat, két részből áll. Az első rész bemutató foglalkozása tanulási terepet, sajátélményt kínál. A második rész nyitott szakmai térben folyó megbeszélés, fórum, egy-egy tevékenységelem kipróbálási lehetőségének felkínálásával. Mindkét rész közös gondolatkörei: Hogyan tehetünk szert új ismeretekre a szépirodalom révén? A közvetlen tapasztalaton túli tudás megszerzésének lehetősége irodalmi művek révén. A fejlesztő biblioterápia mint a tanítás lehetséges módszere.

The Inductive Knowledge and the Development Bibliotherapy

Klára Ilona Vörös

Keywords: literature, induction, bibliotherapy

The bibliotherapy has evolved as the beneficial result of reading, especially as a calling element of physicians and later that of librarians. Nowadays librarians are still the primary intermediators of this complex activity. However, turning the behaviour forms and events depicted in literary works into experience and the related rate of comments, the intellectual and emotional activity the former produced can be regarded as impressive means which should not be disregarded by the teachers. Similarly to the former the inductive thinking and the intelligent study based on informal learning sources should deserve much more attention in teacher's activity and the school teaching material. The common interpretation of the development bibliotherapy and the inductive thinking is related naturally to the competence-based teacher training and to the teacher's activity since both possibilities may be a starting point for a directly applicable knowledge. Development bibliotherapy is still an unexploited field for creating study conditions. The workshop training is intended to refer to the fact that how the literary works function as means enabling to expand the inductive thinking process and how the teacher can rely on it. This training demonstrates the methodology of verbal analogies, reasoning schemas and knowledge application.

The workshop training that is essentially a simulation practice consists of two parts. The demonstration training of Part One offers a learning area, namely their own experience (45 minutes). Brief schedule of the training: opening, tuning up (8 minutes); description, interpretation of the literary work, tasks arising from this work – training area: reasoning from individual example into generalized one (15 minutes); lifelike tasks: transformation, conditioning – problem solving (15 minutes); closing speech (7 minutes). Part Two is a discussion running in an open professional field, namely a forum, providing an opportunity for the participants to test any elements of the activity (45 minutes). The common spheres of thought of both Parts: How can we get new knowledge by means of literary works? What is the chance of obtaining knowledge beyond direct experience by means of literary works? May development bibliotherapy be a possible teaching method?

Az állatasszisztált ellátások perspektívái

Takács István - Molnár Marcell - Szalai Katalin

Kulcsszavak: állat-asszisztált pedagógia, fejlesztő foglalkozások, interdiszciplinaritás

A fejlett társadalmakban az állatasszisztált tevékenységek – állatasszisztált aktivitás, (animal assisted activities), állat-asszisztált pedagógia (animal assisted education) állat-asszisztált terápia (animal assisted therapy) – egyre nagyobb teret kapnak a gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai, egészségügyi (gyermek-, felnőtt-, időskori) ellátásokban. Milyen folyamatok játszódnak le az állatterápiás helyzetekben a kliens, az állat és a terapeuta között? Mi a folyamatban a gyógyító hatás? Találhatóak-e olyan fiziológiai, élettani, pszichés, gyógypedagógiai - pedagógiai etc. jellemzők, amelyek a hatásmechanizmust leírhatóvá teszik?

Egy közelmúltban befejezett törökbálinti kutatási programunkkal nyitottuk meg vizsgálataink sorát, mely középpontjában mintegy 60, 6-7 éves gyermek fejlesztése állt állat-asszisztált pedagógiai foglalkozások keretében. A több vizsgálati csoportot felvonultató helyzet kvalitatív (megfigyelés) és kvantitatív módszerek (teszt) segítségével igazolja ezek hatékonyságát.

Jelen konferencián a triádikus interakciókban megvalósuló ember-állat helyzetek érzékelési, megismerési, élettani és pszichomotoros folyamatainak, valamint e helyzetek emocionális vetületeinek alapjait mutatjuk be interaktívan, terápiás nyúlal, fejlesztőfoglalkozás bemutatásával – pszichológiai, gyógypedagógiai, etológiai aspektusú narrációval.

Perspectives of the Animal Assisted Attendance

István Takács – Marcell Molnár – Katalin Szalai

Keywords: AAE- Animal Assisted Education, development, interdisciplinarity

Education and therapy with animal assisted activities have an increasing role in the pedagogical, psychological, and medical attendance (in infant, adult and senior age classes) in developed societies. What kind of processes occur between the animal and the therapist in these situations? What is the curative effect during the process? Are there any physiological, psychological and pedagogical characteristics which could describe the mechanism of the processes?

Our long term project started with an experiment carried out recently in Törökbálint; focusing on the animal assisted pedagogical attendance of sixty children aged 6-7 years. The experiment confirms the affectivity of the therapy by qualitative (observations) and quantitative (tests) methods.

This presentation discusses the basics of the sensory, cognition and physiological processes in the ternary human-animal interactions and their emotional consequences by an interactive animal (rabbit) assisted therapy narrated from psychological, pedagogical and ethological aspects

Értsük meg a tanóra jelenségvilágát! STEP 21 táblajáték pedagógusoknak

Monoriné Papp Sarolta

Kulcsszavak: tanórák elemzése, játék alapú megközelítés, professzionalitás

Mitől működik, avagy mitől nem működik a tanítás, a tanítási óra? A STEP 21 pedagógiai táblajátékot a gyakorlatban akár 120 fős tantestület, de kisebb pedagógus-csoportok is játszhatják. A műhelyfoglalkozás alkalmával - rövid felvezető szöveget és egy bemelegítő tréningfeladatot követően - a résztvevők (maximum 10x 12 fő) egy-egy óriás táblajáték köré ülnek. Az előzetesen felkért illetve felkészített játékmesterek gondoskodnak róla, hogy a játék menete gördülékeny legyen, ugyanakkor megfelelő elmélyítésre is sor kerülhessen.

A résztvevők óriási színes dobókockákkal „nyerik el” a kooperativitással illetve professzionalitással összefüggő problémákat, hol rajzban, hol szóban, hol a kártyák megfelelő elhelyezésével, hol egy-egy tanórán ellesett szakmai-pedagógiai jelenség értelmezésével stb. oldják meg a feladatokat. Minden dobással új játékos jut szóhoz, ugyanakkor minden csapattag elmondhatja a maga véleményét, beszélhet saját gyakorlati tapasztalatairól.

A műhelymunka eredményeként a résztvevők új nézőpontokat alakíthatnak ki saját és mások tanóráira gondolva. Ráérezhetnek arra, hogy a tanóra „kisvilága” valóságos ökoszisztéma, amelyben minden tanórai pedagógiai jelenség csak a maga sajátos viszonyrendszerében nyerhet értelmet és jelentőséget; ez a belső dinamika ugyanakkor objektíven, rendszerszerűen – akár egy táblajáték segítségével is - leírható és megjeleníthető. (A műhelyfoglalkozás elméleti alapját jelentő STEP 21 modell bemutatására a Játszani is engeddd című szimpózium utolsó előadása, a Játékmesterből – mesterpedagógus vállalkozik.)

Élménypedagógia- outdoor tréning műhelyfoglalkozás

Sáriné Csajka Edina

Kulcsszavak: tapasztalati tanulás, élmény általi nevelés, outdoor

Az élménypedagógia az alábbi kompetenciák fejlesztését segíti:

- Együttműködés
- Kommunikációs készségek

- Bizalom, önbizalom
- Személyes, társak iránti, társadalmi és környezeti felelősségtudat
- Vállalkozókészség
- Vezetői készségek
- Problémamegoldó, helyzetfelismerő és döntési képességek
- Konfliktuskezelés
- Önismeret, saját korlátok megismerése
- Kreativitás, gyors alkalmazkodó képesség

Az élménypedagógia elsődleges célja a képzés, a nevelés és a fejlesztés. Összetetten kezeli a testi-lelki és szellemi folyamatokat, amelyek a résztvevőkben lezajlanak egy foglalkozás során. A tréner az élménypedagógiát célirányosan, tudatos tervezéssel, közvetlen tapasztalással és irányított visszacsatolással alkalmazza a tanuló tudásának bővítésére, készségeinek fejlesztésére.

Az outdoor tréning a tapasztalati tanulás speciális formája, melynek helyszíne a természeti környezet, ahol a résztvevők a természetben található eszközöket használva, szabadban végzett tevékenységek, fizikai és problémamegoldó gyakorlatok során próbálhatnak ki új viselkedésformákat, kockázatosnak észlelt, de biztonságos körülmények között. A komfortzónából kilépve a résztvevőknek lehetőségük nyílik önmaguk jobb megismerésére, újszerű viselkedésformák kipróbálására, melyek elmélyülését az élményből fakadó tanulás segíti. Teszik mindezt úgy, hogy maguk választják meg a feladatokban rejlő kihívás mértékét, mely egyéneenként nagyon különböző lehet.

Az élmény- és a kalandpedagógia az egyéni hozzájárulást, a tapasztalatszerzést és a tapasztalatok kiértékelését helyezi előtérbe. A tapasztalati oktatás ugyanis akkor hatékony, ha az alaposan, az elérendő céloknak megfelelően kiválasztott gyakorlatokat, az azokból származó tapasztalatokat visszacsatolás, közös megbeszélés, kritikai elemzés és szintézis követi. A gyakorlatok folyamatos részvételre, kezdeményezésre és döntésre készítetik a résztvevőt, és felelőssé teszik őt a következményekért. A módszer segítségével a résztvevő bevonódik, elköteleződik a célok megvalósításában, személyes tanulságai alapozzák meg a tapasztalati tanulást. Megtapasztalhatja azt is, hogy a tevékenységek végeredményei nem jósolhatók meg biztosan, elérhetnek sikert, de kudarcot is, azonban mindkettőből tanulhatnak.

Lehetséges ez? Személyes, szociális és gondolkodási kompetenciák együttes fejlesztése matematika órán

Pestallozzi Pécs

Arató Ferenc

Kulcsszavak: matematikai kompetenciák, játékélmény, komplex kompetencia-fejlesztés

A műhely célja, hogy kompetencia alapú megközelítésben mutasson be olyan konkrét osztálytermi gyakorlatot, amely mind a személyes és szociális kompetenciák, mind a gondolkodási kompetenciák fejlesztésében segítséget nyújthat. A műhely résztvevői egy matematikai eszközkészlet használatával ismerkednek meg (Lapot kérünk!), s élményeiken keresztül reflektálnak majd a fenti kompetenciákra, továbbá a visszajelzés különböző dimenzióira. Vajon hogyan jelezhetünk vissza minél egyszerűbben a tanulás eredményességére, hatékonyságára, beépülésére? A visszajelzés különböző dimenzióinak együttes használata szintén elősegíti a sikeresebb tanulási gyakorlatok kialakulását, ahogyan erről is kutatások százai szólnak ma már. Ezért ebből a szempontból is megvizsgáljuk a közösen átélt játékélményt.

A műhely tehát egy matematikai játékokra épülő eszközkészlet segítségével, a résztvevők élményeire reflektálva, vesz sorra olyan fontos kérdéseket, mint a gondolkodási kompetenciák fejlesztése a gyakorlatban, személyes-szociális kompetenciák fejlesztése a matekórán, visszajelzés mindhárom tanulási dimenzióban. Ezzel egyrészt bemutatva, hogy hogyan lehet az evidens tudományos felismeréseket erőltetés nélkül, a gyerekek tanulási flow élményére hangolva érvényesíteni, akár egy matematika órán. Másrészt egy olyan segédeszközt mutat be a résztvevőknek, amelynek segítségével a pedagógusok fejleszthetik saját osztálytermi gyakorlatukat a fenti területeken.

Maximum 20 fő számára van lehetőség a részvételre. A teremben négyfős mozgatható munkaasztalokra lesz szükség. Minden más szükséges eszközt a műhelyvezető biztosít.

Is It Possible? Development of Intra-, Interpersonal and Thinking Competencies in Math Classes

Ferenc Arató

Keywords: mathematical competences, gaming experience, complex competence development

This workshop aims to present a concrete classroom activity from a competence based approach that promotes the development of intra-, interpersonal, and thinking competences.

Playing with the toolkit (Lapot kérünk!) for enhancing mathematical competences, through their experiences, participants will reflect on the competences mentioned above. Another focus of this workshop is assessment. How can we conduct assessment of learning, assessment for learning, and assessment as learning during the learning process? Are these dimensions of assessment presented in the game structures of this toolkit?

Based on the experiences of the participants gained through the playful activities of the toolkit we will reflect on the following issues: professional development of thinking competences, development of personal and social competences through math learning, assessment of, for, and as learning. The aim of this curriculum is to clarify how scientific evidence could be followed during a learning process based on the flow experiences of the learners even in math classes.

Hogyan tanul az agy? Agy-barát környezet – lehetséges minden osztályban? Pestallozzi Pécs

Arató Ferenc

Kulcsszavak: agyudományok, agybarát-tanulás, adaptáció

Mit üzennek az agyudományok a tanulás segítőinek? Milyen környezet, milyen tevékenységek szükségesek ahhoz, hogy minél inkább az agy működését és annak fejlődését elősegítő környezetet teremthessünk a tanuláshoz? A saját gyakorlatom mennyire agy-barát? Milyen konkrét gyakorlati szempontokat kell figyelembe venni ahhoz, hogy az agy-barát tanulási folyamatok induljanak el az osztályomban?

A műhely ezekre a kérdésekre keresi a válaszokat. Alapvetően konkrét gyakorlati szempontok közös végiggondolásával, egy-egy konkrét tanulási tapasztalat, élmény átélése és elemzése révén. A műhely fontos részét képezi annak megbeszélése, hogy ezek a szempontok hogyan jelenhetnének meg kinek-kinek az osztálytermi gyakorlatában. A rövid műhelyfoglalkozás nem adhat teljes körű áttekintést a témáról, viszont igyekeztünk olyan modelleket, szempontokat összegyűjteni, amelyek azonnali adaptációt tesznek lehetővé bármely vállalkozó pedagógus számára.

Maximum 20 fő számára van lehetőség a részvételre. A teremben négyfős mozgatható munkaasztalokra lesz szükség. Minden más szükséges eszközt a műhelyvezető biztosít.

How Does the Brain Learn? Brain-Friendly Environment – An Opportunity for Every Classroom?

Ferenc Arató

Keywords: brain sciences, brain-friendly learning, adaptation

What are the main messages of brain sciences for the facilitators of learning? What kind of environment and activities are needed for brain-compatible professional development? How can we analyze our own day to day practice from the aspect of brain-friendly learning? What are the main guidelines, practical aspects worth following in our everyday classroom work? This workshop focuses on the issues above. The aim is to discuss together the most relevant practical viewpoints through the presented and offered experience-based learning processes of the workshop. Discussing implementation issues is an indispensable part of this discussion. This workshop aims to provide a set of practical models, aspects which enable participants to adapt this approach in a very practical sense instead of drafting an overall view of this interesting field.

SZEKCIÓELŐADÁSOK

INKLÚZIÓ

Pedagógusjelöltek tanulás és csoportmunka fogalmával kapcsolatos felfogásmódja

Kisné Bernhardt Renáta

Kulcsszavak: tanulás, csoportmunka, metafora

A kutatás/fejlesztés célja

Tanító és óvodapedagógus hallgatók tanuláselméleti felfogásmódját feltérképezni, s rávilágítani, hogy a tanulók tanulási folyamataik aktív részesei. A kutatás további célja, hogy feltárja a tanító-és óvodapedagógia szakos hallgatók ismeretét, attitűdjét a csoportmunka fogalmával és jelentésével kapcsolatban. Hipotézisem szerint a pedagógusjelöltek gondolkodásmódjában erőteljesen jelen van a konstruktív tanulásértelmezésből fakadó megközelítés, mely - a képzettségnek köszönhetően - egyre erősödik a tanulmányaik időtartamától függően.

A kutatás/fejlesztés módszerei

A kutatás kvantitatív és kvalitatív kutatási módszereken alapul. A mennyiségi adatok gyűjtésére a kérdőív módszere áll rendelkezésre, melyhez a kutatási eszköz Nahalka István (2004) tanulás kérdőíve jelenti. A minőségi kutatás módszereként metafora vizsgálat történt, melynek eszköze a mondatbefejezés, illetve kiegészítés.

1) Tanulás kérdőív

A kérdőív 17 állítást tartalmaz, melynek értékelése Likert-skála segítségével történik. A kijelentések a következő szempontok alapján csoportosíthatók: a tudás keletkezésének folyamata; az igaz-hamis világgép; a tanulási folyamatok iránya; a naiv személyiségelmélet; a szociális tanuláshoz való viszony; az önirányított tanulás; a problémamegoldáshoz való viszony.

2) Metaforavizsgálat

A tanuláshoz, illetve csoportmunkához fűződő attitűd feltárására kvalitatív kutatási módszerként azért választottam a metaforavizsgálatot, mivel ezen elvont fogalmak értelmezése megjeleníti a pedagógusjelöltek előzetes ismeretein kívül a személyes és affektív szférát is (Vámos, 2001a,b; 2003; Trentinné, 2008). A kutatásban a metaforák gyűjtése egy előzetesen definiált célfogalom segítségével történt írásos formában, konkrétan egy-egy hasonlat alapján:

A tanulás / a csoportmunka olyan, mint, mert

A kutatás forrásai

A kutatási minta reprezentatív, tekintettel arra, hogy a SZIE ABPK valamennyi nappali és levelező tagozatos tanító és óvodapedagógus hallgatói részt vettek a vizsgálatban.

- Nappali és levelező tagozatos tanító szakos hallgató: 92 + 50 fő: 142 fő
 - Nappali és levelező tagozatos óvodapedagógia szakos hallgató: 11+95 fő: 106 fő
- Összesen: 248 fő

A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei

A kutatás eredményei tekintetében lehetővé válik, hogy a pedagógusjelöltek szembesüljenek az eltérő tanulási stílusokkal, s a tanuláselméleti felfogások ismeretében a tanulás folyamatával kapcsolatban néhány alapvető fogalmi váltás is megtörténhet. A hallgatók pályá iránti attitűdjének, motivációjának pozitív irányban történő elmozdulása is várható. Az eredmények feltárhatják az esetleges különbséget az eltérő évfolyamok, óvodapedagógus és tanító szakos, illetve nappali és levelező tagozatos hallgatók között, mely hatással lehet a jelöltek elméleti és gyakorlati képzésére is.

Inclusive Excellence a felsőoktatásban - hazai adaptációs lehetőségek

Varga Aranka

Kulcsszavak: felsőoktatás, diverzitás, Inclusive Excellence

Napjainkban egy jelzős szerkezet, az „Inclusive Excellence” (IE – „befogadás kiválósága”) jelent meg az Egyesült Államokban – elsősorban a felsőoktatáshoz kapcsolódóan. A fogalom azt hangsúlyozza, hogy a sokszínűség és a kiválóság elválaszthatatlanok. Tartalmát tekintve azt az intézményfejlődést nevezik a befogadás „kiválóságá”-nak, amikor az egyenlő részvétel és hozzáférés mellett a környezet tudatos átalakítással „barátságossá” változik, ennek következtében mindenkire kiterjed a mérhető eredményesség, és az átalakulási folyamat minőségi változást hoz a közösség valamennyi tagja és az intézmény számára egyaránt. Nyitott és befogadó szemléletet közvetít, melyre alapozva a kulturális, szociális kompetencia magas foka tud kialakulni, felvértezve mindenkit az egymás megértésére és a kölcsönös elfogadásra. Az Inclusive Excellence egyesíti azt a sokféle kutatásra és elméletre alapozott tudást, mely elsősorban az oktatási területhez kapcsolódik, és annak küldetését, továbbá intézményi gyakorlatát érinti.

Újszerűsége négy alappillérenek - sokszínűség, méltányosság, befogadás, kiválóság - tartalmi egybefonódásával értelmezhető. Az Inclusive Excellence ugyanis azt tételezi, hogy egy adott intézmény kiválósága (minőségi mutatója) alapvetően azon múlik, hogy képes-e a benne lévő személyek és csoportok mindegyikét felkészíteni, bekapcsolni az együttműködéssel jellemezhető folyamatokba, kiaknázva ezzel tudásukat és megcélözva személyes kiváló teljesítményüket. Az Inclusive Excellence további sajátossága, hogy intézményi szinten több szempontú tartalmi és strukturális beavatkozás szükséges hozzá, mely részletei a fogalom megalkotásával egyidejűleg láttak napvilágot. (Milem et al. 2005, Williams et al. 2005, Bauman et al. 2005).

Az amerikai egyetemeket összefogó egyesület (AACU) a felsőoktatás számára javasolt stratégiai modellben megadott Inclusive Excellence definíció szabad fordításban a következő. A sokszínűség kulcsfontosságú eleme annak az átfogó stratégiának, mely az intézményi kiválóság elérését célozza. Az intézményi kiválóság egyik szükséges, de nem kizárólagos

feltétele valamennyi diák tudományos kiválósága. Elengedhetetlenek e mellett az oktatás során azok az összehangolt erőfeszítések, melyek minden diákot sikeresen készítének fel a sokszínű társadalomba való beilleszkedésre az interkulturális készségek sokirányú fejlesztésével. (AACU 2005)

Az AACU 2005-ös ajánlása mentén az Egyesült Államokban számtalan felsőoktatási intézmény alkotta meg helyi sajátosságaira adaptálva az Inclusive Excellence kiépítésének stratégiáját, és indított célzott projekteket a gyakorlatba ültetéshez. Az AACU 2013-ban megerősítette az elköteleződését az Inclusive Excellence mellett (AACU 2013).

A tervezett előadásban az „Inclusive Excellence” modell elemeinek bemutatásával azt kívánom áttekinteni, hogy a másutt történő adaptációnak milyen lehetőségei vannak. Konkrét példaként a Pécsi Tudományegyetemet választottam, hogy rávilágítsak arra, hogy milyen lépéseken keresztül lehet egy már kipróbált rendszert hazai viszonyok között meghonosítani.

Inclusive Excellence at Universities. Adaptation opportunities in Hungary

Aranka Varga

Keywords: higher education, diversity, Inclusive Excellence

Nowadays „Inclusive Excellence” is the new equities approach at universities in the USA. Generally it means that diversity and excellence are inseparable. Inclusive Excellence is the process of developing an institute which can help equity and equality with shaping “friendly” environment. This new approach can reach everybody’s effectiveness and lead to a change of community and the whole institute. Inclusive Excellence requires an open minded and inclusive attitude, and helps to develop cultural and social competence to understand and tolerate each other. Inclusive Excellence integrates a wide variety of research-based knowledge and theory which deal with the mission and the practice of education.

The uniqueness of Inclusive Excellence is based on its four principles - diversity, equity, inclusion and excellence - and their contextual/theoretical integration. Inclusive Excellence assumes that the excellence of an institution - and its quality measures - mainly depend on the ability to integrate everybody in the process of cooperation. The other specialty of Inclusive Excellence is that it requires multi-faceted contextual and structural changes/interventions on several institutional levels. The details of this kind of intervention were introduced hand in hand with the theoretical framework. (Milem et al. 2005, Williams et al. 2005, Bauman et al. 2005).

The definition of Inclusive Excellence, which was created by the Association of American Colleges and Universities as a suggestion in their strategic model for universities, is the following: The diversity is a key element of the complex strategy which aims to reach institutional excellence. Besides diversity it is crucial/indispensable (AACU 2005, free translation) to having coordinated efforts during education. By these coordinated efforts inter-

cultural competences are developed, and all students are prepared to integrate in a diverse society.

By suggestions of AACU 2005 many universities in the USA created their own Inclusive Excellence strategy based on their unique features, and started targeted projects to put them in practise. The AACU in 2013 reinforced its commitment towards Inclusive Excellence (AACU 2013).

In the planned presentation my goal is to show the elements of Inclusive Excellence and the opportunity of their adaptation at different universities. I chose the University of Pécs to present a particular example, and to highlight the steps whereby this system tested elsewhere could be adapted in Hungary.

Roma/cigány gyermekek inkluzív nevelésének lehetőségei (Egy eredményes gyakorlat bemutatása)

Verebélyi Gabriella

Kulcsszavak: hátránykompenzáció, tanulásban akadályozottak, családi szinten történő beavatkozás, többdimenziós pedagógiai alapú modell

A tanulásban akadályozott tanulók aránya 20% körül mozog az iskolai tanulókat figyelembe véve. Ennek a csoportnak 17-18%-ába olyan gyermekek vagy fiatalok tartoznak, akik a szociális és/vagy kulturális környezetük miatt küzdenek súlyos, minden képességterületet érintő, tartós tanulási problémával. Az Európai Közösség - köztük hazánk is – számos pályázat keretében igyekezett az ebbe a csoportba tartozó tanulók hátrányát kompenzálni. Az EU-n belül kiemelt figyelmet fordítottak a cigány/roma tanulók, családok megsegítésére is.

A roma/ cigány tanulók oktatásának –nevelésének kérdése folyamatosan a neveléstudomány „sláger témái” között szerepel. Sok, aránylag sikeres kísérleti módszert dolgoztak ki a roma/cigány gyermekek integrációjának elősegítése érdekében, mégsem sikerült valódi és hosszú távú áttörés elérni egyik modellnek sem. Ennek a sikertelenségnek az okát abban látom, hogy a kidolgozott modellek nem vették figyelembe, hogy az oktatási-nevelési folyamatok több dimenziós rendszerként működnek. Sikeresen csak a különböző dimenziók komplex megközelítésével lehet az oktatási-nevelési folyamatokra hatást gyakorolni.

Előadásomban egy olyan győri kezdeményezésről szeretnék beszámolni, amely a hátránykompenzációt nem az iskolában kezdi el. A program a közösség szintjén igyekszik beavatkozni, lassítani, enyhíteni a lehetséges hátrányok kialakulásának folyamatát. A "Közösségi segítő" elnevezésű képzésben a győri cigány közösségben élő férfiak és nők vettek részt. A közösségi segítők feladatai közül kiemelkedik a közvetítő szerep, hiszen kapcsként szolgálhatnak az iskola, a közösség és annak legkisebb egysége a család illetve az egyén között. Ezek a Segítők a közösség tagjaként "belülről" tudnak segíteni, hiszen ismerik a közösségre jellemző kultúrát, nyelvet, szokásokat, a közösségi hierarchiát. Ezek az ismeretek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a családok, a gyermekek és felnőttek is olyan támogatást kapjanak, amely pontosan ott segít, ahol a legnagyobb a szükség.

Egy olyan pedagógia kísérletet szeretnék bemutatni, ahol megvalósul az oktatási-nevelési folyamatok komplex szemléletű, többdimenziós megközelítése és gyakorlati megvalósítása. A kísérlet több éve folyik és ebben az évben végre megvalósult, a lehető legtöbb dimenzió szintjén történő beavatkozás. A komplexitás a család szintjétől a pedagógus-képzésig átívelő folyamatok összehangolása révén lassú, de egyre biztosabb pozitív irányú elmozdulást mutat a valódi inkluzív nevelés megvalósítása felé.

Opportunities for Roma Children in Inclusive Education (The presentation of a successful practice)

Gabriella Verebélyi

Keywords: compensation of disadvantages, learning disabilities, intervention at family level, multi-dimensional educational-based model

The proportion of students at school with learning disabilities is around 20%. 17-18% of these children and youngsters struggle with serious, long-term learning difficulties affecting every area of their skills development due to their social and/or cultural environment. The European Community – including our country – has been trying to compensate for the disadvantages of this group with a number of applications implemented. Within the EU particular attention has been paid to supporting the Roma students and families.

The education of Roma children has constantly been among the "hot issues" of education. Although many relatively successful experimental methods have been developed for the integration of Roma children, none of these models could make a real and long-term breakthrough. In my opinion the reason of the lack of success is that none of these models has taken it into account that the educational processes function as a multi-dimensional system. To conclude, the educational processes can be influenced successfully by the complex approach of their different dimensions.

In my presentation I would like to report on an initiative in Győr, in which the compensation of disadvantages is not only handled at the institutional level (at school), but the program also intends to intervene at the community level by trying to slow down and release the evolvement of potential disadvantages. The training program called "Community Helper" is implemented with the participation of Roma men and women living in Győr. The most significant duty of the Community Helpers is mediation. They mediate between the school and the community, as well as between the smallest unit of the community (the family) and the individuals. They can help the community from "inside" as they know all about the culture, language, customs and the hierarchy of the community by being its members. This knowledge may contribute to the success that families, children and adults could receive the type of support which would help them exactly where they are most needed.

I would like to present a pedagogical experiment in which the complex, multi-dimensional approach of the educational process and its practical implementation is fulfilled. The experiment has been going on for several years and finally this year it has been executed with

the largest possible number of dimensions involved at the level of intervention. Through the coordination of the complex processes ranging from family level to teacher training a slow but a more secure positive shift is shown towards a genuine inclusive education.

A pedagógus attitűd hatása az inklúzió folyamatára és a tanulói tudástartalmak alakulására

Vida Gergő

Kulcsszavak: SNI, inklúzió, attitűd, pedagógus

Az oktatás folyamatában a pedagógus szerepe és annak fontossága megkérdőjelezhetetlen. Számos cikk és tanulmány foglalkozik azzal, hogy milyen hangsúlyos is az attitűd, azaz a pedagógus attitűd ebben a folyamatban. Sok kutatás feszegeti a témát, hogy miként lehet az attitűd fogalmát a neveléstudományok diszciplína területén értelmezni.

Számomra alapvető kérdés, hogy mik azok a markáns vonások, melyek köré a fogalmat érdemes felépíteni. Ezután logikus lépés, hogy megvizsgáljam, hogy ezek az attitűdök vajon mekkora és milyen hatást gyakorolnak a pedagógiai gyakorlatban. Azaz, hogy miként befolyásolják a tanulás és tanítás folyamatát. Ez azonban hatalmas feladat lenne az egész folyamatra levetítve, így egy szempont mentén szűkítve lehetséges csak a vizsgálódás. Ennek megfelelően egy jól megválasztott nézőpont alapján is feltárható az a hatásmechanizmus, amin keresztül a pedagógus attitűd megjelenik a gyakorlatban és befolyásolja adott esetben a tanulók elsajátítási gyakorlatát, azaz tanulását, ismeretszerzését.

Ez a szempont a sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív fogadásához szükséges attitűd vizsgálata, hiszen az SNI-s gyermekek diagnózisa és teljesítményének mérése sztenderd tesztekhez kötött és jól körülhatárolt átlaghoz viszonyított eltérés alapján megfogalmazott. Az így kiválasztott célcsoport inklúziójához szükséges attitűd is már jól kutatott téma. Ezek alapján logikus feltevés az is, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív fogadásának sikeressége korrelációban áll a vizsgált csoport mérhető pedagógiai teljesítményével, melyre természetesen a pedagógus attitűd is döntő hatást gyakorol. Nincs másról tehát szó, mint a pedagógiai teljesítmény, a pedagógus attitűd és az inklúzió kapcsolatáról. Amennyiben a hipotézis bizonyítást nyer, kiderülhet hogy miként tudja a pedagógus segíteni az inklúziót, illetve, hogy a sikeres befogadó folyamat vajon megjelenik-e a tanulók teljesítményében is.

The Effect of the Educator's Attitude on the Process of Inclusive Education and Development of Pupils' Knowledge Content

Gergő Vida

Keywords: attitude, inclusion, special, education, practice

The role and importance of the educator in the process of education is undisputed. Several articles and studies engage in emphasizing the importance of the attitude in this process. A lot of research focuses on the topic of defining the notion "attitude" in the fields of educational science.

I consider it to be essential that the strong characteristics of this notion should be defined. After that it is logical to examine what kind of and how many effect attitudes exist in pedagogical practice (i.e. in what way they influence the process of teaching and learning.) It would be a huge task to apply the examination concept on to the entire process so it has to be narrowed down to one point of view. Based on a well-chosen point of view it is possible to explore the effect mechanism, through which the pedagogical attitude appears in practice and influences the students' knowledge acquisition i.e. learning in certain cases.

This viewpoint is the examination of the attitude needed for inclusive involvement of children with special education needs. Since the establishment of their diagnosis and the measuring of their performance are bound by standard testing and determined by differences found in the comparison with well-specified average. The attitude that is necessary for the inclusion of the intended group is a well-researched topic. It is logical to suppose that the success of inclusive involvement of children with special education needs is in correlation with the groups measurable performance, on which the pedagogic attitude has a crucial effect. All the aforementioned are essentially about how performance, pedagogical attitude and inclusion are connected. If the hypothesis is proven to be true, it might be seen in what way the educator can help inclusion, and whether a successful inclusion process might show improvement in performance.

INKLUZÍV EGYÜTTMŰKÖDÉS

A szakmai együttműködés szükségessége a hátrányos helyzetű gyerekek tanítása során

Furcsa Laura

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, szakmai együttműködés

Számos vizsgálat támasztja alá, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek tanításakor elengedhetetlen a szoros szakmai együttműködés a pedagógusok és az egyéb szakemberek között. Kutatásom célja az volt, hogy megvizsgálja, a melyek a sikeres szakmai kooperáció szükséges feltételei. A kvalitatív kutatás helyszíne hat gazdasági és társadalmi szempontból hátrányos helyzetű település általános iskolája volt. A kutatás átfogó célja az volt, hogy azonosítsa azokat a legfontosabb problémákat, melyekkel a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek és tanáraik szembesülnek tanítása, ill. tanulása során. Megpróbáltam egy olyan átfogó és részletes képet kapni, mely egyesíti a gyerekek és a tanáraik álláspontjait is, ezért a kvalitatív kutatás során három eszközt használtam: interjú az iskolaigazgatókkal (N=5), idegen nyelv szakos általános iskolai nyelvtanárokkal (N=15), fókuszcsoport-interjú hátrányos helyzetű gyerekekkel (N=37) és óramegfigyelések.

A jelen előadás kizárólag a szakmai együttműködés kérdését taglalja. A hátrányos helyzetű gyermekeket tanító pedagógusok gyakran számolnak be arról, hogy egyedül maradnak problémáikkal, és nehezen kapnak szakmai tanácsot. Különösen azok a pedagógusok hiányolták a szakemberek segítségét, akik nagyobb számú sajátos nevelési igényű gyermeket tanítanak. A vizsgálat eredményei arra utalnak, hogy az anyagi feltételek miatt kevés a szakember az iskolákban, főleg pedagógus asszisztensek, gyógypedagógusok, logopédusok, pszichológusok és technikai szakemberek hiányáról panaszkodtak a résztvevők. A sikeres kollaboráció biztosítja a támogató és szakmai légkör kialakulását, mely sikeresen csökkentheti a tanárok érzelmi terhet. Előadásomban az interjúrészletek szemléletesen bemutatják a pedagógusok által leggyakrabban alkalmazott stratégiákat. Az iskola légköre szintén szoros összefüggésben van az iskolában kialakult szakmai együttműködési hálózattal, mely növeli a pedagógus eredményességét, elégedettségét, és csökkenti frusztrációját. A kutatás eredményei alapján érdemes megfontolni, milyen módon és eszközökkel lehet tovább elősegíteni a szakmai kooperáció megerősödését.

Teaching Disadvantaged Children Necessitates Professional Cooperation

Laura Furcsa

Keywords: disadvantaged situation, professional cooperation

Several studies support that professional cooperation between teachers and other specialists is of vital importance when disadvantaged children are taught. The aim of my research was to investigate the necessary conditions of successful professional cooperation. The setting of this qualitative research included six primary schools of economically and socially disadvantaged settlements. The wider scope of the research was to identify the major problems faced by disadvantaged learners and their teachers. I intended to build up a detailed and comprehensive picture of the learning process perceived by both the children and their teachers involving also the aspects of the head teachers. Three research tools were used in the qualitative research: interviews with head teachers (N=5), interviews with language teachers (N=15), focus group interviews with disadvantaged children (N=37) and classroom observation.

This presentation focuses exclusively on the issue of professional cooperation. Teachers teaching disadvantaged children often report that they become isolated with their problems and they have difficulties in getting professional advice. Particularly, teachers teaching in classes with a high percentage of children with special needs account for the lack of professional help. The findings of the study indicate that there is a lack of specialists in schools of disadvantaged settlements, especially teacher assistants, special needs education teachers, speech therapists, social pedagogists, psychologists and technical staff members were mentioned as often lacking, although in many cases they are indispensable, when disadvantaged children are thought. Head teachers emphasized that they had serious difficulties in creating the financial conditions needed for their employment. Successful cooperation ensures a more supportive and professional atmosphere for the whole school and attempts to release the emotional burden of teachers. In my presentation, extracts from teacher interviews present the collaborative strategies used by teachers. The school climate is also strongly associated with the cooperational network in the school, which may improve teachers' efficiency, content and relieve their frustration. The findings of the research reinforce that it is worth reconsidering which methods and ways may improve the strengthening of professional cooperation.

A szülői részvétel formái és hatása

Imre Nóra

Kulcsszavak: szülői részvétel formái, családi támogatás, tanulói teljesítmények

Tudományos kutatások sora bizonyítja, hogy a szülők részvétele gyermekük iskolai előmenetelében jelentősen hozzájárul tanulmányi eredményük növeléséhez. Desforges és Abouchaar (2003) több száz angolszász kutatást elemezve arra a következtetésre jutott, hogy a szülők iskolai részvételénél fontosabb a gyermekek tanulásának otthoni támogatása. A tanulást támogató körülmények megteremtése, a szülők elvárásai és támogató magatartásformái pozitív hatással vannak a tanulók iskolai előmenetelére, s mindez függetlenül a család társadalmi és gazdasági státuszától (Catsambis, 2001). A szülők iskolai részvétele elsősorban a gyermek iskolai beilleszkedésére hat, közvetett módon azonban a család attitűdváltozásán keresztül befolyásolhatja a tanuló tanulmányi teljesítményét. A magasabb társadalmi helyzetű családok aktívabban vesznek részt az iskolai programokban, gyakrabban vállalnak önkéntes feladatokat, jobban követik gyermekük tanulmányi eredményeit (Podráczky, 2012).

A 2013/14-es tanév során végzett kutatásunk alapvetően arra irányult, hogy a délután négyig tartó tanulás, és az ezzel összefüggő változások miként valósulnak meg a különböző helyzetű iskolákban.

A vizsgálat egyik célja az volt, hogy feltárja az intézményvezetők és a pedagógusok mellett a szülők nézeteit az iskola és a család kapcsolatáról, a szülői részvétel formáiról, a tanulóhoz való viszonyról. Kérdésként fogalmazódott meg, hogy a szülők milyen magatartásformákat (pl. beszélgetések, olvasás) gyakorolnak otthon, miként tudják támogatni gyermeküket a tanulásban és ez hatással lehet-e tanulmányi eredményeikre.

A kutatás a különböző iskolai szereplők (3., 5., 8. évfolyamos tanulók, szüleik, pedagógusok, intézményvezetők) körében kérdőív segítségével felvett adatokra épült. Az adatfelvételre három eltérő társadalmi- és gazdasági helyzetű járás valamennyi általános iskolájában sor került. Előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy bár a szülők jelentős része részt vesz az iskolai eseményeken, a magasabb társadalmi státuszú szülők nagyobb arányban látogatják ezeket az alkalmakat. Felméréseink a család társadalmi helyzetének meghatározó szerepe mellett igazolták a szülői ház fontosságát abban is, hogy a szülők otthoni támogató magatartásformái pozitív hatással vannak a tanulók iskolai teljesítményére.

The Forms and the Impact of Parental Involvement

Nóra Imre

Keywords: types of parental involvement, family support, student achievement

A review of scientific literature was conducted to establish research findings on relationship between parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment in schools. After reviewing the English language literature Desforges and Abouchaar (2003) found that parental involvement in the form of „good parenting at home” had a significant positive effect on children's achievement. Regardless of the social status of the family, the parental values and educational aspirations have impact on the achievement in school (Catsambis, 2001). Parental involvement in school has little if any impact on pupil achievement, it rather affects adjustment in schools. The extent and form of parental involvement is strongly influenced by the socio-economic status of the family. The higher the social class, the more parental involvement is evident (Podráczy, 2012).

Our research has focused on extended school time, how schools realized the new initiative about 'full-day schooling'. The aim of the survey was to reveal the view of principals, teachers and parents about the relationship between school and family, parents' relation to learning and the forms of parental involvement. The research question, which we tried to answer, was how parents can assist their children in their study, what kind of home involvement (home discussion, reading) we find can, and whether there is any impact on the students' achievement.

The survey was conducted in three different types of social-economic status of the region in the 2013/14 school-year. Data were obtained from the four types of questionnaires (3rd, 5th and 8th grade students, parents, teachers and principals) in the following areas: school-home relationship, parental involvement and attitudes of the family. The research reveals that the forms of school involvement are influenced by the socio-economic status of the family. The survey concluded that the higher the social status is the more parental involvement can be observed in school. On the other hand, the results reveal that the more parents and children conversed with each other at home, the more the pupils achieved in school. Parental involvement in the form of home discussion has a positive impact on achievement.

Mégis, kinek a dolga? – az iskolai közösségi szolgálat működése a pedagógiai nézetek tükrében

Molnár Karolina

Kulcsszavak: felülről jövő beavatkozás, pedagógiai nézetek, iskolai közösségi szolgálat, intézményi beágyazódás, társadalmi elvárások

Az előadás alapjául szolgáló kutatás aktualitását az adja, hogy az elmúlt időszakban bevezetésre került egy új, a szociális kompetenciák fejlesztését tanórán kívüli tevékenységekkel formálni kívánó program, az iskolai közösségi szolgálat. A program lényegében újdonság a magyar iskolák többségének életében, ugyanakkor kötelezően ellátandó – ily módon új feladatokat, új pedagógusszerepeket, új intézményi kihívásokat jelent az érintettek számára. A bevezetés kezdeti lépésein már túl vagyunk, ám a beépülés még csak most kezdődik; a kutatás ennek a beágyazódásnak a feltérképezésére tesz kísérletet.

Az iskolai közösségi szolgálat – a kézzelfogható eredménykritériumok meghatározásának hiánya mellett – kimondatlanul is magán hordozza azt a kívánalmat, hogy az iskola nevelési feladatait a társadalmi változás dimenziójába emelje.

Az előadás egy folyamatban lévő kutatás első állomásairól kíván képet adni. A vizsgálat azzal a céllal indult, hogy feltárja, az intézményi sajátosságok hogyan befolyásolják egy kötelezően ellátandó iskolai program működését. A kutatásnak nem az iskolai közösségi szolgálat programjának értékelése vagy minősítése, esetleg eredményességének megítélése a célja, hanem a működést leginkább meghatározó elemek feltérképezése, a programnak mint köznevelés-fejlesztési folyamatnak jobb megértése. A kutatás a társadalomformáló céllal életre hívott program vizsgálatát az intézmények pedagógiai kultúrája, iskolai, szervezeti kultúrája felől közelíti meg; teszi mindezt abból a – korábbi implementációs kutatásokon (Fazekas, Havas, Kerber, Papp, Perjés, Radnóti, 2011) alapuló – megfontolásból kiindulva, hogy az e rétegződésekben azonosítható elemek a legdominánsabbak egy ilyen sajátosságokkal rendelkező beavatkozás adott intézményi működésére.

Az előadás kutatásának alapját egy 2015 januárjában, több mint 300 iskolában felvett, reprezentatív kérdőíves vizsgálat és az ehhez kapcsolódó interjú-sorozat elemzése képezi; jelen előadás témájának szempontjából főleg ez utóbbi a hangsúlyos. A vizsgálat során főként arra kerestük választ, hogy a pedagógusok nézetei, feladatértelmezése és az iskola feladatáról való vélekedése, valamint az intézmény pedagógiai tradíciói hogyan határozzák meg a program működését és az ezzel szemben támasztott saját intézményi elvárásokat. Röviden szólva: 'mikor gondolják azt, hogy jól csinálják'?

Az eredmények megerősítik, hogy az iskolák bonyolult, összetett működési terében egy fent említett típusú beavatkozás beágyazódási folyamatában alapokat eldöntő szerepe van az érintettek bizonyos pedagógiai nézeteinek, illetve szervezeti kultúrájának. A vizsgálat hozzájárulhat annak a kérdésnek a felvetéséhez, ami az iskolák nyitottabbá, társadalomformáló feladatok iránt érzékenyebbé válásához keresi a választ.

Still, Everyone on the Job? - Educational Views of the School Community Services' Operation

Karolina Molnár

Keywords: school community service, pedagogical views, social expectations

This presentation is aimed at presenting a new research project, which explores the social program of schools, which is a new way in Hungary to improve pupils' social competence. Even though this program is new to Hungarian schools, it is necessary, so both teachers and students have to be prepared: new challenges – new tasks are born.

The research examines the relation between the tradition of schools, the teacher's views and the unique way every school works. The program has not yet been examined in Hungary, but the previous implementation research has been used by the author. The presentation shows the first steps of the research, since the goal is to find which parts of the program are the most influential ones. The basis of the presentation is a questionnaire and interviews conducted in January 2015; the presentation focuses on them.

The results prove that all school works in a complex way and teachers' opinion has a huge impact on how fast this program can be developed. The research can improve the way the social life of every school works.

Úton a középfokú oktatás felé - Köznevelési Hídprogramban résztevő tanulási problémákkal küzdő tanulók

Pékné Sinkó Csenge

Kulcsszavak: tanulási problémák, Köznevelési Hídprogram, szövegértés

Hazánkban a hátrányos helyzetű tanulók többségének iskolai végzettsége jelentősen alulmarad az átlagtól, s nagyarányú lemorzsolódás tapasztalható. E helyzet előremozdítását célozza a Köznevelési Hídprogramok létrehozása, mely a 2013/14-es tanévben indulva a tanulók komplex, sokoldalú fejlesztését, és a középfokú oktatásba való bekapcsolódásuk segítségét tartja szem előtt. Kutatásom célja e program keretében tanuló diákok meghatározott szempontok szerinti megismerése, illetve szövegértési szintjük feltérképezése volt. A kutatás a kaposvári Köznevelési Hídprogramot működtető intézményben zajlott, mely során 52 fő, a programban résztvevő tanuló jellemzőit vizsgáltam (életkor, lakóhely típusa, családi háttér, szülők iskolai végzettsége) részben az intézményből kért adatok, részben interjúk segítségével. Mindezekon túl a tantárgyi tartalmak elsajátítása, illetve a teljes tanulási folyamat egyik legfontosabb elemét, a szövegértés fejlettségét vizsgáltam, melyhez egy

szövegértési feladatsort használtam. Kutatásom során kiemelt figyelmet szántam a különböző tanulási problémákkal küzdő (tanulási nehézség, tanulási zavar, tanulásban akadályozott) tanulók teljesítményének. Tájékozódni kívántam arról, hogy a szövegértés területén a teljesítményük mutat-e eltérést a többi tanulóhoz viszonyítva. A kutatás megalapozásához elsősorban a törvényi háttér, a programot megelőző hasonló célú törekvések, valamint a különböző tanulási korlátok jellemzőinek (különös tekintettel a szövegértés területére) áttekintését tartottam szükségesnek. Az eredmények az életkor, lakóhely, családi háttér és a szülők iskolai végzettségének kapcsán igazolták a kutatást megelőző elképzeléseket. A szövegértés területén mutatott teljesítmények esetében viszont csak a tanulásban akadályozott tanulók jelentős alulteljesítése mutatott a várakozásnak megfelelő eredményt, a tanulási nehézség és tanulási zavar tüneteit mutató diákok azonban nem teljesítettek gyengébben a tanulási korlátok valamely diagnózisával nem rendelkező társakhoz képest.

Towards the Secondary Education – Students with Learning Problems in „Public Education Bridge Programmes”

Csenge Pékné Sinkó

Keywords: learning problems, „Public Education Bridge Programmes”, comprehension

„Second chance”-type programmes are needed for promoting the learning success of students with multiple disadvantages. In Hungary, the educational level of majority of disadvantaged students is far below the average, and high rate of dropouts is experienced. „Public Education Bridge Programmes”, which started in September of 2013, are aimed at changing these statistics, supporting the complex, multi-faceted development of the students, and helping them to get into secondary education. My research goal is to get to know the students who participate in the programme and assess their level of comprehension. I conducted the research in a school which organized „Public Education Bridge Programmes” in Kaposvár, where I tested 52 students’ characteristics (including: age, type of residence, family background, educational level of parents). These pieces of information are based on interviews and institutional data. In addition, one of the most important elements in the learning process, the development of reading comprehension was investigated by using a series of reading comprehension tasks. My research focused on the performance of students with various learning problems. I wanted to explore whether the area of reading comprehension shows any difference in performance compared to the performance of other students. Before my research I reviewed the laws, similar efforts before the programme and the different learning characteristics constraints (particularly in the area of reading comprehension). The results confirmed the previous research hypothesis about age, place of residence, family background and educational level of the parents. It was the areas of comprehension where students with mild intellectual disability typically achieved significant underperformance. However, the students with other learning problems did not perform poorly relative to the other peers .

INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS

Társadalmi dadogás **A dadogás gyakoriságának vizsgálata a kiskunhalasi roma és magyar származású óvodás gyermekek között**

Tóth Aliz – Virág Borszékiné Gábris

Kulcsszavak: dadogás, társadalmi dadogás, roma közösségek

A dadogás a beszéd folyamatosságának zavara.

A dadogás okait sokan kutatták. Munkámban a környezet hatásának következtében kialakuló beszédritmus zavarra vonatkozó kutatás mentén -mely Bullen, Johnson és Snidecor nevéhez fűződik, akik olyan indián törzseket vizsgáltak, ahol nincsenek dadogók (1) és ahol a kutatók arra a megállapításra jutottak, hogy azokban a törzsekben, ahol hiányoznak a teljesítményre, a beszédre vonatkozó társadalmi elvárások, a gyermekek szabadabban nőnek fel, a szülők nem támasztanak velük szemben magas elvárásokat, nem szoronganak, nem siettetik gyermekük fejlődését, és gyakran kerülnek testi kontaktusba a gyermekükkel, valamint a beszédnek nincsenek kitüntetett szerepe, mint a nyugati kultúrákban, ott nincs jelen dadogás- arra fókuszálók, hogy a magyarországi cigányság körében milyen gyakori jelenség a dadogás?

Ugyanis ismereteim a cigány közösségekről és a fentiekben említett indián törzsekről leírtakat összehasonlítva párhuzamot vélek felismerni.

Hipotézisem: a roma családok gyermekei közt arányukat tekintve jóval kevesebb dadogót találunk, mint nem roma (a többségi társadalmi –magyar) kortársaik körében.

Vizsgálatomat a lakóhelyemen, Kiskunhalason végeztem, ahol a város összes óvodáját számba véve gyűjtöttem adatokat arra vonatkozóan, hogy az utóbbi évtizedben hány dadogó roma, illetve magyar származású gyermeket regisztráltak.

A társadalom szomatizáló hatása összefüggésbe hozható a dadogás kialakulásával? A cigány társadalom szabadelvű nevelői attitűdje, engedékenysége és a gyermekekkel való szoros testi kapcsolata lennének azok a leghangsúlyosabb tényezők, amelyek tulajdonképpen megakadályozzák a dadogás kialakulásának a lehetőségét a roma gyermekeknél?

Social Stuttering.

Observing the Occurrence of Stuttering among Young Hungarian and Roma Nursery School-Aged Children in Kiskunhalas

Aliz Tóth – Virág Borszékiné Gábris

Keywords: Stuttering, Social Stuttering, Roma communities

Stuttering is a speech disorder in which the flow of speech is disrupted.

Causes of stuttering have been researched by a lot of scientists. In my research - following the theory and research of Bullen, Johnson, and Snidecor, who observed Native American (Indian) tribes where members do not stutter, and concluded that in communities, where there are no pressures on children for performance and development, children have more freedom to develop at their own pace, expectations by their parents are not stressed, there are more physical contacts between parents and their children, and the role of speech is not as important as in other Western cultures, stuttering does not exist. The study focuses on how the environment may cause problems in the flow of speech, and how common stuttering is among Roma children.

I conduct this research since I see a lot of similarities between the functions of the above-mentioned Native American (Indian) tribes and the Roma communities.

My hypothesis: there are fewer Roma nursery school-aged children who stutter than Hungarian children of the same age.

My data collection was conducted in my home town, Kiskunhalas, where I collected the number of Hungarian and Roma children from all nursery schools in town who were registered as individuals suffering from stuttering in the past decade.

Is there a link between the pressure and great expectations of the society on children and stuttering? Could an easy-going attitude, less-restrictive child rearing practices, and the more common physical contacts between parents and their children be the main factors in the Roma communities to prevent stuttering from occurring?

Az intézmény hagyományai mint az iskolai légkör fontos minőségmutatói

Németh Andrásné Farkas Gabriella

Kulcsszavak: iskolai hagyományok szerepe, iskolai légkör, iskola belső világa

Az iskolák pedagógiai programjukban megfogalmazzák sajátos arculatukat. Az iskola mint szervezet szereplői aktívan alakítják az iskola belső világát, a működést meghatározó lényeges elemeket, köztük az iskolai hagyományokat is.

A valahova tartozás tudatát, a közösségi eszmék és értékek megbecsülését a hagyományok közvetítik. A hagyomány közösségteremtő és megőrző erő, amely bizonyos állandóságot és folytonosságot teremt az iskola mindennapi életében.

Mindezen általánosan elmondható jellemzők mellett érdemes feltárnunk, hogy a hagyományok szerepe konkrétan hol van hatással az iskola működésére. Arra keressük a választ, hogy a hagyományok vizsgálata által juthatunk-e olyan intézményi mutatókhoz, amelyek az iskolában folyó munkának fontos minőségi jellemzőit hordozzák.

Ezért először kísérletet teszünk arra, hogy meghatározzuk, mit értünk iskolai hagyományokon, összegyűjtjük megjelenési formáit. Végignézzük, hogy ezek a hagyományok milyen eszközök segítségével kerülnek dokumentálására.

Az iskolai hagyományok összetett és nagyon árnyalt, egymással szorosan összefüggő rendszere az intézmények életének, belső világának fontos része. A második részben azt nézzük át, hogy hol és milyen módon ragadható meg ez a hatás, ennek milyen kapcsolatai vannak a szakirodalomban szereplő, az iskola belső világát jellemző, meghatározó fogalmakkal, mint például az iskolai légkörrel, az iskola ethoszával, az iskolai identitással, az iskolai kötődéssel. Továbbá megnézzük, hogy az iskolai szervezetkutatás, az oktatásmenedzsment, az oktatási PR milyen módon segít meghatározni az iskolai hagyományok szerepét, hatását az iskola életére, az iskolai munka hatékonyságára.

Az intézmény hagyományainak kialakítása, vizsgálata, ápolása közös munkát igényel az intézmény pedagógusaitól és diákjaitól. Ezért fontos tárgyalni, milyen módszertani lehetőségeink vannak a diákság bevonására, megfogalmazva, milyen eszközökkel lehetnek részesei a hagyományápolásnak, hagyományteremtésnek iskolájukban.

Traditions of the Institution as Important Indicators of the School Milieu

Gabriella Farkas Némethné

Keywords: role of school traditions, the school milieu, the inner world of school

Schools like to tailor their pedagogic programs so as to reflect the school's image. When a school is viewed as an institution it is clear that every person in it actively shapes the important factors that influence its operation. One of these factors is tradition.

Traditions create the sense of belonging as well as convey respect for social ideals and values. Traditions create and keep communities, which in turn bring predictability and continuity to the everyday life of a school.

However, beyond all the commonplace attributes listed above, it is worth taking a deeper look into where exactly traditions influence school life. We will try to see if by examining traditions one can arrive at data that could be used as quality benchmarks of the institutional work of schools.

Therefore we will first try to define what can be classified as school traditions, and will then list the forms it appears in. We will also take a look at what methods are used to document these traditions.

The complex finely shaded and interwoven system of school traditions are important parts of life within the walls of the institutions. The second part will look at where and how this effect can be seen, what connections that influence the life of a school, e.g. school milieu, school ethos, school identity and sense of belonging it has with the concepts found in pertaining literature. We will also look at how research into the organization of a school, education management, school PR help define the roles of school traditions, their influence on school life, and their effect on the effectiveness of school work.

Creating, examining and keeping a tradition alive requires joint work of both the teachers and the students of the school. This is why it is important to discuss the methodology of involving students with detailing whereby they can become parts of nursing or creating traditions in their schools.

KÉPZŐK KÉPZÉSE

A mentori kompetenciák tanulásieredmény-alapú fejlesztési lehetőségei és módszerei

Dina Miletta

Kulcsszavak: tanulásieredmény-alapú képzésfejlesztés, pedagógus továbbképzés módszerei, mentorpedagógus-képzés

A tanulási eredmények olyan állítások, melyek azt tartalmazzák, hogy a hallgató mit fog tudni és mit lesz képes elvégezni adott tanulási tevékenység eredményeképpen. Az eredményalapú oktatásban a tanulási eredmények határozzák meg a tananyagok tartalmát, felépítését, az oktatási módszereket és stratégiákat, az értékelés folyamatát, az oktatási környezetet és a tanterv időbeosztását. A tudás, képesség és attitűd eredményes fejlesztése, az egyéni tanulási utak támogatása hatékony képzésfejlesztési és ebben eredményes tanulássegítési folyamatok eredményeképpen valósulhat meg.

Előadásomban egy esettanulmányban, a szegedi mentorpedagógus szakirányú továbbképzés példáján összegzem egy eredményalapú pedagógus-továbbképzési program fejlesztésének tapasztalatait. Bemutatom a tanulásieredmény-alapú képzésfejlesztési koncepció módszertani innovációit. Tartomelemzés módszerével vizsgálom és elemzem az előzetesen meghatározott tanulási eredménycélok, az alkalmazott - résztvevőközpontú - oktatási módszerek és a tanítási-tanulási folyamatban szerzett oktatási tapasztalatok tükrében a képzésben résztvevő mentorpedagógusok személyes és szakmai kompetenciáinak fejlődését. Feltételezem, hogy a képzésben résztvevő pedagógusok számára a szakirányú továbbképzésben való részvétel sajátélmény-alapú, tapasztalati tanulást tesz lehetővé a felnőttkori tanulás területén. A tanítási-tanulási folyamatban való aktív, valós és megélt tanuló felnőtt szerepben és érvényes andragógiai helyzetekben való tapasztalatszerzés képes formálni a későbbi eredményes mentori munkához szükséges attitűdöket – a fejlődésorientált gondolkodásmódot, a személyes fejlődéshez való egyéni viszonyulást, a felnőttkori tanúhoz és annak szükségességéhez való hozzáállást, az önreflexió képességét, a hivatásbeli (professzionális) felelősségvállalást és autonómiát.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy a tanulásieredmény-alapú képzésfejlesztés, a rugalmas és gyakorlatorientált tanítási-tanulási folyamat milyen módon járul és járulhat hozzá az eredményes pedagógusmentoráláshoz szükséges szakmai és személyes kompetenciák fejlesztéséhez?

Learning Outcome-based Approaches to Development Opportunities and Mentoring Skills

Miletta Dina

Keywords: learning outcome-based training development, methods for teacher training, mentor teacher training

Learning outcomes are statements that contain what the participant will know as a result of a given learning activity. In outcome-based education, it is the learning outcomes that determine the content and structure of study materials, the teaching methods and strategies, the evaluation processes, the educational environment and curriculum schedule. The successful development of knowledge, skills and attitudes and support for individual learning paths were implemented as a result of effective training development processes and successful learning assistance processes.

In my presentation I summarize the experience of developing a result-based teacher further training program by showing a case study from the further training program for mentor teachers at the University of Szeged. I present the methodological innovations of the concept of learning outcome-based training development. I examine and analyze the development of the personal and professional competencies of the mentor teachers who took part in the training with the method of content analysis and on the grounds of the learning outcome objectives identified previously, – the applied teaching methods, which are participant-centred, and the educational experience obtained during the teaching-learning process. .

I assume that participating in the specialized further training makes it possible for the teachers taking part in the training to study about the experience-based and experiential learning in the field of adult learning. Gaining experience of the active, real and perceived student role as an adult and in valid andragogical situations can influence the attitudes necessary for the successful mentoring work in the future, the development-oriented mindset, the individual perceptions of personal development, the attitude to adult learning and its necessity, the ability of self-reflection and the professional responsibility and autonomy.

I am searching for the answer to the question about how the learning outcome-based training development and the flexible and practical teaching-learning process can contribute to the development of the professional and personal skills necessary for successful teacher mentoring.

Pedagógusok a pedagógus pályáról

Fináncz Judit

Kulcsszavak: pedagógus pálya, pedagógus életpályamodell, pedagógus-továbbképzés

Az előadás három kérdőíves vizsgálat eredményeit mutatja be, melyeket 2014 novembere és 2015 januárja között végeztünk a TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 pályázat kaposvári K/3. munkacsoportjának szervezésében (A köznevelési és felsőoktatási intézmények együttműködésének bővítése, összehangolása). A vizsgált területek közül az előadás célja a pedagógusok pedagógus pályával kapcsolatos attitűdjeinek és továbbképzési igényeinek bemutatása és elemzése.

A diplomás pályakövetési vizsgálat online kérdőívét 103 fő töltötte ki (N=910), akik 2009 és 2014 között végeztek a KE Pedagógiai Karán óvodapedagógus, tanító vagy gyógypedagógia szakon.

Az intézményvezetői vizsgálat online kérdőívét minden dél-dunántúli köznevelési intézmény részére (N=458) eljuttattuk, összesen 101 értékelhető válasz érkezett vissza.

A pedagógus vizsgálat papíralapú kérdőívét 162 fő töltötte ki, a válaszadók többsége hallgatói mentorálás vagy képzés okán kapcsolatban áll a KE Pedagógiai Karával.

A válaszadók nyitott kérdések keretében fejthették ki a pedagógus pálya választásának motivációs hátterét és megnevezhették a pedagógiai munkájuk során tapasztalt fontosabb problémákat. Emellett azt is megkérdeztük a pedagógusoktól, hogy milyen területeken, milyen típusú képzések keretében tartják szükségesnek saját továbbképzésüket. A válaszadók ezen kívül nyitott és zárt kérdések keretében véleményezhették a 2013-ban bevezetett pedagógus életpályamodell elemeit és hatásait.

A vizsgálatok eredményeit tekintve elmondható, hogy a pedagógusok elsősorban többsége hivatástudatból, a gyermekekkel való foglalkozás miatt választotta a pályát, mindhárom mintában viszonylag alacsony a pályaelhagyást tervezők aránya.

A továbbképzési igényeket illetően a válaszadók többsége a HH, HHH és SNI gyermekekkel való foglalkozást, valamint a devianciák és konfliktusok kezelését emelte ki. A továbbképzések típusát tekintve a legnépszerűbbek a szakvizsgát nyújtó szakirányú továbbképzések és a rövidebb, gyakorlatban közvetlenül alkalmazható ismereteket nyújtó képzések.

A pedagógus életpályamodell egyes elemeinek megítélése vegyes képet mutat: a bértábla átalakítását és a mindennapos testnevelés bevezetését a többség pozitívan ítéli meg, míg a többi tényező esetén nagyobb szórást mutatnak a válaszok. Összességében elmondható, hogy a pályakezdő pedagógusok és az óvodapedagógusok pozitívabban viszonyulnak a 2013-ban bevezetett életpályamodellhez, mint a tanítók és a több évtizede pedagógusként dolgozók.

Teachers about Teaching Profession

Judit Fináncz

Keywords: teaching profession, teacher career path, teachers' further training

The lecture presents the results of three questionnaire surveys, which were carried out between November 2014 and January 2015 at the Faculty of Education, University of Kaposvár within the working group K/3 of the Social Renewal Operational Programme (SROP) 4.1.2.B.2-13 / 1-2013-0014: expanding and coordinating the co-operation between public education and higher education institutions. The presentation is aimed at discussing and analyzing the attitudes to teaching profession and the needs for further training among teachers.

The online questionnaire of the graduate follow-up study was filled out by 103 persons (N=910) who graduated as kindergarten teachers, primary school teachers or special educators at the Faculty of Education, University of Kaposvár between 2009 and 2014.

The online questionnaire for institutional directors was sent to all public educational institutions (N=458) in South Transdanubia, and in the total number of the acceptable responses received was 101.

The paper-based questionnaire for teachers was filled out by 162 persons. The majority of the respondents are related to the Faculty of Education, University of Kaposvár either as mentoring students or as participants of training.

The respondents expressed their motivational background for choosing teaching profession and their main problems of their educational work when they answered open-ended questions. In addition, we also asked the teachers which areas and what type of further training they consider necessary. Besides, respondents commented on the elements and effects of teacher career path introduced in 2013.

Considering the results of the research, it can be said that the majority of teachers chose the teaching profession because of their sense of vocation and dealing with children.

Regarding the needs for further training it can be concluded that most respondents highlighted with the handling of disadvantaged children with special educational needs. Furthermore, there is a significant demand for further training in the management of conflicts and deviance. The most popular training programmes are the ones which provide teacher professional examination or directly applicable practical knowledge.

The evaluation of the elements of teacher career path is not obvious: the conversion of the wage scale and the introduction of every day physical education are considered to be positive changes by the majority, while the other factors show a greater fluctuation of responses.

Overall, we can say that beginner teachers and young teachers as well as kindergarten teachers have a more positive attitude towards the teacher career path introduced in 2013 compared to primary school teachers and teachers working for several decades.

Irányok és problémakörök a képzők képzése területén Egy hazai igényfelmérés eredményei

Kereszty Orsolya – Kovács Zsuzsa

Kulcsszavak: képzők képzése, professzionális tudás, szakmai fejlődés

A „képzők képzése” mindig is kiemelt területe volt a neveléstudományi kutatásoknak, mellyel számos nemzetközi tanulmány foglalkozott már. Ugyanakkor kevés olyan vizsgálatról tudunk, mely szisztematikusan feltárta volna a hazai képzők professzionális tudásfejlesztésének igényeit és lehetőségeit. A professional/academic development (magyarul talán: szakmai tanulás/képzés) hazai kutatási eredményei azonban részlegesek.

Ebből kiindulva előadásunkban egy 2015-ben végzett kérdőíves online igényfelmérés alapján felvázoljuk azokat a továbbképzési, szakmai fejlődési irányokat, melyeket a felsőoktatásban dolgozó képzők saját szakmai fejlődésük szempontjából relevánsnak gondolnak, kitérünk a problématerületekre, és választ keresünk arra a kérdésre, hogy miképpen működhetne akár intézményes keretek között a felsőoktatásban dolgozók továbbképzése. Elemezzük a képzők motivációját, tanulás- és időmenedzsmentjét, annak akadályait, és a körülöttük lévő szakmai, intézményi és személyes támogatási rendszert. Kitérünk arra is, hogy az intézménynek milyen szervezett feladatai lennének a hatékony továbbképzési lehetőségek működtetésében.

Előfeltevésünk szerint a képzők rendszeresen végeznek professzionális tudásuk szempontjából releváns tanulásokat, de leginkább nonformális és informális színtereken, és saját tudomány- és kutatási területeikhez kapcsolódóan.

Needs and Forms of Support for Doctoral Students in Preparing for Teaching

Orsolya Kereszty – Zsuzsa Kovács

Keywords: training of trainers, professional knowledge, educational development

The professional knowledge and pedagogical competence of teachers have a key role in the discourses about the quality of learning. It is well known that most of all it is the (methods and preparedness of the) teacher or educator that defines the quality of the teaching-learning process; and as such, it could be important to ask in what ways teachers who are primarily responsible for these processes train themselves, and how doctoral students undertaking teaching responsibilities develop as teachers. Hungarian doctoral students, while training to become researchers, have to undertake teaching responsibilities more and more often. Due to the lack of formal and compulsory training their competence is incidental and we know very

little about the forms of professional support and the socialization process for becoming teachers.

One of the main focuses of the questionnaire-based research conducted among doctoral students studying at Hungarian universities is to explore what problems doctoral students encounter while teaching, how they solve these issues, how successful they feel in this area, what kind of support they would need, and how they imagine their development as teachers. The aim of the enquiry is to outline those directions of further education and professional development that doctoral students working in tertiary education or even junior teachers consider relevant to their own professional development. We will discuss problem areas and attempt to answer the question of how it would be possible, potentially within an institutionalized framework, to give basic and further training to doctoral students teaching in tertiary education.

According to our hypotheses, the ideas and attitudes of doctoral students to teaching, and the specific traits of the institutional culture strongly influence their knowledge about teaching and the organization of learning, which are further nuanced by the existence or lack of varied professional support. In our presentation we will outline the results of the questionnaires and, based on the results of the best international practices, we will discuss the principles of developing programs that offer methodological and professional support, and their implementation options both at an individual and an institutional level.

Gyakorló pedagógusok reflexiói a pedagógusképzés számára

Maul Borbála

Kulcsszavak: tematikus mikrocsoport, igényfelmérés, reflexió

A kutatás célja: A gyakorló pedagógusok körében személyes kontaktusokon keresztül visszajelzéseket szerezni a felsőoktatásban folyó pedagógusképzés gyakorlati használhatóságát illetően

A kutatás módszerei: tematikus mikrocsoportok létrehozása, csoportos találkozók, műhelymunkák és workshopok; a találkozásokon a kutatás céljaként meghatározott témák megvitatása történt. Erről csoportos emlékeztetők, feljegyzések készültek, ezt követően a mikrocsoportokban megfogalmazott vélemények adott szempontok mentén összesítésre kerültek.

A kutatás forrásai: TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban”

A kutatás várható főbb eredményei:

A mikrocsoportokban dolgozó pedagógusok megfogalmazzák igényeiket a pedagógusképzésre vonatkozóan. A mikrocsoportban dolgozó közoktatásban tevékenykedő pedagógusok és a felsőoktatásban dolgozók között dialógus alakul ki. A köznevelés helyzetéről és állapotáról szakmai diskurzus alakul ki. A felsőoktatás pedagógusképzésének tervezésében (Tanárképző Központ) fel lehet használni azokat a visszajelzéseket, amelyek a

képzés gyakorlati hasznosságára vonatkoznak. A mikrocsoportos munka eredményeként megfogalmazásra kerültek a pedagógusképzés megújítására vonatkozó javaslatok. A mikrocsoportokban dolgozó kollégák véleménye találkozik az igényfelmérési projekt többi komponensében megfogalmazott véleményekkel. Az öt szálon futó igényfelmérési projektből összefoglaló tanulmány készül.

Teachers' Reflections on Teacher Training in Higher Education

Borbála Maul

Keywords: thematic micro-group, needs-survey, reflection

The purpose of the research is to get feedback through personal contact among practicing teachers regarding the practical usability of the teacher training in higher education.

The methods of the research consist of creating thematic micro-groups, group meetings, workshops, discussing topics at the meeting as set out in the research; following this the micro-groups formulated opinions along specific aspect lines were summarized.

The source of the research: TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 IMPROVEMENT OF NETWORKS HELPING TEACHER'S TRAININGS IN THE SOUTH TRANSDANUBIAN REGION

The expected main results of the research: The pedagogues in micro-groups formulate their claims for teacher training. Dialogues develop between teachers working in micro-groups in higher education and teachers in public education. A professional discourse on status and condition of public education develops. Feedbacks which relate to the practical usefulness of the training can be used in the planning of teacher training in higher education. The micro-group work has resulted in suggestions that the higher educational teacher training should be renewed. The opinions of colleagues working in micro-groups will be compared with opinions from the other components of the „Needs Assessment project”. From the 5-threaded „Needs Assessment project” an overall study will be made.

KOMPETENCIA

Biblioterápia és kreatív írás mint hátránykompenzációs eszköz középiskolásoknál

Béres Judit

Kulcsszavak: önismeret, megerősítés, terápiás hatás

A hátrányos helyzetű fiatalok szocioemocionális szempontból inkább veszélyeztetettek, sebezhetőbbek a szociális és érzelmi problémákkal szemben (pl. negatív énkép, szorongás, depresszió, vagy bántalmazás, elhanyagolás, esetleg árvaság következményei miatt), mint hátrányoktól nem szenvedő társaik. E fiatalok esetében az iskolán belüli és azon kívüli fejlesztő foglalkoztatásnak közös célja a hozott hátrányok ledolgozásának segítése és az esélyek növelése a sikeresebb társadalmi integráció érdekében, lehetőséget adva a sikeres tanulás és a későbbi érvényesülés megalapozására, a személyiség- és készségfejlesztésre, a tehetség kibontakoztatására.

A fejlesztő biblioterápia segítheti a diákokat, hogy megoldják személyes, tanulási és előmeneteli problémáikat. Segít felszabadítani az érzelmeket, segít új irányokat találni az életben, új társas érintkezési formákat kialakítani, és nem utolsósorban támogatást, megerősítést ad a csoporttagoknak az önismereti munkában és a nehéz élethelyzetekkel való megküzdésben, javítja rálátásukat saját viselkedésükre és személyiségjegyeikre, illetve mások reakcióit és működését is képesek jobban megérteni.

A terápiás munka elsődleges céljai közé sorolhatjuk az érzelmi intelligencia, az önismeret, a problémamegoldó képesség és a kreativitás fejlesztését, a pozitív önértékelés és az alkalmazkodóképesség javítását, valamint a szorongásoldást. A legfontosabb másodlagos célként az olvasás népszerűsítését, a beszéd-, kommunikációs és gondolkodási készségek javítását emelhetjük ki.

A kreatív írást kiegészítő interaktív technikaként alkalmazzuk a biblioterápiás olvasmányokkal végzendő csoportterápiás önismereti munkára való ráhangolódáshoz. Az önkifejező alkotás folyamatának megélése és az eredmény megosztásának lehetősége ösztönzi a saját érzelmek kifejezésének képességét, oldja a megnyilatkozással kapcsolatos gátlásokat, segít, hogy a csoporttagok jobban megismerjék egymást. Olyan, önmagukban is élvezetes és szorongásoldó hatású humoros-önironikus mintaszövegeket használunk (pl. Ágai Ágnes, Varró Dániel, Lackfi János, Erdős Virág, Finy Petra verseit), amelyeknek közös elolvasása után mindenkinek hasonlót kell alkotnia önmagáról. Ez a gyakorlat azon túl, hogy szórakoztató és játékos, szorongásoldó önismereti munkát tesz lehetővé, segít keretbe foglalmazni és kifejezni erős, gyakran negatív érzelmi élményeket is, lehetővé teszi önmagunk könnyebb megértését és őszintébb kifejezését, csökkenti az elszigeteltség érzését és a frusztrációt.

Az előadás a pécsi Leőwey Klára Gimnázium AJTP-osztályában vitt biblioterápiás csoport munkája alapján konkrét példákat is bemutat arra, hogy terápiás és pedagógiai szempontból mely szövegek és gyakorlatok a bizonyultak a leghatékonyabbnak.

Bibliotherapy & Creative Writing as Compensation Tools Against Pupils' Disadvantages

Judit Béres

Keywords: self-knowledge, empowerment, therapeutic effect

The bibliotherapeutic intervention aimed at youth can be used to promote psychological well-being, strengthen self-knowledge and develop social and emotional skills. The target group of youth can be divided in many different and special subgroups like, for instance, pupils in secondary schools suffering from social disadvantages.

The most important pedagogical aim of schools working with disadvantaged youth is the compensation of disadvantages and their empowerment for a more successful social integration. Bibliotherapy is one of those cross-curricular creative activities which may be included in schools' pedagogical program for supporting disadvantaged youth.

During the process of the bibliotherapeutic work participants are conditioned to cope with the prospect of their social disadvantages through a psychoanalytically oriented group therapy based on reading, talking and creative activities. Compared to the goals of bibliotherapy for youth in general, bibliotherapy in this special case focuses on the development of participants' EQ and positive self-image, aims to empower them with the facilitation of self-responsibility in self-help activities, and fosters positive life-change with the achievement of more opportunities, and the realization of personal strengths and weaknesses from the viewpoint of a future career and a successful personal life.

Because of the pedagogical needs of the target group, the effectiveness of bibliotherapy aimed at youth usually derives from the combination of receptive and active bibliotherapy. Receptive means working through reading, reception and discussion of various authors' texts, meanwhile creative activities (e.g. creative writing, situation plays, designing, painting, collage, playing instruments, theatre etc.) can foster the self-expression and sharing emotions, ideas. For instance, we use humorous and self-ironic model texts from contemporary Hungarian poets (e.g. Dániel Varró, János Lackfi, Virág Erdős, Petra Finy), and pupils have to express similar, strong messages, feelings about themselves which help them to understand and externalize selfhood, and reduce loneliness and frustration.

The presentation focuses on the most effective tasks and texts we used in our bibliotherapy programme with pupils from the AJTP class of the Leőwey Secondary School in Pécs.

Kompetens vagyok? A pedagógus kompetenciák megítélése a PTE-n végzett pedagógusok körében

Korpics Márta Katalin

Kulcsszavak: kérdőív, meglévő és szükséges kompetenciák, általános és pedagógus kompetenciák

A kutatás célja: A Pécsi Tudományegyetem különböző pedagógus képzéseiben az elmúlt 8 évben végzett pedagógus hallgatók véleményeinek és igényeinek feltérképezése kérdőíves kutatás keretén belül

A kutatás módszerei: online kérdőív. A felsőoktatásban 2010 óta működő Diplomás Pályakövetési Rendszer módszertanának felhasználása. A kérdőív kiértékelése SPSS programmal készült. A kiértékelt adatokról tanulmány készült.

A kutatás forrásai: TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban”

A kutatás várható főbb eredményei:

A kutatás számszerűsíthető adatai: 1214 kiküldött e-mail; 135 értékelhető válasz. A kutatásban használt adatbázis (ETR) 133 érvénytelen e-mail címet tartalmazott. A kutatás első adatsora a PTE-n végzett pedagógusok demográfiai adatait tartalmazta, nem, életkor, munkahely, végzettség, kari bontásban. A kutatás eredményei szerint a válaszadók 80%-a dolgozik pedagógusként. A kutatás során visszajelzések érkeztek a pedagógusképzés tartalmára és az általános és pedagógus-kompetenciák szükségességére és meglétére vonatkozóan. A DPR kutatásban hagyományosan mérésre kerülnek a munkavégzéshez szükséges kompetenciák és azok meglévő szintjének összehasonlítása. A kérdéssel kapcsolatban a GAP elemzés nagyon jól láthatóvá teszi azt, hogy a válaszadók meglévő kompetenciái rendre alatta maradnak egy-egy kompetenciatípusnál az általuk szükségesnek ítélt szintnek. A végzett pedagógusok értékelték az egyetemi felkészítést a gyakorlati hasznosság vonatkozásában. A felkészítés értékelése kiterjedt a szakmódszertan, a pszichológia, a pedagógia, az általános módszertani ismeretek, a kompetencia-fejlesztés és az IKT módszertan területére. Visszajelzések érkeztek azzal kapcsolatban, hogy az egyetemi felkészítés mely elemeire van leginkább szükség a gyakorlatban. A kutatás kiterjedt a továbbképzési igények feltérképezésére is. Bár a kiküldött kérdőívek mintegy 10 %-ra érkezett válasz, a kutatás egy olyan speciális tükröt tart az egyetemen zajló pedagógusképzés felé, amelyben látható kép mindenképpen értelmezésre és reflexióra szorul.

Am I Competent? Judgement about Pedagogic competences Made by UP Graduate Pedagogues.

Márta Katalin Korpics

Keywords: questionnaire, extant and requisite competences, general and pedagogic competences.

The purpose of the research: The mapping of students' opinions and needs from different teachers in teacher training within the framework of the University of Pécs over the past eight years.

The methods of the research: online questionnaire. The research was based on the Graduate Course Tracking System methodology, which has been used in higher education since 2010. . The evaluation of the questionnaire was made with SPSS software. A study was made by relying on the data evaluated.

The research was supported by the SROP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 Improvement of networks helping teachers' training in the South Transdanubian Region

The expected main results of the research:

The data of the research: 1214 e-mails were sent and 135 answers that could be evaluated were received. The database used in the research (ETR) contained 133 invalid e-mail addresses. The first line of research data included teachers' demographic data on gender, age, job, education and faculty. According to the survey, 80% of the respondents work as a teacher. Feedbacks arrived during the research in relation to the general content of teacher training and pedagogical skills and the need for the existence of pedagogic competences.

Mentortanár szakos hallgatók kompetenciáinak vizsgálata a mentorképzésben

Kovács Krisztina

Kulcsszavak: mentorképzés, mentori kompetenciák, mentori szerepek, pályaszocializáció

A tanulmány a Magyarországon folyó mentorképzés főbb jellemzőinek bemutatásával indul, majd egy feltáró-fejlesztő empirikus kutatás eredményeit mutatja be, amely a Szegedi Tudományegyetemen 2011 óta működő mentorképzésben részt vevő hallgatók kompetenciáit vizsgálja. A kutatás rávilágít arra, hogy (1) mi motiválta a hallgatókat leginkább a mentorképzés választásában. Az empirikus vizsgálat fő célja annak feltárása volt, hogy (2) mi jellemzi a mentortanár hallgatók mentorképét. Elemzésre került, hogy milyen képességekkel és személyiségvonásokkal kell rendelkeznie napjainkban egy mentortanárnak a mentori

feladatok sikeres ellátásához a mentorhallgatók szerint. Melyek azok a legfontosabb tulajdonságok, amelyek birtokában a mentor eleget tud tenni a vele szemben támasztott követelményeknek, szerepelvárásoknak. További részcélként fogalmazódott meg annak vizsgálata, hogy (3) milyen nehézségeket, szakmai kihívásokat látnak a mentorhallgatók a mentori feladatok ellátásában, melynek ismerete hozzájárul a mentortanár képzés hatékonyabbá tételéhez. A mentori kompetenciák vizsgálatához alkalmazott módszer-együttes a kvantitatív és kvalitatív tartalomelemzés módszerére épült. Kiemelt módszerek: megfigyelés, kérdőív, meghatározott szempontú írásbeli beszámolók, gondolattérkép, projektfeladatok dokumentációi. A saját szerkesztésű kérdőív kérdéseinek főbb típusai: (1) a háttérváltozókhoz szükséges ténykérdések, (2) nyitott kérdések a mentorhallgatók mentori nézeteivel, esetleges tapasztalataival és a mentorképzéssel kapcsolatban. A különböző módszerekkel nyert eredmények összegezve kerültek elemezésre. A vizsgálat rámutat arra, hogy a mentor szakos hallgatóink mentorképe a mentori professzióra nevelés dinamikus rendszerére építve a közös nézetek kialakításával a mentori tudás metakogníciójának kialakulása felé halad. A kutatás eredményei a mentori szerepek mélyebb tartalmának feltárása segítségével a mentorképzés fejlesztését szolgálják.

Competency Tests of Mentor Teacher Students in a Mentor Training Course

Krisztina Kovács

Keywords: mentor training, mentoring skills, mentoring roles

The study first presents the main characters of the Hungarian mentor training then it demonstrates the results of an exploratory empirical research project and development, which analyzed the skills of students taking part in the mentor training, which started at the University of Szeged in 2011. The research highlights the (1) motivation of students in choosing the mentor training. The main goal of the empirical study was (2) to identify the mentor image of mentor-teacher students. The abilities and personality traits needed for successful mentor teachers according to the students were also examined. Which are those elementary virtues that are needed for mentor teachers to be able to satisfy the requirements and role expectations expected of them? Another goal of the study was to analyze (3) what difficulties and professional challenges are seen by the mentor students in the mentoring tasks, the knowledge of which would contribute to the more efficient training of mentor teachers. The methods applied in the studies of mentoring skills were based on the method of quantitative and qualitative content analysis. The main methods were the observation, questionnaire, written reports based on specified aspects. The main types of questions in our own questionnaire were as follows: (1) questions of fact needed to background variables, (2) open questions connected to the mentoring views of the mentor students, and possibly their experiences in mentor training. The analyses demonstrated that the mentor image of our students in the mentor training moves towards the formation of metacognition of mentoring

knowledge based on the dynamic system of training of mentoring profession through the development of common views. The results of the research can contribute to the development of mentor training by helping deeper exploration of the content of mentoring roles. The results gained with the different methods were analyzed after they had been summarized.

A reflektív esszék vizsgálati tapasztalatai

Mrázik Julianna

Kulcsszavak: reflektív esszék, kompetencia-alapú- és személyközpontú tanárképzés

A kutatás/fejlesztés célja: A tanári szakdolgozati portfólió első elemét - a bevezető szakmai esszét – vizsgálva számos, a tanárképre, a tanárok önképére és ezeken keresztül a tanárképzésre nézvést jól hasznosítható megállapítás tehető. Ezúttal azt vizsgáltuk, megjelennek-e az aktuális neveléstudományi trendek, tematizációk a beszámolókbán.

A kutatás/fejlesztés módszerei: A téma feltárásához kapcsolódó kutatás módszere a szakmai bevezető esszék korpuszvizsgálata (n=100) kvalitatív kutatási stratégia mentén, Grounded Theory alapján, Atlas.ti szövegelemző szoftverrel graduális és a posztgraduális mesterszintű tanárképzésben részt vevők 2010-2014 között született írásait alapul véve történt. A tanári megnyilatkozásokban az egyes megismerő sémák, aktuális trendek (oktatáskutatási, tudománypolitikai, oktatás-gazdaságtani) előfordulását elemeztük.

A kutatás/fejlesztés forrásai (elsődleges, másodlagos források) (kizárólag említés szintjén): A tanári szakdolgozati portfóliók bevezető esszéinek 4693 szavas korpusza.

A kutatás/fejlesztés főbb eredményei: A tanári esszék 4693 szavas kódolása és elemzése során – a szövegek előzetes „tisztítása” után, ahol a névelőket, kötőszavakat, elírásokat eltávolítottuk a szövegtestből – azt találtuk, hogy a tanárok rendszerszintű pedagógiai mérésekről származó tudására vonatkozó utalások hiányoznak a megnyilatkozásokból. A tanárjelöltek nem említik a nemzetközi rendszerszintű pedagógiai méréseket és a szövegek tartalmaiban sem történt hivatkozás ezekre a vizsgálatokra. Közvetlen oktatás-gazdaságtani reflexiókkal nem szolgáltak a vizsgált szövegek. Elmondható, hogy a leendő tanárok az egyes sorseseeményeiket nem reflektálták a politikai-gazdasági változások irányából sem. A tudománypolitikai aspektus kevésbé jellemezte a szövegeket. A fogalmak szintjén csaknem egyáltalán nem, a szemantikai szinten ritkán fordult elő oktatáspolitikai reflexió a saját életút bemutatását kísérően. Az az oktatáskutatási megközelítés, amely felveti a tanításparadigmáról tanulásparadigmára áttérés nehézkességét, a vizsgált esszékben nem volt célravezető: a pedagógus saját és tanulói a tanulással összefüggő megnyilvánulásai már a szavak, szógyakoriság szintjén is meghaladta a tanítással kapcsolatos megnyilatkozásokat. A szövegek tartalmi-szemantikai vizsgálata is számos olyan megnyilatkozást tartalmazott, amely e paradigma-váltásról tanúskodik, sőt a tanárok kritikával is fordulnak a rendszer egyfajta „tehetetlensége” felé. A tanárjelölti esszékben – a szavak, szógyakoriság szintjén kevésbé jelent meg a példakép, példa (mindössze 4- illetve 5 szó szerinti említést tettek), a szemantikai szinten annál gyakoribb volt az utalása arra, hogy szülői mintára, vagy egykori tanár iránt

érzett tiszteletből választották a tanári hivatást. Gyakran a családi hagyományok viszik a tanári pálya választása felé a jelöltet, a korábbi tanár, mint példakép, a szülő, mint példakép lép fel e tanári beszámolóiban. Nem mentesek ezek a szubjektív indíttatású esszék a kritizáló attitűdtől sem, így például a tanárképzésre vonatkozó reflexióktól sem, ám ezek többnyire úgy jelennek meg, mint teljesületlen elvárások és kevés szó esett arról, vajon a kritika megfogalmazója maga jelezte-e ezeket az elvárásokat vagy milyen lépéseket tett felfedezett tudáshiánya felszámolása érdekében. Sokszor a negatív tapasztalat mutatkozik a pályára kerülés okai között vagy a saját pedagógiai hitvallás megfogalmazásakor. A szövegvizsgálatok egy következő tapasztalata, hogy a szubjektív történések (az életesemények) csaknem „begyűrik” az esszé készítőjét, azaz csaknem lehetetlenné teszik számára a metareflexiót, a történetek távolságból való nézését (gyakori „az én iskolám”-aspektusú megfogalmazás, a történetek első szám egyes személyben való megfogalmazása). A metaforisztikus (téves vagy naiv) gondolkodás és megnyilatkozás nem volt jellemző a vizsgált szövegekre. A kompetenciákra utalás a szóhasználat szintjén és a szemantikai-tartalmi szinten egyaránt megjelennek. A kompetencia szó és képzett alakjai az egyik leggyakoribb előfordulást mutatják a tanári szövegekben és a megnyilatkozások is tartalmazzák a kompetenciák fejlődésére, fejlesztésére utalást. Összegzett kutatási tapasztalatként elmondható, hogy a tanárjelölt egyéni preferenciájától, választástól függ, hogy figyelme ráirányul-e egy-egy „trendre”, vizsgált aspektusra.

Research Experience with Reflective Essays

Julianna Mrázik

Keywords: reflective essays, competence-based and personality-focused teacher training

Aim of the research: The research focuses on current trends and topics appearing in teacher essays of portfolio.

Methodology of the research: The research methodology was the corpus-examination of essays (N=100) with the qualitative research strategy on the basis of Grounded Theory by Atlas.ti text-analyzing software. The content of the research comprised essays of graduated teachers between 2010 and 2014. We analyzed the cognitive schemes, actual trends (educational-economic; educational-political and educational-research related ones).

Sources of research: 4693 words of essays

Results: After coding the 4693 worded text, we found that the teachers' indications on international educational systematic assessments were missing from their written utterances. The graduating teachers did not mention the international educational systematic assessments and even in content. The pre-service teachers did not reflect on their life events from the aspect of political-economic transitions. The science-related approaches were absent, as well. The teachers' utterances related to teaching – on the level of word frequency – superseded the utterances interconnected with learning. The presence of role models was rare but the writers of the essays often referred to family traditions or to respect towards former teacher

personalities who directed them to teacher profession. Negative experience often occurs in their own pedagogical credo. The misconceptual attitude (beliefs, naive views) was not characteristic in teachers' essays. There were a large number of competence-related comments in the essays. The common conclusion of the research is that the trend-related focus of an essay depends on the pre-service teachers' own preferences and choices

Az interkulturális kompetencia jogosultsága és fejlesztése a pedagógusképzésben

Sipos Judit

Kulcsszavak: interkulturális kompetencia, felsőoktatás, tanítóképzés

Az Európai Unióban és Magyarországon is az egyre növekvő nemzeti és etnikai heterogenitás miatt előtérbe kerül a pedagógusképzésben is az interkulturális kompetencia fejlesztése.

A kutatás/fejlesztés célja, hogy feltárja e kompetencia, mint elvárt kompetencia, nyomait a köz- és felsőoktatás szempontjából releváns dokumentumokban, a multi- és interkulturális témakör jelenlétét a különböző hazai tanítóképző intézmények honlapján, oktatási tartalmaiban. Célja továbbá több hazai, illetve külföldi mintán feltérképezni a pedagógushallgatók interkulturális jellegű képességeit. Végezetül a kutatás olyan megvizsgált anyagokat ajánl az interkulturális kompetencia fejlesztésére, megoldására, melyek már külföldön és hazánkban is beváltak

A kutatás/fejlesztés módszerei: dokumentumelemzés, honlap-elemzés, kérdőíves/interjú módszerrel történő vizsgálat

Kutatásom első részében azt támasztom alá, hogy az interkulturális kompetencia a köz- és felsőoktatás minden szereplőjétől, illetve Magyarország és általában az Európai Unió minden polgárától elvárt. Ehhez a következő dokumentumelemzést végeztem el: áttekintettem a Nemzeti Alaptantervet (NAT), a felsőoktatási képzési és kimeneti követelményeket, a pedagógusok minősítéséhez használt portfóliói kritériumokat, valamint az Európai Parlament és Tanács „Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák” elnevezésű dokumentumát. Fontosnak tartom továbbá kiemelni az interkulturális kompetenciát feltételező elvárásokat az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) Alkotmányában.

A dokumentumelemzés után azt vizsgálom, hogy a hazai tanítóképző intézményekben hol, milyen szinteken jelenik meg a kultúraköziség. Ehhez a különböző tanítóképző felsőoktatási intézmények honlapjait, tanulmányi tájékoztatóit, tantervi hálót vettem górcső alá. Az eddig felsorolt források után, a hallgatók és az oktatók által kitöltött kérdőívek hiteles források a leendő pedagógusok interkulturális kompetenciájának felméréséhez.

A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei, tapasztalatai rávilágíthatnak az interkulturális témakörnek a hazai felsőoktatásban lévő alulprezentáltságára, és az ezen való változtatás szükségességére, valamint támpontot nyújthatnak a leendő pedagógusok saját kompetenciáik tudatosításában. Az interkulturális kompetencia kialakítása, megerősítése segítheti az

együttműködést a különböző kultúrájú, anyanyelvű, illetve identitású tanulók között, valamint pozitív hatása lehet az oktatási intézmények légkörére, és a pedagógusok problémakezelésére.

Justification and Development of Intercultural Competence in Teacher Education

Judit Sipos

Keywords: intercultural competence, higher education, teacher education

The development of intercultural competence in teacher education is gaining importance in the European Union and Hungary as a result of the ever increasing national and ethnic diversity.

The objective of this research/development is to discover traces of this competence as an expectation in documents relevant to public and higher education; the presence of multicultural and intercultural issues in education agenda and internet homepages of various teacher education institutions in Hungary; and provide an overview of intercultural skills of teacher candidates. A further objective is to discover and describe the intercultural skills of teacher candidates through several samples both from Hungary and abroad. As a conclusion the research proposes that some of the examined material, proven both in Hungary and abroad, should be used for development and solutions.

Research/development methods used: document analysis, website analysis, survey through questionnaires/interviews.

The first part of my research demonstrates that intercultural competence is an expectation towards all participants of public and higher education and, generally, all citizens of Hungary and the EU. In order to achieve this I executed document analyses: I have reviewed the National Basic Education Agenda (NAT), the training and graduation rules and conditions in higher education, the portfolio criteria used for teacher certification as well as the document of the European Parliament and Council entitled „Key competences necessary for lifelong learning”. I consider it important to emphasize also the expectations presupposing intercultural competence as included in the Constitution of United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

Following the document analysis, I have examined where and at what levels intercultural issues appear in our country’s teacher education institutions. To achieve this I have surveyed the websites, education agendas and education roadmap systems of various higher teacher education institutions. In addition to this, the questionnaires/interviews prepared with students and professors were further authentic sources for surveying intercultural competence of future teachers.

The (expected) key results and experience of this research/development can highlight the underrepresented position of intercultural issues in Hungary’s higher education and the necessity of changes in this field, and can provide support for future teachers in the conscious use of their own competences. Establishing and strengthening intercultural competence can

enhance the collaboration of students of diverse cultures, mother tongues and identities, and can have a favourable impact on the general atmosphere in education institutions and the problem managing skills of teachers.

A két tanítási nyelvű általános iskolai programban tanuló diákok angol kommunikatív kompetenciájának fejlesztése

Szaszkó Rita

Kulcsszavak: kommunikatív kompetencia, két tanítási nyelvű oktatás, általános iskola

A korai két tanítási nyelvű programok egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek szülői körökben, mivel úgy vélik, hogy az ilyen fajta oktatási program által gyermekeik magasabb szintű kommunikatív és interkulturális kompetenciákra tudnak szert tenni. Az előadás célja, hogy rávilágítson arra, hogy milyen lehetséges módszerekkel és technikákkal fejleszthető az angol kommunikatív kompetencia a magyar-angol kéttannyelvű általános iskolai programokban. Egy kisebb volumenű empirikus kutatás résztvevői egy közép-magyarországi magyar-angol kéttannyelvű általános iskola 1-4. osztályos tanulói és angoltanítói voltak. Összesen 78 tanuló és 4 tanító vett részt a kutatásban. Az 1. és 2. osztályban angolóra, a 3.-ban angol nyelvű testnevelés, a 4. osztályban pedig egy angol környezetismereti órán történt óralátogatás a következő megfigyelési szempontok alapján: feladatok, időbeosztás, osztálytermi munkaformák, kommunikáció fajtái, vizuális szemléltető eszközök, valamint az angol és magyar nyelv használatának aránya az órákon. A kutatási kérdés arra keresett választ, hogy milyen módszereket és technikákat alkalmaztak a megfigyelt órákon, amivel a tanulók angol kommunikatív kompetenciáját lehet fejleszteni. A megfigyelés egyik fő eredménye mind a négy megfigyelt órát illetően, függetlenül a tanulók korától és az óra fajtájától, hogy számos eszköz jelent meg a kommunikációs feladatok során, például vizuális szemléltető eszközök (képek, kártyák, reália), fizikai mozgás (Simon says, futkosás, tapsolás stb.). Az is kitűnt, hogy a tanulók hozzá vannak szokva a változatos kommunikációs módszerekhez és feladatokhoz, az angol nyelv használatának aránya pedig meghaladta a 90%-ot minden megfigyelt órán. Végül fontos megjegyezni, hogy e tanulmány eredményei csupán leíró jellegűek, általánosítások nem vonhatók le belőlük.

Improving Learners' English Communicative Competence in Hungarian-English Bilingual Primary-School Programmes

Rita Szaszko

Keywords: communicative competence, bilingual education, primary-school

Early bilingual educational programmes are gaining a growing popularity among parents, since they assume that owing to this type of educational programme their children can achieve higher level communicative and inter-cultural competences. The aim of this presentation is to gain insight into the possibilities; that is, the methods and techniques of improving communicative competence in primary-school bilingual educational programmes. The participants of a smaller-scale empirical study are 1st, 2nd, 3rd and 4th former learners and their teachers of English in a Hungarian-English bilingual primary school located in central Hungary. Altogether 78 school-children and 4 teachers took part in the research. A 1st year and a 2nd year English lesson, a 3rd year P.E. and a 4th year Nature and Science lesson were observed based on the following components: exercises, timing, classroom management, communication forms, visual aids, and the proportion of the use of English and Hungarian during the lessons. The research question was about what types of methods and techniques were used in the observed lessons in order to improve the learners' oral English communicative competence. As a major finding it was revealed that regarding all the observed four classes, independent of the age of the learners and the type of the lesson, there were various tools, e.g. visual aids (pictures, show cards, realia) and physical movement (Simon says, running, clapping hands etc.) applied during the communication exercises. The learners were accustomed to these types of methods and exercises. Furthermore, the proportion of the use of English exceeded 90% concerning all the observed lessons. The results of the present study are only descriptive, and generalizations cannot be drawn from them.

NÉZETEK

A nevelés innovatív színtere: a Tanítók Háza

Ács Adrienn

Kulcsszavak: Tanítók Háza, tanítóképzés, Kalocsa

Kutatásom a kalocsai római katolikus tanítóképző intézet (1856-1957) innovatív törekvését mutatja be: a Tanítók Házát. A jezsuita rend által életre hívott úttörő kezdeményezés nemcsak a kalocsai tanítóképző életében, de országos viszonylatban is meghatározó szerepet töltött be, s markánsan hozzájárult a jövő nemzedék tanítóinak személyiségformálásához. Az intézmény egyfajta internátusként fogadta a képezde növendékeit, ahol az iskolával együttműködve egységes erkölcsi, testi és vallásos nevelésben részesültek.

Ezen nevelés-, és oktatástörténeti témát, feltáró és feldolgozó módszerrel kívánom bemutatni, főként primer forrásokra támaszkodva – levéltári-, múzeumi-, oktatás-, nevelés-, és helytörténeti anyagok, iskolai értesítők, és korabeli helyi folyóiratok felhasználásával. Célom, az intézmény kiemelt fontosságának elemző bemutatása, a helyszín strukturáltsága és funkciója tükrében; valamint a diákok társadalmi és vallási hovatartozásának vizsgálata. A Tanítók Házának kiemelt fontossága a benne folyó sokoldalú feladatok ellátásában rejlett, hiszen a tanulók szállásának-étkezésének biztosítása mellett, a tanulmányi előmenetelüket támogatva kulturális, sport és nevelési feladatokat látott el.

Az intézet fennállása során (1897-1950) megfelelő – napjainkban is irigylésre méltó – tárgyi, anyagi, és személyi feltételek (oktatók nagy szellemi tudása és kifinomult jelleme) mellett, kiváló módszereit alkalmazta a tudás átadásának, így számos jól képzett szakembert adott az országnak, s régióinkban kultúrtörténeti értékű. Vizsgálódásom során a tanítóképzés egy elfeledett szegmensét kívánom feltárni, mely megfelelő helyet adott a népnevelői jellem és a műveltségre való törekvés kialakításához. Kutatásom által hiánypótló feltárás születhet, gyarapítva ezáltal a neveléstörténet, illetve Kalocsa Város helytörténeti kutatásait.

Kollégiumpedagógiai szempontok a pedagógusképzésben

Barna Viktor

Kulcsszavak: kollégiumpedagógia, nevelőtanári kompetenciák, tanárképzés

Hipotézis: Az eredményes kollégiumpedagógiai tevékenységhez az átlagos (szak)tanári felkészültségen kívül további sajátos kompetenciák elsajátítása és alkalmazása szükséges.

Alapkérdés: Kell-e, és ha igen, hol lehet megjeleníteni a sajátos kollégiumpedagógiai szempontok elméleti és gyakorlati vonatkozásait a pedagógusképzés folyamatában?

Kiindulási helyzet: A középiskolai kollégiumokban alkalmazott nevelőtanárok döntően egy vagy több szaktárgyi oktatásra képesített középiskolai tanárok. Felkészítésük során nem vagy alig találkoznak a kollégiumpedagógia elméleti és gyakorlati vonatkozásaival.

A pedagógusképzés mely elemeiben lehetséges megjeleníteni a kollégiumpedagógiai aspektust? Szakmai-elméleti kurzusokban – nevelési és terepgyakorlatokon – továbbképzéseken.

1. Szakmai-elméleti megközelítésben

- 1.1 A kollégiumpedagógia elméleti vonatkozásai kerüljenek be a középiskolai szaktanár-képzési kurzusok alapozó pedagógiai és pszichológiai tantárgyainak tematikájába
- kiemelten: nevelésemélet, pedagógiai pszichológia, nevelésszociológia;
- 1.2 A pedagógiai tartalmi és szervezeti szabályozást tárgyaló tantárgyakban a NAT mellett mindenképp jelenjen meg a Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja
- 1.3 A vonatkozó tantárgyak lezárásához kapcsolódó vizsgákon, szigorlatokon kerüljenek a tételsorba azok a kollégiumpedagógiai (-pszichológiai) ismeretek, amelyeket az adott tantárgy, tantárgyak tematikájában is exponáltak
- 1.4 Legyen lehetőség a pedagógiai/pszichológiai tárgyú záró- és szakdolgozatok esetében kollégiumpedagógiai/pszichológiai irányultságú témaválasztásra
- 1.5 Kerüljenek kidolgozásra és meghirdetésre kollégiumpedagógiai (-pszichológiai) szak- és vagy speciálkollégiumok
- 1.6 Az alapozó kurzusokon a kollégiumpedagógiai/pszichológiai témakörök kidolgozásában, tanításában, továbbá az ilyen témájú szak- és speciálkollégiumok megtartásában legyen lehetőség (gyakorló vagy partner-) kollégiumban dolgozó szakértő-nevelőtanár oktatói bevonására

2. Nevelési és terepgyakorlati megközelítésben

- 2.1 A pedagógusképzés tanárképző intézményben zajló szakaszában tegyenek kötelezővé legalább egy kollégiumi hospitálást (egy délután, min. négy foglalkozás látogatása, hospitálási napló készítése)
- 2.2 Az elméleti képzést követő gyakorlati évben legalább egy hét eltöltése egy gyakorló vagy partner-kollégiumban, az ott dolgozó mentor/szakmai segítő vezetésével. A kollégiumban folytatott tevékenység számíton be az intézményi gyakorlati időbe.

3. Pedagógus-továbbképzés

- 3.1 A „kollégiumi nevelőtanár” szakos képzés
- 3.2 Kollégiumpedagógiai témájú 30-120 órás akkreditált továbbképzési programok
- 3.3 Szakterületi konferenciák, szekciók

Dormitory Pedagogical Aspects in Teacher Training

Viktor Barna

Keywords: dormitory pedagogy, dormitory teacher competences, teacher training

Hypothesis: Learning and applying special competences besides the average pedagogical preparation are necessary in achieving successful dormitory pedagogical activities.

Basic question: Where shall the theoretical and practical relations of special dormitory pedagogy aspects be shown in the process of teacher training?

Primary situation: Teachers in dormitories are usually trained to teach high school subjects. They do not or hardly encounter the theoretical and practical relations of dormitory pedagogy during their education.

Which sections of the teacher training should the dormitory pedagogical aspect be included in? In professional theoretical courses - pedagogical practices - (postgraduate) courses and training programs.

1. From professional-theoretical point-of-view:

- 1.1 The theoretical relations of dormitory pedagogy should be included in the training material (pedagogical and psychological courses) for high school teachers.
 - most important fields: pedagogical psychology, pedagogical sociology, education theory
- 1.2 Besides the National Core Curriculum the National Core Program of Dormitory Education should also be included in the basic material of courses that deal with the pedagogical content and structure regulations.
- 1.3 The subject-related dormitory pedagogical aspects and knowledge should be included in the topic lists of the closing and comprehensive examinations.
- 1.4 The students should be given the possibility to choose dormitory pedagogical or psychological topics for their final thesis.
- 1.5 Special Colleges for Advanced Studies in the fields of dormitory pedagogy and psychology should be established and advertised.
- 1.6 Dormitory pedagogy experts and dormitory teachers should be invited as lecturers for the basic courses that deal with elaborating and teaching issues in dormitory pedagogy and psychology. They should also be addressed to organize and participate in special Colleges for Advanced Studies in the field of dormitory pedagogy.

2. From a pedagogical and practical point-of-view:

- 2.1 The teacher education institutes should require an observing session in dormitories from students. It should include an afternoon observation, visiting at least four dormitory activities and writing an observation diary.
- 2.2 In the first year after the theoretical training, every intern should spend a week in a practice or partner dormitory where they would be guided by a mentor and professional assistant. This activity should be included in the institutional practice period.

3. Postgraduate training programs for teachers

- 3.1 Dormitory teacher training

- 3.2 Accredited training programs consisting of 30-120 lessons in the field of dormitory pedagogy
- 3.3 Conferences and sessions in the field of dormitory pedagogy

Nézetek vizsgálata a fogyatékos tanulókról tanárjelöltek körében

Nagyné Klujber Márta

Kulcsszavak: tanárjelölt, nézetek, fogyatékoság

A tanárjelöltek nézeteinek vizsgálatai a pedagógussá válás folyamatában jelentős szerepet kaptak. Ezek megismerése egyszerre támogatja a pályaalakulást megítélését a képzés elején, ugyanakkor hatással van a képzés tartalmára is, mivel az attitűdök tudatosításuk révén befolyásolhatóak.

A megfelelő attitűdök a tanári pályán nagy jelentőséggel bírnak, mert tükröződnek a személy viselkedésében (Smith és Meckie, 2004), tehát a gyermekekkel való bánásmódban is. A fogyatékos személyek integrációjának törekvései szükségessé teszik, hogy a többségi pedagógusok is rendelkezzenek tudással ezen tanulók oktatásához, neveléséhez. A módszertani ismeretek mellett azonban fontosak a megfelelő viszonyulások, amelyek az integráció alapját képezik.

A tanárjelöltek körében végeztek vizsgálatokat többek között az előítéletesség (Karlovitz, 2004), személyiségvonásaik (Gáspár, 2005.) illetve értékorientációjuk (Fülöpné, 2009; Jancsák, 2010) tekintetében. Empirikus kutatásomban ezekhez csatlakozva szeretnék hozzájárulni egy jobb kép kialakításához a fogyatékos tanulókkal kapcsolatos nézeteikről, attitűdökről. Az eredményeim bemutatásakor kitérek a fogyatékosággal kapcsolatos általános viszonyulás, valamint a tanári pályán előforduló oktatási feladatokhoz fűződő nézetekre is.

A kutatás során egy vidéki főiskola ötven nappali tagozatos, a 2012/13. tanév tavaszi félévében jogviszonnyal rendelkező hallgatójának véleményét online kérdőív segítségével mértem fel. A kérdőív többségében zárt kérdéseket tartalmazott. A kérdések között attitűdmérő skálák, az Osgood-féle szemantikus differenciál, valamint rangsorolós feladatok szerepeltek.

Előadásomban bemutatom, hogy a tanárjelöltek mely tulajdonságokat tartották jellemzőnek a fogyatékos személyekre, hogyan ítélték meg a hozzájuk fűződő elfogadási képességük mértékét, valamint mely fogyatékoságról gondolták, hogy a legnehezebb elfogadniuk. Ezeken túl kitérek azokra az érzésekre, amelyek tanári szerepben fogalmazódnak meg a jelöltek körében.

An Examination of Teacher Candidates' Attitudes Towards Students with Special Needs

Márta Nagyné Klujber

Keywords: teacher candidate, views, special needs

The examination of the attitudes of teacher candidates has gained a significant role in the process of becoming a pedagogue. Gathering information about these attitudes supports learning about the eligibility for the profession at the beginning of the training; at the same time it also has an effect on the content of the training, since attitudes can be modified by making them conscious.

Appropriate attitudes have great significance in the teaching profession since they are reflected in behaviour (Smith és Meckie, 2004), and, as a result, in the way the person treats children. The efforts to integrate people with special needs make it necessary that the pedagogues who belong to the majority have knowledge about teaching and educating these students. However, besides methodological knowledge, the appropriate attitudes are important and they are the basis of integration.

Research has been conducted among teacher candidates in the areas of prejudice (Karlovitz, 2004), personality traits (Gáspár, 2005.) and value orientation (Fülöpné, 2009; Jancsák, 2010). By summarizing these, I would like to contribute through empirical research to developing a better picture of their views and attitudes regarding students with special needs. While presenting my results, I will also discuss the views regarding the general attitude to special needs as well as the educational tasks that belong to the teaching profession.

I surveyed the opinions and views of 50 full-time college students who were enrolled with a student status in the spring term of the academic year 2012/13. The questionnaire mostly contained closed questions. The questions featured attitude scales, Osgood semantic differential scales as well as ranking questions.

In my talk, I will present what features the teacher candidates found the most characteristic of people with special needs, how they judged the level of their acceptance towards them and what special needs they found the most difficult to accept. Besides these, I will also discuss the feelings which develop as part of the role of the teacher in the candidates.

TANULÁSI UTAK

Tanulásközpontú pedagógiai megközelítés, tudati beállítódás és többszörös intelligenciák Magyarországon, a Dél-Dunántúli Konvergencia Régióban

Dezső Renáta Anna

Kulcsszavak: tanulásközpontú pedagógiai nézetek, tudati beállítódás, többszörös intelligenciák

Posztdoktori kutatásom (A2-MZPD-13-02-87) részeként kérdőíves vizsgálattal, az írásbeli kikérdezés módszerével három célcsoportban vizsgáltam a tanulásközpontú pedagógiák (univerzálisan szervezett tanulás, produktív tanulás, projekt-pedagógia, probléma alapú tanulás, metakognitív tanulás, önszabályozó tanulás, kooperatív tanulásszervezés), a dwecki tudati beállítódás, illetve a gardneri többszörös intelligenciák közti potenciális kapcsolatokat az alábbiak szerint:

- a dél-dunántúli konvergencia régióban élő nagykorú, 40-50 éves magyar állampolgárok közt (a) – sikeresség/sikertelenség önértékelése és az intelligenciaprofil és tudati beállítódás közti kapcsolatokat (n=473)
- pedagógusok körében (b) – a tanulásközpontú pedagógiai nézetek és az intelligenciaprofil/tudati beállítódás közti kapcsolatokat (n=409)
- közoktatásban résztvevő, 8-13. évf. diákok közt (c) - az iskolai sikeresség, az önértékelt sikeresség, az intelligenciaprofil és a tudati beállítódás közti potenciális összefüggéseket (n=510).

Az adatfelvételre 2014 tél-tavaszi folyamán került sor, az eredmények feldolgozása az SPSS 14.0 szoftver segítségével, statisztikus bevonásával 2014 őszi-téli folyamán történt. Célom az volt, hogy az összefüggések kimutatása által rávilágítsak a vizsgált elemek szükségszerű jelenétére a pedagógusképzésben. Eredményeim a következőképp foglalhatók össze:

(a):

- A társadalmi és önértékelt siker közötti korrelációvizsgálat minden lehetséges szignifikancia szinten létező, negatív irányú, gyenge erősségű kapcsolat igazolt, azaz minél iskolázottabb az egyén, annál kevésbé pozitív a saját magára vonatkoztatott sikerpercepciója.
- Tudati beállítódás faktora hazánkban kulturspecifikus: a termékeny tudatú hisz az intelligencia és személyiség fejleszthetőségében, de kihívásokra, erőfeszítésekre illetve mások sikereire nem a dwecki modell szerint reagál.

(b):

- Tudati beállítódás faktora kulturspecifikus és szakmaspecifikus: termékeny tudatú (mint fent) de kihívásokra, illetve mások sikereire nem a dwecki modell szerint reagál – ugyanakkor az erőfeszítések tekintetében megfelel a dwecki modellnek.

- Termékeny tudati beállítódás és tanulásközpontú pedagógiai nézetek közötti korrelációvizsgálat minden lehetséges szignifikancia szinten létező pozitív irányú gyenge kapcsolatot mutat.
- Tanulásközpontú pedagógiai nézetek legerősebben az intra- és az interperszonális intelligenciával járnak együtt.

(c):

- Tudati beállítódás faktora megegyezik a pedagógusokéval – bár mások sikereire és kihívásokra nem a dwecki modell szerint reagálnak, még hisznek az erőfeszítések eredményességében.
- A gyengébb bizonyítványú tanulók önértékelt sikere magasabb.
- Jó bizonyítvány és magas verbális-, logikai-, téri valamint intraperszonális intelligencia mozog együtt – a gardneri alaptézist támasztja alá.

Learning Centred Education, Mindsets and Multiple Intelligences in the South Transdanubian Convergence Region, Hungary

Renáta Anna Dezső

Keywords: learning centred education, mindsets, multiple intelligences

As a part of my post-doctoral research (A2-MZPD-13-02-87) I carried out a survey in three different target groups in the South Transdanubian Convergence Region, Hungary regarding the potential correlations amongst Learning Centred Education (universally organized learning, productive learning, project-pedagogy, problem based learning, metacognitive learning, self-regulated learning, cooperative learning), the Dweckian mindsets and the multiple intelligences by Gardner as follows:

- Hungarian citizens aged 40-50 (a) – correlations among self-evaluated success/failure and intelligence profile/mindset (n=473)
- teachers (b) – correlations among learning centred education and intelligence profile/mindset (n=409)
- pupils and students on grades 8-13 (c) – correlations among school success, self-evaluated success and intelligence profile/mindset (n=510).

Data recording was carried out during winter and spring 2014, data was processed with the SPSS 14.0 software, involving a statistics expert in summer and fall 2014. My purpose was to highlight the significance of the examined elements in teacher education, and the results may be summarized as follows.

(a):

- In every possible significance level we may conclude a weak, negative correlation between social success and self-evaluated success.
- Growth mindset may be culture specific in Hungary: challenges, efforts and the success of others may not be traced as it is in the model of Dweck.

(b):

- Growth mindset may be culture and profession specific: regarding challenges and the success of others it is similar to the findings of the target group (a) whereas concerning efforts it follows the Dweckian model.
- There is a weak but positive correlation between growth mindset and learning centred educational views in every possible significance level.
- Learning centred educational views correlate with intra- and interpersonal intelligences the most.

(c):

- The mindset factor is the very same as that of the target group (b).
- Students with weaker school grades have a more positive self-image.
- High level of verbal-, logical-, spatial and intrapersonal intelligence correlate with good and excellent school achievements – supporting the basic thesis of Gardner.

Az afázia zeneterápiája, rehabilitációja és ennek zenepedagógiai vetületei

Fekete Zsófia

Kulcsszavak: afázia, gyógypedagógia, integráció, zeneterápia

A korszerű beszédterápiás kezelésbe egyre többször integrálják a zenét. Míg egy afáziás az agykárosodás miatt akadályoztatva van a verbális önkifejezésben, a hangsúllyal, hangmagassággal, ritmikával alátámasztott hangok, az éneklés jóval több adekvát hangtalálathoz segíti a beteget.

Mégis több szinten is kevés hangsúlyt fektetnek e zeneterápiás lehetőségre. Az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézetben a legtöbb beteg afázia miatt részesül zeneterápiában. A 3-6 hónapos rehabilitációs szakasz után az utókezelésben, a maradványtünetekkel való együttélésben nincsen meg az a gyógypedagógiai zenepedagógiai hálózat, ahol a zeneterápia, majd a zenei tevékenység helyet kapna. Ausztráliában egy precendens értékű afáziásokból alapított kórus működik. Magyarországon egy-egy példa van ilyen beteg énekkarba történő - nem problémamentes- integrációjára.

Mind a zeneterapeuta, mind a zenepedagógus képzésben, az afáziások terápiájában és a társadalomba történő újraintegrálásában fontos lenne a zene fenti jelentőségének szisztematikus oktatása és elfogadtatása.

Rehabilitation and Music Therapy of Aphasia and Its Music Pedagogy Aspects

Zsófia Fekete

Keywords: aphasia, integration, music therapy, special education

Music is being increasingly integrated into modern speech therapy. While a patient with aphasia has limited verbal self-expression, tones backed with accent, pitch and rhythm, just like singing, can help the patient to produce more adequate sounds.

Yet, on several levels, little emphasis has been placed on this music therapy option. At the National Institute for Medical Rehabilitation most patients who benefit music therapy have the indication of aphasia. After the rehabilitation period of 3-6 months, in the post treatment and in the coexistence with the residual symptoms, a network of special education or musical education where music therapy and musical activity could be adequately used does not exist.. In Australia there is a choir with people having aphasia that has a precedent value.

In Hungary there are some examples of patients who are integrated (not without problems) into a choir. Both in music teacher training and music therapist training, it would be important to teach and accept the importance of music in aphasia therapy systematically and in the re-integration into society.

Tanulási utak alakítási lehetőségei és feltételei: a délutáni foglalkozások bevezetése eltérő intézményi környezetekben

Imre Anna

Kulcsszavak: tanulói támogatási formák, tanórán kívüli foglalkozások, változások bevezetése, pedagógusok szerepe

A TÁMOP 3.1.1. keretében készült kutatásra épülő előadás arra vállalkozik, hogy megkísérelje feltárni a tanulói utak eredményességének intézményi szintű befolyásolási lehetőségeit és ezek változását eltérő helyzetű kontextusokban. Három eltérő társadalmi összetételű térségben végzett kutatásunkban az általános iskola felső tagozatának 5. és 8. évfolyamos, valamint a középfolkon tanuló néhány intézmény 9. évfolyamos tanulóira kiterjedően elemezzük a tanulói utakat befolyásoló tényezők, támogatási formák alakulását. Adataink elemzése révén elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy a délutáni foglalkozások bevezetése milyen lehetőségeket nyitott meg az iskolák, szülők, pedagógusok és a tanulók számára.

Első lépésben néhány olyan tényezőt vizsgálunk meg, amiről feltételezzük, hogy az általános iskola felső tagozatán és a középfokú oktatás 9. évfolyamán tanulók számára módosító hatással lehetnek a tanulói eredményesség tekintetében. A tanulók vonatkozásában elemezzük néhány olyan tényezőt, ami közvetlen vagy közvetett támogatást jelenthet a tanulói eredményesség szempontjából. A közvetlen támogatási formákat a tanulószoba kapcsán vizsgáljuk, a közvetett támogatási források vonatkozásában az intézményi környezet, a pedagógusok illetve a szülők oldaláról megragadható támogatási lehetőségek vizsgálatára térünk ki. Az egyes eredmények vonatkozásában az évismétlés, továbbtanulási szándék, bizonyítvány, személyes kapcsolatok alakulását érintjük. Második lépésben arra vagyunk kíváncsiak, hogy egyes közvetlen és közvetett támogatási formák és az elemzett tényezők hogyan hatnak eltérő (hátrányos és nem hátrányos) lokális és intézményi környezetekben, s milyen eltérések figyelhetők meg az eltérő kontextusok és az egyes korcsoportok (5. 8. és 9. évfolyamos tanulók) esetében e tekintetben.

Az elemzés harmadik lépésben a pedagógusok kérdésére érinti, s arra keresi a választ, hogy milyen módon érintette a pedagógusok munkáját, feladatait a délutáni foglalkozások bevezetése. A délutáni foglalkozások bevezetése és a pedagógus munkaidő változása hatással volt feladataik és iskolában töltött idejük alakulására, ezek befolyásolhatják együttműködéseik alakulását is, ami közvetve hatással lehet a tanulói eredményességre. , a pedagógusokat érintő változások befolyásolhatják a tanulói eredményesség egyes oldalait. Az előadás vége a pedagógusok változásokban betöltött szerepét mérlegeli.

Possibilities and Conditions of Influencing Student Careers. Implementing Afternoon Learning in Different Institutional Contexts

Anna Imre

Keywords: forms of learning support, implementation, role of teachers

Our presentation, which is built on research carried out in the SROP 3.1.1. program, aims to explore a few factors of institutional possibilities of enhancing student careers and the differences of these in different institutional contexts. Our research was carried out in the primary and secondary schools of three small regions with different social contexts (among 5th, 8th and some 9th grade students). We wanted to find out what changes happened to schools by the implementation of afternoon learning hours in primary schools and what possibilities opened for students, parents and teachers owing to these changes.

In the first step we investigated some factors, about which we expected that they could have a modifying effect on student achievement at lower secondary level of primary schools or on 9th grade students. We analyzed a few factors that could mean direct or indirect forms of support on student achievement. As a form of direct support we explored homework classes, and as forms of indirect support we investigated the learning environment, teachers, and some

forms of parent support. These forms are analyzed in relation to student results, study plans, grade repetition and personal relationships. In the second step we tried to explore if the analyzed factors have different effects in different (disadvantaged and not disadvantaged) contexts and in relation to different age groups of students (5th, 8th, and 9th grade students). In the third step we tried to find out how teachers were affected by the implementation of afternoon learning possibilities. The implementation of afternoon learning possibilities affected the tasks and working time of teachers and could have an impact on their cooperation as well, influencing the learning results of students to some extent. The end of the presentation tries to find an answer to the question what role teachers can have in these processes and support structures.

Informatikai megoldások a természettudományos oktatás módszertanában

Jenák Ildikó

Kulcsszavak: IKT, matematika oktatásmódszertan, digitális szövegértés

2012-ben, a nemzetközi PISA-mérésekben Magyarország minden kompetenciaterületen az OECD átlag alatt teljesített. Matematika területén különösen nagy az előző mérésekhez képest a romlás, illetve a digitális szövegértés és problémamegoldó készség területén utolsók vagyunk Európában. A magyar tanulók viszonylag sok időt fordítanak a matematikatanulásra, nem hiányoznak túl sokat az iskolából, és bár a környező országokhoz képest alacsonyabb óraszámban tanulnak matematikát, mégis a ráfordított energia és idő mellett gyenge a matematikai kompetenciamérési eredményünk. A szakmódszertani újítások éppen azon lehetséges válaszok egyike, amely az iskola hatékonyságát növelheti. Az új évezredben, megváltozott technológiai környezetben a matematikatanítás minőségének javítása az informatikai megoldások többértékes bevonásával részben orvosolható.

Kutatásunk során arra keressük a választ, hogy a hagyományos oktatás, valamint az iskolai és otthoni számítógép-használat hogyan befolyásolja a fent említett kompetenciák fejlődését. Egy felmérést tekintek a tanulmány alapjának, melyet egy olyan tavaszi IKT műhelyen készítettünk, ahol humán és természettudományos tanárok is képviseltetik magukat. A résztvevőkkel fókuszcsoporthoz beszélgetést folytatunk, ahol az IKT és az IKT-vel való tanítás felé tanúsított attitűdjüket vizsgáljuk. Kérdőíves kutatást is végzünk, melyen keresztül szakmódszertani helyzetüket, felkészültségüket mérjük fel. Eredményeinket felhasználva alakítjuk ki és határozzuk meg azokat a módszereket és eszközöket, melyek kutatásunk későbbi szakaszában történő osztálytermi alkalmazásával hatékonyan fejleszthetőek lesznek az említett kompetenciák.

A kutatás lehetőséget és keretet ad a matematika szakmódszertanának átgondolására, a matematika szakmódszertana kiegészíthető és modernizálható. Kutatásunkban az informatika és a matematikatanítás és -tanulás kapcsolatának interdiszciplináris vizsgálatán keresztül olyan tudományosan igazolható eredményeket szeretnénk felmutatni, amelyek a

közoktatásunk természettudományos tanítását segítik. Az informatika a matematikatanítást annak szakmódszertanának megújításával támogatja, és azt az eredményesség, hatékonyság és méltányosság szolgálatába állítja.

IT Solutions in Methodology of Science Education

Ildikó Jenák

Keywords: ICT, mathematics teaching methodology, digital literacy

In the 2012 international PISA survey Hungary performed below the OECD average in each competency area. In mathematics, the deterioration is particularly large compared to the results of previous years; furthermore, we are the last in digital literacy and problem-solving skills in Europe. Hungarian students spend a relatively large amount of time learning mathematics, they are not frequently absent from school; and though they study mathematics in lower number of lessons compared to neighbouring countries, our mathematical competency test results are quite weak despite the dedicated energy and time. The methodological innovations are one of those possible answers that can improve the efficiency of schools. In the new millennium and changing technological environment the improvement of the quality of teaching mathematics can be improved partially by involving IT solutions.

In our research we seek to answer the question how traditional education and using IT devices in classroom and at home influence the development of the above mentioned competencies. I consider a survey as a basis of the study, which will be carried out at a spring IT workshop, where teachers of humanities and sciences will be present. We will conduct a focus group discussion with the participants to examine their attitude toward IT and IT-based teaching; and an online survey will be carried out too to measure their methodology status and preparedness. We will use our results to specify those methods and tools by the classroom use whereby it will become easier to develop the mentioned competencies.

The research provides an opportunity and frame to rethink the methodology of mathematics, which could be supplemented and modernized. We would like to show such scientifically verifiable results through the interdisciplinary examination of the connection of teaching and learning IT and mathematics, which could aid our scientific public education. IT supports teaching mathematics by reforming its methodology, and making it serve efficiency, effectiveness and equity.

Az intelligenciák horizontjai.

Az óvodáskori gyermeki intelligenciák mozgósításának- feltárásának egy lehetséges alternatívája

Sándor-Schmidt Barbara

Kulcsszavak: intelligenciák, óvoda, pedagógia

Óvodapedagógusi gyakorlati munkám során több kérdés is megfogalmazódott bennem, az óvodai nevelésben alkalmazott intelligenciamérések és azok megközelítésének, egy új, a többszörös intelligenciákat alkalmazó koncepcióban rejlő lehetőség, az egyéni és csoportos képességek feltárását, kibontakoztatása kapcsán.

A kutatás célja: A dolgozat célja, hogy a kutatásom során ezeket a kérdéseket megválaszolja, valamint a Montessori-módszer és a gardneri többszörös intelligenciák elmélete közötti összefüggéseket vizsgálja, a vonatkozó magyar és angol nyelvű szakirodalom feltárásával.

A kutatás módszere: Kutatásomat egy fővárosi óvodában végeztem, ahol a helyi óvodai nevelési program Montessori módszert alkalmaz. A két koncepciót összehasonlító szempontból figyelem meg, valamint a többszörös intelligenciák elmélete és gyakorlata óvodai adaptációjának lehetőségét vizsgálom. A kutatásom gyakorlati keretét képezi az általam tervezett témahetek megvalósítása, amely a gardneri többszörös intelligenciák koncepcióján alapul, a megvalósításához pedig Montessori eszközöket alkalmaz. Megvalósításában 15 gyermek vett részt és két témahét öleli fel a tevékenységeket, minden nap más intelligencia megfigyelésével.

A kutatás forrásai: KAI, KIMIKO (2007): Maria Montessori and Howard Gardner: Educational development in different cultures Fuji Woman's University

Kindergarten Curriculum Guide and Handbook (2001) Boise School District. Summer <http://bit.ly/1rdhOkY>

A kutatás eredményei: Az eredmények is bizonyítják, hogy a két elméletben az egyezések száma a különbségek felett áll. Úgy vélem a két koncepcióból, módszerből, eszköztárból nem lehetett volna közös gyakorlati tevékenységet szervezni, ha azok valamilyen szinten nem korrelálnak, illetve nem lett volna eredményes a témahét. Az óvodáskorú gyermekek képességeinek, készségeinek feltárása, a gyermekek teljesítményének értékelése, annak pontossága tekintetében a kutatásban bemutatott megfigyelési szempontsor, az egyéni és csoportos értékelési modell, valamint az óvónők visszajelzéseiből egyértelműen kiderült, hogy ez a szemléletmód más nézőpontból közelíti meg a gyermekeket és olyan lehetőségeket is feltár, amelyek eddig rejtve maradtak. A többszörös intelligenciák koncepcióra építő modell alkalmazható az óvodai nevelésben, akár egy témahét tevékenység keretein belül, akár egy kiegészítő megfigyelési anyagként. A kutatási eredmények bizonyítják, hogy a koncepció jól integrálható és alkalmazható akár egy már meglévő pedagógiai program keretén belül, akár önálló programként is, amennyiben ennek kidolgozására lehetőség nyílik.

Horizons of Intelligences

An Alternative Method for the Mobilization and the Exploration of Preschool Children's Intelligence

Barbara Sándor-Schmidt

Keywords: intelligences, preschool, pedagogy

In the course of my work as a kindergarten trainee, many practical questions came to my mind regarding children's IQ tests as I considered it essential that I should find new potential in the concept of multiple intelligences and news ways to explore children's individual and group work skills.

Research purpose: The purpose of my thesis is to try to answer these questions and to investigate the correlations between the Montessori Method and Gardner's Multiple Intelligences Theory by analyzing the results published in relevant studies available in Hungarian and in English.

Research method: I carried out my research in a kindergarten where the local educational program is based on the Montessori Method. During this research I observed the two concepts in a comparative fashion and I tried to find the possibility to apply the Multiple Intelligences Theory in this environment. As a practical framework I planned two thematic weeks - which is based on Gardner's 'multiple intelligences concept' – and I used Montessori methodology to implement this. Fifteen children participated in the research and I focused on different intelligences each day.

Research source: KAI, KIMIKO (2007): Maria Montessori and Howard Gardner: Educational development in different cultures Fuji Woman's University

Kindergarten Curriculum Guide and Handbook (2001) Boise School District. Summer <http://bit.ly/1rdhOkY>

Research results: The results reveal that the two theories have more in common than difference. I think the concepts tool bar could not have been practical to organize joint activities if they did not correlate, and the thematic weeks would not have been successful. We can find preschool children's hidden capabilities and skills by using multiple intelligences concept. It can be an alternative method for the mobilization and the exploration of preschool children's intelligence. The concept of multiple intelligences building model can be used in the context of preschool education, or a thematic week activities. The research results show that the concept is well integrated and can be used up within the framework of an existing educational program, as a substantive program, if it can be developed.

IV. ROMOLÓGUS KONFERENCIA

SZIMPÓZIUMOK

Amrita – hátrányos helyzetű roma/cigány diákok inkluzív közössége

Szimpóziumvezető: Varga Aranka

A szimpózium a nevelésszociológia azon kérdésfelvetésére kíván egy pozitív példán keresztül választ keresni, hogy melyek azok a méltányos (equity) cselekvések, melyek a társadalmi hátránnyal induló diákok iskoláztatásának eszközeivel képesek esélyegyenlőségüket növelni, társadalmi integrációjukat elérni. A szimpózium részkutatásai egy húsz évvel ezelőtt működött diákközösség (Amrita Egyesületi keretben) tudományos eszközökkel történt vizsgálatát mutatják be. A kutatócsoport tagjai több nézőpontból keresték arra a kérdésre a választ, hogy az ezredforduló előtti időszakban milyen nehézségekkel kellett szembenéznie a vizsgált csoport tagjainak, és miféle segítséget nyújtott számukra iskolai sikereik elérésében az amritás közösség szellemisége és tevékenységei. A vizsgálatot a volt amritások kérdőíves és mélyinterjúkkal történt megkérdezése, illetve az írásos és fotódokumentációk tematikus elemzése jelentette. A kutatást a PTE Wlislócki Henrik Szakkollégium jelenlegi és volt diákjai végezték – segítő tanárokkal és mentorokkal közösen. A vizsgált közösségre azért voltak kíváncsiak, mert a szakkollégisták az amritásokhoz hasonló társadalmi és kulturális háttérű családokból érkezve jelenleg szereznek magasabb végzettséget a felsőoktatásban, és az előttük járó generáció tapasztalatait maguk számára is fontosnak tartják. A bemutatni kívánt kutatási eredmények értelmezése során egy olyan inkluzív (befogadó) közösség rajzolódik ki, mely hosszú távon volt képes a diákok társadalmi mobilitásra hatni. Mindez példaértékű a vizsgálatot végző szakkollégium tagjai és más, hasonló célokat kitűző intézmények, közösségek számára is.

A fotóarchívum transzmissziója

Bogdán Melinda – Schäffer János

Kulcsszavak: emlékezeti jelenség, ikonográfia, kép mögötti jelentésréteg

A kutatás célja az Amrita OBK Egyesület kép anyagának elemzése. A vizsgálat középpontjában a fotóarchívum jelentésrétegeinek feltárása áll Erwin Panofsky ikonológiai interpretációs módszerének alkalmazásával (Panofsky, 1984).

Az elemzés három módszert különböztet meg a kép értelmezésének feltárásakor. Az első réteg a preikonografikus leírás, ami a tiszta formát veszi figyelembe, és konkrétan a képi

értelmezésre szorítkozik. A második jelentésréteg már értelmezi a képen belüli és a képek közötti kapcsolatot, amelyet fogalmakhoz, témákhoz társít. A harmadik jelentésréteg figyelembe veszi a belső jelentést, és a tartalmat. Ennél a rétegnél már a szimbólumok értelmező jelleget kapnak, és szintézisből táplálkoznak. Ahogy Panofsky, úgy a jelen módszer is a gráfia eredeti görög értelmezést veszi figyelembe, és az írást, mint leíró statisztikai módszert használja. A kutatás a három réteget egy fenomenológiai alapon nyugvó hermeneutikai megközelítésbe helyezi, és egy posztstrukturalista alternatívát kínál fel.

Az elemzés elsődleges forrása az Amrita Egyesület Fotóarchívuma, másodlagos forrása a témával kapcsolatos szakirodalmi tanulmányok gyűjteménye (Bacsó, 2002; Gyenes, 2010; Lévinas, 1999; Sontag, 1999; Szilágyi 2014).

A kutatás várható eredménye: a szociografikai fénykép dokumentáció par excellence látótérbe kerülése. Az archívum egy kötött szintézisen keresztüli értelmezési alternatívája.

The Transmissions of Photography

Melinda Bogdán – János Schäffer

Keywords: memory phenomenon, iconography, level of meaning

The aim of the study is to analyze the photo archive of the Amrita OBK Association through Ervin Panofsky's iconological interpretation method (Panofsky 1984).

By investigating the interpretations, three methods are distinguished. The first level is the pre-iconographical description, which concentrates on the mere figure and interprets it strictly via the concrete image. The second level of meaning defines the connections within the pictures and between pictures which are associated with the concepts and topics. The third level takes the intrinsic meanings and contents into consideration. At this level, the symbols are already interpreted and are synthesized as well. Similarly to Panofsky's method, ours is based on the Greek interpretation of graph and use the script as a descriptive statistic method. The research places the three levels in a hermeneutical approach based on phenomenology and suggests a poststructural alternative.

The primary source of the study is the photo archive of the Amrita OBK Associations and secondary sources are from the literature related to our topic (Bacsó, 2002; Gyenes, 2010; Lévinas, 1999; Sontag 1999; Szilágyi, 2014).

The expected results of the research: the emerging of the socio-graphical photo documentation. The archive is an interpretation alternative through a definite synthesis.

Kérdőíves vizsgálat az Amrita OBK Egyesület tagjaival – tapasztalatok és eredmények

Boros Julianna

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, inkluzív közösség, tehetséggondozás, pályaorientáció, szakkollégium, cigány/roma fiatalok

Az Amrita OBK Egyesület 1994-ben jött létre, céljai között szerepelt a hátrányos helyzetű, cigány származású fiatalok támogatása tanulmányaik sikeres folytatásában és elvégzésében. Emellett különböző szabadidős programokat is szerveztek számukra az Egyesület munkatársai. Az Amrita, később, mint közösségi erő jelent meg a tagok életében.

Kérdőíves kutatásunk során kíváncsiak voltunk arra, hogy az Amrita OBK Egyesület működése, tevékenysége milyen hatással volt/van tagjai életére. A kérdőíves vizsgálat a tagok közül kiemelten a diákok, az érintett hátrányos helyzetű fiatalok emlékeire, életére fókuszált. Előfeltételezésünk volt, hogy az Amrita legmeghatározóbb hatása a hálózati közösség kialakulásában, a barátságok és kapcsolatok létrejöttében volt.

A felmérést a Wliskoeki Henrik Szakkollégiumhallgatóival (12 fő) 2015 januárjában végeztük, amikor 20 év után újra találkozhattak az „Amrita tagok” egymással. A jelenlévő diák-tagok közül mindenki kitöltötte a kérdőívet. Továbbá elektronikus úton próbáltuk elérni a távolmaradókat. A kérdések különböző témaköröket érintettek: a fiatalok emlékeire voltunk kíváncsiak az Egyesületbe történő belépésük körülményeit illetően, milyen mértékben tudták fenntartani a létrejött barátságokat, kapcsolatokat, másrészt akkor hogyan élték meg, hogy e szervezet tagjai voltak, miben nyújtott segítséget számukra az Amrita és hogyan értékelik ennek az időszaknak az életükre/életútjukra gyakorolt hatását.

A kutatás során a szakkollégisták olyan személyekkel találkoztak, akik 15-20 évvel ezelőtt hasonló inkluzív, támogató közösséghez tartoztak, mint a Wliskoeki Henrik Szakkollégium jelenlegi társasága. Az Amritások életútja pozitív minta a fiatal generáció számára. Az egykori inkluzív közösség eredményességét mutatja – a sikeres életutakon túl –, hogy az amritás tagok nagy része még a mai napig tartja egymással a kapcsolatot.

Survey Conducted with the Members of Amrita OBK Society: Findings and Results

Julianna Boros

Keywords: social disadvantage, inclusive communities, talent education, career guidance, Gypsy/Roma youth

The Amrita Association was founded in 1994. One of its main objectives was to support the socially disadvantaged Gypsy youngsters in completing their studies successfully. Moreover, the workers of the association also organized leisure activities. Amrita later became a community force in the lives of the former members.

Our survey inquired about what effect Amrita Association had had on the lives of its members. The survey especially focused on the memories and lives of the former students. Our hypothesis was that Amrita had a major influence on the development of their networks, friendships and relations.

The survey was conducted in collaboration with the students of Henrik Wlisløcki College in January 2015 when the former members of Amrita reunited after 20 years. All of the participants at the reunion completed the questionnaire. Additionally, we tried to approach those who did not attend by email. The questions covered several topics: memories about the circumstances of getting involved in the association; the extent to which they were able to maintain their friendships and social relations, the memories about being members of the association, the ways in which Amrita helped them, and how they evaluated that particular period of their lives.

The research provided young college students with the opportunity to meet persons who were involved in a similarly inclusive and bonding community as the Henrik Wlisløcki College 15-20 years before. The careers of the former Amrita members can be a positive example for the young generation. Beyond successful careers, the effectiveness of this former inclusive community is also obvious from the fact that most of the former Amrita members are still in daily contact today.

Amrita OBK Egyesület a mélyinterjúk tükrében – rendszer- és életútvizsgálat tapasztalatai

Csigi Júlia – Serdült Sára – Trendl Fanni

Kulcsszavak: életútvizsgálat, mobilitás, szervezeti működés

A kutatás célja az extrakurrikuláris, inkluzív tevékenységet folytató Amrita OBK Egyesület 1993 és 2000 közötti működésének feltérképezése, illetve a szervezet tagjainak életútvizsgálata. A kutatás több kérdésre keresi a választ. A szervezet hogyan járult hozzá a résztvevők társadalmi mobilitásához? 15-20 évre visszatekintve mennyiben valósultak meg az Egyesület hosszú távú célkitűzései az egyéni életutak szempontjából?

Az akció kutatás során félig strukturált interjúkat készítettünk a vizsgált szervezet alapító tagjaival, illetve az egykori tanulókkal. Az életutak vizsgálatakor négy dimenziót vizsgáltunk (a családi, az iskolai és a munkahelyi, illetve a jövőképpel kapcsolatos dimenziókat).

A kutatás elsődleges forrása az interjúk során keletkezett szöveganyag és az Amrita Egyesület által létrehozott, kiadott írások. Másodlagos forrásként említhetőek az Amrita OBK Egyesülettel és társszervezeteivel kapcsolatos tanulmányok.

Feltételezésünk szerint a vizsgált szervezet tevékenysége hatással volt a megkérdezett hallgatók életútjának alakulására (legfőképp a továbbtanulás, pályaválasztás szempontjából). Továbbá a szervezeti működést jelentősen meghatározta a külföldön megismert módszerek adaptálása, fejlesztése (pl. self-help kortárssegítő gyakorlat), mely a tanulók felelősségvállalását erősítették. Az Egyesület legfőbb célja volt, hogy a közösség diáktagjait olyan tudással, jártassággal, kompetenciával vértesse fel, melyek a világba való eligazodást és beilleszkedést segítik. A szervezet eredményességét bizonyíthatja, hogy egykori diákjai között mára már többen felsőfokú végzettséggel rendelkeznek és értelmiségi munkakörben/pályán dolgoznak, megtalálva családi és munkahelyi sikereiket.

A kutatás egy inkluzív, önszerveződő közösségi-hálózat működésének vizsgálatára törekszik, mely jó példaként szolgál a napjainkban működő esélyteremtő, komplex programok megvalósítói és résztvevői számára.

Assessment of the Amrita OBK Association with Deep Interviews. Findings of Surveying the System and the Members' Life History

Júlia Csigi – Sára Serdült – Fanni Trendl

Keywords: monitoring life history, mobility, organizational work

The aim of the study is to map the extracurricular and inclusive work of the Amrita OBK Association between 1993 and 2000 and survey the members' life history.

Our study is searching for answers to some questions. How did the Association contribute to the social mobility of its members? How could the organization achieve the objectives on the basis of the retrospective study of its ex-members' life history in the past 15-20 years?

In the study, semi-structured interviews were recorded with the ex-students and the foundation members, and four dimensions regarding family, education, professional career, and vision were observed.

The primer source of the study was the super-text based on the interviews and the documentations edited by the Amrita OBK Association, while the secondary source materials were the studies on the Amrita OBK Association and the Co-Associations.

We assumed that the activities of the association influenced an important factor in life history of the interviewed, mostly on the educational or career orientation level. Secondly we supposed that the work of the association was significantly determined by the adaptations and innovations of the methods known as self-help and coeval-helpers in foreign professional environment, which intensified the social responsibility of the students.

The most important aim of the association was to provide the students with the competencies and social skills which could help their orientation and integration in the world. The efficiency of the Amrita OBK Association could be detected through the fact that several ex-students have a high education qualification, and lots of them work in intellectual professional fields, and have found happiness in their private lives as well.

Amrita Csodalámpája. A szellem a sorok között

Pálmai Dóra

Kulcsszavak: dokumentumelemzés, Csodalámpa, Amrita OBK Egyesület

A Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszékén elindított projekt keretében a kutatásban résztvevők a rendszerváltás utáni Magyarország egyik első tanoda típusú szervezetének, az Amrita

Pályaorientációs Baráti Kör Egyesület működésének 1994 és 1999 közötti időszakát vizsgálják. Az előadásban bemutatásra kerülő mikrokutatás ennek a vizsgálatnak egy szeletét tárja a hallgatóság elé.

Az Amrita OBK Egyesület 1994 augusztusában jött létre. A szervezet fő feladatának a dél-dunántúli kis településről származó hátrányos helyzetű diákok továbbtanulásának segítségét tekintette. Az egyesület tagjai, leginkább az idősebb diákok személyes tapasztalatsere, példamutatás által kívántak fiatalabb társaiknak segítséget, motivációt, jövőképet nyújtani.

Az egyesület folyóirata, a Csodalámpa – Egy roma diáklap első száma 1994 októberében látott napvilágot. Olvasóinak száma ekkor egy szűk közösségre korlátozódott. A lap akkori főszerkesztője, Orsós Sándor mellett az Amrita Egyesület dolgozói, de leginkább a szervezetben részt vevő diákok írásai jelentek meg a folyóiratban. A lelkes munkának és a Soros Alapítvány anyagi támogatásának köszönhetően az 1997 decemberében kiadott Csodalámpa már országos terjesztésben jelenhetett meg. 1998 tavaszától azonban a pénzügyi források hiánya miatt szüneteltetni kellett a lap megjelenését.

A mikrokutatás forrásbázisát az 1994 és 1999 közötti időszakban kéthavonta kiadott példányok adták. A forrásfeltárás nehézségét jelentette a lapszámok hiányos fellelhetősége, így jelen kutatás összesen 6 számra korlátozódott. A kvalitatív dokumentumelemzés során az egyesület által képviselt tevékenységi körök (pályaorientáció, fejlesztés, problémamegoldás, stb.) manifeszt és látens tartalmi megjelenése, illetve az egyes írások szerzőinek vizsgálata által kirajzolódó mélyebb összefüggések segítségével árnyalt képet kapunk a szervezet célkitűzéseinek megvalósulásáról, valamint az egyesület és olvasói mindennapi életéről.

The 'Wonder Lamp' of Amrita. The ghost among the lines

Dóra Pálmai

Keywords: document analysis, Wonder Lamp, Amrita OBK Association

The Romology Studies and Sociology of Education Department of the University of Pécs started a project which opens up the history of the Amrita OBK Association between 1994 and 1999, which was the first extracurricular teaching organization in Hungary after the communist regime. (Hungarian name: Amrita Pályaorientációs Baráti Kör Egyesület).

The association was founded in August, 1994. The most important aim of the association was to help socially disadvantaged pupils from the small settlements of the south-western counties in their further studies. The members of the association, especially older students wanted to give help and motivation to younger children by sharing their experiences with these children. The first issue of the association's journal, the 'Wonder Lamp' (Hungarian: Csodalámpa) was published in October, 1998. The number of the readers was limited to a small circle. In the periodical there were writings published by the former chief editor, Sándor Orsós, the workers of the 'Amrita' and the student members of the association. The issue that came out in

December, 1997 could be distributed country-wide due to the financial help of the ‘Soros’ Foundation.

The source base of the research comprises the issues published between 1994 and 1996. Due to the deficient availability of the issues, it was difficult to explore the resources, so the research is limited to only 6 issues of the ‘Wonder Lamp’. During the qualitative document analysis of the activities represented by the association (career orientation, skill development, problem solving, etc.) we can get a nuanced picture of the association’s aims with the help of outlining manifest and latent content.

Az Amrita Egyesület tematikus nyári táborainak bemutatása

Pápai Boglárka

Kulcsszavak: projektpedagógia, olvasótábor, tehetséggondozás, készségfejlesztés

Az 1994-ben alakult Amrita OKB Egyesület tanárai és diákjai felismerték azt a problémát, hogy a falusi iskolákból pécsi gimnáziumokba kerülő hátrányos helyzetű fiatalok számára nem létezett olyan közösségi tér, mely a hasonló környezetből érkező tanulók hétköznapi életét és a középiskolákba való beilleszkedést segítette volna. Ezeknek a tanulóknak nehézséget jelentett a különböző iskolák eltérő elvárás- és normarendszere.

Ezen problémák megoldása érdekében az Egyesület alapítói, tanárai, tanulói rendszeresen szerveztek projektmunkán alapuló olvasótáborokat, foglalkozásokat (M. Nádasi, 2010), melyek keretein belül különböző képességek, készségek, illetve az identitás és a közösségtudat fejlesztését tartották szem előtt (pl. nyelvtanulás, érdekérvényesítés, felelősségvállalás erősítése).

A nyári olvasótáborok közössége egész évben az Egyesület színterein folytatta tevékenységeit, a hasonló problémákkal, kihívásokkal küzdő diákok sorstársaként, illetve kortárssegítőként vettek részt a közösség alakításában.

Kutatásomban szeretném megvizsgálni a rendelkezésemre álló dokumentumok alapján a megrendezett hét (1993-tól 1999-ig) tematikus nyári tábor céljait, megvalósult programjait, illetve a táborok egykori diákjainak visszaemlékezései alapján szeretném bemutatni a táborok hasznosságát, fontosságát, az iskolai előmenetelükben betöltött szerepét.

A kutatás módszerei: az Egyesület tagjaival készített mélyinterjúk elemzése és a szervezet anyagainak dokumentumelemzése.

A kutatás főbb eredményeként elmondható, hogy a nyári táborokat mindvégig jellemezte a jól felépített pedagógiai módszertár alkalmazása, melyben jelentős szerepet kapott a résztvevők közötti játékos kapcsolatépítés és a felkészítés a következő tanévekre. A mélyinterjúk során a legtöbb válaszoló meghatározó eseményként értékelte a nyári táborokat, melyek hatása meghatározta az iskolában, így az életben elért sikereiket is.

Presentation of the Thematic Summer Camps of the Amrita Association

Boglárka Pápai

Keywords: project pedagogy, reading camp, talent care, skill development

The teachers and student of the Amrita OKB Association (founded in 1994) recognized that there was not a social place for the disadvantaged juveniles who came from a village school to a high school in Pécs. The social place would have helped these young people to integrate in the new schools and supported them in their everyday life. The distinct expectations and norms of the various high schools raised difficulties for them.

To solve these problems, the founders, the teachers and the students of the Association regularly organized reading camps and programmes, based on project works (M. Nádai, 2010). Within the confines of these tasks the tutors focused on the enrichment of diverse talents and facilities, also they were attentive to the development of the personal identity and the community awareness (e.g. language learning, interest vindication, strengthening the sense of responsibility).

The community of the summer reading camps continued its activities at the locations of the Association all year long. Struggling with analogous problems and challenges, the students participated as companions and peer support in the shaping of the community.

In my research I would like to examine the objectives and the fulfilled programs of the seven staged thematic summer camps (from 1993 to 1999) on the basis of the documents at my disposal. In addition, by the reminiscences of the late students of the camps, I would like to present the conduciveness and significance of the camps and their role in the advancement of school careers.

The methods of the research: analysis of in-depth interviews, which were conducted with the members of the Association; document inquiry of the Association's materials.

The main accomplishment of the research is the application of well-structured pedagogical methods, in which the playful Relationship-building between the participants and the preparation for the next year played a bulk part. In the course of the in-depth interviews most of the interviewees appraised the summer camps as crucial events, which determined their successes achieved in school and life.

Hallgatói kutatások a Wlislócki Henrik Szakkollégiumban

Szimpóziumvezető: Andl Helga

A szimpózium a Wlislócki Henrik Szakkollégium (WHSZ) hallgatói számára kíván felületet biztosítani kutatási eredményeik bemutatására.

A WHSZ sokoldalú tevékenységei között hangsúlyos feladatának tartja a hallgatók tudományos életbe való bekapcsolódását, kutatásaik támogatását, ezzel összefüggésben immár harmadik alkalommal került sor a szakkollégiumi keretek között hallgatói kutatási pályázat kiírására. A szimpóziumra jelentkező hallgatók kutatási témái szerteágazóak, ami szándékaink szerint reprezentálja a szakkollégium sokszínűségét is. A témák között helytörténeti kutatás éppúgy szerepel, mint az egyetemi reklámok hatásait elemző vizsgálat, telep-rehabilitációs program eredményességére vonatkozó kutatás vagy az egészségügyi alapismeretek felmérése középiskolások körében, mindemellett – a korábbi kutatási pályázatokhoz hasonlóan – fontos tematikai fókuszként jelenik meg a romológia tudományterülete: egy kutatócsoport az általános és középiskolai tanulók cigányságra vonatkozó ismereteit kívánja feltárni, míg egy másik kutatás a romológia szövegtörzskének kritikai vizsgálatát végzi interpretációs példákon keresztül.

A kutatásokat támogatja: TÁMOP-4.1.1. D – 12/2/KONV-2012-0009 „Komplex hallgatói szolgáltatások fejlesztése hátrányos helyzetű hallgatók részére a Wlislócki Henrik Szakkollégium szervezésében”

Szalánta-Németi története a dualizmus korában

Petrovics Dalma

Kulcsszavak: plébánia, társadalom, oktatás

A kutatás célja: A kutatásomban a dualizmus korára szeretnék koncentrálni és kitérni arra, hogy egy ilyen nagy és meghatározó korszak mennyiben érinti egy adott település életét, társadalmát, egyházszerkezetét, hitéletét.

A kutatás módszerei: Helytörténet, társadalomtörténet, források ütköztetésének, összehasonlításának felhasználása.

A kutatás forrásai:

- elsődleges levéltári források: Historia Domus
- másodlagos források: Balogh Györgyné: Iskolánk története: 100 éves a Szalántai Általános Iskola. Szalánta, 2012; Erdődy Gyula: Szalánta-Németi története. Szalánta, 2001.

A kutatás főbb eredményei: Foglalkoztatott, hogy egy nagyobb korszak, mint a dualizmus hat-e és ha igen, mennyiben egy falu életére. Mint a kutatásból kiderül, hat rá (népoktatási törvény, első és második közösségi törvény), ami szerintem elkerülhetetlen, talán olykor egy kisebb falu, ahol mindenki ismer mindenkit, jobban megérzi ezeket a változásokat, ha például egy tanító az adott törvény miatt veszíti el a munkáját. Ez egy nagyobb közösséget talán kevésbé érint személyesen, mint a falu lakóit, akik mindennapi kontaktban vannak egymással.

The history of Szalánta-Németi in the Era of Dualism

Dalma Petrovics

Keywords: parish, society, education

The study is focusing on the period of dualism with the aim to discover how such a long and determining historical era influenced a township's life, society, church institution, and religious life.

The used methods were the analysis and comparison of the social history source-string.

The sources were the primary archives: Historia Domus, and the secondary: Balogh; Györgyné: The history of our school: the 100 years of the school of the primary school of Szalánta, Szalánta, 2012; Erdődy; Gyula: History of Szalánta –Németi, Szalánta 2001.

The most important results of the study were the observations of the impact of some factors in the era of dualism like the law of public education, first and second community law etc. We can conclude that these central provisions influenced the everyday life of the citizens; in a small town where the social network is really deterministic in the life of the community these changes touch personally more people than in a bigger town or city. (For example if a school-teacher loses his job because of the new public education law the whole town will be without education possibilities.)

Az egyetemi reklámok hatásai pécsi hallgatókra

Molnár Attila – Rigó Bálint

Kulcsszavak: reklám, egyetemisták, sztereotípiák

A fiatal generációt érő ingerek száma folyamatosan emelkedik, messze túlhaladva az eddigi biológiai és társadalmi evolúció által kialakított ingerküszöböt. Ezáltal az ingerek felé mutatott tolerancia is egyre erősebbé válik. Számos társadalmi szereplő célja egy-egy meghatározó információ eljuttatása az ifjúsághoz, hiszen a sztereotípia szerint az egyetemi korosztály fogékony az újra, könnyen befolyásolható és fogyasztási szokásai általában jól körülhatárolhatóak. A szaktudást minden csatornán és irányban közvetíteni kívánó oktatóknál

látszólag jóval hatékonyabb módszerekkel dolgoznak a marketing szakemberek, akik különböző termékeket, szolgáltatásokat tesznek kívánatosabbá. A tudatalattira ható módszerek bár megkérdőjelezhetőek, mégis évtizedek óta jelen vannak a reklámparban. Hatásaikat kivédeni épp a tudatalattira ható ingerek tudat szintjére emelt értelmezésével lehetünk képesek.

A kutatás célja feltárni és elemezni a különböző marketing stratégiákban rejlő manipulatív eszközöket, és egyéni aspektusokból vizsgálja a reklámok hallgatókra gyakorolt lehetséges hatásait. Célunk a PTE karainak és kollégiumi épületeinek felmérése, reklám-szennyezettség térképének elkészítése és értékelése. Vizsgáljuk az egyetemi hallgatók és a reklámok viszonyrendszerét, a közvetlen fizikai környezet torzító hatásait és a marketing stratégiák hatékonyságát. A média új és egyre erősödő szocializációs közegként jelentkezve milyen mértékben képes befolyásolni mindennapi döntéseinket, a diákléthez fűződő társas kapcsolatainkat? Valóban egyezik-e a szubjektív érdeklődési kör a marketing szakemberek által elképzelt egyéni motivációkkal? Vizsgálataink során zárt személyes és online kérdőíves felmérést végzünk a pécsi egyetemisták kiválasztott reprezentatív mintáján. Asszociációs és memóriatesztek bevonásával vizsgáljuk a jellemző reklámcsoportok különböző képi és szöveges elemeinek hatékonyságát, a „gyártó és fogyasztó” közti reklámkommunikáció eredményességét. Stuart Hall neves társadalomtudós elítélte a pusztán mérésekre alapozott kutatásokat, melyek nem vették figyelembe a társadalmi erőviszonyokat az eredmények értékelésénél, ezt a gondolatát és a médiának a status quo fenntartásában való szerepéről való értekezését fontosnak tartjuk felhasználni a kutatásunkban. Hall következő műveire szeretnénk alapozni: *Cultural Studies: two paradigms* (1980), *Encoding / Decoding* (1980) és *Deviancy, Politics and the Media* (1971).

Egészségügyi alapismeretek felmérése a középiskolások körében

Greksa Evelin - Szederkényi Attila - Tigyi ZoltánnéPusztafalvi Henriette

Kulcsszavak: egészség, középiskola, szociális helyzet

A kutatásban kérdőíves felmérést végzünk két gimnázium 10. osztályos (16-17) tanulói körében, ahol a tanulók egészségügyi ismereteit vizsgáljuk és egészségfelmérést végzünk. Összefüggéseket keresünk a szociális helyzet és a meglévő ismeretek között. Összehasonlítjuk roma és nem roma tanulók tudását és attitűdjét az egészséges életmódra vonatkozóan. Kutatásunkat indokolja, hogy rövid szakirodalmi áttekintés után arra a következtetésre jutottunk, hogy nem készült mostanában ilyen fajta kutatás Magyarországon.

A kutatás hipotézisei: Feltételezzük, hogy a lányok egészségügyi ismerete több, mint a fiúké. Feltételezzük, hogy településtípus alapján különbség tapasztalható az egészség iránti érdeklődés területén: a városban lakók nyitottabbak az egészségügy felé, mint a faluban lakók. Feltételezzük, hogy a szülők iskolai végzettsége befolyásolja az egészség iránti érdeklődést.

A kutatás célja, hogy következtetést vonjunk le a hipotézisben megfogalmazott pontokról: képet kapjunk arról, hogy a szociális és társadalmi helyzet mennyiben befolyásolja az érdeklődést és egészségmagatartást a 10. osztályosok körében. A kutatással feltérképezzük, hogy a tanulók honnan szerzik az ismereteket leginkább (iskola, internet, televízió, egyéb).

A kutatási téma előzményei néhány szakirodalom felhasználásával: Az információ modern világunkban nagyon gyorsan terjed az audiovizuális eszközön keresztül, így azok a tévhitek is gyorsan eljutnak, melyek negatívan befolyásolhatják az emberek életminőségét. A kereskedelmi adók nem tartalmazznak vagy csak nagyon keveset a tudományos ismereterjesztő és egészségnevelő reklámokból. Az iskolának nagyon nagy szerepük van abban, hogy ezeket a problémákat megoldják, hogy az egyén fejlődését, ismereteit bővítse. Különböző rendeletek, jogszabályok kötelezik az iskolákat az egészségnevelésre.

Kutatásunkban arra vonatkozóan is megkérdezzük a tanulókat, hogy ezek az egészségnevelési programok mennyire fontosak és hasznosak számukra.

Basic Knowledge about Hygiene and Health Care Between Secondary School Students

Evelin Greksa - Attila Szederkényi - Henriette PusztafalviTigyné

Keywords: healthy, secondary schools, social status

The aim of the study is to examine the basic knowledge about hygiene of 16 -17 year old secondary school students from the Leőwey Klára High school and from the Ghandi High school and further to assess their health conditions. We suppose relation between the basic knowledge and social status of the family, and we compare the attitude and ideas related to the healthy lifestyle of Roma and not Roma students. The relevance of the study is that it is based on the most up-to-date references and there is no recent research that has been conducted in Hungary and has been aimed at these questions.

In our hypothesis we suppose that girls have more knowledge about hygiene than boys, and we think that the residence influences the interest in issues related to health care: those who live in cities are more open to hygiene than those who living in townships. We also suppose that the educational level of the parents is an influencing factor considering the knowledge of the students.

Our aims are to conclude all our questions and get a vision about how the social status influences the interests in health care and the behaviour of the students in the 10thclass. We also want to map how the students get information about health care, which are the most available and useful information sources: schools environment, internet, television, etc.)

Based on recent studies related to our topic, we can state that in the modern world the information spreads through audiovisual tools really fast, so does the misbeliefs which influence the quality of life negatively. The commercial media broadcast only a few scientific and informative advertisements and films, so the schools play an important role to call attention to these issues, and improve the students' knowledge. This responsibility of

education institutes is nowadays regulated by laws which oblige them to the health care education.

Általános és középiskolai tanulók cigányságra vonatkozó ismeretei egy kérdőíves vizsgálat tükrében

Laboda Georgina – Laboda Lilla – Tóth Bernadett – Kőszegi Krisztián

Kulcsszavak: ismeretek felmérése, cigánykép, sztereotípiák

A kutatás célja, hogy megismerjük az általános és középiskolás tanulók cigányságra vonatkozó ismereteit, hogyan gondolkodnak, milyen kialakított képük van a cigányságról. A kutatás módszerünknek a kérdőíves felmérést választottuk, hogy a legpontosabban tudjuk összegyűjteni a szükséges információkat. A kutatás általános és középiskolások körében zajlik, terveink szerint két 5. és két 10. évfolyamos osztályt szeretnénk a vizsgálatba bevonni. A kutatás kezdetekor azt feltételeztük, hogy az általános iskolások nincsenek tisztában a cigányság fogalmával, kevés és pontatlan információval rendelkeznek, a középiskolás fiataloknak pedig sztereotip ismereteik vannak. A kutatási eredményeinkkel arra kívánunk rávilágítani, hogy az általános iskolásoknak szükségük van alapvető ismeretek megszerzésére a cigánysággal kapcsolatban, mivel megfelelő ismeretek hiányában középiskolás korukra csak sztereotip ismeretekkel rendelkeznek, és ez hozzájárul a cigányokról kialakított negatív kép terjedéséhez.

Surveying the Knowledge of Elementary and High School Students about the Gypsy Society with Questionnaires

Georgina Laboda – Lilla Laboda – Bernadett Tóth – Krisztián Kőszegi

Keywords: surveying knowledge, stereotypes and the image of the gypsy society

The goal of this research is to get acquainted with the knowledge of the elementary and high school students about the gypsy society; how they think about it and what kind of image they have about it.

We chose the questionnaire research method to be able to gather information more accurately. The research involved elementary and high school students and we also want to examine two 5th and two 10th grade classes.

At the beginning of our research, we presumed that elementary school students were not quite familiar with the notion of gypsy, they had little and imprecise information, on the other hand high school students only had stereotypical knowledge. We want to point out with the results

that elementary school students need to get standard knowledge about the gypsy society because without this essential knowledge they will only have stereotypical images as they go to high school and this will add to the further spread of the negative image of the gypsy society.

Interpretációs példák a romológia szövegtörzsének kritikai vizsgálatához

Orsós János

Kulcsszavak: a romológia diskurzusa, törzsvizsgálat, mikroelemzések

A kutatás célja: A romológia szövegtörzséhez kötődő komplex interpretációk, melyek egy alakuló diskurzus elbeszélhetőségéhez járulnak hozzá.

A kutatás módszerei: A szövegtörzs egyes szövegeinek komplex elemzése, narratívaelemzés.

A *studies jellegű diskurzusok* jellemzően egy akár erőteljesen, akár kevésbé artikuláltan jelentkező társadalmi igény hatására jönnek létre. Ha az értelmezés szakadáshelyei felismerhetők a tudományos elbeszélés számára – és ez általában így van –, akkor a bölcséleti és társadalomtudományokat egyaránt foglalkoztatni kezdik ezek a kérdések. Olykor olyan erejű változásokhoz vezet ez, hogy az egyébként csupán tematikus fókuszúnak tűnő kérdéskör új szemléletmódot, módszertant, terminológiát, etc. követel. Ily módon feltételezzük a romológia diskurzusának érvényes létezését.

Kutatásunkban azt vizsgáljuk, hogy a romológia törzsébe értett szövegek mennyiben állják ki a tudományosság próbáját, milyen jelentéseket hoznak létre ill. állandósítanak, hogyan jutnak csak így elbeszélhető konstrukciókhoz.

Az előadás során kísérletet teszünk arra, hogy a romológia, mint tudományos diskurzus létezés módjának jellemzőiről és alakulástörténetéről adjunk áttekintést viszonylag egyszerűnek látszó kérdések mentén:

- mi a romológia;
- melyek a használatba vett terminusai;
- milyen kategóriarendszer mentén rendeződik a tudományos elbeszélés;
- feldolgozható-e és miként a romológia hagyománytörténete;
- történetiségében melyek az állandósulni látszó és folytonosan változó tematikus centrumai?

Examples of Interpretations for the Critical Survey of the Text Corpus of Romology

János Orsós

Keywords: discourse of Romology, corpus study, microanalysis

The aim of the study is to investigate the complex interpretations of the text corpus of the Romology, which contribute to the narration of a developing discourse. A complex narrative analysis was used as a method to monitor certain parts of the Romology.

The study discourses come to be under a vigorously or less powerfully articulated social claim. If the gaps of interpretations are recognizable for the scientific narrations - and generally it happens - then the human and social studies start to run on these questions. This leads to so profound changes that at beginning just simple thematic issues demand new paradigm, methods and terminology. Based on this we suppose the justifications of the discourse of Romology.

In our study we investigate that the texts in Romology can be defined as scientific writings, what kind of denotations are created, mediated and consolidated by them, and how these denotations lead to constructions and which narrations are possible just with these terms.

Our aim is to summarize the features of Romology as a scientific discourse, its development along with basic questions:

- what is Romology?
- which are the frequented terms of Romology?
- which category system is the baseline of the scientific narratives?
- is the tradition history of Romology workable?
- which are the consolidated and changing central themes in the history?

A komplex telep-program bemutatása a György-telep példáján

Csonka Norbert Dávid - Kószegi Mária

Kulcsszavak: eredményesség, telep-program, hátrányos helyzet

A kutatás célja: A pécsi György-telepen zajló komplex telep-rehabilitációs program eredményességének vizsgálata.

A kutatás módszerei: Interjúk a programot megvalósító szakemberekkel és telepen élő lakosokkal. Dokumentumelemzés az érintett témában.

A jelenlegi kutatásunk előzményében (2013) megpróbáltunk arra a kérdésre választ adni, hogy a telep program eredményes-e a lakosok és a szervező szakemberek szerint, de erre a kérdésre akkor nem tudtunk teljes és kielégítő választ adni. Azonban a mostani kutatásunkban teljesebb

képet adhatunk arról, hogy a György telepen folyó telep-program eredményes volt vagy sem és hogy miképpen változtatta meg az ott élő hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A György-telep példáján keresztül az országban több helyen folyó komplex telep-programot is kívánjuk bemutatni.

Oktatás a társadalom margóján

Szimpóziumvezető: Di Blasio Barbara

Kulcsszavak: dualizmuskori börtönügy, női fogvatartottak oktatása, áldozattá válás, performansz a börtönben

Szimpóziumunk előadásaiban arra vállalkozunk, hogy a kutatók és az érdeklődők számára a börtönökben zajló oktatási folyamatokról, illetve kutatásokról számoljunk be. A dualizmuskori magyar börtönügy oktatásának története, a női fogvatartottak oktatásának aspektusai, az áldozatokká vált személyek és csoportok helyzete és fiatalok elítéltek performansza kerül fókuszba.

A pedagógia új utakat keresve, a komformizmus elől menekül. A társadalmunk életstílusára és változó értékrendjére a pedagógiának reflektíven kell reagálnia. Új helyeken, új módszerekkel kell közelítenie a társadalom különböző, határhelyzetben levő csoportjaihoz. A modern, elidegenedő társadalomban a pedagógiának több szolidaritást kell mutatnia az arra rászorulóknak. A szolidaritás azt is jelentheti, hogy a pedagógiának egyrészt fel kell hagynia a tudásátadás direkt formáival vagy annak kizárólagosságát háttérbe helyezni, és inkább szimbolikusan és valóságosan támogatni, helyreállítani az autentikus (kis)közösségeket. Ezek az autentikus közösségek a társadalmunkból a pedagógia remélt támogatása nélkül lassan eltűnnek. Egyetérthetünk Perina (2008) felvetésével, mely szerint a pedagógiának szüksége van a marginális csoportokra, akik újra ráirányítják figyelmünket az emberi szükségletekre és a magányra.

Education on the Margins of Society

Barbara Di Blasio

Keywords: prison affairs in the history of dualism, educating female prisoners, becoming victim, performance in prison

Educating in prison and related research will be presented in the talks of our symposium. The focus will be on the history of education of Hungarian prison affairs during the age of

dualism, the aspects of the teaching of female prisoners, the status of individuals and groups who become victims, and the performance of juveniles. Pedagogy tries to escape from conformism via searching for new ways. It should to reflect on new pace, values, and lifestyle of our society. It should approach different marginal groups of society by new methods and in new places. Pedagogy must show more solidarity to the indigent in the modern, estranged society. Solidarity may also imply that pedagogy should discontinue direct ways of knowledge transfer, or at least it should efface its absolutism. Instead, it should support and reestablish small communities in a symbolic and actual way. Without this expected help and support, these authentic communities will slowly become extinct. Following Perina (2008), we argue that pedagogy needs marginal groups, which reorient attention to human needs and seclusion.

A cigány/roma nők oktatásának egy speciális aspektusa. Tapasztalatok a Kalocsai Fegyház és Börtönben

Ács Adrienn

Kulcsszavak: cigány/roma nők, börtön, aluliskolázottság

Kutatásom során a cigány/roma nők oktatásának egy speciális aspektusára fókuszálok. A társadalom peremvidékén élő kisebbség azon specifikus szegmensére, akiket bűnelkövetés miatt szabadságvesztéssel sújtottak. Ezen nők kultúrájukban elfoglalt szerepét, hátrányait, és iskolázottsági helyzetét vizsgálom primer és szekunder forrásokra támaszkodva. A roma/cigány kultúrával foglalkozó szakirodalom, a Kalocsai Fegyház és Börtönben töltött személyes munkatapasztalatom során készített mélyinterjúk, valamint az intézet adatbázisa, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által kiadott (az adott év szakmai tevékenységeit és statisztikáját összefoglaló) Évkönyvek, továbbá a Börtönügyi Szemle (tudományos és szakmai folyóirat) felhasználása segítségével.

A hazai büntetés-végrehajtási intézetekben kiemelt fontosságú az elítéltek foglalkoztatása. Ez nemcsak a fenntartási költségek csökkentése miatt lényeges, de tény, hogy a rendszeres munka mind fizikai, mind lelki szempontokat figyelembe véve kedvező hatást gyakorol az elítéltekre. A csoporthoz, közösséghez tartozás érzése, a tevékenykedtetés, valamint a meghatározott napirend, szokásrend nagyban hozzájárul az jövőtervezés, azonfelül a rendszerszemlélet kialakításához. Prioritást képez továbbá, hogy a büntetettek hasznosan, értelmesen tölthessék szabadidejüket. Az aktivizált fogvatartottak testi és lelki egészségének megőrzése ugyanis csökkenti a fegyelmi vétségek sorát, a fogvatartottak frusztrációját és feszültségét; valamint növelheti a szabadulók társadalmi visszailleszkedésének eredményességét.

Céлом, a lehetőségek, és a továbbmutató törekvések számbavétele, illetve vizsgálata, mely előrébb viheti ezen kérdéskört, s amellet esetlegesen megoldási javaslatot nyújthat az említett többszörösen hátrányos helyzetben lévő csoport számára. A cigányság felemelkedésének kulcskérdése az oktatásban rejtik. Saját kultúrájuk és nyelvük megismerése, elismerése nagy

segítségül szolgálhat társadalmi megítélésük, munkáltatásuk, valamint foglalkoztatásuk tekintetében. Magyarország gazdasági-kulturális jelene, és jövője pedig attól függ, hogy a felmerült problémát milyen módon orvosolja, s megragad-e minden lehetőséget arra, hogy - minden érintett területen – kezelje azt.

A társadalmi színház kritikai pedagógiai megközelítése

Di Blasio Barbara

Kulcsszavak: társadalmi színház, performansz, élettörténet, kompetencia

Előadásunkban a marginalizálódott közösségekért működő társadalmi színházról lesz szó, amely olyan helyeken működik, ahol a valóság átélése nem hétköznapi. A börtönszínház olyan kísérlet, amely a szegénység és elidegenedés kihívásaira reagál. A művészetek világában maga is marginális helyzetű, de a határvonalon működése az extrém helyzetekhez való könnyebb alkalmazkodást eredményezi. A társadalmi színház egy reflexió, amely új formát ad a veszteséggel, az anyagi javak hiányából eredő frusztrációkkal való emberi találkozásoknak. A forma társadalmi szerepek felkínálását jelenti, amelyek a közösségek hálózatában léteznek, és ellenpólusai lehetnek az igazságtalanságok és az erőszak okozta mély traumáknak (Meldolesi, 2001). A társadalmi színház tevékenységében nem a művészi elemek a vezérelvek, hanem a közösség tagjai a színházi tevékenységekből nyernek autonómiát, erőt merítenek a társadalmi szerepvállaláshoz. A szociális és kognitív kompetenciák indirekt fejlesztési módja. A kompetenciák fejlődése összefügg a test teatralitásával (P. Müller, 2009). A színész az inautentikus létezésének a határára érkezve tapasztalja meg a saját fejlődését. Kutatásunk performansz-alapú résztvevő kutatás, amely Fiatalok Regionális Büntetés-végrehajtási Intézetében zajlik. A társadalomtudományokhoz, az etnográfiahoz és a kulturális antropológiához áll közel. A színházban élettörténetekből merítő performanszok létrehozása zajlik. A performanszban öltönek testet a színházi interpretáció segítségével azon kulturális akciók, amelyek egyes kultúrákat vagy szubkultúrákat jellemeznek. Kutatási szempontból a performansz keletkezése egyben kulturális elemek összeillesztése, adatok felhalmozása, rendszerezése. Esetünkben a performansz interpretációs eszköz, amelynek segítségével a hétköznapi élet kulturális elemei, történetei válnak érthetőbbé. A performansz során a résztvevők egyidőben szereplői a jelentésteremtésnek és -megosztásnak, a társas interakciók által tapasztalatokat halmoznak fel, amely a világhoz való pozitív viszonyulásukat segíti. Kulturális kódokat azonosítunk, a nyelvhasználatot és az azzal összefüggő magatartást ismerjük meg, illetve mutatjuk be előadásunkban. Tevékenységünkben elméleti modellek (Kögler, 1999) kerülnek kipróbálásra gyakorlat közben. A performansz, mint szociális és kognitív kompetenciák fejlesztő módszere kerül kipróbálásra, neheztett környezetben. A deviáns és magatartászavaros gyermekek és fiatalok esetén sikerrel alkalmazható tanulást segítő módszerként.

A Critical Pedagogic Approach to Social Theater

Barbara Di Blasio

The aim of my study is to carry out interdisciplinary research within the fields of philosophy, sociology and educational science.

My research focuses on the socio-theoretical examination of the phenomenon of how people define themselves in situations offered by reality, in which their decisions, self-understanding, and activities are defined by actions and perceptions. Also, how the formation of the self occurs through self-reflection and recognizing the other's perspective. My aim is to test the approaches to socio-theory based on identity and capability empirically, using narrative method. By examining the life stories of young and juvenile offenders, I aim to reveal the deeper and more contextual factors operating beneath the lifestyles and the conduct of life of this critical population with narrative and performance-based approach. Furthermore, I aim to examine how theatrical performance contributes to both self-understanding and the improvement of creativity and cognitive competences in the framework of closed institutions. I am also interested in what kind of effects the activities of the prison theater have - supporting the self-understanding of young people.

The methods of my research are mainly of qualitative nature, since exact quantitative data are not relevant to criminality in many cases. However, both methodologies are needed for nuancing our knowledge.

My aim is to acquire knowledge about the forces behind dangerous behavior and risk-taking of young people and, additionally, about their own perception of their behavior and situation. I aim to understand the relationship between young people and danger, which reflects their reality more faithfully, and manage and prevent the risks together.

Performativity, as I explain it in detail, improves the body scheme, experiences and the system of competencies. Performing is the cradle of the development of self-esteem that prepares the realistic decisions in real-life situations.

Oktatás és lelki gondozás a magyar börtönügy történetében

Nagy Adrienn

Kulcsszavak: börtöniskola, lelki gondozás, dualizmus

Az előadás célja, hogy áttekintést adjon a dualizmus kori magyarországi börtönökben folyó, az elítéltek társadalmi beilleszkedését segítő nevelés és oktatás intézményes keretek között történő megszervezéséről. Kutatásunk során egyrészt arra kerestük a választ, hogy vajon a hosszabb, vagy rövidebb időre a társadalomtól elzárt egyéneknek adódott-e, és ha igen, milyen jellegű művelődési, tanulási lehetőségük, másrészt azt vizsgáltuk, hogy a korabeli

rendeletek, illetve a társadalmi mozgalmak mennyiben járultak hozzá a rabok – 19. század második felétől már az államhatalom által is egyre fontosabbnak tartott, és közgondolkodásba is lassan bekerülő – reintegrációjához.

A kutatás egyrészt a rendelkezésre álló elsődleges (évi jelentések az országos fegyintézetekről, jegyzőkönyvek...stb.) és másodlagos források forráskritikai és összehasonlító elemzése során vizsgálta 1870-es évektől a hazai büntetés-végrehajtás intézményeiben meginduló lelki gondozás és az oktatás államilag is támogatott megszervezése körüli vitákat. Mindemellett vizsgálatunk tárgyát képezte annak feltérképezése is, hogy az elítéltek közül kik és milyen jellegű képzésben részesültek a korabeli hét fegyintézetben (Munkács, Illava, Lipótvár, Vác, Nagyenyed, Szamosújvár, Márianosztra), valamint a statisztikák tükrében – a kvantitatív módszert is segítségül hívva – áttekintettük a börtöniskolai oktatásban részesülő elítéltek létszámát és tanulmányi előmenetelét a 19-20. század fordulóján.

Összességében megállapítható, hogy az állam a dualizmus időszakában jelentős anyagi erőfeszítést tett a börtöniskolák megszervezése és tanítókkal való ellátása érdekében, azonban az oktatásban részesülő rabok aránya az első világháborúig nem érte el a célul kitűzött 30%-ot. A dualizmus kori büntetés-végrehajtás intézményi reformja egyúttal szemléletváltást is jelentett az elítéltek sorsáról való gondolkodásban. A hangsúly egyre inkább a társadalmi integrációra helyeződött és elfogadottá vált, hogy ennek sikere nagymértékben függ a büntetés alatt és után nyújtott támogatástól, melyről a dualizmus időszakában úgy vélték, egyrészt a börtönökben szervezett valláserkölcsi nevelés és oktatás révén biztosítható, másrészt a szabadulást követően a rabsegélyezés és a patronázs egyesületek karitatív segítségével. A 19-20. század fordulóján a hazai börtönökben az elítéltek reszocializációs alapjának a valláserkölcsi nevelést, az iskolai oktatást, a fegyelemre, a rendre, a tisztaságra szoktatást és a munkára nevelést tekintették.

Education and Spiritual Care in the History of Hungarian Prison Case

Adrienn Nagy

Keywords: prison school, spiritual care, dualism

The aim of the presentation is to give an overview about the organizing of education and training, which helped the social integration of convicts in institutional setting in the Hungarian prisons of the dualism era. During our research we sought answers to the question whether those isolated from society for a longer or shorter time had the possibility to learn and if they did what kind of cultural and educational possibilities they had. On the other hand, we examined to what extent the contemporary regulations and social movements contributed to the reintegration of the convicts.

The research based on the critical source and comparative analysis of the available primary (annual reports on the national prisons, minutes...etc.) and secondary sources examined the

discussions around organizing spiritual care and education which were started in the penal institutions of Hungary from the 1870s and supported also by the state. Besides, the topic of our examination was also to map that who received what kind of training out of the convicts in the contemporary seven prisons (Munkács, Illava, Lipótvár, Vác, Nagyenyed, Szamosújvár, Márianosztra), as well as in the light of statistics – invoking also the quantitative method – we overviewed the number of convicts participating in prison education and their educational achievements at the turn of the 19-20th centuries.

By and large it can be claimed that the state made a significant financial effort in the dualism era to organize prison schools and provide teachers for them, but the rate of prisoners participating in the education did not reach the set aim of 30% until World War I. The penal institutional reform of the dualism era also meant a change of attitude in the thinking about the fate of the convicts. The emphasis was placed more and more on the social integration and it became accepted that its success very much depended upon the support given during and after punishment. This support was believed to be provided by the religious moral education and training organized in prisons and with the charity help of prisoner aid given and patronage associations after the release. At the turn of the 19-20th centuries the re-socialization base of convicts in the Hungarian prisons was considered to include religious moral education, the school education, the familiarization to discipline, order and cleanness and also the education for working.

Áldozatnak lenni iskolában és iskolán kívül

Zalavári Eszter

Kulcsszavak: áldozat-segítés, deviancia, együttműködés

Szeretnék bemutatni egy olyan folyamatban lévő projektet, mely elsősorban az áldozatokká vált személyeken, csoportokon igyekszik ténylegesen segíteni. A deviáns viselkedésmód kialakulásának lehetséges okait és annak esetleges következményeit említeném meg. Arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a társadalomnak nagy szerepe van a fiatalok személyiségének alakulásában. Az elsődleges és a másodlagos szocializációs közeg felelőssége, hogy egy gyermekből becsületes, reális önértékeléssel rendelkező felnőtt váljon. A deviáns viselkedés, a fizikai és lelki támadások áldozatainak szükséges egy olyan segítő környezetet biztosítani, amely támogatást nyújt abban, hogy az őt ért sérelemre valamilyen megoldást találjon. Ezt hivatott ez a projekt is megvalósítani. A 2005. évi CXXXV. törvény kifejezetten az áldozatok segítéséről szól. Andorka Rudolf, Buda Béla, Herczog Mária és Aronson is foglalkozik a deviancia kérdéskörével a viselkedés szociológiájával. A gyermek- és fiatalkori bűnözéssel, annak megelőzésével kapcsolatban Gönczöl Katalin és Borbíró Andrea műveiben is olvashatunk. Áldozattípusok bemutatását követően kiemelném azt a csoportot, amely áldozat és egyben elkövető is lehet. Valamint azon intézményeket, szervezeteket és szakembereket említeném meg, amelyek közvetve vagy közvetett módon kapcsolatban állnak, állhatnak áldozatokkal és a projektben részt vesznek. Állami és magán

szervezetek, oktatási-, egyesületi intézmények, kórházak. Pedagógusok, pszichológusok, szociális munkások, áldozatsegítők, pártfogó felügyelők, orvosok. A projekt során eddig elért eredmények között szerepel az, hogy az intézmények közötti kapcsolathálót feltérképeztük, illetve a résztvevők közötti kapcsolódási pontokat megerősítettük, illetve új lehetőségeket tártunk fel.

Hosszú távon az a célunk, hogy az áldozatsegítés és az intézmények közötti aktív és hasznos kapcsolathálózatban működjön.

Being a Victim Inside and Outside School

Eszter Zalavári

Keywords: victim aid, deviance, cooperation

I would like to present a project in progress which tries to help actually those persons and groups who have become victims. I would mention the possible reasons for deviant behaviour and its possible consequences. I would like to direct the attention to the fact that society plays a great role in the shaping of the young people's personality. It is the responsibility of the primary and the secondary socializing media that the child should become an honest adult with real self-estimation. The victims of deviant behaviour and physical and mental attacks need to be provided with helping environment which helps to find some kind of solution for the injury sustained. This project is destined to realize this. The Act CXXXV of 2005 on Crime Victim Support and State Compensation describes victim aid. Rudolf Andorka, Béla Buda, Mária Herczog and Aronson also deal with the question of deviance, the sociology of behaviour. We can read about children's and juvenile delinquency and its prevention in the works of Katalin Gönczöl and Andrea Borbíró as well. After presenting the types of victims I would focus on the group which can become victims and perpetrators at the same time. I would also mention those institutions, organizations and professionals who are or can be connected to the victims directly or indirectly and participate in the project. These are state and private organizations, educational and association institutions, hospitals. They are teachers, psychologists, social workers, victim aides, patron supervisors, doctors. Among the results reached so far we can mention that we have mapped the network system between the institutions, we have fortified the points of contact among the participants and we revealed new possibilities. Our aim in the long run is that victim aid and an active and useful network system between institutions should work.

SZEKCIÓELŐADÁSOK

PSZICHOLÓGIA

Cigányokkal/romákkal kapcsolatos attitűdvizsgálat a felsőoktatás egészségtudományi területein tanulmányokat folytató hallgatók körében

Angyal Magdolna

Kulcsszavak: sztereotípiák, roma kisebbség, transzkulturális/interkulturális ismeretek

Az elmúlt negyed évszázadban jelentős társadalmi és gazdasági változások zajlottak le hazánkban, amelyeknek negatív előjelű velejárójaként felerősödtek a társadalom egyes rétegeiben a sztereotip vélemények és az előítéletek, felszínre kerültek diszkriminatív viselkedési formák. Természetesen ezek a jelenségek nem kímélték az egészségügy berkeit sem, ezért nagyon időszerű annak vizsgálata, hogy hogyan lehet ebből a kevésbé kívánatos helyzetből elmozdulni pozitív irányba. Elsősorban körül kell határolni a problémát ahhoz, hogy a megoldás felé mutathassunk.

Problémafelvetés: Kulturális szempontból csak azokat az egészségügyi dolgozókat lehet kompetens szakembereknek definiálni, akik ismerik és értik az eltérő szokásrendszerrel élő kisebbségi csoportok kulturális sajátosságait, hogy speciális tudással, szakértelemmel, valamint hozzáértéssel hatékony ellátást nyújthassanak ezen kliensek számára. Fontos kérdésként merül fel, hogy feladata-e, és ha igen, milyen szerepet töltsön be a felsőoktatási képzés a cigányság kultúrájának és a róluk szóló ismeretek közvetítésében?

Az előadás célja bemutatni, hogy az egészségügyi főiskolai képzésben résztvevő hallgatókban a cigánysággal kapcsolatos jól/rosszul rögzült ismeretek milyen forrásból táplálkoznak, mennyire lehet más és más az előítéletesség a forrás függvényében, illetve befolyásolhatja-e azt, hogy „ab ovo” kialakul-e az előítéletesség, vagy nem? Tovább menve mennyire felkészültek a nap jelen állása szerint a leendő diplomás egészségügyi szakdolgozók a cigány/roma népcsoporttal kapcsolatos problémák, konfliktusok szakszerű kezelésére és hogyan ítélik meg leendő egészségügyi szakemberként a hazai cigányság helyzetét?

A felmérés kérdőíves módszerrel történt, mely zárt és félig zárt kérdéseket is tartalmazott.

A kapott eredmények tükröt tartanak a képzőintézmények számára rámutatva arra, hogy a tájékozatlanság és a sztereotip gondolkodás között szoros kapcsolat áll fenn, de mindenekeztől alátámasztják a transzkulturális/interkulturális ismeretek oktatásának létjogosultságát és fontosságát.

Study of Health Science Graduate Students' Attitudes to Gypsies/Romanies

Magdolna Angyal

Keywords: stereotype, Romany minority, transcultural/intercultural knowledges

In the last 25 years, significant social and economic changes have occurred in Hungary and, consequently, stereotypes and prejudices have intensified in some layers of society - discriminatory behaviour has emerged. These phenomena can also be found in the health care sector, and it should be the subject of further research in order to determine how to move forward.

The problem: From a cultural point of view, only those health care workers who know and understand the cultural plurality of minority groups with different customs can be defined as competent professionals. Using their special knowledge, skills and competences, these experts can consult effectively with their clients from any minority groups. An important question: is it the job of the higher education to teach graduate students about Gypsy culture and provide any knowledge about it to them? If the answer is yes, what can be the exact role of higher education in this matter?

This presentation will discuss the following subjects in details: Where does the information source of graduate health science students' knowledge about the Gypsy minority originate from? How can prejudices differ depending on each source of information? Can sources generate additional prejudices? Or cannot they? Furthermore, are future health care professionals currently prepared for any potential problems, conflicts or their handling in relation to Gypsy/Romany people? How do they, as health care professionals, see the situation of Gypsies in Hungary?

A survey has been conducted with questionnaires with closed and half-closed questions. The results prove to educational institutes that ignorance and stereotypical thinking are related, but first of all, they demonstrate the importance and *raison d'etre* of teaching of transcultural and intercultural knowledge.

A szociokulturális hátránnyal rendelkező cigány gyerekek tanulási szokásai

Bencéné Fekete Andrea

Kulcsszavak: tanulási módszer, cigányság, iskolai hátrány

Empirikus kutatásom célja a cigány gyerekek tanulási szokásainak, módszereinek vizsgálata. Az iskolai kudarcok okai között gyakran a szociokulturális hátrány fedezhető fel, melynek elemei közt szerepel a szülők alacsony iskolázottsága, az egzisztenciális bizonytalanság, a családi instabilitás, az eltartottak magas száma, valamint a kisebbségek etnikai helyzete. Mindezekben a problémákban a cigány gyerekek fokozottan érintettek. A családból nem hozzák magukkal a tanulás iránti motivációt, a tudást előtérbe állító értékszemléletet, valamint a tanulást segítő, könnyítő módszereket sem. A kudarcok sorozata örökre elveheti a gyerekek kedvét a tanulástól, az ismeretszerzéstől. A napi feladatok hatására természetesen, önkéntelenül kialakulnak bizonyos tanulási szokások, azonban az így kialakult beidegződött rendszer nem mindig helyes és eredményes.

Az előadás során bemutatásra kerül a negyedik osztályos cigány gyerekek körében végzett kérdőíves vizsgálat eredménye, amely a tanórán kívüli tanulási szokásokat, illetve az általuk alkalmazott tanulási stratégiákat, módszereket tárta fel. Azért a 9-10 éves korosztályra esett a választás, mert az ő iskolai eredményességüket a felső tagozaton döntően befolyásolja, hogy megtanultak-e tanulni. A történelem, a magyar irodalom és a természetismeret órák során önállóan megtanulandó ismeretanyag elsajátítása lehetetlen hatékony tanulási módszer alkalmazása nélkül. A gyerekek tanulási szokásai nem egyeznek meg, azonban mégis van valami közös a hasonló eredményeket elérő tanulók módszerei között. Az eredmények arra hívják fel a figyelmet, hogy még az ötödik osztályba lépés előtt lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a diákok megtanuljanak tanulni, és legyen egy tudatosan kialakított tanulási szokásrendszerük. Az osztályfőnöki órák keretében, vagy délután a napköziben lehetne olyan beszélgetésekre alkalmat teremteni, amelyek során a saját módszerek ismertetése mellett lehetőség nyílna a különböző tantárgyak speciális technikáinak bemutatására. A gyengébb tanulók nem azért kevésbé eredményesek, mert „buták”, hanem azért, mert nem ismerik az eredményekhez vezető, a tananyag megfelelő elsajátítását könnyítő módszereket. A gyengébb tanulóknak kiscsoportos foglalkozás keretében, meg kellene teremteni az iskolában azt a lehetőséget, hogy egy pedagógus segítségével megkereshessék saját módszereikben rejlő hibákat. Nem szabadna megvárni, hogy a gyerekek egyedül meg tudnak-e birkózni a felső tagozatos tanulás „másságával”. Jelen esetben egy olyan program ismertetésére kerül sor, melynek keretében élményt nyújtva már a tanév kezdetén lehetőség nyílik a tanulás tanítására. A foglalkozás célja, hogy a tanulókra senki ne kényszerítse rá az optimálisnak vélt stratégiát, hanem közösen kerüljön sor az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő leghatékonyabb módszer felkutatására. Amennyiben ebben a szellemben tudjuk segíteni a hátrányos helyzetű tanulókat, akkor fontos lépést teszünk az esélykiegyenlítés érdekében. A cigány gyermekek számára is valóra válhatjuk Szent-Györgyi Albertnek azt a vágyát, hogy „Az iskola arra való,

hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.”

Studying Patterns of Gypsy Children Struggling with Socio-Cultural Disadvantages

Andrea Bencéné Fekete

Keywords: studying methods, gypsies, school disadvantages

The aim of my empirical study was to examine the studying habits and methods of gypsy children. Among the reasons for failure in school, socio-cultural disadvantages are very frequent. They consist of the low educational level of parents, insecurity of existence, instability within the family, high number of dependents and the overall situation of ethnic minorities. Gypsy children are highly involved in many of these problems: they do not bring the motivation for learning and the evaluation of knowledge from their families, and they do not own the methods enhancing learning either. The sequence of failures in school can deprive children of motivation to learn and gain knowledge for a lifetime. Due to the fulfillment of daily tasks, automatic learning habits develop naturally, but these habituated systems are not always correct and effective. In my presentation, I am going to introduce the results of my questionnaire research carried out among fourth-grade gypsy children, which aims to reveal learning habits, strategies and methods of these children. I chose the age-group of 9-10-year-old children, because their results are strongly influenced by whether they have learnt how to learn. Acquiring the materials of History, Hungarian literature and Environmental studies individually is impossible without an effective learning method. The learning methods of the children are not identical, but there are similarities among the different patterns. These results draw the attention to the need to teach the children how to learn, and to develop their own system of learning. During the lessons of current affairs, or in the afternoon classes there is a good opportunity and occasion to talk, and here the special techniques of studying methods bound to different subjects may also be introduced. Weaker students are less successful not because of being “not clever”, but rather because they do not know the necessary methods to acquire the material, which would lead to better results. Therefore pedagogues should provide these children with an opportunity to find the mistakes in their own methods to be able to improve. This can be realized the most easily via small group workshops. They should never wait to see whether children can cope with the higher demands of higher grades, help should come in advance. In my presentation, I am going to introduce a program, which supports learning how to learn from the very beginning via special experiences. The aim of this program is to never force one strategy on students, which is considered to be optimal, but to help the students find a way, which is suitable for them, and matches their unique needs and abilities. If we are able to help handicapped students in this spirit, we can make a very important step towards providing equal opportunities. We can

make the wish of Albert Szent-Györgyi come true for gypsy children as well, as it says the following: “School exists to teach people how to learn, to raise desire for knowledge, to get them acquainted with the joy of work well-done, to taste the thrill of creating, to learn to love what they do and to find the job they will like.”

A romákkal kapcsolatos attitűdök bejósító tényezői

Keresztes-Takács Orsolya – Lendvai Lilla – Kende Anna

Kulcsszavak: előítélet, romaellenesség, szociális dominancia orientáció

A rendszerváltást követően növekedett a cigányellenesség Mo-on. (Enyedi, 2004), majd a 2000-es évektől fokozódó társadalmi feszültség, majd gazdasági válság révén kialakult feszültségek hatására a társadalmi keresletre megjelent a politikai kínálat is, így az előítéletesség mértéke tovább nőtt (Gimes, 2009). A kutatások szerint erre a világlátásra az elutasításra hajlamosító személyiségtényezőként a magas szociális dominancia orientációval rendelkezők (Oldmeadow, 2007; Csepeli, 2011), illetve demográfiai adatokat tekintve jellemzően a vidéken élők, az alacsony iskolázottságúak és a férfiak fogékonyabbak (Krekó, 2011:), továbbá az életkor előrehaladtával az előítéletesség csökken (ELTE, 2013:).

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a magyar társadalom többségi tagjai milyen attitűdökkel rendelkeznek a romákkal kapcsolatban. Célunk az volt, hogy felmérjük, milyen arányban határozzák meg a romákkal szembeni elfogadás-elutasítás mértékét az előítéletességre való hajlam mellett, a demográfiai változók, a politikai orientáció és nemzeti identitás vagy a csoporthoz fűződő attribúciók. Az országos reprezentatív kutatás 2014 őszén zajlott, amely során az 1005 résztvevő online kérdőívet töltött ki, amelyben több kisebbségi csoporttal kapcsolatos attitűdjéről kérdeztük.

A reprezentatív felmérésnek köszönhetően pontos képet kapunk a romák társadalmi megítéléséről, valamint Kutatásunkban az egyes demográfiai tényezők közötti relációk vizsgálata során azokat az előítélet és az elutasítás fontos tényezőinek véltük, ám az egész folyamatot rendszerként értelmezve, nem találtunk lényeges összefüggést ezen tényezők és az elutasítás mértéke között. A politikai orientáció és a nemzeti identitás szintén nem befolyásolja jelentősen, míg a felelősségtulajdonításnak és az entitativitásnak kiemelkedő szerepük van a romákkal szembeni elutasítás mértékének bejósításában.

Legfőbb kutatási eredménynek tehát azt tekinthetjük, hogy fennálló politikai és a közbeszédben általánossá vált kommunikációs tabuk hiányának hatására a romákkal szembeni elutasítás oly felszabadult, nyílt formája van jelen, melyre az általános elutasítással általában összefüggő tényezők nem hatnak bejósító erővel. A romákkal szembeni előítéletek csökkentésére irányuló törekvéseknek tehát figyelembe kell venniük, hogy ma Magyarországon a romaellenesség nem ütközik morális akadályokba, így gyakorlatilag a társadalom minden rétegében magas értéket mutat akár egy általános egalitáriánus értékrend mellett.

Predictive Factors of Attitudes Related to Roma People

Orsolya Keresztes-Takács – Lilla Lendvai – Anna Kende

Keyword: roma, prejudice, social dominance orientation

Although after the communist regime, discriminative prejudice against Roma people declined in Hungary, negative attitudes remained strongly present in the society. (E,F,S 2004) By the first decade after 2000, two thirds of the population had rejecting and distancing attitudes toward Roma people (Sz,Ö, Cs 2001). Following this strong social demand, by 2009 prejudice further increased (G,J,KK 2009). According to research studies, social dominance orientation is a primary source of susceptibility to prejudice (O,F 2007, Cs 2011), and the strongest anti-Roma prejudices are held by low educated males living in the countryside. (K,JM 2011). Furthermore, research results showed that prejudice decreases with age (Elte).

Our research investigated the nature of anti-Roma prejudices in Hungary. Our aim was to survey how prejudicial dispositions, demographic variables, political orientation, national identity and other group-specific factors affect anti-Roma attitudes. We studied this phenomenon using a representative national survey conducted in the autumn of 2014. One thousand and five participants completed an online survey consisting of questions about attitudes toward several minority groups.

Based on our results from a representative survey, we could formulate an accurate overview about prejudice against Roma people in Hungary. We expected that some demographic variables (e.g. age, qualifications, financial status) would be predictive of anti-Roma prejudice, yet, when modelling the rejection as a system using regression analysis, we did not find any significant connections between these variables and measures of rejection. Furthermore, political orientation and national identity did not influence the rate of rejection of Roma people. In contrast, attributions of responsibility and entitativity played an outstanding role in predicting the rejection of Roma people.

Therefore the main result of this research is that due to the general lack of communication taboos in the current political and public speech, blatant rejection of Roma people is sanctioned so strongly socially that none of the usual factors explaining prejudice bear a predictive power. Therefore, in the search for successful prejudice reduction methods, we need to take into account that there is no moral obstacle to expressing anti-Roma prejudices in Hungary, and consequently it is present in all segments of society including those who hold egalitarian values.

Roma daganatos betegek betegségképe, az elengedés rítusa, az ehhez kapcsolódó szokások

Nótár Ilona

Kulcsszavak: betegség, halál, család, elengedés, virrasztás, szertartás, rítus

Ezt a tanulmányt a Tűzmadár Klinika onko-pszichológusával Rohánszky Magdával és a Semmelweis Egyetem oktatójával, Konkoly Thege Barnával közösen készítettük el. Az eredeti cím: A roma daganatos betegek betegségképe és egészségügyi ellátással kapcsolatos attitűdjei.

A Horizont és Dialógusok konferencia számára kiterjesztettem a meglévő ismereteim és kulturális antropológiai elemzés szempontjait felhasználva értelmeztem kutatási anyagot.

Én magam végeztem az összes terepmunkát és minden interjút, amelyek Budapesten és az ország számos pontján kerültek felvételre. A dolgozatomban húsz önmagát cigánynak valló daganatos beteggel készített interjúk feldolgozását elemzem. Illetve a hozzájuk közelebb és távolabb álló családjaik véleményét is leírtam, mivel alapvető megállapítást nyert, hogy húsz megkérdezett közül tizenkilenc alany, nem egyedül érkezett a speciális kezelésre, vagy élte meg a betegséget. Az alapvetően összeállított kérdéseket a kutatás során kibővítettem, hogy nagyobb fókuszpontot kapjanak a szokások, az elengedés rítusai és kifejezetten romákra jellemző magatartásformák.

Fókuszpontjaim a romák betegségmegelőzési attitűdjei, a család szerepe mindebben a folyamatban, a halálhoz való viszony, tradíciók és hagyományok. Elemzem az ide vonatkozó patyiv és marime vonatkozásában fontos hagyományokat.

Megállapításaim eddig széles körben nem publikált felismerésekből épülnek fel: a romák sajátos családfelfogásából, betegségértelmezéséből és halálhoz való viszonyukból fakadnak.

Etnikumon innen, identitáson túl – Közösségi integráció hátrányos helyzetű települések általános iskoláiban

Szóke Tímea

Kulcsszavak: kapcsolatháló, cigányosztályok, szociometria

A bemutatandó kutatás az elmúlt két évben végzett, hasonló témájú vizsgálatainkra épül, amelyek során különböző etnikai megoszlású kistélepülések általános iskolai tanulóinak osztályon belüli kapcsolathálójával és értékstruktúráival foglalkoztunk, amit elsősorban a szociometria módszerével értelmeztünk. A kutatás keretében elsődlegesen arra voltunk kíváncsiak, hogy *a tanulók kapcsolati hálóját a különböző korcsoportokban mennyire befolyásolja az etnikai hovatartozás kérdése, illetve, hogy a vegyesebb etnikai-nemzetiségi*

megoszlású településeken vajon jobban integrálódott közösségeket fogunk-e találni. A kérdés vizsgálatához úgy választottuk ki a településeket, hogy nemzetiségi-etnikai szempontból vegyes összetételű községek, valamint kettős etnikai megoszlású, azaz cigányok és magyarok lakta települések is kerüljenek a mintába. E falvak iskoláiban, a 4. és a 8. évfolyamos tanulók között végzett vizsgálat eredményei azt mutatták ki, hogy (egyéb, kevésbé jelentős tényezők mellett) a legfontosabb közösségformáló erők a csoportokban a tanulmányi eredmény és a nemi hovatartozás voltak.

Arra is kíváncsiak voltunk továbbá, hogy etnikailag homogén közösségekben (cigányosztályokban) vajon más tényezők formálják-e kapcsolati struktúrát, mint amit a vegyes, vagy kettős megoszlású osztályokban tapasztaltunk. Elsődlegesen arra számítottunk, hogy a homogén cigányosztályok közösségei a kisebbségi léthelyzet problémái miatt sokkal összetartóbbaknak fognak bizonyulni, mint a kettős vagy vegyes osztályközösségek. Azt is szeretnénk volna megtudni, hogy egy homogén közösség milyen – esetleg eltérő – értékek mentén strukturálódik a heterogén osztályokhoz képest, és fogunk-e ebben a tekintetben valamiféle kiugró különbséget találni az általunk vizsgált osztályok között. E kérdés vizsgálata érdekében végeztünk egy újabb kutatást, immár kifejezetten kettős etnikai megoszlású és megközelítőleg homogén, cigányok lakta települések általános iskoláira fókuszálva. Kiválasztott településeink ezúttal az ország leghátrányosabb régióira koncentráltak (Északkelet-Magyarország, és Közép-Tiszavidék). Ezen osztályok esetében elemzéseink a különböző típusú osztályok struktúrái között döntő különbségeket nem mutattak ki, a homogén cigányosztályok csak néhány esetben bizonyultak jobban integrálódott közösségeknek, így következtetésképp elmondhatjuk, hogy e kisközösségek kapcsolatait és értékstruktúráját más tényezők formálják, amelyek hasonlóan hatnak minden általunk vizsgált településen (ilyen tényező a település nagyság, a települések kedvezőtlen földrajzi fekvése és gazdasági helyzete).

Hence Ethnicity, Beyond Identity – Community Integration in Primary Schools of Underprivileged Settlements

Tímea Szőke

Keywords: social networks, ethnically homogeneous classes, sociometry

The research described below is based on the sociometric research and data collection we made among primary school students in bi- and multiethnic settlements during the last two years. In the research we studied children's ties between each other in the classroom and the values that could shape the structure of the class.

During the research, we primarily intended to investigate to what extent the social networks of the students were influenced by the ethnic origin of the children in different age groups. Secondly, we also expected that the more multiethnic a settlement was, the more integrated class-communities could be found. To examine these questions, we chose a sample of multi- and biethnic settlements across the country. In the schools of these villages, the results of the

investigation made among 4th and 8th grade students showed that (besides other, less important factors) the most relevant community forming factors were school achievement and gender.

Furthermore, we also wondered if in ethnically homogeneous communities (in „Gypsy-classes”) the relationship structures were formed by different factors from those we experienced in multi- and biethnic classes. Our main expectation was that these homogeneous Roma classes would prove to be much more converging than multi- or biethnic classes because of the common problems of minority origin. Besides this, we also would have liked to know what – probably specific – values could shape the structure of a homogeneous community, and if we would find some outstanding differences between the examined classes.

In order to investigate this question we carried out some new data collections, now explicitly focusing on the primary school classes of approximately homogeneous, Roma-inhabited ghetto-settlements. The settlements chosen now were concentrated on the most underprivileged regions of the country (Northeast-Hungary and the Middle-Tisza-region). Our analyses among the structures of the different class-types did not show determinant differences, because the homogeneous Gypsy-classes proved to be more well-integrated communities only in few cases. As a result of this, we can say that the relationships and the value structures of these micro-communities are shaped by other factors, which act on in a similar way in all the settlements examined by us (some of these factors are the size of the settlement and the disadvantageous geographical location and economic status of the villages.)

NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Hallgatói mentorprogram a horgosi hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásáért

Bagány Ágnes – Bagány Igor

Kulcsszavak: mentorprogram, hátrányos helyzet, Szerbia

Az oktatási intézményeknek különösen nagy a felelőssége a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásában. A régióban nagyon sok felismerhető hátrányos helyzetű csoportot azonosíthatunk, közöttük a kis településeken vagy külvárosokban élő, munkanélküli, szociális segélyből vagy bizonytalan alkalmi munkából tengődő szülők gyermekeit, vagy a roma csoportokat. Ezekben a csoportokban gyakran az alapvető lakhatási elvárások sem teljesülnek, a gyerekek beiskolázási kötelezettsége csak nyűg a szülőknek, pedig sokszor ez az egyetlen lehetőség számukra. Az inklúziós oktatási forma bevezetése Szerbiában nagy kihívás a pedagógusok számára, mivel nagyon kevés képzett pedagógus dolgozik az iskolákban, és a finanszírozási rendszer sem támogatja azt, hogy a megnövekedett feladatokhoz a tanítók új munkatársat kapjanak. Az egyénre szabott oktatási-fejlesztési program tervezését még megírja a pedagógus, de a program végrehajtásához már segítségre lenne szüksége, olyan segédtanítóra, akik a lemaradt diákok képességeit fejlesztik adott területen belül. A hátrányos helyzetű tanulók iskolai integrációját sikeresen alkalmazzák Magyarországon, azonban náluk ez még gyerekcipőben jár. Ezért jött létre 2013 májusában a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar és a Szegedi Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézetének közös projektje, ahol a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása volt a fő cél.

A projekt szerint felvállalt tevékenységeknek három alappillére van: képzési csomagok kifejlesztése, Hallgatói Mentorprogram, kutatás. A közösen kifejlesztett programcsomagok alapján meghirdetett kurzusokat a 2013/2014-es tanévben mindkét felsőoktatási intézményben megtartották a képzés fejlesztői. A 2013/2014-es tanévben a határ mindkét oldalán megszervezésre került egy hátránykompenzáló oktatási program, melyben 15-15 egyetemi hallgató mentorállással segített 45-45 hátrányos helyzetű általános iskolás tanulót. A mentorhallgatók elsődleges feladata a tanulók tanulmányi és szociális felzárkóztatása volt. A program ideje alatt három kutatási területet öleltek fel a felmérések és azok kiértékelései: a közösen kidolgozott képzési anyagok hatékonyságának vizsgálata hallgatói kérdőívek és fókuszcsoportos beszélgetések segítségével; a Mentorprogram eredményének, a mentorok tapasztalatainak vizsgálata interjúk segítségével; a Mentorprogram fenntarthatósági és disszeminációs stratégiájának kidolgozása.

A Student Mentor Program for the Integration of Disadvantaged Pupils of Horgoš

Ágnes Bagány – Igor Bagány

Keywords: mentor program, disadvantaged pupils, Serbia

Educational institutions play a crucial role in the integration of disadvantaged pupils. Various and numerous disadvantaged groups can be identified in the region, such as children of parents who live in small municipalities or in the suburbs, are unemployed, live on social support, have unsteady jobs or are Romas. The basic living conditions are often not ensured in such groups, and the schooling obligation of children is an obstacle for parents although in several cases this is their only chance. The introduction of inclusion as an educational form in Serbia turned out to be a rather big challenge for teachers since a small number of qualified teachers work in schools and the financial system does not allow the employment of extra teachers. Although, teachers have the capacity to develop the individual educational-developmental programs of pupils, its implementation requires additional support from assistant teachers who provide assistance for pupils who fell behind on a specific area. The educational integration of disadvantaged pupils is successfully applied in Hungary; however, it is still in its infancy in Serbia. Therefore, a project, in which the main goal was the integration of disadvantaged pupils, was initiated between the Hungarian Language Teacher Training Faculty in Subotica and the Juhász Gyula Faculty of Education, Institute of Andragogy in Szegedin May 2013. .

The project defined three basic activities: creation of course material, the student Mentor program and the study. The jointly developed program packages served as the basis for the special courses held in both project institutions in the academic year 2013/2014. An educational program, which was aimed at compensating disadvantaged pupils for lagging behind, was implemented on both sides of the border in the academic year 2013/2014. . The project involved 15-15 students who mentored 45-45 disadvantaged elementary-school pupils. During the program three main areas were closely studied with surveys conducted and data analyzed: the effectiveness of the jointly created course materials was assessed with student questionnaires, the success of the Mentor program was evaluated with focus group discussions and the mentors' experience was appraised through interviews about sustainability and creating a dissemination strategy for the Mentor program.

Az Arany János Kollégiumi Programok előkészítő évfolyamának sikeressége esetleges sikertelensége

Buzás Géza – Pápai Boglárka

Kulcsszavak: Arany János Kollégiumi Program, szolgáltatások, lemorzsolódás

A Hátrányos Helyzetű tanulók Arany János Programja 2004/ 2005 -ös tanévben került bevezetésre. A program célja, hogy a középiskolás kollégiumok által alkalmazható pedagógiai eszköz rendszer segítségével biztosítani lehessen, hogy a jelenleginél lényegesebben magasabb számban, eredményesen tanulhassanak tovább nappali tagozatos érettségit adó szakközépiskolai és gimnáziumi osztályokban az aluliskolázott szülők gyermekei. Az öt éves képzés első évében a résztvevők előkészítő évfolyamának elvégzése kötelező, amely a kulcskompetenciák fejlesztését kívánja megvalósítani. Az előkészítő évfolyamot a kollégiummal e célra szerződésben álló közoktatási intézmény valósítja meg.

Kutatásunkban egy új szemszögből szeretnénk választ kapni a kérdéseinkre, az érintett pedagógusoktól. Kérdőíves formában kérdeztük meg őket arról, hogy véleményük szerint mekkora segítséget jelent az Arany János Kollégiumi Programban tanuló diákoknak a program előkészítő évfolyama.

Milyen arányban tették le az érintett tanulók a középiskolai éveik alatt a jogosítványt, az ECDL tanfolyamot, illetve hányan rendelkeznek középfokú „C” típusú nyelvvizsgálattal legalább egy idegen nyelvből? A lekérdezés az Arany János Kollégiumi Program 10. jubileumi évfordulóján került sor, ahol a programban részt vevő hallgatókkal egy fókusz csoportos megbeszélésre is sort tudtunk keríteni, ez által a pedagógusok véleményével való összehasonlításra is lehetőségünk adódott.

Szeretnénk feltárni azt is, hogy milyen arányú a lemorzsolódás a program utolsó évére illetve, milyen arányban tanulnak tovább a programban tanuló diákok felsőoktatási intézményekben?

Kutatás módszerei: kérdőív, interjú, fókusz csoport

Kutatás várható eredménye: Az Arany János Kollégiumi Programok előkészítő évfolyamának sikerességének vagy esetleges sikertelenségének bebizonyítása.

Success or Possible Failure of the Preparatory Year of the János Arany Dormitory Programs

Boglárka Pápai - Géza Buzás

Keywords: János Arany Dormitory Program services, attrition

The János Arany Dormitory Program of disadvantaged students was introduced in the 2004/2005 academic year. The program is designed to ensure that significantly more children of parents with low qualifications than now should be able to study as full-time students in secondary vocational schools and secondary grammar schools and take the matriculation examination, which can be achieved with the system of pedagogical tools that can be applied by secondary school dormitories. In the first year of the five-year training program, it is compulsory for the participants to finish the preparatory year, which is aimed at developing the key competences. The preparatory year is implemented by a public education institution which contracts with the dormitory for this job.

Our aim in this research is to get answers to our questions from a new perspective, from the teachers concerned. We used questionnaires to ask them about what they think about how much help the preparatory year of the program gives to the students studying in the János Arany Dormitory Program.

What is the rate of students who obtained a driving license, completed an ECDL course or have an intermediate language certificate in at least one foreign language? The survey was conducted at the 10th jubilee anniversary of the János Arany Dormitory Program. We were able to have the students in the program take part in a focus group discussion, whereby we were also able to compare the teachers' opinions.

We would like to reveal the proportion of attrition by the end of the last year of the program and the rate of students who continue their studies in a higher education institution.

The research methods: questionnaire, interview and focus group discussion

The expected result of the research: proving the success or possible failure of the preparatory year of the János Arany Dormitory Program.

A gyermekvédelemben vett tanulók iskolai esélyei

Dobokai Róbert Lászlóné Simon Dóra

Kulcsszavak: gyermekvédelem, esély, iskola

Dolgozatom a gyermekvédelemben vett tanulók iskolai esélyeivel foglalkozik. A gyermekvédelmi gondoskodásban felnövő, illetve abban a rendszerben élő gyermekek és fiatalok felnőtté válásuk során a társadalom alsó rétegét szélesítik. A társadalmi

kirekesztettség, a minőségi kapcsolatok, a gazdasági, kulturális, szociális tőke hiánya miatt bizonytalan a társadalmi integrációjuk is.

Az iskolában megszerzett tudás a felemelkedés záloga lehet. Az oktatás-nevelés megfelelő intézményes rendszere, valamint a benne tevékenykedő professzionális pedagógusok esélyt és segítséget is adhatnak e tudás megszerzésére, az iskolázottság „kiküzdésére”. Feltehető azonban a kérdés, hogy megkapják-e iskoláinkban ezek a gyermekek az esélyt a felemelkedésre, és ezzel tudnak-e élni. Ugyanakkor kérdés számomra az is, hogy mi, pedagógusok – a legjobb szándékunk ellenére is – képesek vagyunk-e megadni a gyermekvédelmi gondoskodásban élő tanulóinknak azt a segítséget, mely biztosíthatja számukra az esélyt a társadalmi felemelkedésre.

A szakirodalmi feltárás után egy mikro kutatásról számolok be, melyet négy település általános iskolájában végeztem abból a célból, hogy feltárjam, milyen problémákkal küzdenek, milyen szemlélettel viseltetnek a pedagógusok a gyermekvédelemben élő tanulókkal folytatott munka során. Szeretnék abba is bepillantást nyerni, hogy éltek-e meg egyértelmű sikert vagy kudarcot e gyermekek oktatása során. Kapnak-e a pedagógusok megfelelő támogatást ehhez a munkához? Az iskolai dokumentumok áttekintése arra is választ ad, hogy kiemelt figyelmet kapnak-e ezen tanulók fejlesztésük során.

A kutatás során induktív kutatási stratégiát alkalmaztam, a pedagógiai valóságból indultam ki, majd az adatok elemzése során jutottam el az általánosításig. Az alkalmazott feltáró módszerek magukban foglalják a szakirodalom elemzést, a dokumentumelemzést és a szóbeli kikérdezést. A szóbeli kikérdezés papír alapú kérdőívvel történt, természetesen szem előtt tartva az anonimitás jogát.

Reményeim szerint a kutatás eredményei olyan problémákra és megoldásokra világítanak rá, melyek alkalmazása sikeresebbé teheti a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövekvő tanulók iskolázási esélyeit.

Opportunities of the Children Taken into Child Abuse Prevention at Schools

Dóra Dobokainé Simon

Keywords: child abuse prevention, chance, school

In this paper I write about the chances of the children taken into child abuse prevention at school. After growing up in this prevention and becoming adults, these children and young people might be stuck into the lower part of society. Their social integration is also doubtful due to social discrimination, lack of valuable relationships and that of the financial, cultural and social capital.

The knowledge gained at school might be the key to their rise. A well-organized educational system and well-trained professional teachers might give them a chance and help them to get this knowledge and become educated and trained. However, there is a question whether these students have an opportunity for social upward mobility and can exploit it. On the other hand,

there is an additional question whether we, teachers are able to give the children taken into the child abuse prevention a helping hand to have a chance for the social upward mobility.

After summarizing the literature relevant to this topic, I will present the results of the micro-research I conducted in four small schools in order to reveal the problems teachers struggle with and what teaching methods they adopt while working with these children in prevention. I would like to conclude whether they have had obvious success or failure during their work. It is also an important question whether they are given proper help for this difficult work. The documents of the schools can reveal whether these pupils are dealt with special care during their training or not.

In my research I used the inductive research strategy, and I set out from the reality and after analyzing the data I attained generality. The exploring methods I applied included the analysis of the literature and the documents and the oral interviews. I used the questionnaire method which guaranteed the right of anonymity.

Hopefully, the results of the research will reveal such problems and solutions which can make educational opportunities of the children taken into the child abuse prevention at schools more successful and can give them more opportunities in their lives.

A diszkrimináció kezelése a romapolitikákban, különös tekintettel az oktatásra

Fényes Csaba

Kulcsszavak: romapolitika, diszkrimináció, oktatáspolitiká

A legújabb nemzetközi szakpolitikai dokumentumokban, a háttéranyagokban és a tudományos kutatási eredményekben egyaránt úgy tekintenek a diszkriminációra, mint az egyik legfontosabb tényezőre, amely a romák által elszenvedett problémák kialakulásához vezet, legyen szó lakhatásról, oktatásról, munkapiacról vagy éppen egészségügyről. Ebből az következik, hogy a diszkriminációt elleni küzdelmet az egyik legfontosabb célkitűzésnek kell tekinteni a legtöbb szakterületen az egyes országok romapolitikáiban és cselekvési terveiben is, különösen ott, ahol a roma lakosság száma igen magas. Ebben a tanulmányban azt vizsgáljuk meg, hogyan kezelik a diszkrimináció kérdését a nemzeti romastratégiák a helyzetelemzésükben, és hogy ez hogyan jelenik meg a cselekvési tervekben és javaslatokban az egyes szakterületeken. A kutatás során az oktatásra fókuszálunk, de összefoglalóan érintjük majd a többi szakterületet is. A kutatásban a kvalitatív adatelemzés módszerét használjuk. A kutatásban felhasznált források azok a nemzeti romastratégiák, amelyeket az egyes országok kormányai 2011-ben juttattak el az Európai Bizottságnak – ezek a szakpolitikai dokumentumok minden esetben a legfrissebbek az egyes országokban. Jelen tanulmányban három olyan közép-európai országot vizsgálunk meg, ahol a romák aránya és/vagy száma igen magas: Magyarországot, Szlovákiát és Csehországot. Elemezzük a kormányok által elkészített szakpolitikai dokumentumokat és a cselekvési terveket is, ha léteznek ilyenek. Megvizsgáljuk, összhangban vannak-e ezek a legfrissebb nemzetközi szakpolitikai

dokumentumokkal, például EU-testületek és az Európai Tanács dokumentumaival, vagy egyes nemkormányzati szervezetek saját kutatási eredményeivel és szakfolyóiratokban publikált tudományos publikációk eredményeivel. Hipotézisünk szerint: noha a nemzetközi szakpolitikai dokumentumok és a tudományos publikációk egyöntetűen és egyértelműen igen fontos és elsődleges feladatnak tekintik a diszkrimináció elleni küzdelmet, az egyes országok stratégiái és/vagy cselekvési tervei nem tudják megfelelő módon kezelni a problémát. Olyan eset is van, amikor a diszkrimináció vagy a rasszizmus szerepének vagy súlyosságának tagadását látjuk, máshol pedig a probléma fontosságának elismerése ellenére sem építenek be a stratégiába vagy cselekvési tervekbe megfelelő minőségű vagy mértékű javaslatokat vagy terveket. Kutatásunk következtetése az, hogy a diszkrimináció nem megfelelő kezelése a romastratégiákban az egyik oka lehet annak a sikertelenségnek, amelyet évtizedek óta tapasztalhatunk a romapolitikák terén.

The Value of Evaluations

A Case Study of the Education Policy Elements of Hungary's Roma Strategy of 2011

Csaba Fényes

Keywords: education policy, Roma strategy, evaluation

The European Commission prepared a framework strategy for Roma inclusion in 2011 and requested all member states of the European Union to prepare or revise their Roma strategies. The present research is a case study, in which we examined what role the elements related to education policy had in the inclusion strategy prepared by the Hungarian Government in 2011. The research focused on the evaluations implemented since the preparation of the strategy and how they were received and what influence, if any, they had. More than three years has passed since the submission of the strategy paper. Meanwhile, a number of papers and documents have been prepared and published evaluating the strategy itself, the action plan and its implementation. Evaluations have been completed by the European Commission, the Hungarian Government itself, several civil society organisations and a number of researchers and advocates working in the field of Roma integration and education. What makes the present case study especially relevant is the fact that the Hungarian Government prepared a revised version of the initial strategy in the meantime. In our case study, we will seek to answer the following questions. To what extent did the Government exploit previous evaluations and the results of scientific research when preparing the initial strategy in 2011? This question is especially important, since one of the aims mentioned in the 2011 strategy paper is to prepare an evidence based policy, which is desirable for successful policy work. We will examine what criticism was outlined in the different evaluations and what influence it had on decision making. We find it of crucial importance how the government itself evaluated the strategy and its action plan and their implementation. A further, equally important

question is whether some elements of the evaluations had any influence on the revised version of the strategy. During the research, we will use qualitative data analysis. The most important sources are the strategy papers prepared by the Hungarian Government in 2011 and its action plan, and their evaluations, especially the Civil Society Monitoring Report commissioned by the Roma Decade Program in 2012, the evaluations by the European Commission from 2012 and 2014, the evaluation and monitoring reports prepared by the Hungarian Government in 2014, the report prepared and commissioned by the Hungarian Government and prepared by Tárki in 2014 and the revised and updated strategy paper compiled by the Hungarian Government in November 2014.

„Elfolyó idő” – az archaikus időszemlélet szembenállása a modern világ kihívásaival

Hegedüs András

Kulcsszavak: ciklikus idő, lineáris idő, hátrányos helyzet

Vizsgálataim során először számba vettem az emberi történelem folyamán előfordult különböző időfelfogásokat, és elemeztem ezek jellemzőit és hatásait. Ezek alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a jelenleg egyeduralkodó lineáris időszemlélet, melyben az események egyértelműen haladnak a múltból a jövő felé, meglehetősen új eszme, amely szemben áll a korábbi korok ciklikus felfogásával. Bár a modern, kapitalista alapokon szerveződő társadalmaknak nyilvánvalóan az előbbi felel meg jobban, ennek ellenére az utóbbi is fenn tudott maradni egyes közösségekben (sőt, bizonyos körülmények között akár egy mai, nyugati típusú társadalomban szocializálódott ember is „visszazökkenhet” a hagyományos időszemléletbe), és e kisebbségek így hátrányos helyzetbe kerültek.

Kutatásom célja e problémák feltárása volt, illetve azoknak a lehetséges megoldásoknak a megkeresése, melyek segítségével csökkenteni lehetne ezt az anakronisztikus, de talán nem antagonisztikus feszültséget a „többségi idő” és a „kisebbségi idő” között.

Módszerem a témával foglalkozó szakirodalmi források elemzésén és összevetésén túl gyakorló tanárokkal készített interjúk kielemezésén, és jeles filozófus-gondolkodók (pl. Szent Ágoston vagy Várkonyi Nándor) műveinek feldolgozásán alapult.

Felhasznált forrásaim a teljesség igénye nélkül: Eliade, Mircea: *Az örök visszatérés mítosza*; Fekete Mária: „*Flavaque de viridi stillabat ilice mella*” – *Mi a neolithikum? Fejlődés? Hanyatlás? Aranykor?*; Forray R. Katalin: *Az idő fogságától szabadon – Tanulmányok a cigányság iskolázásáról és felemelkedéséről*; Szent Ágoston vallomásai; Várkonyi Nándor: *Szíriat oszlopai, Az elveszett paradicsom*; Zsinka László: *Az európai történelem historiográfiai alapvonalai* etc.

Kutatásom várható és reménybeli eredménye, hogy segítségével hozzájárulok ahhoz, hogy a többségi társadalom elfogadóbbá és megértőbbé váljék a fentebb említett kisebbségi csoportok eltérő időgazdálkodásával szemben, míg azok képesek lesznek jobban megfelelni a

modern idők követelményeinek és kihívásainak, a saját érdekükben lemondva szabadságuk egy részéről.

“Effluent Time”.

The Archaic View of Time and the Challenges of the Modern World

András Hegedüs

Keywords: cycle time, linear time, disadvantage

In my research first I examined the different perceptions of time in human history and analyzed their characteristics and effects. I came to the conclusion that the currently dominant linear view of time in which the events are clearly moving from the past to the future is a fairly new idea, which is just the opposite of the cyclical conception of the previous historical periods. Although obviously the former conception corresponds better to modern capitalist societies, the latter has been reserved in some communities too (in fact, under certain circumstances, anybody can “regress” to the traditional view of time), and so these minorities tend to experience disadvantage.

The purpose of my study is to discuss these problems, as well as to find possible solutions that could help to reduce this anachronistic but hopefully not antagonistic tension between the “majority time” and “minority time”.

My research was based on the analysis and comparison of literary source texts, the analysis of interviews with in-service teachers, and the exploration of some excellent philosopher-intellectuals’ relevant works (e.g. St. Augustine or Nándor Várkonyi).

My sources included but were not limited to: Eliade, Mircea: *The Myth of the Eternal Return*; Fekete, Mária: „*Flavaque de viridi stillabat ilice mella*” – *What is neolithikum? Development? Decline? Golden Age?*; Forray, Katalin R.: *Free from the bondage of time – Studies on the schooling and rise of Roma people*; St. Augustine: *Confessions*; Várkonyi, Nándor: *Columns of Sirit, The lost Paradise*; Zsinka, László: *The main historiographical lines of European history*, etc.

The expected and hoped-for result of my research is that I can contribute to convincing the majority society to become more accepting and emphatic towards the different time management of the minority groups above, until the latter become able to meet the needs of modern times and challenges better, giving up a part of their freedom for the sake of their own good.

Változások a romák középfokú oktatásában

Mártonfi György

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, középfokú oktatás, romák az oktatási rendszerben

Korábbi felmérésekből és ezek alapján született becslésekből úgy tudjuk, hogy a kilencvenes évek első felében a 20-29 éves korosztályban a romáknak nagyjából egyhatoda rendelkezett középfokú végzettséggel. Ezen belül csak minden tizedik érettségizett, a többieknek szakmunkásképzőben szerzett középfokú képesítésük volt. A kilencvenes években felgyorsult középiskolai oktatási expanzió a roma lakosságot is elérte. A kétezres évek elején a romák nagy része már elvégezte az általános iskolát, és legalább kilencztedük megkezdte középfokú tanulmányait is. Ezen belül fokozatos elmozdulás volt tapasztalható az érettségit adó iskolák irányába, 2002-ben már több mint egyötödük középiskolába került. A romáknak a nem roma tanulókhoz képest mintegy másfél-kétszeresre becsült lemorzsolódási aránya miatt a végzettek között jóval alacsonyabb a cigány származásúak aránya. Az arányok és a trendek változását főleg Kemény, Havas, Liskó, Forray és Kertesi kutatásaiból, adatgyűjtéseiből ismerjük, de további becslések számos olyan felmérésből is számíthatóak, amelyeket az OKI és az OFI kutatói más témában, de erre a dimenzióra is kitérve készítettek az elmúlt másfél-két évtizedben. Ezen felmérések „hordalékából” is bemutatunk néhány fontos és érdekes, de vagy nem publikált, vagy egyéb témájú publikációkban megbújó eredményeket.

Az elmúlt néhány évben a középiskolai beiskolázásra irányuló szakpolitika karakteres fordulatot vett, amelyet a szakképzés preferálása és szerkezetváltozása, a híd-programok megjelenése és tömegesedése, a tankötelezettségi korhatár csökkentése fémjelez. Ezek a peremfeltételek – sok más szociálpolitikai és foglalkoztatáspolitikai változtatással kölcsönhatásban – a romák középfokú iskolázását is befolyásolják. Ezekről ebből az időszakból felmérésből származó becsléseink alig vannak, ugyanakkor kvalitatív vizsgálatokból jelzésértékű változásokra következtethetünk a romák középfokra kerülésének, és – ahogy egy roma diák fogalmazott – az onnan való „kipergésüknek” az arányairól, motívumairól.

Az előadásban először az idézett kutatók korábbi felméréseinek legfontosabb adatait mutatjuk meg, jelezve a romák középfokú oktatásának trendjeit a megelőző negyedszázadból. Ezt követően néhány friss adatot mutatunk meg 2010 utáni felmérésekből. Végül egy most folyó, a romák középfokú intézményekből való lemorzsolódását vizsgáló kvalitatív felmérés olyan tanulságait vázoljuk fel, amelyekből a korábbi trendek módosulására és ennek következményeire következtethetünk.

Roma asszonyok karrierútjának hatása a családjaikra

Nótár Ilona

Kulcsszavak:karrier, család, státuszváltás, identitásváltozás, hagyomány, férj, támogatóhálózat, konyha

Dolgozatomat a kulturális antropológia módszereivel készítettem el. Résztvevő antropológiai kutatást végeztem, mellette időkeret nélküli mélyinterjúkat készítettem, illetve szakirodalmi értelmezésekkel, értekezésekkel kiegészítve írtam meg tudományos munkámat.

Tíz önmagát cigánynak valló már asszonyi létben élő nőt követtem nyolc hónapon keresztül. Ezek az asszonyok több státuszváltozáson mentek át, kialakult az identitástudatuk, melyre hatással volt a hozott családi örökség, a civil környezet hatása, a férjhez menés, az anyaság megélése és végső állomásként a cigány közösségen kívül elért, a többségi társadalomban elfoglalt helyük, szerepük, munkájuk.

Szeretném tárgyalni, hogy ezen nőket a család mennyiben támogatja, hogyan alakulnak társas kapcsolataik. A házasságok alakulására is külön figyelmet fordítottam, illetve a kapcsolatokban nőként elfoglalt szerepeiket is sikerült vizsgálnom, mert az együtt töltött idő során egyfajta nőtársi kapcsolat alakult ki közöttünk, de a kutatói státuszom mindvégig sikerült megtartanom, a munkámról folyamatosan vezettem terepnaplót.

Érdekel, hogyan változott az identitásuk illetve, az új környezet hatására miként fogalmazódik meg bennük a roma asszony képe és mi az, amit átörökítenek a gyermekeiknek, illetve milyen a szerepvállalásuk a roma és nem roma közösségek felé.

A konyha, mint a kultúra átadásának központi helyszíne, kifejezett szerepet kap az antropológiai elemzésben. Képes mellékletet is csatolok a dolgozatomhoz és részletesen elemzem antropológiai ismérvek alapján, illetve Clifford Geertz szimbólumelemzését alapul véve a konyha tereinek különböző részleteit, felépítését, funkcióját és értékátadó szerepüket, az itt élő emberek viszonyrendszerét, és a gyermekek speciális multifunkciós tereit is szemügyre veszem és helyzetüket elemzem a felnőtt térben.

Cigányság, Isten és Egyház, avagy három empirikus kutatás a Váci egyházmegyében

Oláh Dezső

Kulcsszavak: Isten, egyház, cigányság

Társadalmunk és egyházak számára is fontos és aktuális téma a cigány nép szocializációja. Megvizsgálandó kérdés tehát az, hogyan tudna az Egyház bekapcsolódni a cigányság oktatásába, nevelésébe? Az első empirikus kutatás 2010 novembere és 2011. január elejéig

tartott. Az elemzés célja feltárni a cigányság kapcsolatát a vallással. Ennek háttérében meg kell vizsgálni a cigány nép családi háttérét vallási szempontból. Ezen felül fel kell térképezni, hogy a vallás hogyan járulhat hozzá a cigányság integrációjához a többségi társadalomba. Végezetül cél még a feltárni a cigányság saját hagyományaihoz való kötődésének erősségét. A történelmi egyházak komoly múlttal rendelkeznek az oktatás és a nevelés területén. Megvizsgálandó kérdés tehát az, hogyan tudna az Egyház bekapcsolódni a cigányság oktatásába, nevelésébe? Disszertációm egyik fejezetében a váci egyházmegyében katolikus hitoktatást végző hittanárokkal készült mélyinterjúk tapasztalatait ismertetem. A második empirikus kutatás 2011 márciusa és 2011 áprilisa között tartott. Az elemzés célja feltárni a cigányszármazású gyermekek kapcsolatát a római katolikus vallással. Ezért meg kellett vizsgálni a cigány gyermekek családi háttérét vallási szempontból. Ezen felül fel kellett térképezni, hogy milyen a cigány gyermekek kapcsolata a nem cigány gyermekekkel és a hittanárokkal. Továbbá, hogy a vallás hogyan járulhat hozzá a cigány gyermekek a többségi társadalomba való integrációjához. A kérdőív két részből áll: amelyből megismerhetjük a gyermek családi körülményeit, valamint a hitoktatás részleteit és adatait. A kérdőívet a váci egyházmegyében dolgozó katolikus hittanárai töltötték ki, egy cigány származású gyermekkel elbeszélgetve.

A harmadik empirikus kutatásom 2012-ben történt a Váci egyházmegyében. Céлом volt megismerni, hogy a lelkipásztorok milyen mélységű ismeretekkel rendelkeznek a cigányságról, illetve hogyan látják a cigányság és az egyház kapcsolatát. A cigányság körében végzendő térítő munka sikere, nagyban múlik a helyi lelkipásztorok tevékenységén, így az ő cigányságról való ismereteinek és beállítódásainak felmérése fontos alapot ad a további munkára. A kutatás során összesen 100, 3 különböző felekezetű (római katolikus, református és evangélikus) lelkipásztorral készítettem félig strukturált mélyinterjút. Az interjúkhoz használt kérdőív három részre tagolódik. Az elsőben a lelkipásztorok lelkipásztori tevékenységét vizsgáltam, a második részben kísérletet tettem a lelkipásztorok cigányságról való ismereteinek mélységének felmérésére, míg a harmadikban feltérképeztem, hogy a lelkipásztorok miként látják jelenleg a cigányság helyzetét. A három empirikus kutatás tükrözi a cigány nép kapcsolatát Istennel és az Egyházzal, valamint bemutatja a hittanárok és lelkipásztorok a cigány néppel való kapcsolatát.

The Romani, God and Church. Three Empirical Research Projects in the Vác Diocese

Dezső Oláh

Keywords: God, church, Romani

The socialisation of the Romani community is an important and current topic for our society and the religious denominations. The question to be explored, therefore, is how the Church may be able to get involved in the teaching and education of Romani people. The first empirical research was conducted between November 2010 and January 2011. The aim of the

analysis was to explore the relationship of Romani people with religion. As an underlying factor, the family background of the Romani community had to be examined from the religious point of view. Moreover, it was also necessary to assess how religion may have contributed to the integration of the Romani people into the mainstream society. Finally, it was also an objective to reveal how strongly Romani people held onto their own tradition.

The historic religious denominations have significant experience in the field of teaching and education. Therefore, the question to be explored was how the Church may have been able to get involved in the teaching and education of Romani people. In a chapter of the dissertation, the results of the in-depth interviews, which were conducted with religion teachers involved in religious education in the Vác Diocese, are described. The second empirical research project was conducted between March 2011 and April 2011. The aim of the research was to explore the relationship of Romani children with the Roman Catholic religion. Accordingly, the family background of Romani children was examined from the religious point of view. Moreover, the relationship of Romani children with non-Romani children and religion teachers was assessed while it was also examined how religion may have been able to contribute to the integration of Romani people into the mainstream society. The questionnaire had two parts: it revealed the family circumstances of the children as well as the details and particulars of their religious education. The questionnaire was filled in by catholic religion teachers working in the Vác Diocese by discussing it with a child of Romani origin.

The third empirical research was implemented in the Vác Diocese in 2012. The aim was to learn about how deep information pastors had about Romani people, and how they saw the relationship of Romani people with the Church. The success of the religious conversion work to be done within the Romani community is largely dependent on the activity of local pastors; therefore, the exploration of their orientation as well as the assessment of the information they had about the Romani provided an important basis for further work. During the research, 100 in-depth interviews were conducted in total, in a partly structured manner, involving pastors of three different denominations (Roman Catholic, Calvinist and Lutheran). The questionnaires used for the interviews were divided into three parts. In the first part, the pastoral activities of pastors were explored, the second part attempted to assess how deep the knowledge that pastors had about Romani people was, while the third part was aimed at revealing how pastors saw the current situation of the Romani community. The three pieces of empirical research reflected the relationship of Romani people with God and the Church, and also showed the relationship that religion teachers and pastors had with the Romani community.

Helyzetkép a cigány/roma nemzetiségi oktatásról

Orsós Anna

Kulcsszavak: nemzetiségi oktatás, nyelvoktatás, cigány/roma népismeret oktatása

A cigány nemzetiségi oktatás jelenlegi helyzetének felmérése

Online kérdőíves kutatás, adat- és interjúelemzés

A kutatás forrása: TÁMOP-4.1.1.D-12/2/KONV-2012-0009 2.6-os projektelem

Az elmúlt néhány évben a magyar köznevelés és felsőoktatás jogszabályi környezete teljesen megváltozott, így a nemzetiségi nevelés-oktatás szabályozása is alapvető változásokon esett át.

A cigány/roma nemzetiségi oktatás helyzete különösen sajátos, ugyanis - bár a nemzetiségi oktatással azonos támogatási rendbe került - még mindig hiányzik számos személyi és tárgyi feltétel ahhoz, hogy a többi nemzetiség nyelv és népismeret oktatásával összevethető legyen.

A cigány nemzetiségi nyelv- és népismeret-tanárképzés előkészítése szükségszerűvé vált.

Az e területen zajló pontos tevékenységek feltérképezéséhez szükséges vizsgálat a nemzetiségi oktatást folytató közoktatási intézmények vezetői körében zajlik. A vizsgálat módszere egy online kérdőíves adatfelvétel, továbbá olyan adat- és strukturált interjúelemzés, amely hozzásegít egy általános helyzetkép felvázolásához a köznevelési intézmények cigány/roma nemzetiségi oktatását illetően.

A vizsgálat célja olyan javaslatok megfogalmazása, amelyek hozzájárulnak a cigány/roma nemzetiségi oktatás-nevelés helyzetének változásához és minőségének, színvonalának emeléséhez.

Diszkriminációs mechanizmusok vizsgálata a magyarországi lakhatási politikák dokumentációjában

Balatonyi Judit – Cserti Csapó Tibor

Kulcsszavak: lakhatás, diszkrimináció, roma

A PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszék kutatócsoportja a 2013-2014-es években az Európai Unió „Alapvető jogok és állampolgárság” programjának keretében egy hét országra kiterjedő nemzetközi kutatási projekt együttműködőjeként vett részt abban a kutatásban, amelynek címe WE – Wor(l)ds which exclude (Kirekesztő szavak-kizárt világok) volt. A projekt keretében olyan, a cigányok/romák lakhatási helyzetének megoldásával kapcsolatos dokumentumokat gyűjtöttünk össze és elemeztünk, amelyek a 2003-2013 közötti időszakban jöttek létre a kormányzati szinttől kezdve (kormányhatározatok, irányelvek) a regionális szinten keresztül (regionális együttműködési megállapodások, fejlesztési tervek) a helyi szintig bezárólag (önkormányzati határozatok, helyi rendezési tervek, program dokumentációk).

A kutatás módszere a szövegelemzés volt, a dokumentumokban olyan nyíltan megjelenő, vagy rejtett sztereotíp megközelítéseket, toposzokat, nyelvi formákat, vagy azok intézkedéseiben megjelenő hátrányos megkülönböztetést eredményező eljárásokat kerestünk, amelyek végső soron a romák/cigányok társadalmi kirekesztődéséhez vezetnek.

A kutatás elsődleges forrásául maguk a gyűjtött dokumentumok szolgáltak, de másodlagos forrásként az egyes településeken zajló folyamatok jobb megértéséhez sajtóhíreket is felhasználtunk, illetve workshopok keretében igyekeztünk megismerni a lakáspolitikát meghatározó szervezetek (önkormányzat, civil szektor), s maguk az érintettek tapasztalatait, véleményét.

Elemzéseink alapján egy Javaslat gyűjteményt készítettünk a lakhatási politikát megalapozó döntéshozók és az önkormányzati szektor munkatársai számára arról, milyen rossz gyakorlatok, diszkriminatív mechanizmusok épültek be az eljárásrendbe, min és hogyan kéne változtatniuk az esélyegyenlőség és jogegyenlőség biztosítása érdekében.

Examining Mechanisms of Exclusion of Gypsy People in Hungary with the Analysis of Documents of Housing Policy

Judit Balatonyi – Tibor Cserti Csapó

Keywords: housing policy, discriminative mechanisms, gypsies

In 2013 and 2014, our research group at the Department of Gypsy Studies at the University of Pécs took part in the work of an international research project financed by the European Union's "Fundamental Rights and Citizenship" Programme by collaborating with partners from seven EU countries, which is entitled WE - Wor(l)ds Which Exclude.

The aim of the project was to collect and analyze national and local documents which define the framework of the housing policy. In these documents, we looked for such lingual forms, expressions, or mechanisms in acts which lead to the social exclusion of the Roma group when housing issues are handled. We examined government decisions and government policies, regional cooperation agreements, development plans, municipal decisions, local development plans and program documentations at local level.

The primary sources of the research were the analyzed documents but we used media reports to better understand what happens in the examined settlements and organized workshops to experience the opinion of the collaborating partners of the housing policy and the concerned groups. The result of the research was a booklet for policy makers and administrative workers about what kind of mechanisms lead to the discrimination, what should be done and what should not so that these situations can be avoided.

A pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikáját akadályozó tényezők

Hajnáczky Tamás

Kulcsszavak: szocialista korszak, asszimiláció, lokális szint

Az előadás célja, hogy bemutassa a pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikáját, valamint az azt akadályozó tényezőket. A kutatás során eddig nagyrészt ismeretlen levéltári forrásokat vettem tartalomelemzés alá, továbbá az adott korszakban megjelent tanulmányokat használtam fel.

Az 1961-es párthatározat kiadásával az MSZMP KB Politikai Bizottsága lefektette a pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikáját, illetve célul tűzte ki a magyarországi cigányság lakhatási, oktatási, foglalkoztatási helyzetének a megjavítását. Az 1960-as években a cigányság beiskolázása, a cigánytelepek felszámolása, valamint a cigányok foglalkoztatása

jelentette a legfőbb problémát. Az 1970-es évek második felére a kezdeti nehézségek részleges megoldásával újabb kihívásokkal szembesült a hatalom; a cigány gyermekeket ugyan sikerült beiskoláznia, de nem fejezték be az általános iskolát, a cigány munkavállalók rendelkeztek munkával, azonban rendre betanított, vagy segédmunkásként tudtak csak elhelyezkedni, a cigánytelepek felszámolása előrehaladt, de a szegregáció korántsem szűnt meg, más formákat kezdett ölteni. A pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikájának a kibontakozását a helyi szintű bástyái, az illetékes tanácsok, oktatási intézmények, vállalatok akadályozták meg. Komoly ellentét feszült a felsőbb akarat, a központi irányelv és a helyi szintű funkcionáriusok, valamint a nem cigány lakosság érdekei, elgondolásai között. Általánosságban megállapítható, hogy a „cigánykérdésnek” valamennyi területén az egymással ellentétes irányú törekvések eredményeképpen félmegoldások sorozatai keltek életre. A tanácsok a közigazgatási területükön lévő cigánytelepeket nagyrészt felszámolták, de „modernebb cigánytelepeket” hoztak létre az egy tömbbe épített CS-lakások által. A cigány gyermekeket ugyan beiskolázták, de gomba módra szaporodtak a cigányosztályok, illetve gyakran gyógypedagógiai intézményekbe sorolták őket fenntartva az elkülönültségüket. Hasonló folyamatok játszódtak le a foglalkoztatás terén is, munkát adtak a cigány munkavállalóknak, de „cigánybrigádokba” osztották be őket, és „cigányszakmák” jöttek létre. Az 1980-es évekre világhírűvé vált, hogy a kényszerasszimilációs cigánypolitika megbukott a cigányság elkülönültségét csak részben sikerült felszámolni.

Obstacles to the Gypsy Policy of Forced Assimilation of the Socialist State Party

Tamás Hajnáczy

Keywords: socialist era, assimilation, local level

The aim of the presentation is to introduce the Gypsy policy of forced assimilation of the socialist state party, and the factors that obstructed that. During the research, I studied mainly unknown archival sources in content analysis, and I used the studies that were published in the given era.

With the publishing of the party decree in 1961, the Political Committee of the Central Committee of the Hungarian Socialist Workers' Party (MSZMP KB) laid the Gypsy policy of forced assimilation, and it also aimed at improving of the living, educational and working conditions of the Hungarian Gypsies. The main problems in the 1960s were the schooling of Gypsies, the elimination of the Gypsy camps and the provision of jobs for the Gypsies. In the second half of the 1970s, with a partial solution to the initial difficulties, the power had to face new challenges: although Gypsy children did start the primary school, but they did not manage to finish it, Gypsy employees had jobs, but these were unskilled jobs, the elimination of the camps progressed; however, segregation did not disappear, but it started to take new forms. The development of forced assimilation was obstructed by the local levels of the power: the competent Town Councils, educational institutions and companies. There was a

serious contradiction between the interests of the central directive, the local functionaries and the non-Gypsy residents. In general it can be said that half-solutions were achieved in all fields of the so-called „Gypsy-issue”. The City Councils eliminated most of the Gypsy camps that were located in their administrative area, but they built “more modern camps” with the so-called CS-flat blocks. Gypsy children went to primary school, but the homogeneous Gypsy classes proliferated very quickly. Gypsy children were also often sent into special educational institutions, whereby their segregation was retained. We can find similar processes in the workplaces too: although Gypsy employees had a job, they were assigned into „Gypsy brigades” and „Gypsy trades” were created. It became clear by the 1980s, that the policy of forced assimilation failed and the segregation of the Gypsies was only partially overcome.

Can We Measure the Benefits of the Multiculturalism? A Case Study from India

Zoltán Wilhelm – Viktória Nemes - Sándor Szilágyi

Keywords: India, districts, spatial disparity, SENTIENT Index, religions in India, multiculturalism

In this study the data of 593 and 640 districts of India were elaborated, based on the district level information of the census held in 2001 and 2011. As a result the districts of India were classified by the relative level of development, using the so-called SENTIENT Index. The index of complex development that we created on the basis of the tetrahedron model sensitively “reacts” to the changes occurring in the geographical environment. It is modified as an effect of the events taking place in the individual spheres, so it can be a tool producing spectacular results of comparative spatial studies. The present paper explores the coherences of the spatial disparity within India and the internal correlations of the state of development or backwardness also become clear. In addition we surveyed the correlations among the proportions of the different religious communities in the districts and the development level shown by the SENTIENT Index.

Dialektológiai terepmunka Szlovákia beás közösségeiben

Arató Mátyás

Kulcsszavak: dialektológia, szociolingvisztika, beás cigányok

Előadásom célja, hogy beszámoljon kelet és nyugat Szlovákiában élő teknővájó (beás) cigány közösségek körében 2014-ben megkezdett nyelvjáráskutatás előzetes eredményeiről. Az előadásom kettős célt szolgál: (1) fel kívánja térképezni a még identifikálható csoportokat és közösségeket, ugyanis 1965. óta máig nem jelent meg tanulmány a témával kapcsolatban; (2) hozzá kíván járulni a beás nyelvről, dialektusairól és aldialektusairól szerzett eddigi ismereteink bővítéséhez, lehetővé téve az összehasonlítást Magyarország, és Ukrajna különböző területeiről származó adatainkkal.

A kutatás a maga nemében hiánypótló, ugyanis semmilyen korábbi adatgyűjtést nem végeztek a szlovákiai beások körében, így a téma jobb megértése hozzájárulhat annak tudományos szintű feldolgozásához, kiegészítve azt a sokszínű képet, melyet a beások magyarországi csoportjaival kapcsolatban már ismerünk. Célom, hogy a beások által beszélt nyelvi variánsok könnyebben klasszifikálhatóak legyenek, továbbá felfedjem a különböző beás közösségek által beszélt nyelvjárássok eredetét és a kapcsolatukat egymással. Előadásomban főként a terepmunka során gyűjtött adatokra támaszkodom: azokra a hangfelvételekre, melyek a mondatfordításos kérdőív használata, valamint spontán beszélgetés során születtek. Az így kapott eredmények pedig összehasonlíthatóak a korábbi, más országokban folytatott gyűjtésekkel, amelyek a nyelvleírást, szótárakat, illetve a lejegyzett beszélt hagyományt (népdalok, népmesék, történetek) jelentik.

A kutatás egyidejű felmérés alapján kívánja bemutatni a dialektológiai szempontból eltérő lényegesebb jelenségek megoszlását elsősorban a lexika, de a fonológia, a morfológia terén is, hogy a tényezők megoszlásából releváns következtetéseket lehessen levonni, melyek felhasználhatóak az általános nyelvészet és a nyelvtörténet számára éppúgy, mint a nyelvtervezés során felmerülő kérdések megválaszolására, valamint vizsgálja a nyelvi és társadalmi asszimiláció azon folyamatát, melynek révén a teknővájó közösségek két nyelv, a beás és a magyar használatát adják fel a szlovák mindennapi használatáért.

Dialectological fieldwork in Boyash communities in Slovakia

Mátyás Arató

Keywords: dialectology, sociolinguistics, boyash gypsies

The aim of my presentation is to present and assess the preliminary findings from the unique and ongoing dialectological field-based research, which was conducted in the Boyash (“Tubemaker”) communities in Eastern and Western Slovakia in 2014. The results of this study have had two significant contributions: (1) my study makes a major contribution to the existing body of literature on language, dialects, and sub-dialects of Boyash people, allowing further cross-country comparison with data on various Boyash communities residing in different parts of Hungary; (2) it has been the first research which is aimed at identifying and examining the still existing groups since 1965, when the latest literature related to the topic was written.

This research reveals a terrain of Boyash dialects which has not been studied previously, and due to lack of data, my fieldwork findings truly enrich the academic understanding of the subject. My goal is to further classify the dialects, explicitly revealing the relationship between them, and compare them to various Romanian dialects. In my paper, I rely on data collected during fieldwork; namely, I use audio-recordings of directed conversations, structured around a linguistic questionnaire that I prepared for the documentation of the Boyash dialects and casual communication. After my findings about the active use of language have been discussed, these results are juxtaposed with the content of published sources from different countries (grammatical descriptions, dictionaries, folk songs, folk tales, etc.).

Overall, my initial results encompass a discussion about phonetics, lexicon, lexical borrowing from the Hungarian and Slovakian languages and syntax. In addition, I go beyond linguistics by shedding light on cultural and social characteristics of the Boyash communities, explaining how and why these groups assimilate linguistically and socially; in fact, where these communities shift to speaking only Slovakian, they consequently lose two other languages, Boyash and Hungarian.

Sztenderdizációs dilemmák a romani és a beás nyelvi tervezésben

Heltai János Imre

Kulcsszavak: nyelvi tervezés, sztenderdizáció, ideológia

A nyelvi tervezés mint nyelvészeti diszciplína elkötelezett a nyelvhasználati folyamatokba való beavatkozás mellett, és azt vizsgálja, hogy egy nyelv vagy nyelvváltozat hogyan tehető

alkalmassá arra, hogy új és új nyelvhasználati funkciókat betöltve stabil alkotórésze legyen beszélőközösségek nyelvi repertoárjának. Két- és többnyelvű közösségek esetén ez a cél a nyelvcsere megállításával, megfordításával érhető el. A magyarországi kétnyelvű romani és beás közösségek esetében a nyelvi tervezés a státusztervezés terén az iskolai oktatásra, a korpusztervezés vonatkozásában pedig a sztenderdizációra koncentrál. Egy írott, sztenderd változat kialakítására hagyományosan úgy tekintünk, mint a nyelvcsaládon kívüli szociolingvisztikai színtereken (például iskolában) történő használatának előfeltételére. Előadásomban azt vizsgálom, hogy ez az összefüggés törvényszerű-e.

A romani és a beás nyelv esetében alapvetően orális kultúrában élő nyelveket kívánunk sztenderdizálni. Párhuzam vonható a kolonizációs ideológiákkal: olyan kategorizációkat hozunk létre, amelyek a változatok mindennapi használatból adódó sokszínűségéről nem vesznek kellő mértékben tudomást, hanem háttérbe szorítják a nyelv mindennapi nyelvhasználati módjait, lehetőségeit (Busch 2013: 107-108). Véleményem szerint ezért válhat problematikus a romani (vagy akár a beás) esetében is a sztenderdizáció: az európai nemzeti nyelvek sztenderdizációs tapasztalatait egy olyan nyelven kíséreljük meg alkalmazni, amelyik sok tekintetben eltér azoktól: erősen az oralitásban él, sok, egy közös nemzeti ideológiai kerethez nem hozzárendelhető csoport használja, változatai pedig gyakran fontos identitásképző markerként is szolgálnak a csoportok számára. Azt a tételt sem tekinthetjük mindenek felett álló törvényszerűségnek, hogy a sztenderdizáció a kisebbségi nyelvű iskolai oktatás feltétele: ha nem abból indulunk ki, hogy a többnyelvű oktatásban mindenáron el kell kerülni a kódváltást, akkor akár sztenderd nyelvváltozat létrehozása nélkül is elképzelhető az, hogy a nyelvek valamilyen, a célnyelvi státuszon túlmutató szerephez jussanak az iskolai oktatásban. Úgy tűnik, érdemes tehát olyan nyelvi tervezési tevékenység irányába is nyitni, amelynek a sztenderd ideológia nem központi eleme.

Questions of Standardization in Romani and Bojash Language Planning

Imre János Heltai

Keywords: Language Planning, Standardization, Ideology

Language planning as a linguistic discipline is committed to the intervention into the processes of language use, and it examines how a language or a variety can be made suitable for being a stable element of the linguistic repertoire of speaking communities by fulfilling newer and newer functions of language use. In bi- and multilingual communities, this aim can be achieved by reversing or stopping language shift. As for the Romani and Bojash communities, language planning in the area of status planning concentrates on scholarly education, while in the area of corpus planning it focuses on standardization. We traditionally regard the development of a written standard variety as a precondition of language use in sociolinguistic domains outside the family, for example in the school. In my presentation I examine whether this correlation is necessary.

In the case of the Romani and Bojash languages, we aim to standardize languages that are basically used orally. We can draw a parallel to the ideologies of colonization: we create categorizations that do not pay enough attention to the diversity deriving from the everyday use of varieties but de-emphasize the everyday methods and possibilities of language use (Busch 2013: 107-108). In my opinion this is why standardization of Romani (or even Bojash) can be problematic: we try to adapt the standardization experience of European national languages to a language that is very different from those: it has weak literacy; it is used by many groups which cannot be associated with only one common national ideological framework. Its varieties often serve as important identity creation markers for the groups. It is not an irrefutable assumption either that standardization is a condition of scholarly education in a minority language: if in multilingual education we do not necessarily want to avoid code shifting, minority languages can have a natural role in bilingual education. It seems that it is worth turning to such activities of language planning which do not have standard ideology in the focus.

Női és férfi aspektusok a nyelvmegtartás- nyelvcsere folyamatában a győri oláh cigány csoport nyelvhasználatában

Szilágyi Magdolna

Kulcsszavak: oláh cigány, nyelvmegtartás, nyelvcsere

Terepkutatásomat a legnagyobb létszámú magyarországi kisebbség győri oláh cigány csoportjában végzem, amely az évtizedes együttélés/megfigyelés alapján erősen hagyományörző. A kutatás célja annak felmérése, hol tart a nyelvmegőrzés – nyelvcsere folyamata, továbbá ennek milyen kihatásai vannak/lehetnek az iskolai eredményességre és az életutakra, elsősorban a munka világában. A 135 kérdést tartalmazó kérdőíves és hanganyagra rögzített vizsgálódás jelenlegi szakaszában az adatokat abból a szempontból elemzem, hogy mennyire hat a társadalmi nem a romani nyelv elsajátítására, a nyelvhasználatra és az átörökítésre. Empirikus tapasztalataim szerint az általánosan „diglossziás”-nak tekintett kétnyelvű nyelvhasználat során is megfigyelhető a romani anyanyelven is az „emelkedett” változat és a „közönséges” változat, nem csak a többségi-kisebbségi nyelv emelkedett-közönséges szembeállításában. Ilyen példákkal találkoztam többek között istentisztelet, esküvő, diplomavédés, temetés alkalmából.

A nyelvhasználati, emocionális és kulturális értékét szemlélve finom mintázatok figyelhetők meg, amelyek nem jeleznek feltétlenül szignifikáns különbségeket a női és férfi beszélők között. Ezek a különbségek mégis magyarázattal szolgálhatnak arra, hogy a különböző életkorú beszélők milyen mértékben következetes nyelvátörökítők, vagy –elsősorban a többségi társadalmi - környezet elvárásainak hatására kompromisszumra hajlók, ezzel óhatatlanul hozzájárulva a nyelvcsere előrehaladásához. A felnőtt beszélők mellett egy rövidebb kérdőív segítségével nyolcadik osztályosokat is kérdeztem a nyelvhasználatról és továbbtanulási terveikről. Ennél a legfiatalabb korosztálynál megtörni látszik a romani

anyanyelv elsajátítása és használata iránti motiváltság és elszántság. A megkérdezettek nagyobb részének közlése szerint nem használják a nyelvet. Ennek részben ellentmond a megélt tapasztalat, ahol tanórákon éppen a romani nyelvet használják a tanulók a gyors információcserére. Ugyanakkor ez a jelenség egyértelműen a nyelv presztízsét (annak hiányát) mutatja, amelynek az oktatási környezet – néhány jó példa kivételével- évtizedek óta tétlen szemlélője.

Male and Female Aspects of the Process of Language Preservation or Language Shift in the Language Use of the Vlach-Roma Group of Győr

Magdolna Szilágyi

Keywords: Vlach-Roma, language preservation, language shift

My field research has been conducted among the largest Hungarian minority group, the Vlach-Roma group of Győr. According to decades of observation the Vlach-Roma group seems to be a strongly tradition-oriented minority group. The research aims to assess their process of language preservation or language shift, and its implications on their accomplishments at school, their way of life, especially in the field of work opportunities (career). The research method is a questionnaire with 135 questions and recorded audio material (interviews). The present data analysis focusses on how the gender factor influences the language acquisition, language use and transmission of the Romani language. According to my empirical experiences there is a high variety and a low variety of the Romani mother tongues similarly to the contrast of the high and low variety of language use in the majority-minority language contrast. Such examples can be seen i.e. in case of church services, weddings, thesis defences, and funerals.

Fine patterns can be observed in the language use, and in its emotional and cultural values, which do not necessarily indicate a significant difference between male and female speakers. These differences can still be used as an explanation to what extent the speakers of different ages are consistent language transmitters or – mainly fulfilling the expectations of the mainstream society – they are willing to compromise, by which they will inevitably contribute to the progress of the language shift. In addition to adult speakers some eight-formers have been given a short questionnaire about their language use and their further education plans. It seems that the younger generation are not so motivated and determined to acquire and use the Romani language. The majority of the respondents have confessed that they do not use the language. This partly contradicts the classroom experience, where they use the Romani language for the fast exchange of information. However, this phenomenon clearly shows the lack of prestige of the language, and the learning environment has been an idle spectator of that for decades

Egy roma/cigány közösség nyelvhasználati sajátosságainak vizsgálata az iskolai teljesítményre gyakorolt hatás alapján

Verebélyi Gabriella

Kulcsszavak: nyelvhasználat, roma/cigány közösség, tanulmányi teljesítmény

A kutatási eredményeim alapján bemutatásra kerülő kommunikációs folyamatok adott (szub)kultúrához tartozó emberek sajátjai. Helytálló, igazolható kommunikációs elméleteket akkor lehet alkotni, ha azt a vizsgált közösség szemszögéből láttatjuk. Én arra a feladatra vállalkozom, hogy nevelésszociológiai és pedagógiai szemszögből közelítem meg az általam ismert és vizsgált roma/cigány közösség nyelvhasználatának feltárását, és annak az iskolai teljesítményre gyakorolt hatását.

A vizsgálat két részből áll: az iskoláskorú gyermekek szóbeli nyelvhasználati sajátosságait, nyelvi készségeik fejlődését három éve követem nyomon. Vizsgálatom részét képezi a gyermekek kötetlen beszélgetéseinek megfigyelése, ezt egészíti ki egy szóbeli mondat-, és szövegalkotási feladat képsor alapján.

A kapott eredményeket összevetem a közösség felnőtt tagjainak szóbeli nyelvhasználati jellegzetességeivel. Így képet kaphatok arról, hogy a tanulók nyelvi szocializációjuk során milyen ismereteket sajátíthattak el a romaközösségen belül, az elsajátított nyelvi alapok milyen viszonyban állnak az 'iskola nyelvezetével'. Különösen izgalmas kérdés ez, mert az általam vizsgált közösség kétnyelvű, a romani nyelvet (lovari) vallják anyanyelvüknek.

A tanulók teljesítményének vizsgálata pedig arról adhat képet, hogy az iskola milyen hatásfokkal tudja befolyásolni a gyermekek nyelvhasználatát, nyelvi képességeit.

A kutatás eredményeinek újszerűsége az adott nyelvi közösség nyelvhasználati sajátosságainak lejegyzésében jelenik meg. A vizsgálat azon része, melyben a tanulók nyelvi képességeit és az iskolai követelményrendszert vetem össze, továbbra is a jelenlegi oktatási rendszerünk alkalmatlanságát, intoleranciáját bizonyítja.

The effects of language use on academic performance in a bilingual Lovari-Hungarian speaking Roma/Gypsy community

Gabriella Verebélyi

Keywords: language use, Roma/Gypsy community, academic performance

Communication patterns are generated by subcultures within a larger community. Valid models of communication necessitate reflecting reality from the perspective of members of the given community. This study sets out to examine the language use by utilizing a pedagogical and educational sociological framework to map out the language use in a Roma/Gypsy community and its effect on academic performance.

The study is divided into two phases. During the first phase, Roma/Gypsy children's oral language use was documented for three years. Developmental patterns in the language used were identified by examining children's spontaneous conversations. Results from sentence completion tasks and picture-elicited narratives were also examined.

Children's data was compared to data sets of language use recorded from adults in the community to identify patterns of language socialization in the Roma/Gypsy community and compare these patterns to those identified in the language used at school. This problem is especially important since the children examined speak a particular dialect of Romani called Lovari as their mother tongue.

Examining academic achievement provides insight into the efficiency of schools in modifying and expanding patterns of language use and facilitates the acquisition of language patterns used at school.

Findings are important because the patterns of language use in the Lovari-speaking community examined have never been studied before from the current perspective. Results call into question the efficiency of current practices in language teaching at schools and call attention to issues related to educating students by acknowledging and promoting linguistic diversity in the educational system in Hungary.